Mgr Henri DELASSUS
Doctor în Teologie

CONJURAȚIA ANTICREȘTINĂ

Templul Masonic voind să se înalțe pe ruinele Bisericii Catolice

TOMUL I
STAREA CHESTIUNII

„Porțile iadului nu o vor birui.”
(Matei XVI, 18)

Prima ediție în limba română

© Adevărul de Veacuri, 2026

*Textul original al lucrării **LA CONJURATION ANTICHRÉTIENNE; Le Temple Maçonnique voulant s'élever sur les ruines de L'Église Catholique**, publicată în anul 1910 de Mgr Henri DELASSUS, aparține domeniului public.*

Prezenta ediție constituie o traducere originală în limba română, realizată după ediții franceze conforme tradiției catolice preconciliare, și este protejată conform legislației în vigoare privind drepturile de autor asupra traducerilor.

Reproducerea fragmentelor scurte este permisă numai cu menționarea sursei.

Editura: Adevărul de Veacuri
Anul publicării: 2026
Tipărit prin sistem de imprimare la cerere

ADEVĂRUL DE VEACURI

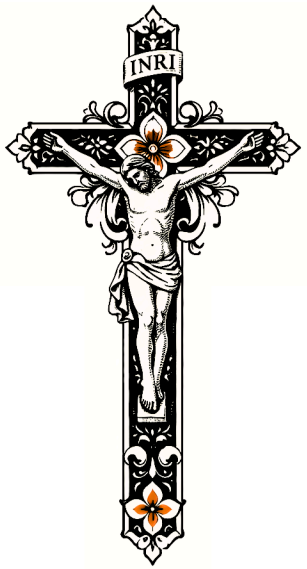
INRI

NIHIL OBSTAT

Insulis, die 11 Novembris 1910.

H. QUILLIET, s. th. d.
librorum censor.

IMPRIMATUR

Cameraci, die 12 Novembris 1910.

A. MASSART, vic. gen.
Domus Pontificiæ Antistes.

DIN VATICAN
23 OCTOMBRIE 1910

SECRETARIA DE STAT A SANCTITĂȚII SALE

Monseigneur,

Sfântul Părinte Pius al X-lea a primit cu un părintesc interes lucrarea intitulată: **„Conjurația Anticreștină”**, pe care ați binevoit să mă rugați să i-o înmânez în numele dumneavoastră.

Sanctitatea Sa vă felicită cu afecțiune pentru că ați dus la bun sfârșit alcătuirea acestei lucrări importante și sugestive, în urma unei lungi serii de studii care fac, de asemenea, onoare zelului dumneavoastră și dorinței dumneavoastră arzătoare de a sluji cauza lui Dumnezeu și a Sfintei Biserici.

Ideile directoare ale frumoasei dumneavoastră lucrări sunt acelea care i-au inspirat pe marii istorici catolici: acțiunea lui Dumnezeu în evenimentele acestei lumi, faptul Revelației, instituirea ordinii supranaturale și rezistența pe care spiritul răului o opune lucrării Răscumpărării. Arătați prăpastia spre care conduce antagonismul dintre civilizația creștină și pretinsa civilizație care regresează către păgânism. Câtă dreptate aveți să stabiliți că reînnoirea socială nu se va putea face decât prin proclamarea drepturilor lui Dumnezeu și ale Bisericii!

Exprimându-vă recunoștința Sa, Sfântul Părinte își exprimă dorința ca, având o sănătate mereu viguroasă, să puteți realiza pe deplin planul sintetic pe care vi l-ați trasat și, ca semn al deosebitei Sale bunăvoințe, vă trimite Binecuvântarea Apostolică.

Cu mulțumirile mele personale și felicitările mele, binevoiți a primi, Monseigneur, asigurarea sentimentelor mele foarte devotate în Domnul nostru.

Cardinal MERRY DEL VAL

Monseniorul Henri Delassus
(1836-1921)

a fost un preot catolic francez, doctor în teologie, protonotar apostolic și canonic al diecezei de Cambrai. Hirotonit preot în anul 1862, a condus timp îndelungat revista La Semaine Religieuse de Cambrai. Istoric și publicist catolic, și-a consacrat scrierile apărării doctrinei tradiționale a Bisericii și analizei erorilor religioase și sociale ale lumii moderne. Lucrarea sa cea mai cunoscută, La Conjuration antichrétienne, rămâne unul dintre marile texte ale criticii catolice a ideologiilor revoluționare de la începutul secolului al XX-lea.

MARIEI PĂSTRATE DE PĂCATUL ORIGINAR ÎN VEDEREA MERITELOR DOMNULUI NOSTRU ISUS CRISTOS

Dumnezeu a zis șarpelui:
„Voi pune vrăjmășie între tine și Femeie, între sămânța ta și sămânța ei. Aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul."
(Geneza III, 15)

Cele două ediții franceze ale lucrării **PROBLEMA CEASULUI PREZENT** sunt epuizate. Au mai rămas câteva exemplare ale versiunii italiene (Desclée et Cie, Roma, Piazza Grazioli, Palazzo Doria; Lille, 41 rue du Metz). Librarii cer ca această lucrare să fie repusă sub tipar pentru a putea răspunde cererilor clienților lor.

Autorul nu a crezut că trebuie să se limiteze la o simplă reimprimare.

Problema pe care Americanismul o prezentase mai întâi meditațiilor sale a devenit curând, în spiritul său, aceea a Revoluției, apoi aceea a civilizației moderne care datează din Renaștere.

Astăzi, el o concepe într-o amploare încă și mai mare: este problema rezistenței pe care naturalismul o opune stării supranaturale pe care Dumnezeu a binevoit să o ofere creaturilor Sale inteligente. Astfel privită, problema îmbrățișează toate timpurile. Ea s-a pus la creația îngerilor, în paradisul pământesc, în pustiu unde Cristos a voit să se supună ispitei; ea va rămâne pusă, pentru creștinătate și pentru fiecare dintre noi, până la sfârșitul lumii.

A reface lucrarea epuizată din acest punct de vedere oferea avantaje. După o matură reflecție, autorul a preferat să-și împartă opera.

Problema era astfel formulată: există o luptă între civilizația creștină, care este în posesie de drept, și civilizația modernă care vrea să o înlocuiască; care va fi rezultatul acestui antagonism?

De aici trei chestiuni:

Cea a Evreului și a Francmasonului care sunt, astăzi, în ochii tuturor, asediatorii cetății catolice.

Cea a Democrației care este, după spusele chiar ale asediatorilor, sugestia-mamă de care se servesc pentru a lovi civilizația creștină în opinia publică și, prin urmare, în instituții.

Cea a Reînnoirii religioase, sociale și familiale pe care o cer ruinele deja adunate și acelea pe care anticreștinismul le va produce încă.

Aceste trei chestiuni au fost unite în mod strâns în cartea intitulată **Problema ceasului prezent**. Autorul a socotit potrivit să le despartă pentru a putea trata fiecare dintre ele mai pe larg.

Chestiunea democrației a fost reluată în lucrarea care tocmai a apărut sub titlul: **ADEVĂRURI SOCIALE ȘI ERORI DEMOCRATICE**.

Chestiunea conjurației anticreștine, al cărei suflet și braț este secta iudeo-masonică, este subiectul prezentei cărți.

Autorul nu s-a oprit să cerceteze originile sectei; nu s-a atașat să o studieze din diferitele puncte de vedere în care alți publiciști s-au plasat. Ceea ce a voit să pună în lumină este partea de acțiune pe care secta iudeo-masonică o are în războiul purtat împotriva instituției catolice și a ideii creștine, precum și scopul acestui război. Acest scop este de a smulge omenirea din ordinea supranaturală întemeiată pe Răscumpărarea divinului Mântuitor și de a o fixa definitiv în naturalism.

Va rămâne să se vorbească despre **Renaștere**. Ea nu poate fi decât rodul restaurării Autorității:

Autoritatea lui Dumnezeu asupra operei Sale, în mod deosebit asupra creaturilor inteligente;

Autoritatea Domnului nostru Isus Cristos, noul Adam, asupra umanității pe care a răscumpărat-o prin sângele Său și al cărei Domn este prin personalitatea Sa divină;

Autoritatea Bisericii asupra popoarelor pe care ea le-a înzestrat cu civilizația creștină și care se vor arunca în brațele ei sub

presiunea suferinței în care îi va arunca progresul civilizației moderne;

Autoritatea familiilor princiare asupra națiunilor pe care ele le-au format;

Autoritatea tatălui în familia sa și aceea a strămoșilor asupra generațiilor al căror principiu au fost;

În sfârșit, dreptul de proprietate asupra bunurilor pe care familia sau individul și le-au creat prin munca și virtuțile lor, și nu asupra bogățiilor dobândite prin agiotaj și nedreptate.

Renașterea cere această restaurare întreită. Dacă ea nu începe să se producă în curând, societatea familială, civilă și religioasă se va prăbuși în abisul către care aleargă cu o viteză care se accelerează în fiecare zi.

Această a treia lucrare împlinită, ar rămâne de reconstruit sinteza din care ar țâșni soluția enigmei ce neliniștește generațiile contemporane și care ar proiecta lumina sa asupra viitorului omenirii.

Septuagenar de cinci ani, autorul nu poate spera să îndeplinească o asemenea sarcină. Fie ca Dumnezeu, dacă aceasta intră în planurile Sale, să o încredințeze aceluia care o va putea duce la bun sfârșit.

TOMUL I
STAREA CHESTIUNII

CAPITOLUL I
CELE DOUĂ CIVILIZAȚII

Syllabus-ul lui Pius al IX-lea se încheie cu această propoziție condamnabilă și condamnată: „Pontiful roman poate și trebuie să se împace și să facă tranzacție cu progresul, liberalismul și civilizația modernă."

Ultima propoziție a decretului care a fost numit Syllabus-ul lui Pius al X-lea, propoziție de asemenea condamnabilă și condamnată, este astfel formulată: „Catolicismul de astăzi nu se poate împăca cu adevărata știință decât dacă se transformă într-un creștinism nedogmatic, adică într-un protestantism înțelept și liberal."

Nu este, fără îndoială, fără intenție faptul că aceste două propoziții au primit, în unul și în celălalt Syllabus, acest loc, cel din urmă, apărând ca și concluzia lor. Într-adevăr, ele rezumă pe cele precedente și le precizează spiritul.

Trebuie ca Biserica să se împace cu civilizația modernă. Iar temelia propusă pentru această împăcare nu este acceptarea datelor adevăratei științe, pe care Biserica nu a repudiat-o niciodată, pe care a favorizat-o întotdeauna și la ale cărei progrese a aplaudat și a contribuit mai mult decât oricine; ci abandonarea adevărului revelat, abandon care ar transforma catolicismul într-un protestantism larg și liberal în care toți oamenii s-ar putea întâlni, oricare ar fi ideile lor despre Dumnezeu, despre revelațiile Sale și despre poruncile Sale. Numai prin acest liberalism, spun moderniștii, Biserica poate vedea deschizându-se înaintea ei zile noi, își poate procura onoarea de a intra pe căile civilizației moderne și de a merge împreună cu progresul.

Toate erorile semnalate în unul și în celălalt Syllabus se prezintă ca diferitele clauze ale tratatului propus spre semnare Bisericii pentru această împăcare cu lumea, pentru admiterea ei în cetatea modernă.

Civilizație modernă. Există, așadar, civilizație și civilizație? A existat, deci, înainte de era numită modernă, o civilizație alta decât aceea de care se bucură, sau cel puțin pe care o urmărește, lumea timpului nostru?

Într-adevăr, a existat și există încă în Franța și în Europa o civilizație numită **civilizația creștină**. Prin ce se deosebesc aceste două civilizații?

Prin concepția pe care o au despre **sfârşitul ultim al omului** și prin efectele diferite, ba chiar opuse, pe care aceste două concepții le produc atât în ordinea socială, cât și în ordinea privată.

„Întregul scop al omului este de a fi fericit", spune Bossuet (*Meditații asupra Evangheliei*). Acest lucru nu îi este propriu numai omului: este scopul către care tind toate inteligențele fără excepție. Marele orator nu omite să recunoască aceasta: „Natura inteligentă nu are voință și dorință decât pentru fericirea sa." Și adaugă: „Nimic nu este mai rațional, căci ce este mai bun decât a dori binele, adică fericirea?"

De aceea găsim în inima omului un impuls invincibil care îl împinge la căutarea fericirii. Chiar dacă ar vrea, nu ar putea să se elibereze de el. Aceasta este temelia tuturor gândurilor sale, marele mobil al tuturor acțiunilor sale; și chiar atunci când se aruncă în moarte, o face pentru că își închipuie că va găsi în neant o soartă preferabilă celei în care se vede.

Omul se poate înșela, și de fapt se înșală adesea în căutarea fericirii, în alegerea drumului care trebuie să îl conducă la ea. „A pune fericirea acolo unde este, aceasta este izvorul oricărui bine, spune încă Bossuet; iar izvorul oricărui rău este de a o pune acolo unde nu trebuie." Aceasta este tot atât de adevărat pentru societate cât și pentru omul individual.

Impulsul către fericire vine de la Creator, iar Dumnezeu îi adaugă lumina care îi luminează drumul, direct prin harul Său,

indirect prin învățăturile Bisericii Sale. Dar îi aparține omului, individ sau societate, îi aparține liberului arbitru să se îndrepte, să meargă să-și ia fericirea acolo unde îi place să o pună: în ceea ce este cu adevărat bine și, mai presus de orice bunătate, în **Binele absolut, Dumnezeu**, sau în ceea ce nu are decât aparența binelui ori nu este decât un bine relativ.

Încă de la crearea neamului omenesc, omul s-a rătăcit. În loc să creadă cuvântul lui Dumnezeu și să asculte porunca Sa, Adam a ascultat glasul seducător care îi spunea să-și pună scopul în el însuși, în satisfacerea senzualității sale, în ambițiile mândriei sale: „Veți fi ca niște dumnezei"; „rodul pomului era bun de mâncat, plăcut ochilor și de dorit pentru a dobândi înțelepciune".

Abătându-se astfel încă de la primul pas, Adam și-a antrenat neamul în direcția greșită pe care tocmai o luase.

Omenirea a mers pe acest drum, a înaintat pe el, s-a afundat în el de-a lungul multor veacuri. Istoria este acolo pentru a spune relele pe care le-a întâlnit în această lungă rătăcire. Dumnezeu a avut milă de ea. În sfatul Său de milostivire infinită și de înțelepciune infinită, El a hotărât să îl readucă pe om pe calea adevăratei fericiri. Și, pentru a face intervenția Sa mai eficace, a voit ca o **Persoană divină** să vină pe pământ pentru a arăta drumul prin cuvântul Său și a-l deschide prin exemplul Său.

Cuvântul lui Dumnezeu s-a întrupat și a venit să petreacă treizeci și trei de ani printre noi, pentru a ne scoate de pe calea pierzării și a ne deschide drumul unei fericiri care nu înșală.

Cuvântul Său, ca și faptele Sale, răsturnau toate ideile primite până atunci. El spunea: **Fericiți cei săraci! Fericiți cei blânzi, cei pașnici, cei milostivi! Fericiți cei curați!** Până la El se spusese: fericiți cei bogați; fericiți cei care domină; fericiți cei care pot să nu refuze nimic pasiunilor lor.

El se născuse într-o iesle, se făcuse slujitorul tuturor, suferise patimă și moarte, pentru ca oamenii să nu ia cuvintele Sale drept simple declamații, ci drept **lecții**, cele mai persuasive lecții ce pot fi concepute, fiind date de un Dumnezeu și de un Dumnezeu care se nimicește pe sine din iubire pentru noi.

A voit să le perpetueze, să le facă mereu grăitoare și lucrătoare înaintea ochilor și urechilor tuturor generațiilor care aveau să vină. Pentru aceasta a întemeiat **Sfânta Biserică**. Așezată în centrul omenirii, ea nu a încetat, prin învățăturile doctorilor ei și prin exemplele sfinților ei, să spună tuturor celor care treceau înaintea ochilor ei:

„Căutați, o muritori, fericirea, și căutați un lucru bun; dar luați aminte numai să nu o căutați acolo unde nu este. O căutați pe pământ, și nu acolo este ea așezată, nici acolo nu se găsesc acele zile fericite despre care ne-a vorbit Psalmistul: *Diligit dies videre bonos…* Aici sunt zilele de mizerie, zilele de sudoare și de muncă, zilele de gemete și de penitență, cărora le putem

aplica cuvintele profetului Isaia: «Poporul meu, cei care te numesc fericit te înșală și răstoarnă toată purtarea ta.» Și încă: «Cei care fac pe popor să creadă că este fericit sunt înșelători.» Deci unde se află fericirea și adevărata viață, dacă nu în pământul celor vii? Cine sunt oamenii fericiți, dacă nu cei care sunt cu Dumnezeu? Aceia văd zile frumoase, pentru că Dumnezeu este lumina care îi luminează. Aceia trăiesc în abundență, pentru că Dumnezeu este comoara care îi îmbogățește. Aceia sunt fericiți, pentru că Dumnezeu este binele care îi mulțumește și pentru că El singur este totul pentru toți."

(Din *Operele oratorice ale lui Bossuet*, Predică pentru Sărbătoarea Tuturor Sfinților.)

Din secolul I până în secolul al XIII-lea, popoarele au devenit din ce în ce mai atente la acest discurs, iar numărul celor care au făcut din el lumina și regula vieții lor a devenit din ce în ce mai mare. Fără îndoială, existau slăbiciuni, slăbiciuni ale națiunilor și slăbiciuni ale sufletelor.

Dar concepția nouă a vieții rămânea legea tuturor, legea pe care rătăcirile nu o făceau să fie pierdută din vedere și la care toți știau, toți simțeau că trebuie să revină îndată ce se îndepărtaseră de ea. Domnul nostru Isus Cristos, cu Noul Său Testament, era doctorul ascultat, călăuza urmată, regele ascultat. Regalitatea Sa era recunoscută într-atât de principi și de popoare, încât o proclamau chiar pe monedele lor. Pe toate era gravată crucea, augustul semn al ideii pe care creștinismul

o introdusese în lume, care era principiul noii civilizații, al civilizației creștine, care trebuia să o cârmuiască: spiritul de jertfă, opus ideii păgâne, spiritul de desfătare, care făcuse civilizația antică, civilizația păgână.

Pe măsură ce spiritul creștin pătrundea sufletele și popoarele, sufletele și popoarele urcau în lumină și în bine; ele se înălțau prin însuși faptul că își vedeau fericirea sus și se îndreptau spre ea. Inimile deveneau mai curate, mințile mai luminate. Cei luminați și cei curați introduceau în societate o ordine mai armonioasă, aceea pe care Bossuet ne-a descris-o în predica despre eminenta demnitate a săracilor. Ordinea mai desăvârșită făcea pacea mai generală și mai adâncă; pacea și ordinea nășteau prosperitatea, iar toate aceste lucruri deschideau calea artelor și științelor, aceste reflexe ale luminii și frumuseții cerurilor. Astfel încât, după cum a observat Montesquieu: „Religia creștină, care pare să nu aibă alt obiect decât fericirea vieții celeilalte, face încă și fericirea noastră în aceasta" (*Spiritul legilor*, cartea XXIV, cap. III). De altfel, aceasta este ceea ce Sfântul Paul vestise când spusese: „*Pietas ad omnia utilis est, promissiones habens vitae quae nunc est et futurae.* Evlavia este folositoare în toate, având făgăduințele vieții de acum și ale celei viitoare" (I Tim., IV, 8). Domnul nostru nu spusese El însuși: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, iar celelalte vi se vor adăuga pe deasupra" (Mat., VI, 33)? Nu era aici o făgăduință de ordin supranatural, ci vestirea consecințelor care trebuiau să iasă în chip logic din noua orientare dată neamului omenesc.

De fapt, nu se vede oare că spiritul sărăciei și curăția inimii stăpânesc patimile, izvorul tuturor chinurilor sufletului și al tuturor tulburărilor sociale? Blândețea, pacificarea și mila produc concordia, fac să domnească pacea între cetățeni și în cetate. Iubirea dreptății, chiar traversată de persecuție și de suferință, înalță sufletul, înnobilează inima și îi procură cele mai sănătoase bucurii; în același timp, ea ridică nivelul moral al societății.

Ce societate ar fi aceea în care Fericirile evanghelice ar fi puse înaintea ochilor tuturor ca scop de urmărit și în care ar fi oferite tuturor mijloacele de a ajunge la desăvârșirea și la fericirea arătate în Predica de pe munte.

Fericiți cei ce au duhul sărăciei!
Fericiți cei blânzi!
Fericiți cei ce plâng!
Fericiți cei ce flămânzesc și însetează după dreptate!
Fericiți cei milostivi!
Fericiți cei curați cu inima!
Fericiți făcătorii de pace!
Fericiți cei ce suferă prigoană pentru dreptate!

Urcușul, nu voi spune al sufletelor sfinte, ci al națiunilor, și-a avut punctul culminant în secolul al XIII-lea. Sfântul Francisc de Assisi și Sfântul Dominic, împreună cu discipolii lor, Sfântul Ludovic al Franței și Sfânta Elisabeta a Ungariei, însoțiți și urmați de atâția alții, au menținut un timp nivelul la care se ajunsese prin emulația pe care o stârniseră în suflete

exemplele de desprindere de lucrurile acestei lumi, de caritate față de aproapele și de iubire de Dumnezeu pe care le dăduseră atâția alți sfinți. Dar, în timp ce aceste suflete nobile atingeau cele mai înalte culmi ale sfințeniei, multe altele se răceau în avântul lor către Dumnezeu; iar către sfârșitul secolului al XIV-lea s-a manifestat deschis mișcarea de recul care a purtat societatea și a adus situația de astăzi, adică triumful apropiat, domnia iminentă a socialismului, termenul obligat al civilizației moderne. Căci, în timp ce civilizația creștină înălța sufletele și tindea să dea popoarelor pace socială și chiar prosperitate temporală, aluatul civilizației păgâne tinde să producă ultimele sale efecte: urmărirea de către toți a tuturor desfătărilor, războiul, pentru a și le procura, de om împotriva omului, de clasă împotriva clasei, de popor împotriva poporului; război care nu s-ar putea sfârși decât prin nimicirea neamului omenesc.

CAPITOLUL II
DUBLA CONCEPȚIE A VIEȚII

Civilizația creștină purcede dintr-o concepție a vieții alta decât aceea care dăduse naștere civilizației păgâne.

Păgânismul, împingând neamul omenesc pe panta pe care păcatul originar îl angajase, îi spunea omului că el este pe pământ pentru a se bucura de viață și de bunurile pe care această lume i le oferă. Păgânul nu râvnea, nu căuta nimic dincolo de acestea; iar societatea păgână era constituită pentru a procura aceste bunuri cât mai îmbelșugate și aceste plăceri cât mai rafinate sau cât mai grosolane cu putință acelora care erau în stare să le pretindă. Civilizația antică ieșise din acest principiu; toate instituțiile sale decurgeau din el, mai ales cele două principale, sclavia și războiul. Căci natura nu este îndeajuns de darnică și, mai ales atunci, nu fusese încă îndelung și bine cultivată pentru a procura toate desfătările râvnite. Popoarele tari îi supuneau pe popoarele slabe, iar

cetățenii îi făceau sclavi pe străini și chiar pe frații lor pentru a-și da producători de bogății și instrumente de plăceri.

Creștinismul a venit și i-a făcut omului auzit că el trebuie să caute într-o altă direcție fericirea a cărei nevoie nu încetează să îl chinuie. El a răsturnat noțiunea pe care păgânul și-o făcuse despre viața prezentă. Divinul Mântuitor ne-a învățat prin cuvântul Său, ne-a convins prin moartea și învierea Sa, că dacă viața prezentă este o viață, ea nu este VIAȚA la care Tatăl Său ne destinează.

Viața prezentă nu este decât pregătirea pentru viața veșnică. Aceasta de aici este calea care conduce către aceea. Noi suntem *in via*, spuneau scolasticii, îndreptându-ne *ad terminum*, în drum către cer. Savanții zilei de astăzi ar exprima aceeași idee spunând că pământul este laboratorul în care se formează sufletele, unde se primesc și se dezvoltă facultățile supranaturale de care creștinul, după desăvârșire, se va bucura în locașul ceresc. Așa este viața embrionară în sânul matern. Și aceasta este o viață, dar o viață de formare, în care se elaborează simțurile care vor trebui să funcționeze în șederea pământească: ochii care vor contempla natura, auzul care va culege armoniile ei, glasul care își va amesteca acolo cântările sale etc.

În cer, Îl vom vedea pe Dumnezeu față către față, aceasta este marea făgăduință care ne-a fost făcută. Întreaga religie este întemeiată pe ea. Și totuși nicio natură creată nu este capabilă de această vedere.

Toate ființele vii au felul lor de a cunoaște, limitat prin însăși natura lor. Planta are o anumită cunoaștere a sevelor care trebuie să-i slujească la întreținere, de vreme ce rădăcinile ei se întind spre ele, le caută pentru a și le însuși. Această cunoaștere nu este o vedere. Animalul vede, dar nu are inteligența lucrurilor pe care privirea sa le cuprinde. Omul înțelege aceste lucruri; rațiunea sa le pătrunde, abstrage ideile pe care ele le conțin și, prin ele, se ridică la știință. Dar substanțele lucrurilor îi rămân ascunse, pentru că omul nu este decât un animal rațional și nu o inteligență pură. Îngerii, inteligențe pure, văd ei înșiși în substanța lor, pot contempla direct substanțele de aceeași natură cu ei și, cu atât mai mult, substanțele inferioare. Dar ei nu-L pot vedea pe Dumnezeu. Dumnezeu este o substanță aparte, de un ordin infinit superior. Cel mai mare efort al spiritului omenesc a ajuns să-L califice drept „Act pur", iar Revelația ne-a spus că El este o Treime de persoane în unitate de substanță, a doua născută din prima, a treia purcezând din celelalte două, și aceasta într-o viață de inteligență și de iubire care nu are nici început, nici sfârșit. A-L vedea pe Dumnezeu așa cum este, a-L iubi așa cum Se iubește El Însuși, ceea ce este fericirea făgăduită, este deasupra puterilor oricărei naturi create și chiar a oricărei posibilități a ei. Pentru a o înțelege, ea n-ar trebui să fie nimic mai puțin decât egală cu Dumnezeu.

Dar ceea ce nu aparține naturii în chip firesc poate surveni prin darul gratuit al lui Dumnezeu. Și aceasta este, o știm, pentru că Dumnezeu ne-a spus că a făcut-o. Așa este pentru

îngeri și așa este pentru noi. Îngerii cei buni Îl văd pe Dumnezeu față către față, iar noi suntem chemați să ne bucurăm de aceeași fericire.

Noi nu putem ajunge la ea decât prin ceva supraadăugat care ne înalță deasupra naturii noastre, care ne face capabili de ceea ce prin noi înșine ne este radical cu neputință, precum ar fi darul rațiunii pentru un animal sau darul vederii pentru o plantă. Acest ceva se numește aici jos harul sfințitor. Este, spune apostolul Sfântul Petru, o participare la natura divină. Și trebuie să fie astfel; căci am văzut tocmai acum că, în nicio ființă, operația nu depășește și nu poate depăși natura acelei ființe. Dacă într-o zi vom fi capabili să-L vedem pe Dumnezeu, aceasta este pentru că ceva divin va fi fost depus în noi, va fi devenit o parte a ființei noastre și o va fi înălțat până a o face asemenea lui Dumnezeu. „Iubiților, spune apostolul Sfântul Ioan, acum suntem fii ai lui Dumnezeu și ceea ce vom fi într-o zi încă nu s-a arătat: Îi vom fi asemenea, pentru că Îl vom vedea așa cum este." (I Ioan, III, 2.)

Acest ceva îl primim încă de aici jos la sfântul Botez. Apostolul Sfântul Ioan îl numește o sămânță (I Ioan, III, 9), adică o viață în principiu. Aceasta este ceea ce Domnul nostru ne arăta atunci când îi vorbea lui Nicodim despre necesitatea unei noi nașteri, a unei generații la o viață nouă: viața pe care Tatăl o are în Sine Însuși, pe care o dă Fiului și pe care Fiul ne-o aduce altoindu-ne pe El prin sfântul Botez. Acest cuvânt de altoire, care dă o imagine atât de vie a întregului mister,

Sfântul Paul îl luase de la Domnul nostru spunând apostolilor Săi:

„Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. După cum mlădița nu poate aduce roadă de la sine dacă nu rămâne în viță, tot așa nici voi, dacă nu rămâneți în Mine."

Aceste idei înalte erau familiare primilor creștini. Ceea ce o arată este că apostolii, când sunt aduși să vorbească despre ele în Epistole, o fac ca despre un lucru deja cunoscut. Și, într-adevăr, astfel le erau prezentate în lungi cateheze riturile Botezului. Apoi, veșmintele albe ale neofiților le spuneau că începeau o viață nouă, că se aflau pentru această viață în zilele copilăriei: fii spirituali, li se spunea, ca niște prunci nou-născuți, doriți cu ardoare laptele care trebuie să hrănească viața voastră supranaturală: laptele credinței fără alterare, *sine dolo lac concupiscite*, și laptele caritații divine. Când dezvoltarea germenului pe care l-ați primit va fi ajuns la termenul său, această credință va deveni vedere limpede, această caritate fericirea iubirii divine.

Întreaga viață prezentă trebuie să tindă către această înflorire, către transformarea omului vechi, a omului naturii pure și chiar al naturii decăzute, în omul îndumnezeit. Iată ce se face aici jos în creștinul credincios. Virtuțile supranaturale, infuzate în sufletul nostru la Botez, se dezvoltă zi de zi prin exercițiul pe care li-l dăm cu ajutorul harului și îl fac astfel capabil de activitățile supranaturale pe care va avea să le desfășoare în cer.

Intrarea în cer va fi naşterea, după cum Botezul a fost zămislirea.

Iată ce este. Iată ce a făcut Isus şi acest dar El a venit să-l facă cunoscut neamului omenesc. Din acel moment, concepţia vieţii prezente a fost radical schimbată. Omul nu a mai fost pe pământ pentru a se bucura şi a muri, ci pentru a se pregăti pentru viaţa de sus şi a o merita.

A SE BUCURA, A MERITA, acestea sunt cele două cuvinte care caracterizează, care separă, care opun cele două civilizaţii.

Aceasta nu înseamnă că, din clipa în care creştinismul a fost predicat, oamenii nu s-au mai gândit la altceva decât la sfinţirea lor. Ei au continuat să urmărească scopurile secundare ale vieţii prezente şi să împlinească, în familie şi în societate, funcţiile pe care acestea le cer şi datoriile pe care le impun. De altfel, sfinţirea nu se operează numai prin exerciţii spirituale, ci prin împlinirea oricărei datorii de stare, prin orice act făcut cu curăţie de intenţie. „Orice aţi face, spune apostolul Sfântul Paul, în cuvânt sau în faptă, faceţi toate în numele Domnului nostru Isus Cristos... Lucraţi spre a plăcea lui Dumnezeu în toate şi veţi rodi în orice faptă bună." (Către Coloseni, I, 10 şi III, 17.)

Au rămas, de altfel, în societate şi vor rămâne până la sfârşitul timpurilor cele două categorii de oameni pe care Sfânta Scriptură le numeşte atât de bine: cei buni şi cei răi. Se cuvine totuşi a observa că numărul celor răi scade şi numărul celor

buni crește pe măsură ce credința ia mai multă stăpânire asupra societății. Unii, pentru că au credința în viața veșnică, Îl iubesc pe Dumnezeu, fac binele, păzesc dreptatea, sunt binefăcătorii fraților lor și, prin toate acestea, fac să domnească în societate siguranța și pacea. Ceilalți, pentru că nu au credința, pentru că privirea lor rămâne fixată asupra acestui pământ, sunt egoiști, fără iubire, fără milă pentru semenii lor: dușmani ai oricărui bine, ei sunt în societate o cauză de tulburare și de frânare pentru civilizație. Amestecați unii cu alții, cei buni și cei răi, credincioșii și necredincioșii formează cele două cetăți descrise de Sfântul Augustin: „Iubirea de sine putând merge până la disprețul lui Dumnezeu constituie societatea numită în mod obișnuit «lumea»; iubirea lui Dumnezeu dusă până la disprețul de sine produce sfințenia și populează «viața cerească»."

Pe măsură ce noua concepție a vieții adusă pământului de Domnul nostru Isus Cristos a intrat în inteligențe și a pătruns în inimi, societatea s-a modificat: noul punct de vedere a schimbat moravurile și, sub presiunea ideilor și a moravurilor, instituțiile s-au transformat. Sclavia a dispărut și, în loc să-i vedem pe cei puternici supunându-și frații, i-am văzut devotându-se până la eroism pentru a le procura pâinea vieții prezente și, de asemenea și mai ales, pentru a le procura pâinea vieții spirituale, pentru a înălța sufletele și a le sfinți. Războiul nu s-a mai făcut pentru a pune mâna pe teritoriile altuia și pentru a duce în sclavie bărbați și femei, ci pentru a zdrobi obstacolele care se opuneau extinderii împărăției lui Cristos și

pentru a procura sclavilor demonului libertatea fiilor lui Dumnezeu.

A înlesni, a favoriza libertatea oamenilor și a popoarelor în demersurile lor către bine a devenit scopul către care s-au îndreptat instituțiile sociale, chiar dacă nu totdeauna acesta a fost țelul lor expres determinat. Și sufletele au aspirat către cer și au lucrat pentru a-l merita. Urmărirea bunurilor vremelnice pentru desfătarea ce se poate scoate din ele nu a mai fost unicul obiect și nici măcar obiectul principal al activității creștinilor, cel puțin al acelora care erau cu adevărat pătrunși de spiritul creștinismului, ci urmărirea bunurilor spirituale, sfințirea sufletului, creșterea virtuților care sunt podoaba și adevăratele desfătări ale vieții de aici jos, în același timp și chezășiile fericirii veșnice.

Virtuțile dobândite prin eforturile personale se transmiteau prin educație de la o generație la alta; și astfel s-a format puțin câte puțin noua ierarhie socială, întemeiată nu pe forță și pe abuzurile ei, ci pe merit: jos, familiile care s-au oprit la virtutea muncii; la mijloc, acelea care, știind să unească muncii cumpătarea în folosirea bunurilor pe care aceasta li le procura, au întemeiat proprietatea prin economisire; sus, acelea care, desprinzându-se de egoism, s-au înălțat la sublimele virtuți ale devotamentului pentru aproapele: popor, burghezie, aristocrație. Societatea a fost întemeiată și familiile așezate în trepte pe meritul crescând al virtuților, transmise din generație în generație.

Aceasta a fost opera Evului Mediu. În cursul său, Biserica a împlinit o întreită sarcină. Ea a luptat împotriva răului care provenea din diferitele secte ale păgânismului și l-a distrus; a transformat elementele bune care se întâlneau la vechii romani și în diferitele rase de barbari; în sfârșit, a făcut să triumfe ideea pe care Domnul nostru Isus Cristos o dăduse despre adevărata civilizație. Pentru a ajunge aici, ea s-a străduit mai întâi să reformeze inima omului; de aici a venit reforma familiei, familia a reformat statul și societatea: cale inversă aceleia pe care se vrea a fi urmată astăzi.

Fără îndoială, a crede că, în ordinea pe care tocmai am arătat-o, nu a existat deloc dezordine ar însemna a te înșela. Spiritul vechi, spiritul lumii pe care Domnul nostru îl anatemizase, nu a fost niciodată și nu va fi niciodată complet învins și nimicit. Întotdeauna, chiar și în epocile cele mai bune și atunci când Biserica a obținut asupra societății cea mai mare înrâurire, au existat oameni ai plăcerii și oameni ai prăzii; dar se vedeau familiile urcând după virtuțile lor sau decăzând după viciile lor; se vedeau popoarele deosebindu-se între ele prin civilizația lor, iar gradul de civilizație se măsura după aspirațiile dominante în fiecare națiune: ele se înălțau atunci când aceste aspirații se purificau și urcau; ele regreseau atunci când aspirațiile lor le purtau spre desfătare și egoism. Orice s-ar fi întâmplat însă, fie că națiunile, familiile și indivizii se abandonauseră instinctelor naturii, fie că le împotriveau rezistență, idealul creștin rămânea întotdeauna

menținut cu neînduplecare sub privirea tuturor de către Sfânta Biserică.

Avântul imprimat societății de creștinism a început să se încetinească, am spus, în secolul al XIII-lea; liturgia o constată și faptele o dovedesc. Mai întâi a fost oprire, apoi recul. Acest recul, sau mai degrabă această nouă orientare, a fost curând atât de vădită încât a primit un nume, **RENAȘTEREA**, renașterea punctului de vedere păgân în ideea de civilizație. Și odată cu recul a venit decăderea. „Ținând seama de toate crizele străbătute, de toate abuzurile, de toate umbrele tabloului, este imposibil a contesta că istoria Franței — aceeași observație pentru întreaga republică creștină — este o ascensiune, ca istorie a unei națiuni, atât timp cât influența morală a Bisericii domină acolo și că ea devine o cădere, în pofida a tot ceea ce această cădere are uneori strălucitor și epic, de îndată ce scriitorii, savanții, artiștii și filosofii s-au substituit Bisericii și au izgonit-o din dominația ei" (M. Maurice Talmeyr).

CAPITOLUL III
RENAȘTEREA, PUNCT DE PLECARE AL CIVILIZAȚIEI MODERNE

În admirabila sa introducere la *Viața Sfintei Elisabeta*, dl de Montalembert spune despre secolul al XIII-lea, care a fost — cel puțin pentru ceea ce privește trecutul — apogeul civilizației creștine: „Poate niciodată Mireasa lui Cristos nu domnise printr-o stăpânire atât de absolută asupra gândirii și asupra inimii popoarelor... Atunci, mai mult decât în oricare alt moment al acestei lupte aspre, iubirea fiilor ei, devotamentul lor fără margini, numărul și curajul lor crescând în fiecare zi, sfinții pe care în fiecare zi îi vedea răsărind dintre ei ofereau acestei Mame nemuritoare puteri și mângâieri de care de atunci a fost prea crud lipsită. Datorită lui Inocențiu al III-lea, care continuă opera lui Grigorie al VII-lea, creștinătatea este o vastă unitate politică, o împărăție fără

hotare, locuită de rase multiple. Seniorii și regii acceptaseră supremația pontificală. A trebuit să vină protestantismul pentru a distruge această operă."

Încă înainte de protestantism, o primă și foarte grea lovitură a fost dată Societății creștine încă din 1308. Ceea ce îi făcea puterea era, după cum spune dl de Montalembert, autoritatea recunoscută și respectată a Suveranului Pontif, capul creștinătății, regulatorul civilizației creștine. Această autoritate a fost contrazisă, insultată și zdrobită prin violența și prin viclenia regelui Filip al IV-lea, în persecuția pe care a făcut-o să o îndure papa Bonifaciu al VIII-lea; ea a fost de asemenea micșorată prin complăcerea lui Clement al V-lea față de același rege, mergând până la a transporta vremelnic scaunul Papalității la Avignon în 1305. Urban al VI-lea nu avea să revină la Roma decât în 1378. În timpul acestui lung exil, Papii au pierdut o bună parte din independența lor, iar prestigiul lor a fost în chip deosebit slăbit. Când s-au întors la Roma după șaptezeci de ani de absență, totul era pregătit pentru marea schismă a Occidentului, care avea să dureze până în 1416 și care a decapitat pentru un timp lumea creștină.

Din acel moment, forța a început să primeze dreptul, ca înainte de Isus Cristos. S-a văzut cum războaiele își reiau caracterul păgân de cucerire și își pierd caracterul de eliberare. „Fiica cea mai mare", care își pălmuise Mama la Anagni, a suferit cea dintâi consecințele nelegiuirii sale: războiul de O Sută de Ani, Crécy, Poitiers, Azincourt. În zilele noastre, ca să nu spunem nimic despre cele ce au precedat, ocuparea Romei,

mărirea Prusiei pe seama vecinilor săi, impasibilitatea Europei în fața masacrării creștinilor de către turci și imolarea unui popor poftelor imperiului britanic, toate acestea sunt pe deplin păgâne.

Pastor își începe în acești termeni istoria Papilor în Evul Mediu:

„Epoca în care s-a împlinit transformarea antichității păgâne prin creștinism fiind lăsată la o parte, poate că nu există una mai memorabilă decât perioada de tranziție care leagă Evul Mediu de timpurile moderne. I s-a dat numele de Renaștere.

„Ea s-a produs într-o epocă de relaxare, de slăbire aproape generală a vieții religioase, perioadă lamentabilă ale cărei caractere sunt, începând din secolul al XIV-lea, slăbirea autorității papilor, invazia spiritului monden în cler, decadența filosofiei și a teologiei scolastice, o înspăimântătoare dezordine în viața politică și civilă. În aceste condiții se puneau înaintea unei generații intelectual și fizic supraexcitate, bolnăvicioase sub toate raporturile, deplorabilele lecții cuprinse în literatura antică.

„Sub influența unei admirații excesive, s-ar putea spune bolnăvicioase, pentru frumusețile scriitorilor clasici, se arbora fățiș stindardul păgânismului; adepții acestei reforme pretindeau să modeleze totul întocmai după antichitate, moravurile și ideile, să restabilească preponderența spiritului

păgân și să distrugă radical starea de lucruri existentă, considerată de ei ca o degenerare.

„Influența dezastruoasă exercitată în morală de umanism s-a făcut de asemenea simțită devreme și într-un chip înfricoșător în domeniul religiei. Adepții Renașterii păgâne considerau filosofia lor antică și credința Bisericii ca două lumi cu totul distincte și fără niciun punct de contact."

Ei voiau ca omul să-și ia fericirea pe pământ, ca toate puterile sale, toată activitatea sa să fie întrebuințate spre a-și procura fericirea vremelnică; ei spuneau că datoria societății este de a se organiza în așa fel încât să poată ajunge a procura fiecăruia cu ce să se satisfacă pe deplin și în toate privințele.

Nimic mai opus doctrinei și moralei creștine.

„Vechii umaniști, spune foarte bine Jean Janssen (*Germania la sfârșitul Evului Mediu*, p. 50), nu aveau mai puțin entuziasm pentru grandioasa moștenire lăsată de popoarele antichității decât au avut mai târziu succesorii lor. Înaintea acestora, ei văzuseră în studiul antichității unul dintre cele mai puternice mijloace de a cultiva cu succes inteligența omenească. Dar, în gândul lor, clasicii greci și latini nu trebuiau să fie studiați cu scopul de a atinge în ei și prin ei termenul întregii educații. Ei înțelegeau să-i pună în slujba intereselor creștine; doreau mai ales să ajungă, prin ei, la o înțelegere mai profundă a creștinismului și la îmbunătățirea vieții morale. Dar din aceleași motive Părinții Bisericii recomandaseră și încurajaseră

studiul limbilor antice. Lupta nu a început și nu a devenit necesară decât atunci când tinerii umaniști au respins toată vechea știință teologică și filosofică drept nefiind decât barbară, au pretins că orice noțiune științifică se găsește numai în operele anticilor, au intrat în luptă deschisă cu Biserica și creștinismul și prea adesea au aruncat o sfidare moralei."

Aceeași observație cu privire la artiști. „Biserica, spune același istoric, pusese arta în slujba lui Dumnezeu, chemându-i pe artiști să coopereze la propagarea împărăției lui Dumnezeu pe pământ și invitându-i «să vestească Evanghelia săracilor». Artiștii, răspunzând cu fidelitate acestei chemări, nu înălțau frumosul pe un altar pentru a face din el o idol și a-l adora pentru el însuși; ei lucrau «pentru slava lui Dumnezeu». Prin capodoperele lor doreau să trezească și să sporească în suflete dorința și iubirea bunurilor cerești. Atâta timp cât arta a păstrat principiile religioase care îi dăduseră naștere, ea s-a aflat într-un progres constant. Dar în măsura în care au dispărut fidelitatea și tăria sentimentelor religioase, ea și-a văzut inspirația scăpându-i. Cu cât a privit mai mult spre divinități străine, cu atât a voit mai mult să învie și să dea o viață factice păgânismului, și cu atât mai mult și-a văzut dispărând puterea creatoare, originalitatea; a căzut în cele din urmă într-o uscăciune și o ariditate deplină" (*ibid*., p. 130).

Sub influența acestor intelectuali, viața modernă a luat o direcție cu totul nouă, care era opusul adevăratei civilizații. Căci, după cum a spus foarte bine Lamartine:

„Orice civilizație care nu vine din ideea lui Dumnezeu este falsă.
Orice civilizație care nu ajunge la ideea lui Dumnezeu este scurtă.
Orice civilizație care nu este pătrunsă de ideea lui Dumnezeu este rece și goală.
Ultima expresie a unei civilizații desăvârșite este Dumnezeu mai bine văzut, mai bine adorat, mai bine slujit de oameni."

Schimbarea s-a operat mai întâi în suflete. Mulți au pierdut concepția potrivit căreia orice sfârșit este în Dumnezeu, pentru a adopta-o pe aceea care voiește ca totul să fie în om. „Omului căzut și răscumpărat, spune foarte bine dl Bériot, Renașterea i-a opus omul nici căzut, nici răscumpărat, înălțându-se la o admirabilă înălțime prin singurele forțe ale rațiunii și ale liberului său arbitru." Inima nu a mai fost făcută pentru a-L iubi pe Dumnezeu, mintea pentru a-L cunoaște, trupul pentru a-L sluji și, prin aceasta, pentru a merita viața veșnică. Noțiunea superioară pe care Biserica pusese atâta grijă să o întemeieze și pentru care îi trebuiseră atâta timp s-a șters la cutare, la cutare, în mulțimi; ca în vremea păgânismului, ele au făcut din plăcere, din desfătare, scopul vieții; au căutat mijloacele ei în bogăție și, pentru a o dobândi, nu s-a mai ținut atâta seamă de drepturile altuia. Pentru State, civilizația nu a mai fost sfințenia marelui număr, iar instituțiile sociale, mijloace rânduite spre a pregăti sufletele pentru cer. Din nou, ele au închis funcția societății în timp, fără privire la sufletele făcute pentru eternitate. Atunci ca și astăzi, au numit aceasta

progres! „Totul ne vestește, striga cu entuziasm Campanella, reînnoirea lumii. Nimic nu oprește libertatea omului. Cum s-ar putea opri mersul și progresul neamului omenesc?" Invențiile noi, tiparul, praful de pușcă, telescopul, descoperirea Lumii Noi etc., venind să se adauge studiului operelor antichității, au provocat o amețeală de orgoliu care a făcut să se spună: rațiunea omenească își este suficientă sieși pentru a-și cârmui treburile în viața socială și politică. Noi nu avem nevoie de o autoritate care să susțină sau să îndrepte rațiunea.

Astfel a fost răsturnată noțiunea pe care societatea trăise și prin care prosperase de la Domnul nostru Isus Cristos încoace.

Civilizația reînnoită a păgânismului a lucrat mai întâi asupra sufletelor izolate, apoi asupra spiritului public, apoi asupra moravurilor și instituțiilor. Ravagiile sale s-au manifestat mai întâi în ordinea estetică și intelectuală: arta, literatura și știința s-au retras puțin câte puțin din slujba sufletului pentru a se pune în solda animalității: ceea ce a adus în ordinea morală și în ordinea religioasă acea revoluție care a fost Reforma. Din ordinea religioasă, spiritul Renașterii a trecut în ordinea politică și socială prin Revoluție. Iată-l acum atacând ordinea economică prin socialism. Aici trebuia să ajungă, aici își va găsi sfârșitul, sau noi pe al nostru; sfârșitul său, dacă creștinismul își reia stăpânirea asupra popoarelor înfricoșate, sau mai degrabă copleșite de relele pe care socialismul le va face să apese asupra lor; al nostru, dacă socialismul poate împinge până la capăt experiența dogmei liberei desfătări aici jos și să ne facă să-i suferim toate consecințele.

Aceasta însă nu s-a făcut și nu se continuă fără rezistență. O mulțime de suflete au rămas și rămân încă atașate idealului creștin, iar Biserica este mereu acolo pentru a-l menține și a lucra la triumful lui. De aici, în sânul societății, conflictul care durează de cinci secole și care astăzi a ajuns la starea acută.

Renașterea este, așadar, punctul de plecare al stării actuale a societății. Tot ceea ce suferim vine de acolo. Dacă voim să ne cunoaștem răul și să tragem din această cunoaștere remediul radical pentru situația prezentă, la ea trebuie să urcăm.

Și totuși, Papii au favorizat-o, pe ea care a fost punctul de plecare al civilizației așa-numite moderne! Un cuvânt de explicație se impune.

Părinții Bisericii, am spus, recomandaseră studiul literaturilor antice, și aceasta din două motive: găseau în ele un excelent instrument de cultură intelectuală și făcuseră din ele un piedestal pentru Revelație; astfel, rațiunea este sprijinul credinței.

Credincioasă acestei direcții, Biserica, și în special călugării, au pus toată grija lor în a salva din naufragiul barbariei pe autorii vechi, în a-i copia, în a-i studia, în a-i face să slujească demonstrației credinței.

Era, deci, cât se poate de firesc ca, atunci când a început în Italia reînnoirea literară și artistică, papii să i se arate favorabili.

Pe lângă avantajele de mai sus, ei vedeau adăugându-se altele, de un caracter mai imediat folositor pentru acea epocă. Încă de la mijlocul secolului al XIII-lea, între papalitate și lumea greacă fuseseră legate relații continue pentru a obține întoarcerea Bisericilor Orientului la Biserica romană. De o parte și de alta se trimiteau ambasade. Cunoașterea limbii grecești era necesară pentru a argumenta împotriva schismaticilor și pentru a le oferi lupta pe propriul lor teren.

Căderea Imperiului Bizantin a dat pentru acest gen de studii o nouă și decisivă impulsie. Savanții greci, aducând în Occident comorile literare ale antichității, au stârnit un adevărat entuziasm pentru literele păgâne; iar acest entuziasm nu s-a manifestat nicăieri mai mult decât printre oamenii Bisericii. Tiparul a venit la timp pentru a le înmulți și pentru a face dobândirea lor infinit mai puțin costisitoare.

În sfârșit, invenția telescopului și descoperirea Lumii Noi deschideau gândirii orizonturi mai largi. Și aici îi vedem pe papi și mai întâi pe cei de la Avignon, prin râvna lor de a trimite misionari în țările îndepărtate, aducând un nou stimulent fermentării spiritelor, bună în principiul ei, dar de care orgoliul omenesc a abuzat, așa cum vedem și în zilele noastre că se abuzează de progresele științelor naturale.

Papii au fost, așadar, aduși, prin tot felul de împrejurări providențiale, să-i cheme și să-i rețină pe lângă ei pe reprezentanții consacrați ai mișcării literare și artistice al cărei martori erau. Ei și-au făcut din aceasta o datorie și o onoare.

Au risipit comenzi, pensii și demnități asupra acelora pe care îi vedeau ridicându-se prin talentele lor deasupra celorlalți. Din nefericire, privind țintă scopul pe care voiau să-l atingă, nu au luat destul seama la calitatea persoanelor pe care astfel le încurajau.

Petrarca, pe care toți sunt de acord să-l numească „cel dintâi dintre umaniști", a găsit la curtea de la Avignon cea mai înaltă protecție și a primit acolo sarcina de secretar apostolic. Din acel moment s-a stabilit la curtea pontificală tradiția de a rezerva înaltele funcții de secretari apostolici scriitorilor cei mai renumiți, astfel încât acest colegiu a devenit curând unul dintre focarele cele mai active ale Renașterii. S-au văzut acolo călugări sfinți precum Camaldulul Ambrozie Traversari, dar din nefericire și grosolani epicurieni precum Poggio, Filelfo, Aretinul și mulți alții. În pofida pietății, ba chiar a austerității personale prin care papii acestei epoci au edificat Biserica, ei nu au știut, din pricina atmosferei care îi învăluia, să se apere de o condescendență prea mare față de scriitori care, deși în slujba lor, au devenit curând, prin panta la care se abandonaseră, dușmanii moralei și ai Bisericii. Această condescendență s-a întins până la operele însele, deși, luate în ansamblu, ele erau negația creștinismului.

Toate erorile care de atunci au pervertit lumea creștină, toate atentatele săvârșite împotriva instituțiilor ei, își au acolo izvorul; se poate spune că tot ceea la ce asistăm a fost pregătit de umaniști. Ei sunt inițiatorii civilizației moderne. Deja Petrarca sorbise din comerțul cu antichitatea sentimente și idei

care ar fi întristat curtea pontificală, dacă i-ar fi măsurat consecințele. El, ce-i drept, s-a înclinat întotdeauna în fața Bisericii, a ierarhiei ei, a dogmelor ei, a moralei ei; dar nu tot astfel s-a întâmplat cu cei care l-au urmat, și se poate spune că el este acela care i-a pus pe calea rea pe care s-au angajat. Criticile sale împotriva guvernării pontificale l-au autorizat pe Valla să sape puterea temporală a papilor, să-i denunțe în ei pe dușmanii Romei și ai Italiei, să-i prezinte ca dușmani ai popoarelor. El a mers până la a nega autoritatea spirituală a Suveranilor Pontifi în Biserică, refuzând papilor dreptul de a se numi „vicarii lui Petru". Alții au făcut apel la popor sau la împărat pentru a restabili fie republica romană, fie unitatea italiană, fie un imperiu universal: toate lucruri pe care le vedem în zilele noastre, fie încercate (1848), fie realizate (1870), fie prezentate ca termen al aspirațiilor Francmasoneriei.

Alberti a pregătit un alt fel de atentat, cel mai caracteristic al civilizației contemporane. Jurist în același timp cu literat, el a compus un tratat de drept. Acolo proclama „că lui Dumnezeu trebuie să-I fie lăsată grija lucrurilor divine și că lucrurile omenești sunt de competența judecătorului". Aceasta era, după cum observă dl Guiraud, a proclama divorțul dintre societatea civilă și societatea religioasă; a deschide căile acelora care voiesc ca guvernele să nu urmărească decât scopuri vremelnice și să rămână indiferente față de cele spirituale, să apere interesele materiale și să lase deoparte legile supranaturale ale moralei și ale religiei; era a spune că puterile

pământești sunt incompetente sau trebuie să fie indiferente în materie religioasă, că nu au să-L cunoască pe Dumnezeu, că nu au să facă a fi păzită legea Lui. Era, într-un cuvânt, a formula marea erezie socială a timpului prezent și a ruina de la temelie civilizația veacurilor creștine. Principiul proclamat de acest secretar apostolic cuprindea în germene toate teoriile de care se reclamă modernii noștri „apărători ai societății laice". Nu era decât să fie lăsat acest principiu să se dezvolte pentru a ajunge la tot ceea ce suntem astăzi martorii întristați.

Atacând astfel la temelie societatea creștină, umaniștii răsturnau în același timp în inima omului noțiunea creștină a destinului său. „Cerul, scria Coluccio Salutati, în *Lucrările lui Hercule*, aparține de drept oamenilor energici care au susținut mari lupte sau au împlinit mari lucrări pe pământ." Din acest principiu s-au tras consecințele care ieșeau din el. Idealul antic și naturalist, idealul lui Zenon, al lui Plutarh și al lui Epicur, era de a multiplica la infinit energiile ființei sale, dezvoltând în mod armonios puterile spiritului și pe cele ale trupului. Acesta a devenit idealul pe care credincioșii Renașterii l-au substituit, în conduita lor ca și în scrierile lor, aspirațiilor supranaturale ale creștinismului. Acesta a fost, în zilele noastre, idealul pe care Friedrich Nietzsche l-a împins la extrem, preamărind forța, energia, libera dezvoltare a tuturor patimilor ca trebuind să-l facă pe om să ajungă la o stare superioară aceleia în care se află, ca trebuind să producă supraomul.

Pentru acești intelectuali, și pentru cei care i-au ascultat, și pentru cei care până în zilele noastre s-au făcut discipolii lor,

ordinea supranaturală a fost, mai mult sau mai puțin complet, pusă deoparte; morala a devenit satisfacerea dată tuturor instinctelor; desfătarea sub toate formele ei a fost obiectul urmăririlor lor. Glorificarea plăcerii era subiectul preferat al disertațiilor umaniștilor. Lorenzo Valla afirma în tratatul său *De voluptate* că „plăcerea este adevăratul bine și că nu există alte bunuri decât plăcerea". Această convingere l-a adus pe el și pe mulți alții să poetizeze cele mai rele desfrânări. Astfel erau prostituate talentele care ar fi trebuit să fie întrebuințate pentru a vivifica literatura și arta creștină.

În toate privințele, divorțul se făcea, așadar, între tendințele Renașterii și tradițiile creștinismului. În timp ce Biserica continua să predice decăderea omului, să afirme slăbiciunea lui și necesitatea unui ajutor divin pentru împlinirea datoriei, umanismul o lua înaintea lui Jean-Jacques Rousseau pentru a proclama bunătatea naturii: îl îndumnezeia pe om. În timp ce Biserica atribuia vieții omenești o rațiune și un scop supranatural, punând în Dumnezeu termenul destinului nostru, umanismul, redevenit păgân, limita idealul vieții la această lume și la omul însuși.

Din Italia, mișcarea a trecut în celelalte părți ale Europei.

În Germania, numele lui Reuchlin a fost, fără ca acest savant să o fi voit, strigătul de război al tuturor acelora care au lucrat la distrugerea Ordinelor religioase, a scolasticii și, în cele din urmă, a Bisericii înseși. Fără scandalul care s-a făcut în jurul

lui, Luther și discipolii săi nu ar fi îndrăznit niciodată să viseze ceea ce au împlinit.

În Țările de Jos, Erasmus a pregătit și el căile Reformei prin *Elogiul Nebuniei*. Luther nu a făcut decât să proclame cu glas tare și să execute cu îndrăzneală ceea ce Erasmus nu încetase să insinueze.

Franța se grăbise de asemenea să primească la ea literele umane; ele nu au produs acolo, cel puțin în ordinea ideilor, efecte atât de rele. Nu a fost la fel în privința moravurilor. „De când moravurile străinilor au început să ne placă, spune marele cancelar du Vair, care a văzut ceea ce spune, ale noastre s-au pervertit și corupt într-atât, încât putem spune: de multă vreme nu mai suntem francezi."

Nicăieri conducătorii societății nu au avut destulă clarviziune pentru a opera despărțirea între ceea ce era sănătos și ceea ce era infinit de primejdios în mișcarea de idei, de sentimente, de aspirații care a primit numele de Renaștere. Astfel încât pretutindeni admirația pentru antichitatea păgână a trecut de la formă la fond, de la litere și arte la civilizație. Și civilizația a început să se transforme pentru a deveni ceea ce este astăzi, în așteptarea de a fi ceea ce se va arăta mâine.

Dumnezeu însă nu a lăsat Biserica Sa fără ajutor în această încercare, nu mai puțin decât în oricare alta. Sfinți, între alții Sfântul Bernardin de Siena, nu au încetat să avertizeze și să arate primejdia. Ei nu au fost ascultați. Și de aceea Renașterea

a născut Reforma, iar Reforma Revoluția, al cărei scop mărturisit este să nimicească civilizația creștină pentru a-i substitui pretutindeni în univers civilizația numită modernă.

CAPITOLUL IV
REFORMA, FIICA RENAȘTERII

În cartea sa *Reforma în Germania și în Franța*, un fost magistrat, dl conte J. Boselli, povestește că dl Paulin Paris, unul dintre savanții cei mai eruditi în privința Evului Mediu și unul dintre aceia care l-au cunoscut cel mai bine, a spus într-o zi în prezența sa unui interlocutor care se mira de marea deosebire dintre Franța modernă și cea de odinioară, „întunecată de tenebrele Evului Mediu": „Dezamăgiți-vă, Evul Mediu nu era atât de deosebit de timpurile moderne pe cât credeți: legile erau diferite, ca și moravurile și obiceiurile, dar pasiunile omenești erau aceleași. Dacă unul dintre noi s-ar afla transportat în Evul Mediu, ar vedea în jurul său plugari, soldați, preoți, financiari, inegalități sociale, ambiții, trădări. CEEA CE S-A SCHIMBAT ESTE SCOPUL ACTIVITĂȚII UMANE." Nu se putea spune mai bine. Oamenii Evului Mediu erau de aceeași natură ca noi, natură inferioară celei a îngerilor și, pe deasupra, decăzută. Ei aveau patimile noastre, se lăsau ca și noi antrenați de ele, adesea la excese mai violente.

Dar scopul era viața veșnică: moravurile, legile și obiceiurile se inspiraseră din ea; instituțiile religioase și civile îi îndreptau pe oameni spre sfârșitul lor ultim, iar activitatea umană se îndrepta, în primul rând, spre îmbunătățirea omului lăuntric.

Astăzi — și acesta este rodul, produsul Renașterii, al Reformei și al Revoluției — punctul de vedere s-a schimbat, scopul nu mai este același; ceea ce este voit, ceea ce este urmărit, nu de indivizi izolați, ci prin impulsul dat întregii activități sociale, este îmbunătățirea condițiilor vieții prezente pentru a ajunge la o desfătare mai mare, mai universală. Ceea ce contează drept „progres" nu este ceea ce contribuie la o mai mare desăvârșire morală a omului, ci ceea ce îi sporește dominația asupra materiei și a naturii, spre a le pune mai complet și mai docil în slujba bunăstării vremelnice.

Pentru a ajunge la această bunăstare, au fost proclamate succesiv necesare independența rațiunii față de Revelație, independența societății civile față de Biserică, independența moralei față de legea lui Dumnezeu: trei etape pe calea PROGRESULUI urmărit de Renaștere, de Reformă și de Revoluție.

Nu trebuie crezut că umaniștii, literați și artiști, ale căror rătăciri le-am văzut din triplu punct de vedere intelectual, moral și religios, nu formau decât mici cenacluri închise, fără ecou, fără acțiune în afară. Mai întâi, artiștii vorbeau ochilor tuturor; și atunci când, pentru a nu lua decât acest exemplu, Filarete a împrumutat din mitologie decorarea porților de

bronz ale bazilicii Sfântul Petru, el nu a edificat desigur poporul care se îndrepta într-acolo. În plus, la curtea principilor aveau umaniștii academiile lor; acolo își compuneau cărțile; acolo își răspândeau ideile, își etalau moravurile; și întotdeauna de sus coboară tot răul și tot binele, orice pervertire ca și orice edificare.

Nu este, așadar, de mirare dacă Reforma, care a fost o primă încercare de aplicare practică a ideilor noi emise de umaniști, a fost primită și propagată cu atâta ardoare de principi în Germania și în alte părți și dacă ea a găsit în popor o primire atât de ușoară.

Rezistența a fost destul de slabă în Germania; a fost mai viguroasă în Franța. Creștinismul pătrunsese mai adânc în sufletele părinților noștri decât oriunde altundeva; combătut în teorie de umaniști, el a supraviețuit mai mult timp în felul de a trăi, de a gândi și de a simți. De aici, la noi, o luptă mai înverșunată și mai îndelungată. Ea a început prin războaiele religiei, a continuat în Revoluție și durează încă, după cum Waldeck-Rousseau a remarcat foarte bine. Prin alte mijloace decât la început, conflictul dintre spiritul păgân, care vrea să renască, și spiritul creștin, care vrea să se mențină, continuă mereu. Astăzi, ca încă din prima zi, unul și celălalt vor să triumfe asupra adversarului lor: cel dintâi, prin violența care închide școlile libere, îi jefuiește și îi exilează pe călugări și amenință bisericile; cel de-al doilea, prin recursul la Dumnezeu și prin continuarea învățământului creștin prin toate mijloacele care îi rămân la dispoziție.

Diferitele peripeții ale acestei lungi drame țin în suspensie cerul, pământul și iadul; căci dacă Franța sfârșește prin a lepăda veninul revoluționar, ea va restaura în lumea întreagă civilizația creștină pe care a fost cea dintâi care a înțeles-o, a adoptat-o și a propagat-o. Dacă ea cade, lumea are de temut totul.

Protestantismul ne-a venit din Germania și mai ales din Geneva. El este foarte bine numit. Era cu neputință a califica Reforma lui Luther altfel decât printr-un cuvânt de protestare, căci ea este protestare împotriva civilizației creștine, protestare împotriva Bisericii care o întemeiase, protestare împotriva lui Dumnezeu de la care emana. Protestantismul lui Luther este ecoul pe pământ al lui *Non serviam* al lui Lucifer. El proclamă libertatea, pe aceea a răzvrătiților, pe aceea a Satanei: liberalismul. El le spune regilor și principilor: „Întrebuințați-vă puterea pentru a susține și a face să triumfe răzvrătirea mea împotriva Bisericii, iar eu vă dau toată autoritatea religioasă" (*Operele lui Luther*, XII, 1522 și XI, 1867).

Tot ceea ce Reforma primise de la Renaștere și trebuia să transmită Revoluției este cuprins în acest cuvânt: Protestantism.

Comunicându-se de la individ la individ, protestantismul a câștigat curând din provincie în provincie. Istoricul german și protestant Ranke ne spune care a fost marele său mijloc de seducție: licența, pe care Renașterea o pusese la cinste.

„Mulți au îmbrățișat Reforma, spune el, cu speranța că ea le va asigura o mai mare libertate în conduita privată." Căci, într-adevăr, există între catolicism și protestantism, așa cum a fost predicat de Luther, o deosebire radicală sub acest raport. Catolicismul făgăduiește răsplătiri viitoare virtuții și amenință viciul cu pedepse veșnice; prin aceasta, el pune patimilor omenești frâul cel mai puternic. Reforma, dimpotrivă, venea să făgăduiască paradisul oricărui om, chiar celui mai criminal, cu singura rezervă a unui act de credință lăuntrică în justificarea sa personală prin imputarea meritelor lui Cristos. Dacă, prin singurul efect al acestei persuasiuni, pe care omul și-o poate da cu ușurință, oamenii sunt asigurați că merg în paradis, continuând totodată să se dea păcatului, chiar crimei, foarte nebun ar fi acela care ar renunța să-și procure aici jos tot ceea ce găsește la îndemâna sa.

Prezența într-o țară profund catolică a unor persoane având aceste principii și străduindu-se să le răspândească trebuia deja să aducă în stat o anumită tulburare; ea a devenit adâncă atunci când protestantismul nu s-a mai mulțumit să predice indivizilor credința fără fapte, ci s-a simțit destul de puternic pentru a voi să pună mâna pe regat, spre a-l smulge tradițiilor sale și a-l modela după bunul său plac.

De la Clovis, catolicismul nu încetase nicio singură zi de a fi religia statului. Dintre tradițiile carolingiene și merovingiene, aceasta era singura care se păstrase pe deplin intactă până la Revoluție. Timp de o jumătate de secol, protestanții au încercat să despartă de Mama sa pe fiica cea mai mare a

Bisericii; ei au întrebuințat alternativ vicleșugul și forța pentru a pune mâna pe guvernare, pentru a pune poporul francez, atât de catolic, sub jugul Reformatorilor, așa cum tocmai făcuseră în Germania, în Anglia, în Scandinavia. Au fost pe punctul de a izbuti.

După moartea lui François de Guise, hughenoții erau stăpâni pe tot Midi-ul. Ei nu au șovăit, pentru a pune mâna pe restul, să facă apel la germani și la englezi, coreligionarii lor. Englezilor le-au cedat Le Havre; germanilor le-au făgăduit administrația episcopiilor de Metz, Toul și Verdun (vezi Ranke). În sfârșit, cu La Rochelle, ei înșiși crease materialmente un stat în stat. Intenția lor era să substituie monarhiei creștine o guvernare și un fel de viață „modelate după acelea ale Genevei", adică republica. „Hughenoții, spune Tavannes, sunt pe cale să întemeieze o democrație." Planul fusese trasat în Béarn, iar Stările Languedocului îi cereau executarea în 1573. Juristul protestant François Hotman a exercitat asupra spiritelor, în sens democratic, o mare influență prin cartea sa *Franco-gallia*, 1573. El pune în slujba teoriilor republicane o istorie făcută după felul său, pentru a-i readuce, cu mare întărire de texte și afirmații, pe francezi la „constituția lor primitivă". „Administrația suverană și principală a regatului, spunea el, aparținea adunării generale și solemne a celor trei Stări." Regele domnește, dar nu guvernează. Statul, Republica, este totul, regele aproape nimic. El își aruncă cititorii în plină suveranitate a poporului.

Franco-Gallia a avut un răsunet enorm. Pamfletarii hughenoți au prădat-o care mai de care. Sistemul expus în această carte este democrația așa cum este înțeleasă astăzi. Aceasta pentru că această formă de guvernământ, dând agitatorilor un acces ușor la primele sarcini ale statului, le procură puterea de a-și răspândi doctrinele; în același timp, ea răspunde mai bine ideilor de independență care constituiau fondul Reformei, dreptului pe care Renașterea voia să-l confere omului de a se conduce el însuși către idealul de fericire pe care i-l prezenta.

Franța, prin faptul hughenoților, se afla pe marginea prăpastiei. Situația nu era mai puțin critică pentru Biserica Catolică. Ea tocmai pierduse Germania, Scandinavia, Anglia și Elveția; Țările de Jos se ridicau împotriva ei. Apostazia Franței, dacă s-ar fi produs, trebuia să pricinuiască în lumea întreagă scandalul cel mai primejdios și zdruncinarea cea mai adâncă: cu atât mai mult cu cât Spania trebuia să urmeze. Obiectivul cel mai constant al întregului partid protestant, la care Coligny nu a încetat să lucreze, era să atragă Franța într-o ligă generală cu toate statele protestante, pentru a zdrobi Spania, singura mare națiune catolică rămasă puternică. Aceasta ar fi fost ruina completă a civilizației creștine.

Dumnezeu nu a îngăduit-o și nici Franța. Valois slăbeau, șovăiau, variau în politica lor. Liga s-a născut pentru a lua în mână apărarea credinței, pentru a o menține în țară și în guvernarea țării. Catolicii, care formau încă aproape totalitatea francezilor, au voit să aibă conducători absolut neclintiți în credința lor. Ei au ales casa de Guise. „Orice

apreciere s-ar purta asupra războaielor religiei, spune dl Boselli, este imposibil a nu recunoaște că casa de Guise a fost, în toată această perioadă, însăși întruparea religiei statului, a cultului național și tradițional de care atâția francezi rămâneau atașați. Ea a personificat ideea fidelității catolice. Guise ar fi devenit foarte probabil regi ai Franței dacă Henric al III-lea s-ar fi făcut protestant sau dacă Henric al IV-lea nu s-ar fi făcut catolic."

Dumnezeu a voit să păstreze Franței rasa sa regală, așa cum o făcuse o primă dată prin misiunea dată Ioanei d'Arc. Moștenitorul tronului, după legea salică, era Henric de Navara, elev al lui Coligny, protestant și cap al protestanților. Dumnezeu i-a schimbat inima. Franța și-a regăsit pacea, iar Ludovic al XIII-lea și Ludovic al XIV-lea au repus țara noastră pe calea civilizației catolice. Să spunem totuși că acesta din urmă a săvârșit acea greșeală, care trebuia să aibă atât de grave consecințe, de a voi declarația din 1682. Ea purta în sânul ei constituția civilă a clerului; ea începea opera cea mai nefastă dintre toate, aceea a secularizării care se urmărește astăzi până la ultimele ei consecințe.

Ludovic al XV-lea, care s-a dedat moravurilor Renașterii, a văzut opera de decreștinare începută de Reformă, reluată de Voltaire și de Enciclopediști, precursori ai lui Robespierre, strămoși ai acelora care ne guvernează astăzi. Taine a spus-o foarte bine: „Reforma nu este decât o mișcare particulară într-o revoluție care a început înaintea ei. Secolul al XIV-lea deschide marșul; și de atunci fiecare secol nu este ocupat decât

să pregătească, în ordinea ideilor, noi concepții și, în ordinea practică, noi instituții. Din acel timp, societatea nu și-a mai regăsit călăuza în Biserică, nici Biserica imaginea sa în societate" (*Studiu asupra barbarilor și Evului Mediu*, p. 374-375).

CAPITOLUL V
REVOLUȚIA INSTAUREAZĂ NATURALISMUL

Protestantismul eșuase; Franța, după războaiele religiei, rămăsese catolică. Dar un rău aluat fusese depus în sânul ei. Fermentarea lui a produs, pe lângă coruperea moravurilor, trei toxice de ordin intelectual: galicanismul, jansenismul și filosofismul. Acțiunea lor asupra organismului social a adus Revoluția, al doilea și cu mult mai cumplitul asalt dat civilizației creștine.

Așa cum va demonstra concluzia acestei cărți, toată mișcarea imprimată creștinătății de Renaștere, de Reformă și de Revoluție este un efort satanic de a-l smulge pe om din ordinea supranaturală stabilită de Dumnezeu la origine și restaurată de Domnul nostru Isus Cristos la plinirea vremurilor și de a-l închide în naturalism.

Cum totul era creștin în constituția franceză, totul trebuia distrus. Revoluția s-a aplicat la aceasta cu conștiinciozitate. În câteva luni, ea a făcut tabula rasa din guvernarea Franței, din legile ei și din instituțiile ei. Voia „să plămădească un popor nou": aceasta este expresia care se regăsește la fiecare pagină sub pana raportorilor Convenției; și mai mult, „să refacă omul" însuși.

De aceea, Convenționaliștii, conform concepției noi pe care Renașterea o dăduse destinelor omenești, nu și-au mărginit ambiția la Franța; au voit să inoculeze nebunia revoluționară popoarelor vecine, întregului univers. Ambiția lor era să răstoarne edificiul social pentru a-l reclădi din nou. „Revoluția, spunea Thuriot Adunării legislative, în 1792, nu este numai pentru Franța; noi suntem răspunzători de ea față de omenire." Sieyès spusese înaintea lui, în 1788: „Să ne ridicăm deodată la ambiția de a voi noi înșine să slujim drept exemplu națiunilor" (*Ce este a treia stare?*). Și Barrère, în momentul când Stările Generale se reuneau la Versailles: „Sunteți chemați, spunea el, să reîncepeți istoria."

Se vede ce drum a făcut ideea Renașterii; cât de mult, la Revoluție, se arăta ea mai desăvârșită în dezvoltarea sa și mai îndrăzneață în întreprinderea ei decât apăruse, cu două secole mai înainte, în Reformă.

În numărul său din aprilie 1896, *Le Monde maçonnique* spunea: „Când ceea ce a fost multă vreme privit ca un ideal se realizează, orizonturile mai largi ale unui ideal nou oferă

activității omenești, mereu în mers către un viitor mai bun, noi câmpuri de explorare, noi cuceriri de făcut, noi speranțe de urmărit."

Aceasta este adevărat pe calea binelui. După cum spune Psalmistul, dreptul și-a așezat în inima sa trepte spre a se înălța până la desăvârșirea pe care o dorește (Ps. LXXXIII, 6, 7). Aceasta este de asemenea adevărat pe calea răului.

Oamenii Renașterii nu și-au purtat vederile — cel puțin nu toți — atât de departe ca aceia ai Reformei. Oamenii Reformei au fost depășiți de aceia ai Revoluției. Renașterea mutase locul fericirii și îi schimbase condițiile; ea declarase că o vede în această lume de jos. Autoritatea religioasă rămânea pentru a spune: „Vă înșelați; fericirea este în Cer." Reforma a înlăturat autoritatea; dar păstra încă Cartea Revelațiilor divine, care continua să țină același limbaj. Filosofismul a negat că Dumnezeu ar fi vorbit vreodată oamenilor, iar Revoluția s-a străduit să-i înece în sânge pe martorii Săi, pentru a putea stabili liber cultul naturii.

Journal des Débats, într-unul din numerele sale din aprilie 1852, recunoștea această filiație: „Noi suntem revoluționari; dar suntem fiii Renașterii și ai filosofiei înainte de a fi fii ai Revoluției."

Nu este nevoie să ne întindem îndelung asupra operei întreprinse de Revoluție. Papa Pius al IX-lea a caracterizat-o dintr-un cuvânt, în Enciclica din 8 decembrie 1849:

„Revoluția este inspirată de Satan însuși; scopul ei este să distrugă din temelii edificiul creștinismului și să reconstruiască pe ruinele sale ordinea socială a păgânismului." Ea a distrus mai întâi ordinea ecleziastică. „Timp de douăsprezece sute de ani și mai bine, după expresia energică a lui Taine, clerul lucrase la construirea societății ca arhitect și ca lucrător, mai întâi singur, apoi aproape singur"; „a fost pus în neputința de a-și continua opera, s-a voit a fi pus în neputința de a o mai relua vreodată." Apoi s-a suprimat regalitatea, legătura vie și perpetuă a unității naționale, apărătoarea dreptății împotriva a tot ceea ce voia să-i aducă atingere. S-a scăpat de nobilime, păzitoarea tradițiilor, și de corporațiile muncitorești, și ele conservatoare ale trecutului. Apoi, înlăturate toate aceste santinele, s-a trecut la lucru, mult pentru a distruge, ceea ce era ușor, puțin pentru a reclădi, ceea ce era mai greu.

Nu avem să facem aici tabloul acestor ruine și al acestor construcții. Să spunem numai că, în ceea ce privește edificiul politic, Revoluția s-a grăbit să proclame Republica, pe care Renașterea o visase chiar pentru Roma, pe care protestanții voitseră deja să o substituie în Franța monarhiei și care astăzi face atât de bine lucrările Francmasoneriei.

Discipoli ai lui J.-J. Rousseau, Convenționaliștii din 1792 au dat drept temelie noului edificiu acest principiu, că omul este bun prin natură; pe aceasta au ridicat trilogia masonică: libertate, egalitate, fraternitate. Libertate pentru toți și în toate, de vreme ce în om nu sunt decât instincte bune; egalitate, pentru că, fiind deopotrivă buni, oamenii au

drepturi egale în toate; fraternitate, sau ruperea tuturor barierelor dintre indivizi, familii, națiuni, pentru a lăsa neamul omenesc să se îmbrățișeze într-o Republică universală.

În materie de religie, s-a organizat cultul naturii. Umaniștii Renașterii îl chemau prin dorințele lor. Protestanții nu îndrăzniseră să împingă Reforma până acolo. Revoluționarii noștri au încercat-o.

Ei nu au ajuns dintr-odată la acest exces. Au început prin a chema clerul catolic la sărbătorile lor. Talleyrand a pontificat la 14 iulie 1790, la marea Sărbătoare a Federației, înconjurat de cei 40 de capelani ai gărzii naționale, purtând pe albele lor stola tricoloră, acompaniați de 1800 de muzicieni, în prezența a 25.000 de deputați și a 400.000 de spectatori. Dar curând nu s-a mai voit nici măcar aceste exhibiții, mai „patriotice" decât religioase: „Nu se cuvine, spunea el, ca religia să apară în sărbătorile publice; este mai religios a o îndepărta de acolo."

Îndepărtat cultul național, trebuia căutat un altul. Mirabeau a propus unul foarte abstract: „Obiectul sărbătorilor noastre naționale, spunea el, trebuie să fie numai cultul libertății și cultul legii."

Aceasta a părut săracă. Boissy-d'Anglas a regretat cu glas tare vremea când „instituțiile politice și religioase" își dădeau un ajutor reciproc, când „o religie strălucitoare" se prezenta cu dogme care făgăduiau „plăcerea și fericirea", împodobită cu

toate ceremoniile care lovesc simțurile, cu ficțiunile cele mai surâzătoare, cu iluziile cele mai dulci.

Dorințele sale nu au întârziat să fie împlinite. O religie nouă a fost întemeiată, având dogmele ei, preoții ei, duminica ei, sfinții ei. Dumnezeu a fost înlocuit cu Ființa supremă și cu zeița Rațiune, cultul catolic cu cultul Naturii.

„Marele scop urmărit de Revoluție, spunea Boissy-d'Anglas, este de a-l readuce pe om la puritatea, la simplitatea naturii." Poeți, oratori, Convenționaliști nu încetau să facă să răsune invocații către „Natura". Iar dictatorul Robespierre marca în aceste cuvinte tendințele, voința novatorilor: „Toate sectele trebuie să se confunde de la sine în religia universală a Naturii" (Discursul din 7 mai 1794). Aceasta este ceea ce voiește în prezent Alianța Israelită Universală, la aceasta lucrează, aceasta este misiunea ei de a stabili în lume, numai cu mai puțină precipitare și cu mai multă îndemânare.

Nimic nu putea răspunde mai bine aspirațiilor umaniștilor Renașterii. La sărbătoarea din 10 august 1793, o statuie a Naturii a fost ridicată în piața Bastiliei, iar președintele Convenției, Hérault de Séchelles, i-a adresat acest omagiu în numele Franței oficiale: „Suverană a sălbaticilor și a națiunilor luminate, o, Natură! Acest popor imens, adunat la primele raze ale zilei înaintea chipului tău, este vrednic de tine. El este liber; în sânul tău, la izvoarele tale sfinte, și-a recăpătat drepturile, s-a regenerat. După ce a străbătut atâtea veacuri de rătăciri și de robie, trebuia să reintre în simplitatea căilor tale

pentru a regăsi libertatea și egalitatea. Natură, primește expresia atașamentului veșnic al francezilor pentru legile tale!"

Procesul-verbal adaugă: „După această specie de imn, singura rugăciune adresată Naturii de către reprezentanții unei națiuni și de către legiuitorii ei de la primele veacuri ale neamului omenesc, președintele a umplut o cupă, de formă antică, cu apa care curgea din sânul Naturii: a făcut libații în jurul Naturii, a băut din cupă și a prezentat-o trimișilor poporului francez." Se vede: cultul este complet: rugăciune, jertfă, comuniune.

Cu cultul, instituțiile. „Prin instituții, scria ministrul poliției Duval, se compun opinia și moralitatea popoarelor" (*Moniteur* din 9, 10 și 11 Pluviôse, anul VII). Printre aceste instituții, aceea socotită cea mai necesară pentru a face poporul să uite vechile sale obiceiuri religioase și a-i face să dobândească altele noi a fost Décadi sau duminica civilă. De aceea Republica a cheltuit pentru această creație cele mai multe decrete și eforturi. La Décadi s-au adăugat sărbători anuale: sărbători politice, sărbători civile, sărbători morale. Sărbătorile politice aveau drept scop, după Chénier, „să consacre epocile nemuritoare în care diferitele tiranii s-au prăbușit sub suflarea națională și marile pași ai rațiunii care străbat Europa și merg să lovească marginile lumii" (Discursul din 5 noiembrie 1793, *Moniteur* din 8). Sărbătoarea republicană prin excelență era aceea din 21 ianuarie, pentru că se celebra în ea „aniversarea dreptei pedepse a ultimului rege al francezilor". Era și sărbătoarea întemeierii Republicii, fixată la 1 Vendémiaire.

Marea sărbătoare națională, reînviată în zilele noastre, era aceea a federației sau a jurământului, fixată la 14 iulie.

Pentru morală, erau sărbătoarea tinereții, cele ale căsătoriei, ale maternității, ale bătrânilor și mai ales cele ale drepturilor omului. Multe alte sărbători au fost, dacă nu instituite și celebrate, cel puțin decretate sau propuse.

Ca încoronare, a fost inventat un calendar republican întemeiat în întregime pe agricultură. Era o consacrare solemnă a noului cult, cultul Naturii.

Acesta era deznodământul fatal al ideilor pe care Renașterea le semănase în spirite. Reforma încercase o realizare timidă și imperfectă; se mulțumise să degradeze creștinismul; Revoluția l-a nimicit atât cât era în puterea ei, și pe ruinele lui a ridicat altare Rațiunii și Voluptății.

Se știe unde a dus naturalismul care, în gândul promotorilor săi, trebuia să exalte demnitatea omului. Barbé-Marbois, în raportul său către Consiliul Bătrânilor, denunța tineretul școlar ca „depășind prin excesele sale toate limitele, chiar și pe acelea pe care natura însăși pare să le fi asignat dezordinilor copilăriei". Iar la cealaltă extremitate a vieții, toate documentele epocii ne arată morții dați pe mâna „unor gropari necurați", familiile obișnuindu-se să „considere rămășițele unui soț, ale unui tată, ale unui copil, ale unui frate, ale unei surori, ale unui prieten, ca pe acelea ale oricărui alt animal de care cineva se descotorosește". În 1800, cetățeanul

Cambry, însărcinat de administrația centrală a Senei să facă un raport asupra stării înmormântărilor la Paris, nu a crezut că-l poate publica decât în latină, atât de multă rușine era în aceste funeralii barbare. Adesea, cadavrele erau date spre hrană câinilor.

Toți aceia care păstraseră ceva onestitate se înspăimântau de dezordinea moravurilor astfel ajunsă la culme.

Odată cu ruina moravurilor și cu abolirea cultului creștin veniseră falimentul și mizeria.

Acesta a fost deznodământul civilizației moderne în primul ei eseu. Cel căruia îi suntem în prezent supuși nu va avea un sfârșit mai bun.

Ruina, mizeria, dezordinea morală nu puteau să dureze și să se agraveze la nesfârșit. Strigătul public cerea restabilirea cultului catolic. El nu încetase niciodată să fie practicat cu prețul vieții. Preoți rămăseseră în mijlocul populațiilor, care se expuneau tuturor primejdiilor pentru a favoriza exercițiul clandestin al sfântului minister.

În 1800, opera restaurării se impunea, toate creațiile destinate să înlocuiască creștinismul căzuseră în discredit absolut și universal. Consiliile generale erau unanime în a recunoaște și a declara aceasta. Napoleon a venit. Dacă a restabilit, de comun acord cu Pius al VII-lea, Biserica Franței, și-a luat măsurile — prin articolele organice, instituția Universității,

Codul civil etc. — pentru ca civilizația creștină să nu-și mai poată relua întreaga stăpânire asupra sufletelor și să nu fie restaurată în instituții.

El nu a făcut, după cum s-a spus foarte bine, decât să îndiguiască Revoluția.

Revoluția a putut deci să-și reia cursul cu un fel de regularitate pe care voiește să o păstreze până va veni momentul unei răsturnări complete și de această dată definitive, crede ea, a civilizației creștine și a tot ceea ce a fost zidit pe Cristos, pentru a stabili pe ruinele ordinii supranaturale domnia naturalismului, îndumnezeirea omului.

CAPITOLUL VI
REVOLUȚIA, UNA DINTRE EPOCILE LUMII

La începutul secolului al XIX-lea, se putea crede că Revoluția franceză fusese în principal o revoluție politică și că, această revoluție săvârșită, societatea avea să-și reia așezarea. Astăzi nu se mai poate avea această iluzie, chiar dacă se consideră Revoluția numai în prima ei perioadă. După cum a spus dl Brunetière: „Măreția evenimentelor întrece și depășește în toate sensurile mediocritatea acelora care se cred sau pe care îi credem autorii lor. Disproporția este prodigioasă între operă și lucrători. Un curent mai puternic decât ei îi antrenează, îi poartă, îi rostogolește, îi zdrobește... și continuă să curgă."

Când ducele de La Rochefoucauld-Liancourt l-a trezit pe Ludovic al XVI-lea pentru a-i anunța luarea Bastiliei, regele a întrebat: „Este deci o răscoală?" Ducele a răspuns: „Nu, sire, este o revoluție". Nu a spus destul, era nu o revoluție, ci REVOLUȚIA care se ivea.

Ceea ce apare la prima vedere în Revoluție, ceea ce de Maistre a văzut în ea și a semnalat chiar din ziua în care a început să o considere și ceea ce vedem la ora actuală cu și mai multă evidență este ANTICREȘTINISMUL. Revoluția constă în mod esențial în revolta împotriva lui Cristos și chiar în revolta împotriva lui Dumnezeu, mai mult încă, în negarea lui Dumnezeu. Scopul ei suprem este de a sustrage omul și societatea supranaturalului. Cuvântul LIBERTATE, în gura ei, nu are altă semnificație: libertate pentru natura umană de a-și aparține sieși, așa cum Satan a voit să-și aparțină sieși și aceasta, după cum vom explica mai departe, la instigarea lui Lucifer care voiește să-și recâștige supremația pe care superioritatea naturii sale i-o dădea asupra naturii umane și de care a fost evins prin ridicarea creștinului la ordinea supranaturală. Și de aceea J. de Maistre a caracterizat foarte just Revoluția prin acest cuvânt: „satanică".

„Fără îndoială, Revoluția franceză a parcurs o perioadă ale cărei momente nu se aseamănă toate; totuși, caracterul ei general nu a variat deloc și, chiar în leagănul ei, a dovedit ceea ce trebuia să fie." „Există în Revoluție un caracter satanic care o distinge de tot ceea ce s-a văzut și poate de tot ceea ce se va vedea. Ea este satanică în esența ei" (*Operele complete ale lui J. de Maistre*, t. I, pp. 51, 52, 55, 303).

Pius al IX-lea, în 1849, a spus — am amintit deja aceste cuvinte — cu și mai multă autoritate: „Revoluția este inspirată de Satan însuși; scopul ei este să distrugă din temelii edificiul

creștinismului și să reconstruiască pe ruinele sale ordinea socială a păgânismului."

După dezastrele noastre din 1870-1871, dl de Saint-Bonnet spunea: „Franța lucrează de un secol să-l evacueze din toate instituțiile sale pe Acela căruia îi datorează Tolbiac, Poitiers, Bouvines și Denain, adică pe Acela căruia îi datorează teritoriul său, existența sa! Pentru a-I arăta toată ura sa, pentru a-I face injuria de a-L expulza din zidurile cetăților noastre, secta ațâță, din 1830, o presă odioasă să pândească epoca sărbătorii acestui «Cristos care îi iubește pe Franci», a Aceluia care S-a făcut «Om pentru a salva omul, care S-a făcut Pâine pentru a-l hrăni!»" Și el încheie: „Și Franța întreabă care este cauza nenorocirilor sale!"

Ură împotriva lui Cristos, pe care nimeni nu ar fi crezut-o posibilă în sânul creștinismului, i se alătură răzvrătirea directă împotriva lui Dumnezeu. Există motive să se creadă că această revoltă împotriva lui Dumnezeu nu a putut avea loc nici chiar în ardoarea marii lupte dintre Lucifer și Arhanghelul Sfântul Mihail.

Trebuie spiritul îngust al omului pentru a se ridica împotriva Infinitului. Trebuie de asemenea corupția și extrema josnicie a inimii. Ceea ce nu se văzuse se vede astăzi: „Revoluția este lupta dintre om și Dumnezeu; ea voiește să fie triumful omului asupra lui Dumnezeu." Iată ceea ce declară aceia care spun că, în ora actuală, este vorba să se știe cine va birui: Revoluția sau Contrarevoluția.

De aceea, dl de Saint-Bonnet nu spune nimic prea mult, poate că nici nu spune destul, când afirmă că „timpul prezent nu poate fi comparat decât cu acela al revoltei îngerilor". Și, în consecință, de Maistre, de Bonald, Donoso-Cortès, Blanc de Saint-Bonnet, fără îndoială și alții, se învoiesc să spună: „Lumea nu poate rămâne în această stare. Ori ea atinge sfârșitul ei, în ura împotriva lui Dumnezeu și a Cristosului Său, pe care Antihristul o va face mai generală și mai violentă; ori este în ajunul celei mai mari milostiviri pe care Dumnezeu a exercitat-o în această lume, în afară de actul Răscumpărător."

Iată starea în care ne aflăm, aceea pe care Revoluția a creat-o, aceea care nu a încetat să fie din primele zile ale Revoluției, sub a cărei stăpânire ne aflăm încă.

În 1796, la doi ani după căderea lui Robespierre, J. de Maistre scria: „Revoluția nu s-a sfârșit, nimic nu face să se prevestească sfârșitul ei. Ea a produs deja mari nenorociri, ea anunță altele și mai mari" (*ibid*., t. I, p. 406).

În ajunul zilei când spiritelor superficiale li se părea că încoronarea lui Napoleon avea să facă stabilă noua ordine de lucruri, îi scria dlui de Rossi (3 noiembrie 1804): „Ai fi ispitit să crezi că totul este pierdut, dar se vor întâmpla lucruri la care nimeni nu se așteaptă... Totul anunță o convulsiune generală a lumii politice" (*Operele complete ale lui J. de Maistre*, t. IX, pp. 250-252).

La apogeul epopeii napoleoniene: „Niciodată universul nu a văzut nimic egal! Și ce mai trebuie să vedem încă? Ah! Cât de departe suntem de ultimul act sau de ultima scenă a acestei înfricoșătoare tragedii!" „Nimic nu anunță sfârșitul catastrofelor și totul anunță, dimpotrivă, că ele trebuie să dureze" (*ibid*., t. X, pp. 107-150). În 1806 formula el acest pronostic. În anul următor îl invita pe dl de Rossi să facă împreună cu el această observație: „De câte ori, de la începutul acestei teribile Revoluții, am avut toate motivele din lume să spunem: *Acta est fabula*? Și totuși piesa continuă mereu... Atât este de adevărat că înțelepciunea stă în a ști să privești cu ochi statornic această epocă pentru ceea ce este, adică UNA DINTRE CELE MAI MARI EPOCI ALE UNIVERSULUI; de la invazia barbarilor și reînnoirea societății în Europa, nu s-a petrecut nimic egal în lume; trebuie timp pentru asemenea operațiuni și îmi repugnă deopotrivă să cred că răul nu poate avea sfârșit sau că s-ar putea sfârși mâine... Lumea politică fiind absolut răsturnată până în temelii, nici generația actuală, nici probabil aceea care îi va urma nu vor putea vedea împlinirea a tot ceea ce se pregătește... Poate mai avem pentru două secole... Când mă gândesc la tot ceea ce trebuie încă să se întâmple în Europa și în lume, mi se pare că Revoluția începe" (*ibid*., t. XI, p. 284).

Vine Restaurația Bourbonilor. El nu încetase niciodată să vestească, cu o neclintită siguranță, în ciuda instaurării Imperiului, a încoronării lui Bonaparte și a mersului constant triumfător al lui Napoleon prin Europa, că regele se va

întoarce. Profeția sa se împlinește; îi revede pe Bourboni pe tronul părinților lor și spune: „Un anumit nu știu ce vestește că NIMIC nu este sfârșit." „Culmea nenorocirii pentru francezi ar fi să creadă că Revoluția s-a terminat și că coloana este pusă la loc pentru că a fost ridicată din nou. Trebuie să credem, dimpotrivă, că spiritul revoluționar este fără comparație mai puternic și mai primejdios decât era acum câțiva ani. Ce poate regele când luminile poporului său sunt stinse?" (*Operele complete ale lui J. de Maistre*, t. II, *Despre Papă*, Int.) „Nimic nu este încă stabil și se văd pretutindeni semințele nenorocirilor" (*ibid*., t. XIII, pp. 133-188). „Starea prezentă a Europei (1819) inspiră groază; aceea a Franței în special este de neconceput. Revoluția stă în picioare, fără îndoială, și nu numai că stă în picioare, dar merge, aleargă, lovește cu copita. Singura deosebire pe care o văd între această epocă și aceea a marelui Robespierre este că atunci cădeau capetele și că astăzi ele se învârt. Este infinit de probabil că francezii ne vor mai da încă o tragedie" (*ibid*., t. XIV, p. 156).

Această nouă tragedie nu se anunță oare ca apropiată?

Ceea ce îi dădea lui J. de Maistre această siguranță a privirii era că știuse să-și ridice ochii deasupra faptelor revoluționare la care era martor până la cauzele lor prime.

„De la epoca Reformei, spunea el, și chiar de la aceea a lui Wiclef, a existat în Europa un anumit spirit teribil și invariabil care a lucrat fără răgaz la răsturnarea monarhiilor europene și a creștinismului... Pe acest spirit distrugător au venit să se

altoiască toate sistemele antisociale și anticreștine care au apărut în zilele noastre: calvinism, jansenism, filosofism, iluminism etc. (să adăugăm liberalism, internaționalism, modernism); toate acestea nu fac decât una și nu trebuie considerate decât ca o singură sectă care a jurat distrugerea creștinismului și a tuturor tronurilor creștine, dar mai ales și înainte de toate pe aceea a casei de Bourbon și a Scaunului Romei" (*Operele complete ale lui J. de Maistre*, t. VIII, p. 312).

Nu numai că de Maistre vedea Revoluția având, în timp, o întindere de patru secole, dar o vedea, în spațiu, atingând toate popoarele.

În fruntea unui Memoriu adresat în 1809 suveranului său, Victor-Emmanuel I, el spunea: „Dacă există ceva evident, este imensa bază a Revoluției actuale care nu are alte hotare decât lumea" (*ibid*., t. XI, p. 232).

„Lucrurile se pregătesc pentru o răsturnare generală a globului."

„Este o epocă, una dintre cele mai mari epoci ale universului", spunea el fără încetare, văzând în Revoluție preliminarii atât de mari și o întindere atât de vastă. El adăuga: „Vai generațiilor care asistă la epocile lumii!" (*ibid*., t. VIII, p. 273).

ură. Fără îndoială, de aceea îi scria mai des și cu mai multă intimitate decât tuturor celorlalți adepți ai săi.

După moartea acestui nenorocit, falit și despărțit de soția sa, Voltaire îi scria aceluiași: „Îl voi regreta toată viața pe Damilaville. Iubeam neînfricarea inimii sale. Avea entuziasmul Sfântului Paul (adică atâta zel pentru a distruge religia cât avea Sfântul Paul pentru a o întemeia): ERA UN OM NECESAR."

„Revoluția franceză este o mare epocă, iar urmările ei în toate genurile se vor face simțite mult dincolo de timpul izbucnirii ei și de hotarele focarului său" (*Operele complete ale lui J. de Maistre*, t. I, p. 26). „Cu cât cercetez mai mult ceea ce se petrece, cu atât mă conving mai mult că asistăm la una dintre cele mai mari epoci ale neamului omenesc" (*ibid*., t. IX, p. 358).

„Lumea se află într-o stare de naștere."

Stare de naștere, aceasta este tocmai ceea ce face dintr-un timp o epocă. A fost epoca potopului, care a născut noua generație a oamenilor, epoca lui Moise, care a născut poporul precursor, epoca lui Cristos, care a născut poporul creștin.

Epoca Revoluției este epoca antagonismului celui mai acut dintre civilizația creștină și civilizația păgână, dintre naturalism și supranatural, dintre Cristos și Satan.

Care va fi deznodământul luptei? Lucifer și ai săi cred desigur că vor triumfa. Evreii spun că venirea lui Mesia al lor, că

domnia Antihristului este aproape și că această domnie va deschide, spre folosul lor, cea mai mare epocă a lumii.

Nădăjduim că cititorii noștri, după ce vor fi citit această carte, vor împărtăși convingerea noastră, care este cu totul opusă. Înfrângerea Revoluției va inaugura domnia socială a Domnului nostru Isus Cristos asupra neamului omenesc, care nu va mai forma decât o singură turmă sub un singur Păstor.

CAPITOLUL VII
CEEA CE FACE ȘI SPUNE ÎN ZILELE NOASTRE REVOLUȚIA

În discursul pe care l-a rostit la 28 octombrie 1900 la Toulouse, ca prefață la dezbaterea legii asupra asociațiilor, dl Waldeck-Rousseau a pus în acești termeni chestiunea care, la această oră, ține Franța în suspensie și lumea atentă la ceea ce se petrece la noi.

„În această țară a cărei unitate morală a făcut, de-a lungul secolelor, puterea și măreția ei, două tinereți, mai puțin despărțite încă prin condiția lor socială decât prin educația pe care o primesc, cresc fără să se cunoască, până în ziua în care se vor întâlni, atât de neasemănătoare, încât riscă să nu se mai înțeleagă. Astfel se pregătesc puțin câte puțin două societăți diferite, una tot mai democratică, purtată de largul curent al Revoluției, și cealaltă tot mai pătrunsă de doctrine despre care s-ar fi putut crede că nu au supraviețuit marii mișcări a secolului al XVIII-lea, și menite într-o zi să se ciocnească."

Faptul constatat în aceste rânduri de dl Waldeck-Rousseau este real. Există, într-adevăr, nu numai două tinereți, ci două societăți în Franța noastră. Ele nu așteaptă viitorul pentru a se ciocni, ele se înfruntă și de multă vreme. Această diviziune a țării împotriva ei înseși urcă dincolo de epoca pe care i-o atribuie dl Waldeck-Rousseau, dincolo de secolul al XVIII-lea. Ea se constată deja în secolul al XVI-lea, în îndelungatele eforturi pe care le-au făcut protestanții pentru a constitui o națiune în națiune.

Pentru a întâlni unitatea morală care a făcut, de-a lungul secolelor, puterea și măreția patriei noastre, și pe care dl Waldeck-Rousseau o regretă, trebuie să mergem și mai departe. Renașterea este cea care a început să împartă ideile și moravurile: rămânând creștine la unii, ele se întorceau la păgânism la alții. Dar după mai bine de patru secole, spiritul Renașterii nu a putut încă să triumfe asupra spiritului creștinismului și să refacă în sens opus unitatea morală a țării. Nici violențele, perfidiile și trădările Reformei, nici coruperea spiritelor și a inimilor întreprinsă de Filosofism, nici confiscările, exilurile și masacrele Revoluției nu au putut birui doctrinele și virtuțile cu care creștinismul a îmbibat sufletul francez vreme de paisprezece secole. Napoleon l-a văzut încă stând în picioare pe ruinele îngrămădite de Teroare și nu a găsit nimic mai bun decât să-l lase să trăiască, refuzându-i însă mijloacele de a restaura pe deplin civilizația creștină. De atunci, conflictul, cu vicisitudini diverse, întreținut, după cum remarcă dl Waldeck-Rousseau, nu atât de deosebirea claselor

sociale, cât de cele două educații aflate față în față, educația universitară întemeiată de Napoleon și educația creștină, care s-a menținut în familii, în biserică și curând în învățământul liber.

Așadar, Biserica este mereu acolo, continuând să spună că adevărata civilizație este aceea care răspunde adevăratei condiții a omului, destinelor pe care i le-a făcut Creatorul său și acelora pe care Răscumpărătorul său le-a făcut posibile; prin urmare, că societatea trebuie să fie constituită și guvernată în așa fel încât să favorizeze eforturile către sfințenie.

Și Revoluția este mereu acolo, spunând că omul nu are decât un scop pământesc, că inteligența nu i-a fost dată decât pentru a-și satisface mai bine poftele și că, prin urmare, societatea trebuie să fie organizată în așa fel încât să ajungă să procure tuturor cea mai mare sumă posibilă de satisfacții lumești și trupești.

Nu numai că există diviziune, dar există și conflict; conflict vădit de la Renaștere încoace, conflict surd încă de la originile creștinismului; căci din ziua în care Biserica s-a străduit să întemeieze și să răspândească adevărata civilizație, a găsit în fața ei instinctele rele ale naturii umane care să i se împotrivească.

„Trebuie să terminăm odată, spusese Raoul Rigault conducând ostaticii la zidul execuției; de optsprezece sute de ani durează aceasta, este timpul să se sfârșească." Trebuie să terminăm!

Acesta a fost cuvântul Terorii, acesta a fost cuvântul Comunei. Acesta este cuvântul lui Waldeck-Rousseau. Cele două tinerețe, cele două societăți trebuie să se ciocnească într-un conflict suprem; una, purtată de largul curent al Revoluției, cealaltă, susținută și împinsă de suflarea Spiritului Sfânt împotriva valurilor revoluționare.

Trebuie ca una să triumfe asupra celeilalte.

Instruită de experiență, secta al cărei mandatar s-a făcut dl Waldeck-Rousseau întrebuințează, pentru a ajunge la scopurile sale, mijloace mai puțin sângeroase decât în 93, pentru că le crede mai eficace.

Cel dintâi dintre aceste mijloace a fost nimicirea congregațiilor religioase. Dl Waldeck-Rousseau, în discursul de la Toulouse, a expus în acești termeni motivul priorității ce trebuia dată legii care le-a făcut să dispară: „Un asemenea fapt (coexistența a două tinerețe, a două societăți) nu se explică prin jocul liber al opiniilor: el presupune un substrat de influențe odinioară mai ascunse și astăzi mai vizibile, o putere care nu este nici măcar ocultă și constituirea în Stat a unei puteri rivale." Acest substrat de influențe, această putere rivală pe care dl Waldeck-Rousseau o denunța astfel, a pretins că o găsește în congregațiile religioase. „Acolo, continua el, este o situație intolerabilă și pe care toate măsurile administrative au fost neputincioase să o facă să dispară. Orice efort va fi zadarnic atâta timp cât unei legislații deopotrivă ilogice,

arbitrare și inoperante nu i se va fi substituit o legislație rațională și eficace."

Această legislație eficace, dl Waldeck-Rousseau, de acord cu Parlamentul, ne-a dat-o. Ea fusese îndelung studiată, savant pregătită în loji pentru efectul de obținut; a fost votată și promulgată fără piedică în toate punctele ei și perfecționată după aceea prin hotărâri, decrete și măsuri care par într-adevăr să nu mai lase în Franța niciun refugiu vieții monastice și curând nici învățământului religios.

Cu toate acestea, nimicirea congregațiilor nu pune capăt conflictului. Dl Waldeck nu ignora aceasta. De aceea a avut grijă să spună că „legea asociațiilor nu este decât un punct de plecare". Și, într-adevăr, să presupunem congregațiile dispărute, toate și fără nicio speranță de înviere: ar fi naiv a crede că ideea creștină va dispărea odată cu ele. În spatele batalioanelor lor se află Sfânta Biserică Catolică. Și Biserica este aceea care spune nu numai congreganiștilor, ci tuturor creștinilor și tuturor oamenilor: „Sfârșitul vostru ultim nu este aici jos; aspirați mai sus." În Ea se află, pentru a vorbi ca dl Waldeck-Rousseau, acest substrat de influențe care nu a încetat să acționeze de optsprezece secole. Pe Ea ar trebui să o distrugi pentru a ucide ideea. Dl Waldeck-Rousseau știe aceasta și de aceea și-a prezentat legea ca nefiind decât un punct de plecare.

„Legea asupra asociațiilor este, în ochii noștri, punctul de plecare al celei mai mari și mai libere evoluții sociale și

totodată garanția indispensabilă a prerogativelor celor mai necesare ale societății moderne."

O EVOLUȚIE SOCIALĂ, iată, prin chiar mărturisirea dlui Waldeck-Rousseau, ceea ce pregătește legea pe care își propunea atunci să o prezinte sancțiunii Parlamentului și care acum este în vigoare.

Evoluția socială voită, urmărită, este, o vom vedea în tot cursul acestei lucrări, ieșirea, fără speranță de întoarcere, din căile civilizației creștine și mersul înainte pe căile civilizației păgâne.

Cum poate distrugerea congregațiilor religioase să fie „punctul de plecare" al acestei evoluții?

Ah, pentru că simpla prezență a călugărilor în mijlocul poporului creștin este o predică neîncetată care nu-l lasă să piardă din vedere sfârșitul ultim al omului, scopul principal al societății și caracterul pe care trebuie să-l aibă adevărata civilizație. Îmbrăcați într-un veșmânt special care arată ceea ce sunt și ceea ce urmăresc în această lume, ei spun mulțimilor în mijlocul cărora circulă că noi toți suntem făcuți pentru Cer și că trebuie să tindem către el. La această predică mută se adaugă aceea a operelor lor, opere de devotament care nu cer răsplată aici jos și care afirmă prin această dezinteresare că există o răsplată mai bună, pe care toți trebuie să o dorească. În sfârșit, învățământul lor în școli și de la amvon nu încetează să semene în sufletul copiilor, să facă să crească în sufletul

adulților, să răspândească în toate direcțiile credința în bunurile veșnice. Nimic nu se opune mai direct și mai eficace restabilirii ordinii sociale păgâne. Nimic a cărui dispariție mai grabnică să o ceară renașterea acestei ordini proiectate, voite și urmărite de patru secole. Atâta timp cât călugării sunt acolo, lucrează și învață, există și va dăinui nu numai două tinerețI, ci două Franțe, Franța catolică și Franța masonică, având una și cealaltă un ideal diferit și chiar opus, luptând între ele care să și-l facă să triumfe pe al său. Și cum masoneria, la fel ca și catolicismul, se întinde asupra lumii întregi, cum pretutindeni cele două Cetăți sunt față în față, pretutindeni se vede în același timp aceeași angajare în aceeași bătălie. Pretutindeni este declarat războiul călugărilor, pretutindeni este dat cuvântul de ordine de a-i izgoni, de a-i nimici. Câte legi, câte decrete a făcut Francmasoneria să fie promulgate împotriva lor, în toate țările, numai în secolul al nouăsprezecelea.

Dar nimicirea vieții monastice nu este și nu poate fi, după cum spune dl Waldeck-Rousseau, decât „un punct de plecare". După călugări rămân preoții și, dacă preoții înșiși ar ajunge să fie risipiți, Biserica ar rămâne, ca în zilele Catacombelor, pentru a menține credința într-un anumit număr de familii și într-un anumit număr de inimi; iar într-o zi sau alta, credința ar chema înapoi preoți și călugări, așa cum a făcut-o în 1800.

Trebuie, așadar, ceva mai mult.

Mai întâi a desăvârși aservirea Bisericii, apoi a o nimici. A o aservi, s-a încercat prin „executarea strictă a Concordatului"; a o nimici, se nădăjduiește a se ajunge prin legea separării Bisericii de Stat.

CAPITOLUL VIII
UNDE DUCE CIVILIZAȚIA MODERNĂ

Necesitatea de a nimici Biserica pentru a asigura triumful civilizației moderne, iată ceea ce dl Waldeck-Rousseau dăduse de înțeles în discursul de la Toulouse. Iată ceea ce dl Viviani a spus brutal, la 15 ianuarie 1901, de la tribuna parlamentară.

„Suntem însărcinați să păzim de orice atingere patrimoniul Revoluției... Ne înfățișăm aici purtând în mâinile noastre, pe lângă tradițiile republicane, acele tradiții franceze atestate de secole de luptă în care, puțin câte puțin, spiritul laic s-a sustras îmbrățișărilor societății religioase... Nu suntem numai față în față cu congregațiile, suntem față în față cu Biserica Catolică... Deasupra acestei lupte de o zi, nu-i așa că se întâlnește încă o dată acel conflict formidabil în care puterea spirituală și puterea temporală își dispută prerogative suverane, încercând, smulgându-și conștiințele, să păstreze până la capăt conducerea umanității?

Așa cum spuneam la început, credeți oare că această lege ne duce la bătălia din urmă? Dar aceasta nu este decât o încăierare pe lângă bătăliile trecutului și ale viitorului! Adevărul este că se întâlnesc aici, după frumoasa expresie a dlui de Mun din 1878, societatea întemeiată pe voința omului și societatea întemeiată pe voința lui Dumnezeu. Este vorba să se știe dacă, în această bătălie, o lege asupra Asociațiilor ne va fi de ajuns. Congregațiile și Biserica nu vă amenință numai prin acțiunile lor, CI PRIN RĂSPÂNDIREA CREDINȚEI... Nu vă temeți de bătăliile care vi s-ar oferi, mergeți; și dacă găsiți în fața voastră această religie divină care poetizează suferința făgăduindu-i reparațiile viitoare, opuneți-i religia umanității care, și ea, poetizează suferința oferindu-i drept răsplată fericirea generațiilor."

Iată chestiunea pusă limpede.

În aceste cuvinte se aud mai puțin gândurile personale ale dlui Viviani decât acelea ale sectei anticreștine. Ea declară că luptă de secole împotriva Bisericii Catolice; se laudă că a obținut deja ca spiritul laic să se sustragă puțin câte puțin îmbrățișărilor societății religioase; știe că, în efortul făcut pentru a distruge congregațiile, nu a angajat decât o încăierare și că, pentru a-și asigura un triumf definitiv, va trebui să dea noi și numeroase bătălii.

În numele ei, dl Viviani declară că în bătălia actuală este vorba de cu totul altceva decât de „apărare republicană" pe de o parte și, pe de altă parte, de acceptarea unei forme de guvernământ.

Iată despre ce este vorba: „a sustrage spiritul laic îmbrățișărilor societății religioase", „a lua conducerea umanității" și „a distruge societatea întemeiată pe voința lui Dumnezeu, pentru a construi o societate nouă, întemeiată pe voința omului."

Iată de ce războiul declarat congregațiilor nu este decât o ciocnire. Adevărata campanie este aceea care pune față în față Biserica Catolică și Templul masonic, adică Biserica lui Dumnezeu și Biserica lui Satan, conflict formidabil de care depinde soarta omenirii. Atâta timp cât Biserica va sta în picioare, ea va propaga credința, va pune în inima tuturor celor care suferă — și cine nu suferă? — speranțele veșnice. Nu deci decât pe ruinele ei se va putea edifica „religia umanității", care făgăduiește fericirea pe acest pământ.

Urmarea discuției, atât în Senat cât și în Cameră, nu a făcut decât să accentueze importanța acestor declarații. Câteva scurte citate vor arăta că discursurile domnilor Waldeck-Rousseau și Viviani au într-adevăr semnificația pe care tocmai am spus-o.

Dl Jacques Piou: „Ceea ce voiesc socialiștii, dl Viviani a spus-o zilele trecute fără ocol. Este să smulgă conștiințele puterii spirituale și să cucerească conducerea omenirii." Oratorul este întrerupt de un membru al stângii care îi strigă: „Nu numai socialiștii voiesc aceasta, ci toți republicanii."

Dl Piou nu contrazice. Dă citire unui discurs în care dl Bourgeois spusese: „De când gândirea franceză s-a eliberat, de

când spiritul Reformei, al Filosofiei și al Revoluției a intrat în instituțiile Franței, clericalismul este dușmanul." Dl Bourgeois întrerupe; dl Piou replică: „Citatul pe care l-am făcut este exact și dl Bourgeois îl menține în întregime. Îl menține, căci acesta este fondul gândirii sale; el explică ardoarea sa de a susține legea asociațiilor, căci legea asociațiilor este victoria spiritului Revoluției, al Filosofiei și al Reformei asupra afirmării catolice."

La ședința din 22 ianuarie, dl Lasies reașază în acești termeni chestiunea pe adevăratul ei teren: „Sunt două fraze, voi spune două acte, care domină toată această dezbatere. Prima frază a fost rostită de onorabilul nostru coleg dl Viviani. El a spus: «Război catolicismului!» M-am ridicat și i-am răspuns: «Mulțumesc, iată sinceritate!» Un alt cuvânt a fost rostit, și acesta de către onorabilul dl Léon Bourgeois. La invitația dlui Piou, dl Bourgeois a afirmat din nou că scopul pe care îl urmărește împreună cu prietenii săi este să înlocuiască spiritul Bisericii, adică spiritul catolicismului, prin spiritul Reformei, spiritul Revoluției și spiritul Rațiunii. Aceste cuvinte plutesc deasupra dezbaterii; ele o domină și voiesc să le înfrunt, pentru că aceasta este întreaga chestiune, dezbrăcată de subterfugiile limbajului și de ipocriziile discuției."

La 11 martie, dl C. Pelletan declară și el că lupta actuală se leagă de marele conflict angajat între drepturile omului și drepturile lui Dumnezeu. „Iată conflictul care plutește deasupra tuturor în această dezbatere."

Se știe cuvântul de ordine dat de Gambetta: „Clericalismul, iată dușmanul!" și în ce împrejurări. Republica de centru-dreapta, inaugurată cu septenatul dlui mareșal Mac-Mahon, trebuise curând să se eclipseze înaintea unei republici de centru-stânga.

Dl Buffet fusese înlocuit în fruntea ministerului de dl Dufaure. Dl Dufaure, obosit că trebuia mereu să reziste exigențelor radicalilor, și-a dat demisia. Mac-Mahon a chemat atunci la putere stânga, în persoana dlui Jules Simon. Dl J. Simon a făcut extremei-stângi concesiile pe care dl Dufaure le făcuse stângii și dl Buffet centrului-stânga. Mac-Mahon a voit atunci să urce din nou curentul. La 16 mai, i-a adresat dlui J. Simon o scrisoare pe care acesta a interpretat-o ca pe o cerere de demisie. Președintele l-a însărcinat atunci pe dl de Broglie să formeze Cabinetul și, la 18 mai, a adresat Camerelor un mesaj în care, după ce le-a explicat conduita sa, le-a amânat pentru o lună, conform articolului 24 al Constituției.

În timpul acestei amânări, la 1 iunie 1877, Gambetta a primit o deputație a tineretului școlilor de drept, de medicină etc. și le-a spus un cuvânt care n-ar fi trebuit uitat niciodată, căci niciunul nu aruncă o lumină mai limpede asupra sfertului de secol care tocmai s-a scurs și asupra caracterului luptei actuale. „Noi avem, a spus el, APARENȚA că luptăm pentru forma guvernământului, pentru integritatea Constituției. LUPTA ESTE MAI ADÂNCĂ; lupta este împotriva a tot ceea ce mai rămâne din lumea veche. ÎNTRE AGENȚII TEOCRAȚIEI ROMANE ȘI FIII LUI 89."

Un englez, dl Bodley, după o lungă anchetă făcută în Franța, a publicat sub acest titlu: **FRANȚA, Eseu asupra istoriei și funcționării instituțiilor politice franceze.** Acest cuvânt al lui Gambetta se citește la pagina 201.

Cât despre strigătul de război „Clericalismul, iată dușmanul!", Gambetta a declarat la tribună în 1876 că îl ținea de la Peyrat. Peyrat, într-adevăr, scrisese, pe vremea imperiului, în *Opinion nationale*, această frază: „Catolicismul, iată dușmanul!" Substituind cuvântul clericalism cu cuvântul catolicism, Gambetta făcea uz de ipocrizia familiară Francmasonilor.

La 28 iunie, la închiderea discuției, abatele Gayraud a crezut de cuviință, înainte de vot, să amintească deputaților ceea ce urmează să facă, asupra a ce urmează să se pronunțe. „Legea pe care o veți vota nu este o lege de împăcare și de pacificare. Țara este înșelată cu aceste cuvinte. Este o lege de ură împotriva Bisericii Catolice. Dl Viviani a dezvăluit fondul proiectului când a declarat de la tribună război CREDINȚEI catolice."

Dl de Mun împlinește aceeași datorie: „Nimeni nu a uitat discursul memorabil al dlui Viviani care va rămâne, în ciuda abundenței discursurilor și afișelor, cel mai bine înțeles dintre toate. Dl Viviani vede în lege începutul războiului împotriva Bisericii Catolice care este alfa și omega partidului său... În raportul pe care *Oficialul* l-a publicat în această dimineață și pe care a trebuit să-l citim în grabă, onorabilul dl Trouillot spune că legea asociațiilor este preludiul separării Bisericilor de Stat,

care va trebui să aibă ca un corolar indispensabil o lege generală asupra poliției cultelor. Camera și țara sunt deci luminate. Este războiul deschis declarat Bisericii Catolice. Căci această lege generală asupra poliției cultelor nu va fi decât un ansamblu de prescripții de natură să împiedice, prin toate mijloacele posibile, pe miniștrii cultului."

Dl Viviani urcă la tribună pentru a confirma amenințarea dlui Trouillot, care de altfel nu a făcut decât să repete ceea ce mulți miniștri spuseseră înaintea lui: „În cursul ședințelor în timpul cărora partidul republican a făcut să izbutească proiectul actual, oricât de incompletă și imperfectă i-ar fi fost forma legală, noi am aderat la el pe deplin, cu intenția bine hotărâtă de a-l întări în viitor prin noi măsuri." (Foarte bine! foarte bine! la extrema-stângă.)

Care trebuie să fie aceste măsuri? Către ce trebuie ele să tindă? Dl Viviani a spus-o: „a substitui religia umanității religiei catolice", sau, după formula dlui Bourgeois, „a da spiritului Revoluției, al Filosofiei și al Reformei victoria asupra afirmării catolice": afirmarea catolică care arată sfârșitul omului dincolo de această lume și de viața prezentă și spiritul Filosofiei și al Revoluției care constă în a bara orizontul umanității la viața animală și pământească.

Dacă vorbele pe care tocmai le-am raportat ar fi fost pronunțate într-un club sau într-o lojă, ele ar merita luare aminte din pricina gravității lor. Dar că au fost spuse de la tribună și repetate, tot acolo, la aproape șase luni distanță,

aplaudate de marea majoritate a reprezentanților poporului și, în sfârșit, sancționate printr-o lege făcută în spiritul care le-a dictat, iată cu siguranță un serios subiect de meditație.

Dl Viviani a spus: „Nu suntem numai în prezența Congregațiilor, suntem față în față cu Biserica Catolică", pentru a o combate, pentru a-i duce un război de EXTERMINARE."

De multă vreme această gândire bântuie spiritul dușmanilor lui Dumnezeu. De multă vreme se lingușesc pe ei înșiși că vor putea extermina Biserica.

Într-o scrisoare scrisă la 25 februarie 1758, Voltaire spunea: „Încă douăzeci de ani și Dumnezeu va avea joc bun." Locotenentului de poliție Hérault, care îi reproșa impietatea sa și îi spunea: „Oricât ai face, orice ai scrie, nu vei izbuti să distrugi religia creștină", Voltaire i-a răspuns: „Asta vom vedea" (Condorcet, *Viața lui Voltaire*).

Dumnezeu a avut joc bun... împotriva lui Voltaire. Cât privește Biserica, iată nu douăzeci de ani, ci o sută cincizeci de ani trecuți; iar Biserica Catolică este încă în picioare.

La fel va fi și astăzi, deși ei cred că de această dată și-au luat mai bine măsurile.

La 15 ianuarie 1881, *Journal de Genève* publica o conversație a corespondentului său de la Paris cu unul dintre șefii majorității francmasonice care domina atunci, ca și astăzi, Camera

Deputaților. El spunea: „La temelia tuturor acestora (a tuturor acestor legi promulgate una după alta), există o inspirație dominantă, un plan hotărât și metodic, care se desfășoară cu mai multă sau mai puțină ordine, cu întârziere, dar cu o logică de neînvins. Ceea ce facem noi este asediul în regulă al catolicismului roman, luând drept punct de sprijin Concordatul. Vrem să-l facem să capituleze sau să-l zdrobim. Știm unde se află forțele lui vii și acolo voim să-l lovim."

În 1886, în numărul din 23 ianuarie al *Săptămânii religioase de Cambrai*, raportam aceste alte cuvinte care fuseseră spuse la Lille: „Vom urmări fără milă clerul și tot ceea ce ține de religie. Vom întrebuința împotriva catolicismului mijloace de care el nici măcar nu bănuiește. Vom face eforturi geniale pentru ca el să dispară din această lume. Dacă s-ar întâmpla totuși să reziste acestui război științific, aș fi primul care să declar că este de esență divină."

Dl G. de Pascal, scriind în *Revue catholique et royaliste*, numărul din martie 1908, spunea:

„Acum mulți ani, cardinalul Mermillod mi-a povestit o întâmplare care zugrăvește bine situația, pe când era încă la Geneva: ilustrul prelat îl vedea din când în când pe prințul Jérôme Bonaparte care locuia la domeniul din Prangins. Prințului revoluționar îi plăcea mult conversația spiritualului episcop. Într-o zi, i-a spus: «Nu sunt un prieten al Bisericii Catolice, nu cred în originea ei divină, dar cunoscând ceea ce se urzește împotriva ei, eforturile admirabil executate

împotriva existenței ei; dacă ea rezistă acestui asalt, voi fi bine obligat să mărturisesc că este aici ceva care depășește omenescul.»

În iunie 1903, *Vérité Française* relata că dl Ribot, într-o convorbire intimă, vorbise la fel: «Știu ce se pregătește; cunosc în amănunt ochiurile vastei plase care este întinsă. Ei bine, dacă Biserica romană scapă și de această dată în Franța, va fi o minune, minune atât de strălucitoare în ochii mei încât mă voi face catolic împreună cu dumneavoastră.»

Această minune s-a văzut în trecut, se va vedea în viitor. Iacobinii se puteau crede tot atât de siguri, ba chiar mai siguri de succes decât liber-cugetătorii noștri; au trebuit să recunoască faptul că se înșelaseră... și nu s-au convertit.

„L-am văzut, spune Barruel, în *Memoriile* sale (Tomul V, p. 208), l-am văzut pe Cerutti abordând cu insolentă pe secretarul Nunțiului lui Pius al VI-lea și, într-o bucurie nelegiuită, cu surâsul milei, spunându-i: «Păstrați-vă bine papa; păstrați-l bine pe acesta și îmbălsămați-l bine după moartea lui, căci vă vestesc, și puteți fi sigur de aceasta, că nu veți mai avea altul.» Nu ghicea atunci, acest pretins profet, continuă Barruel, că el avea să se înfățișeze înaintea lui Pius al VI-lea înaintea lui Dumnezeu care, în pofida furtunilor iacobinismului, ca și în pofida atâtor altora, nu va fi cu atât mai puțin cu Petru și cu Biserica sa până la sfârșitul veacurilor."

Dl Viviani a spus că dacă masoneria voia să nimicească Biserica, era pentru a putea substitui religiei lui Cristos religia umanității.

A constitui o religie nouă, „religia umanității", acesta este, într-adevăr, după cum vom vedea, termenul către care Francmasoneria voiește să facă să ajungă mișcarea începută la Renaștere: emanciparea umanității.

Într-o lucrare editată la Fribourg sub titlul **Îndumnezeirea umanității, sau latura pozitivă a Francmasoneriei**, Părintele Patchtler a arătat bine semnificația pe care masoneria o dă cuvântului „umanitate" și întrebuințarea pe care i-o face. „Acest cuvânt, spune el, este întrebuințat de mii de oameni (inițiați sau ecouri inconștiente ale inițiaților), într-un sens confuz, fără îndoială, dar totuși mereu ca numele de război al unui anumit partid pentru un anumit scop, care este opoziția față de creștinismul pozitiv. Acest cuvânt, în gura lor, nu înseamnă numai ființa umană prin opoziție cu ființa bestială... el afirmă, în teză, independența absolută a omului în domeniul intelectual, religios și politic; îi neagă orice scop supranatural și cere ca desăvârșirea pur naturală a neamului omenesc să fie îndreptată pe căile progresului. Acestor trei erori le corespund trei etape pe calea răului: Umanitatea fără Dumnezeu, Umanitatea făcându-se Dumnezeu, Umanitatea împotriva lui Dumnezeu. Iată edificiul pe care masoneria voiește să-l ridice în locul ordinii divine care este Umanitatea cu Dumnezeu."

Când secta vorbește despre religia viitorului, despre religia umanității, are în vedere acest edificiu, acest Templu.

În 1870, la sfârșitul lui iulie și începutul lui august, un congres la care au luat parte lojile din Strasbourg, Nancy, Vesoul, Metz, Châlons-sur-Marne, Reims, Mulhouse, Sarreguemines, într-un cuvânt tot Estul, a fost ținut la Metz. Chestiunea „Ființei supreme" a fost pusă acolo și discuțiile care au urmat s-au propagat din lojă în lojă.

Pentru a le pune capăt, *Monde maçonnique*, în numerele din ianuarie și mai, a făcut această declarație: „Francmasoneria ne învață că nu există decât o singură religie, una adevărată și, prin urmare, una singură naturală, cultul umanității. Căci, frații mei, această abstracțiune care, ridicată la rang de sistem, a servit la formarea tuturor religiilor, Dumnezeu nu este altceva decât ansamblul tuturor instinctelor noastre celor mai înalte, cărora le-am dat un corp, o existență distinctă; acest Dumnezeu nu este, în cele din urmă, decât produsul unei concepții generoase, dar greșite, a umanității, care s-a despuiat în folosul unei himere."

Nimic mai limpede: umanitatea este Dumnezeu, drepturile omului trebuie să fie substituite legii divine, cultul instinctelor omului să ia locul aceluia adus Creatorului, căutarea progresului în satisfacțiile de dat simțurilor să se substituie aspirațiilor către viața viitoare.

La o ședință comună a lojilor din Lyon, ținută la 3 mai 1882 și al cărei proces-verbal a fost publicat în *Chaîne d'Union* din august 1882, Fratele Régnier spunea: „Nu trebuie să se ignore ceea ce nu mai este un mister: că de multă vreme două armate sunt față în față, că lupta este deschisă în prezent în Franța, în Italia, în Belgia, în Spania, între lumina și ignoranța, și că una o va birui pe cealaltă. Trebuie să se știe că statele-majore, căpeteniile acestor armate, sunt de o parte iezuiții (citiți clerul, secular și regular) și de cealaltă francmasonii."

Dar distrugerea Bisericii nu va face încă locul destul de neted pentru construcția Templului masonic; de aceea, strigătelor împotriva Bisericii li se alătură întotdeauna strigăte nu mai puțin pline de ură împotriva ordinii sociale, împotriva familiei și împotriva proprietății. Și trebuie să fie astfel, căci adevărurile ordinii religioase au intrat în însăși substanța acestor instituții.

Societatea se sprijină pe autoritate, care își are principiul în Dumnezeu; familia, pe căsătorie, care își ia din binecuvântarea divină legitimitatea și indisolubilitatea; proprietatea, pe voința lui Dumnezeu care a promulgat porunca a șaptea și a zecea pentru a o apăra împotriva furtului și chiar împotriva poftelor. Toate acestea trebuie distruse, dacă se voiește, precum pretinde secta, întemeierea civilizației pe noi temelii.

Leon al XIII-lea a constatat aceasta, în Enciclica *Humanum genus*: „Ceea ce își propun francmasonii, spune el, ceea ce urmăresc toate eforturile lor, este de a distruge cu desăvârșire toată disciplina religioasă și socială născută din instituțiile

creștine și de a-i substitui o alta, adaptată ideilor lor și ale cărei principiu și legi fundamentale sunt trase din naturalism."

Ideile și proiectele expuse la tribună și în loji sunt expresia unei gândiri și a unei voințe care se găsesc pretutindeni. Franța, Belgia, Elveția, Italia, Germania le aud la toate congresele democratice, le citesc în fiecare zi într-o mulțime de ziare.

În 1865, a fost ținut la Liège congresul studenților. Din acest congres au fost scoși mai întâi statul-major al Internaționalei, apoi auxiliarii lui Gambetta. Mai bine de o mie de tineri, veniți din Germania, Spania, Olanda, Anglia, Franța, Rusia, se aflau acolo de față. Ei s-au arătat unanimi în sentimentele lor de ură împotriva dogmelor și chiar împotriva moralei catolice; unanimitate de adeziune la doctrinele și la actele Revoluției franceze, inclusiv masacrele din 1793; unanimitate de ură împotriva ordinii sociale actuale, „care nu numără două instituții întemeiate pe dreptate", cuvânt rostit la tribună de dl Arnoult, redactor al *Précurseur* din Anvers, și aplaudat fără măsură de adunare. Un alt orator, dl Fontaine, din Bruxelles, și-a încheiat discursul prin aceste cuvinte:

„Noi, revoluționari și socialiști, voim dezvoltarea fizică, morală și intelectuală a neamului omenesc. Luați seamă că spun fizică mai întâi, intelectuală după aceea. Voim, în ordinea morală, prin nimicirea prejudecăților de religie și de biserică, să ajungem la negarea lui Dumnezeu și la liberul examen. Voim, în ordinea politică, prin realizarea ideii

republicane, să ajungem la federația popoarelor și la solidaritatea indivizilor. În ordinea socială, voim, prin transformarea proprietății, prin abolirea moștenirii, prin aplicarea principiilor de asociere, prin mutualitate, să ajungem la solidaritatea intereselor și la dreptate! Voim, prin emanciparea lucrătorului mai întâi, a cetățeanului și a individului apoi, și fără deosebire de clase, abolirea oricărui sistem autoritar."

Alții au vorbit în același sens. Aceasta pentru că nimicirea creștinismului nu poate fi concepută fără ruina tuturor instituțiilor născute din el și întemeiate pe el; oamenii logici înțeleg aceasta, oamenii sinceri o spun, anarhiștii o vor pune în fapt.

În același congres de la Liège, Lafargue întreba: „Ce este Revoluția?" Și răspundea: „Revoluția este triumful muncii asupra capitalului, al muncitorului asupra parazitului, al omului asupra lui Dumnezeu. Iată Revoluția socială pe care o comportă principiile lui 89, Drepturile omului duse până la expresia lor din urmă." Mai spunea încă: „De patru sute de ani sapăm catolicismul, mașina cea mai puternică ce a fost inventată în materie de spiritualism; este încă solidă, din nefericire!" Apoi, în ultima ședință, a scos acest strigăt al iadului: „Război lui Dumnezeu! Ura lui Dumnezeu! AICI ESTE PROGRESUL! Trebuie spart cerul ca pe o boltă de hârtie."

Concluzia lui Lafargue a fost: „În prezența unui principiu atât de mare, atât de pur ca acesta (atât de desprins de supranatural și de tot ceea ce a constituit până acum ordinea socială), trebuie să urăști sau să dovedești că iubești."

Alți francezi au cerut împreună cu el ca despărțirea să se facă mai limpede și mai întreagă între cei care urăsc și cei care iubesc, cei care urăsc răul și iubesc binele și cei care urăsc binele și iubesc răul. Dl Regnard, parizian, a venit să spună unde pune masoneria răul și binele: răul în spiritualism, binele în materialism. „Noi ne legăm steagul de oamenii care proclamă materialismul: orice om care este pentru progres este și pentru filosofia pozitivă sau materialistă."

Când aceste cuvinte, „progres" și altele asemenea, cad de pe buzele masonice, se găsesc catolici care să le culeagă cu un fel de respect și de naivă încredere, crezând că văd în ele aspirații către o stare de lucruri dorită. Lafargue și Regnard tocmai ne-au spus ce a înțeles să pună în ele secta care le-a pus în circulație.

Germain Casse: „Trebuie ca, ieșind de aici, să fim ai PARISULUI sau ai ROMEI, ori iezuiți, ori revoluționari." Și, ca sancțiune, cere „excluderea totală, completă, a oricărui individ care reprezintă, în orice grad ar fi, ideea religioasă." Condiție necesară pentru ca să poată fi stabilită și mai ales să subsiste noua ordine de lucruri voită și urmărită.

Inutil a prelungi aceste citate, stenografiate de redactorii *Gazette de Liège* chiar pe mesele congresului. Celelalte ziare s-au temut să reproducă aceste cuvinte în întreaga lor cruditate. Cetățeanul Fontaine le-a reamintit respectul datorat adevărului: „Un singur ziar, a spus el, unul singur a fost de bună-credință, este *Gazette de Liège*, și aceasta pentru că ea este cu sinceritate catolică, apostolică și romană. Ea a publicat o analiză completă a dezbaterilor."

În anul următor, la congresul de la Bruxelles, cetățeanul Sibrac, francez, a făcut apel la femei pentru marea operă; și, pentru a le atrage, le-a spus: „Eva a scos primul strigăt de răzvrătire împotriva lui Dumnezeu." Se știe că unul dintre strigătele de admirație ale Francmasoneriei este: „Eva! Eva!"

Acolo, iarăși, cetățeanul Brismée a spus: „Dacă proprietatea se împotrivește Revoluției, trebuie, prin decretele poporului, nimicită proprietatea. Dacă burghezia se împotrivește, trebuie ucisă burghezia." Și cetățeanul Pèlerin: „Dacă șase sute de mii de capete stau piedică, să cadă!"

După congresele de la Liège și de la Bruxelles, a existat unul la Geneva, compus din studenți și muncitori, ca și la Bruxelles. Și acolo Dumnezeu și religia au fost îndepărtate de comun acord, ideile religioase au fost declarate funeste pentru popor și contrare demnității umane, morala a fost proclamată independentă de religie. S-a vorbit acolo despre organizarea unor greve „imense, invincibile", trebuind să se termine prin GREVA GENERALĂ.

Să prescurtăm. Un alt congres internațional a avut loc la Haga în 1872. Cetățeanul Vaillant a spus și el acolo că războiul împotriva catolicismului și împotriva lui Dumnezeu nu putea merge fără războiul împotriva proprietății și a proprietarilor.

„Burghezia, spunea el, trebuie să se aștepte la un război mai serios decât lupta latentă la care Internaționala este condamnată în prezent. Și nu va întârzia ziua răzbunării Comunei din Paris!

„Exterminarea completă a burgheziei: acesta trebuie să fie primul act al viitoarei revoluții sociale."

Dacă am vrea să dăm o idee despre ceea ce s-a spus și despre ceea ce s-a tipărit în acești treizeci de ani din urmă, am fi fără sfârșit. Este cunoscut de toți că regimul republican, mai ales în timpurile din urmă, a lăsat să intre sau chiar a răspândit în toate straturile societății ideile cele mai subversive.

CAPITOLUL IX
FRANCMASONERIA ESTE CEA CARE DUCE RĂZBOIUL ÎMPOTRIVA CIVILIZAȚIEI CREȘTINE

A doua zi după publicarea Enciclicei prin care Leon al XIII-lea a denunțat din nou lumii Francmasoneria ca fiind agentul secret al războiului împotriva Bisericii și a întregii ordini sociale, *Bulletin de la grande Loge symbolique écossaise* a exprimat în acești termeni gândirea sectei:

„Francmasoneria nu poate face mai puțin decât să mulțumească Suveranului Pontif pentru ultima sa enciclică. Leon al XIII-lea, cu o autoritate incontestabilă și cu un mare belșug de dovezi, tocmai a demonstrat, încă o dată, că există un abis de netrecut între Biserică, al cărei reprezentant este, și Revoluție, al cărei braț drept este Francmasoneria. Este bine ca

aceia care ezită să înceteze a mai întreține nădejdi zadarnice. Trebuie ca toți să se obișnuiască a înțelege că a sosit ceasul DE A OPTA între ordinea veche, care se sprijină pe Revelație, și ordinea nouă, care nu recunoaște alte temelii decât știința și rațiunea omenească, între spiritul autorității și spiritul libertății" (Don Sarda y Salvany, *Răul social, cauzele sale, remediile sale*).

Această gândire a fost exprimată din nou la Conventul din 1902, de către oratorul însărcinat să rostească discursul de închidere: „... Ceea ce ne desparte? Este un abis, abis care nu va fi umplut decât în ziua când va triumfa masoneria, neobosită lucrătoare a progresului democratic și a dreptății sociale... Până atunci, nici armistițiu, nici odihnă, nici apropiere, nici concesii... Este ultima fază a luptei Bisericii și a Congregației împotriva societății noastre republicane și laice. EFORTUL TREBUIE SĂ FIE SUPREM..." Biserica răsturnată, tot restul se va prăbuși.

De aceea, *La Lanterne*, organ oficios și al guvernanților noștri și al Francmasoneriei, nu a încetat de atunci să spună în fiecare zi și pe toate tonurile: „Înaintea oricărei alte chestiuni, înaintea chestiunii sociale, înaintea chestiunii politice, trebuie să terminăm cu chestiunea clericală. Aceasta este cheia a tot restul. Dacă am comite crima de a capitula, de a încetini acțiunea noastră, de a lăsa adversarul să scape, curând ar fi sfârșit și cu partidul republican și cu Republica. Biserica nu ne-ar îngădui să reîncepem experiența. Ea știe astăzi că Republica îi va fi mortală, iar dacă aceasta nu o ucide, ea este

aceea care va ucide Republica. Între Republică și Biserică este un duel pe moarte. Să ne grăbim să zdrobim infama, sau să ne resemnăm a lăsa libertatea să fie înăbușită pentru secole."

Un fapt care tocmai s-a produs arată pe scurt ceea ce va fi expus în partea a doua și a treia a acestei cărți: cum acționează secta pentru a ajunge la realizarea planurilor sale.

Sub un pretext zadarnic, o revoltă se produce la Barcelona; incendii și masacre silesc guvernul spaniol să pună orașul în stare de asediu... Instigatorul Ferrer este prins. În loc de a fi împușcat pe loc, este dat tribunalului militar care îl condamnă la moarte. Sentința este ratificată. Telegrame mincinoase sunt trimise ziarelor din toate țările: Ferrer nu a fost judecat după legi. Apărătorul său a fost arestat. Clerul, Papa însuși, sunt puși în cauză. „Mâna însângerată a Bisericii, parte în proces, scrie *La Lanterne*, a condus totul; iar soldățoii regelui Spaniei nu fac decât să-i execute voințele. Toate popoarele trebuie să se răscoale împotriva acestei religii a omorului și a sângelui." În sprijin, o caricatură reprezintă un preot, cu un pumnal în mână. Amenințări de represalii, de asasinare a regelui și a Papei plouă la Madrid și la Roma. Petiții circulă la Paris, la Roma, la Bruxelles, la Londra, la Berlin pentru a protesta împotriva sentinței. Ferrer este executat. Imediat se produc manifestații, dintre care mai multe sângeroase, în principalele orașe ale Franței și ale tuturor țărilor europene. Pentru culme, un fel de triumf vrea să-l glorifice pe străzile Parisului, sub acoperirea poliției, cu participarea armatei, în cântecul Internaționalei.

Guvernanții sunt interpelați în diferitele parlamente, proteste sunt semnate de consiliile departamentale, comunale. Cincizeci și șapte de orașe din Franța hotărăsc să dea numele lui Ferrer uneia dintre străzile lor.

Spontaneitatea și ansamblul prodigios al acestor manifestații pentru o cauză străină intereselor diferitelor țări indică o organizație întinzându-se asupra tuturor popoarelor și având acțiune până în cele mai umile localități ale lor. Printre piesele procesului de la Barcelona se află unele care stabilesc că Ferrer aparținea marii Loji internaționale, misteriosul focar din care se exercită asupra lumii puterea ocultă a Masoneriei.

Dar iată că secta se denunță pe sine însăși.

Consiliul ordinului Marelui Orient de Paris a trimis tuturor atelierelor sale și tuturor puterilor masonice din lume un manifest de protest împotriva executării lui Ferrer. El revendica acolo pe răzvrătit ca fiind unul dintre ai săi: „Ferrer a fost unul dintre ai noștri. El a simțit că în opera masonică se exprima idealul cel mai înalt pe care îi este dat omului să-l realizeze. El a afirmat principiile noastre până la sfârșit. Ceea ce s-a voit a fi lovit în el este idealul masonic.

„În fața mersului progresului indefinit al umanității s-a ridicat o forță de oprire ale cărei principii și a cărei acțiune tind să ne arunce înapoi în noaptea Evului Mediu."

Marele Orient al Belgiei s-a grăbit să răspundă manifestului Marelui Orient al Franței: „Marele Orient al Belgiei, împărtășind nobilele sentimente care au inspirat proclamația Marelui Orient al Franței, se asociază, în numele Lojilor belgiene, protestului indignat pe care acesta l-a adresat Masoneriei universale și lumii civilizate împotriva sentinței nedrepte pronunțate și executate fără milă împotriva Fratelui Francisco Ferrer."

Marele Orient italian și, fără îndoială, altele au făcut la fel: „Francisco Ferrer, onoare a culturii și a gândirii moderne, apostol neobosit al ideii laice, a fost împușcat din ordinul Iezuiților, în oribilul temniței fortăreței Montjuich, încă răsunând de strigătele nenumăratelor victime... Un fior de groază a străbătut lumea, care, într-un sublim elan de solidaritate umană, îi blestemă pe autorii dovediți și ocults ai omorului și îi osândește la execrație și la infamie."

Comitetul central al Ligii masonice a Drepturilor Omului, reunit în ședință extraordinară la 13 octombrie 1909, a hotărât să ridice un monument în memoria lui Ferrer, „martir al gândirii libere și al idealului democratic". El a invitat toate organizațiile liber-cugetării să contribuie la realizarea acestui proiect și a hotărât să-l ridice la Montmartre, în fața bisericii Sacré-Cœur.

Francmasoneria a declarat deci, prin cuvinte și prin fapte, că îl considera pe Ferrer și îl apăra ca întrupare a „idealului masonic". Care era deci idealul lui Ferrer? El însuși l-a făcut

cunoscut în mai 1907, în revista pedagogică *Humanidad Nueva*, unde a expus principiile „Școlii moderne" pe care tocmai o întemeiase cu bani obținuți nu tocmai loial de la o catolică practicantă și chiar pioasă.

„Când am avut, acum șase ani, marea bucurie de a deschide Școala Modernă din Barcelona, ne-am grăbit să facem cunoscut că sistemul ei de învățământ va fi raționalist și științific. Doream să prevenim publicul că, fiindcă știința și rațiunea sunt antidoturile oricărei dogme, noi nu vom preda în școala noastră nicio religie...

„Cu cât ni se arăta mai mult îndrăzneala pe care o aveam de a ne așeza atât de făți în fața Bisericii atotputernice în Spania, cu atât ne simțeam mai curajoși pentru a persevera în planurile noastre.

„Este însă necesar să se facă cunoscut că misiunea Școlii moderne nu se limitează numai la dorința de a vedea dispărând prejudecățile religioase din inteligențe. Deși aceste prejudecăți sunt dintre acelea care se opun cel mai mult emancipării intelectuale a indivizilor, nu vom obține, prin dispariția lor, o umanitate liberă și fericită, fiindcă se poate concepe un popor fără religie, dar și fără libertate.

„Dacă clasele muncitoare s-ar elibera de prejudecățile religioase și l-ar păstra pe acela al proprietății așa cum există în clipa de față, dacă muncitorii ar crede mereu parabola că vor exista întotdeauna săraci și bogați, dacă învățământul

raționalist s-ar mulțumi să răspândească noțiuni despre igienă și științe și să pregătească numai buni ucenici, buni muncitori, buni angajați ai tuturor profesiilor, am continua să trăim mai mult sau mai puțin sănătoși și viguroși cu hrana modestă pe care ne-ar procura-o salariul nostru modest, dar nu am înceta să fim întotdeauna sclavii capitalului.

„Școala Modernă pretinde, așadar, să combată toate prejudecățile care se opun emancipării totale a individului și a adoptat, în acest scop, raționalismul umanitar, care constă în a insufla tinereții dorința de a cunoaște originea tuturor nedreptăților sociale, pentru ca ea să ajungă a le combate prin mijlocul cunoștințelor pe care le va fi dobândit.

„Raționalismul nostru combate războaiele fratricide, fie interne, fie externe, exploatarea omului de către om; luptă împotriva stării de servitute în care se află așezată în prezent femeia în sânul societății noastre; combate, într-un cuvânt, pe toți dușmanii armoniei universale, precum ignoranța, răutatea, orgoliul și toate viciile și defectele care îi împart pe oameni în două clase: exploatatorii și exploatații."

Într-o scrisoare adresată unuia dintre prietenii săi, Ferrer făcea și mai limpede cunoscută gândirea școlii sale: „Pentru a nu-i înspăimânta pe oameni și pentru a nu da guvernului un pretext de a-mi închide așezămintele, le numesc «Școală Modernă», și nu «Școală de anarhiști». Căci scopul propagandei mele este, mărturisesc aceasta deschis, de a forma în școlile mele anarhiști convinși. Dorința mea este să chem

revoluția. Pentru moment, totuși, trebuie să ne mulțumim să implantăm în creierul tinereții ideea răsturnării violente. Ea trebuie să învețe că împotriva jandarmilor și a tonsurii nu există decât un singur mijloc: bomba și otrava."

Instrucția procesului a dus la descoperirea, în vila „Germinal" pe care o locuia, a unor documente ascunse într-un subteran dibaci disimulat și având mai multe ieșiri. Ele au dovedit că el era sufletul tuturor mișcărilor revoluționare care s-au produs în Spania începând din 1872. Iată, între altele, extrase din circulare redactate în 1892:

„Tovarăși, să fim oameni, să-i zdrobim pe acești infami burghezi... Înainte de a clădi, să ruinăm totul... Dacă printre politicieni unii vor face apel la umanitatea voastră, ucideți-i... Abolirea tuturor legilor... expulzarea tuturor comunităților religioase... dizolvarea Magistraturii, a Armatei și a Marinei... demolarea bisericilor..."

În sfârșit, de mâna lui Ferrer însuși, această notă: „Alătur o rețetă pentru fabricarea panclastitei." Iată omul pe care Francmasoneria l-a prezentat lumii ca profesând IDEALUL ei.

Câteva zile după executarea lui Ferrer, cabinetul de la Madrid a fost silit să-și dea demisia; șefii partidului liberal și ai partidului democratic, ascultând fără îndoială de injoncțiunile Lojei, i-au făcut cunoscut dlui Maura că vor face o opoziție ireductibilă oricărei măsuri, oricărui proiect pe care l-ar

prezenta. Or, în Spania, fără cel puțin două treimi din voturi, totul se poate afla mereu oprit și devine legalmente imposibil. Partidul liberal și partidul democratic refuzând de acum înainte concursul lor, administrația devenea imposibilă. Această demisie i-a umplut de bucurie pe liber-cugetători și pe atei în întreaga Europă. *L'Action* spunea:

„Oare nu este angajat, în lumea întreagă, un mare duel, pretutindeni același, între Religiuni și Libera Cugetare, între Autocrație și Democrație, între Absolutism și Revoluție? Există oare frontiere pentru Biserică și o patrie pentru Vatican? Nu se joacă oare drama omenirii în jurul acestor forțe internaționale care sunt Conventul și Școala? Căderea cabinetului Maura, ca și executarea lui Ferrer, nu vor fi fost decât unul dintre episoadele acestei mari drame neîncetate."

Ne-am întins asupra acestui fapt. Nimic nu putea pregăti mai bine cititorul să înțeleagă ceea ce va urma: istoria acțiunii masonice în Franța în cursul ultimelor două secole, expunerea organizării sectei, a mijloacelor ei de acțiune și a procedeelor ei, conjecturile asupra deznodământului luptei angajate între sinagoga lui Satan și Biserica Domnului nostru Isus Cristos.

II
AGENTUL CIVILIZAȚIEI MODERNE
ISTORIC: PRIMA PERIOADĂ – DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ LA REVOLUȚIE

CAPITOLUL X
FRANCMASONERIA LA ÎNCEPUTURILE EI

Într-o Scrisoare pastorală, scrisă în 1878, Monseniorul Martin, episcop de Natchitoches, în Statele Unite, a spus foarte bine:

„În fața acestei persecuții de o universalitate până acum nemaiauzită, a simultaneității actelor ei, a similitudinii mijloacelor pe care le întrebuințează, suntem siliți să conchidem existența unei direcții date, a unui plan de ansamblu, a unei puternice organizații care execută un scop hotărât spre care toate tind.

„Da, ea există, această organizație, cu scopul ei, cu planul ei și cu direcția ocultă căreia îi ascultă; societate compactă în ciuda răspândirii ei pe glob, societate amestecată cu toate societățile fără a depinde de niciuna; societate de o putere deasupra oricărei puteri, afară de aceea a lui Dumnezeu; societate teribilă, care este, pentru societatea religioasă ca și pentru

societățile civile, pentru civilizația lumii, nu numai un pericol, ci cel mai redutabil dintre pericole."

Leon al XIII-lea a expus în acești termeni scopul urmărit de această organizație internațională:

„Planul suprem al Francmasoneriei este de A RUINA DIN TEMELII toată disciplina religioasă și socială care s-a născut din instituțiile creștine și DE A-I SUBSTITUI UNA NOUĂ, modelată după ideea sa și ale cărei principii fundamentale și legi sunt împrumutate din NATURALISM" (Enciclica din 20 aprilie 1884).

Ideea de a substitui civilizației creștine o altă civilizație întemeiată pe naturalism s-a născut, am spus, la mijlocul secolului al XIV-lea; un efort supraomenesc, continuat în zilele noastre, a fost încercat pentru a o realiza, la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Se concepe cu greu că, fiind combătută în tot acest timp de Biserică, ea a subzistat și s-a dezvoltat de-a lungul a cinci secole, pentru a izbucni în sfârșit cu puterea pe care i-o vedem astăzi, dacă nu se presupune că de-a lungul acestui lung interval s-au găsit oameni care să-i transmită paza și propaganda din generație în generație și o societate puternică pentru a-i pregăti triumful.

O adevărată conspirație împotriva creștinismului presupune, într-adevăr, nu numai dorința de a-l distruge, ci și inteligențe, o înțelegere asupra mijloacelor de a-l ataca, de a-l combate și de a-l nimici.

Acești adepți, de vreme ce conspirau împotriva stării de lucruri existente, aveau tot interesul să se ascundă în timpul vieții și să nu lase după ei decât cât mai puține urme cu putință ale existenței asociației și complotului lor.

Cu toate acestea, indicii serioase îngăduie să se creadă că ideea umaniștilor a fost culeasă de Francmasonerie. Fie că ea exista sau nu înaintea lor, a încercat realizarea planului lor în secolul al XVIII-lea și a reluat-o în zilele noastre, cu experiența pe care i-a dat-o nereușita ei.

Francmasonii pretind a-și urca originea până la templul lui Solomon și chiar a fi moștenitorii misterelor păgânismului. Nu avem să cercetăm aici temeinicia sau netemeinicia acestor pretenții; dar trebuie să vedem dacă, în timpurile moderne, secta a fost într-adevăr sufletul transformării sociale începute prin Renaștere, continuate în Reformă și care voiește să ajungă, prin Revoluție, la ceea ce continuă de mai bine de un secol.

A doua generație a umaniștilor, mai mult încă decât cea dintâi, a introdus în spirite un mod absolut păgân de a concepe existența. Această tendință trebuia în cele din urmă să provoace rezistența autorității supreme a Bisericii. Așa s-a întâmplat sub pontificatul lui Paul al II-lea. Acest Papă a reînnoit colegiul abreviatorilor cancelariei și i-a scos de acolo pe toți aceia care nu erau de o integritate și de o cinste desăvârșite. Această măsură a dus până la ultimele limite mânia acelora care aveau de suferit de pe urma ei. Timp de douăzeci

de nopți la rând, au asediat porțile palatului pontifical fără a izbuti să fie primiți. Unul dintre ei, Platina, a scris atunci Papei pentru a-l amenința că va merge să-i găsească pe regi și pe principi și să-i invite să convoace un conciliu înaintea căruia Paul al II-lea ar fi avut să se dezvinovățească pentru purtarea sa față de ei. Această insolentă l-a făcut să fie arestat și închis în fortul Sant'Angelo.

Ceilalți au ținut reuniuni la unul dintre ai lor, Pomponius Laetus, despre care Pastor spune că „poate niciodată vreun savant nu și-a impregnat existența de păgânismul antic în același grad ca el". El profesa pentru religia creștină cel mai adânc dispreț și nu înceta să se reverse în discursuri violente împotriva miniștrilor ei.

Aceste reuniuni au dat naștere unei societăți pe care au numit-o Academia romană. O mulțime de tineri, păgâni în idei și în moravuri, au venit să li se alăture. Intrând în acest cenaclu, își părăseau numele de botez pentru a lua altele purtate în antichitate și alese chiar dintre cele mai rău famate. În același timp, își însușeau viciile cele mai scandaloase ale păgânismului. Volaterranus a recunoscut că aceste reuniuni și serbările care se țineau acolo erau „începutul unei mișcări menite să ajungă la abolirea religiei".

A venit oare un moment în care nu s-au mai crezut în siguranță în casa lui Pomponius? Fapt este că numele membrilor Academiei romane se află înscrise în catacombe; că Pomponius Laetus este calificat „Pontifex maximus", iar

Pantagathus, „preot" (vezi de Rossi, *Roma sott*., t. I, p. 3 și urm.).

La aceste nume sunt alipite inscripții referitoare la desfrâu. Nu s-au rușinat să le graveze pe aceste ziduri atât de profund venerabile. Istoricul Gregorovius nu șovăie să numească această Academie „o lojă de francmasoni clasici". Ea își alesese întunericul catacombelor pentru a-și ascunde mai bine existența autorității; și, dând conducătorilor ei titlurile de „preot" și de „Suveran Pontif", arăta bine că nu era o societate literară, ci un fel de Biserică în opoziție cu Biserica Catolică, o religie, această religie umanitară sau această religie a Naturii pe care Revoluția a voit mai târziu să o substituie în Franța religiei lui Dumnezeu Creator, Răscumpărător, Sfințitor; și a cărei adoptare pentru întreg neamul omenesc secta o urmărește, după cum vom vedea.

Impiității și licenței păgâne le dăduseră drept însoțitoare ideea republicană. Într-una din ultimele zile ale lui februarie 1468, Roma a aflat la trezire că poliția tocmai descoperise o conspirație împotriva Papei și operase numeroase arestări, mai cu seamă printre membrii Academiei. Planul era să-l asasineze pe Paul al II-lea și să proclame republica romană. „Fără îndoială, nu se va risipi niciodată pe deplin, spune Pastor, obscuritatea care planează asupra acestei conjurații." Toate acestea poartă într-adevăr caracterele unei societăți secrete.

În epoca Reformei, existența Francmasoneriei devine mai vădită.

În secolul al XVI-lea, spune N. Deschamps, în anul 1535, urcă cel mai vechi document autentic al lojilor masonice. El este cunoscut sub numele de Carta de la Köln. Ne dezvăluie existența, veche deja, urcând poate până la două secole, a uneia sau mai multor societăți secrete existente clandestin în diferitele state ale Europei și aflate în antagonism direct cu principiile religioase și civile care formaseră baza societății creștine.

N. Deschamps aduce dovezi ale autenticității acestei carte. Să spunem că ele nu sunt primite de toți. Claudio Jannet le admite. Documentul s-ar afla în original în arhivele mamei-loji din Amsterdam, care păstrează, se spune, și actul propriei sale constituiri, datat din 1519.

Totul este remarcabil în acest document: faptele, ideile și numele semnatarilor. El ne dezvăluie existența și activitatea, de cel puțin un secol — ceea ce ne poartă dincolo de Paul al II-lea și de societatea secretă a umaniștilor — a unei societăți întinzându-se deja în lumea întreagă, înconjurată de cel mai adânc secret, având inițieri misterioase, ascultând de un șef suprem sau patriarh, cunoscut numai de câțiva maeștri.

„Neascultând de nicio putere a lumii, spun semnatarii, și supuși numai superiorilor aleși ai asociației noastre răspândite pe întregul pământ, executăm comisiunile lor oculte și ordinele lor clandestine printr-un comerț de scrisori secrete și prin mandatarilor lor însărcinați cu comisiuni exprese."

Ei spun că nu dau acces la misterele lor decât acelora care au fost examinați și puși la încercare și care se vor fi legat și consacrat adunărilor lor prin jurăminte.

Ei caracterizează deosebirea dintre ei și lumea profană prin aceste cuvinte care se găsesc în toate documentele masoneriei: „lumea luminată" și „lumea cufundată în întuneric", cuvinte care exprimă totul în Francmasonerie, căci scopul ei este de a face să se treacă din întunericul creștinismului la lumina naturii pure, din civilizația creștină la civilizația masonică.

Printre semnatarii acestei carte se află nu numai Philipp Melanchthon, marele prieten al lui Luther, Hermann de Wied, Arhiepiscop-elector de Köln, care a trebuit să fie pus sub interdicția imperiului pentru complicitatea sa cu protestanții, Jacobus din Anvers, prior al Augustinilor din acest oraș, și Nicolas Van Noot, care au atras unul și altul aceleași reproșuri, ci și Coligny, șeful partidului calvinist în Franța.

Cu doisprezece ani mai înainte, la patru ani după constituirea Lojei din Amsterdam, Franz von Sickingen, a cărui răscoală fusese pe punctul de a arunca întreaga Germanie în război civil, murea de rănile sale în castelul său fortificat de la Landstuhl, asediat de principii aliați de Trier, de Hessa și de Palatinat. „Unde sunt, striga el, toți prietenii noștri? Unde sunt seniorii de Arnberg, de Furstenberg, de Zollern, elvețienii, prietenii mei, aliații din Strasbourg și toți prietenii fraternității care mi-au făgăduit atât de mult și care mi-au

ținut cuvântul atât de rău?" Dl J. Janssen, în lucrarea sa *Germania și Reforma*, întreabă: „Din ce elemente era compusă această FRATERNITATE despre care vorbește muribundul?"

Nu este imposibil ca răspunsul să se afle în cele ce preced. Este într-adevăr de remarcat că orașele unde, după Carta de la Köln, erau întemeiate loji sunt acelea în care protestantismul și-a găsit primii săi adepți. Din aceste fapte vedem ieșind o probabilitate serioasă că Francmasoneria a avut o parte foarte mare în mișcarea de idei care s-a manifestat în Renaștere și care a voit să se impună societății creștine prin Reformă, fie că ea exista mai înainte, fie că își datorează existența umaniștilor care ar fi creat-o tocmai pentru a întrupa într-un fel în ea concepția lor despre viață și concepția lor despre societate.

La originile sale, Francmasoneria trebuia să se învăluie într-un secret mult mai nepătruns decât poate să o facă în zilele noastre, după o acțiune continuată de-a lungul mai multor secole; de aici dificultatea de a-i regăsi urmele. Dar partea pe care a luat-o la Revoluție dă indiciilor pe care tocmai le-am cules o valoare probantă pe care ele n-ar avea-o atât de mare prin ele însele; căci tocmai gândirea umaniștilor, așa cum am văzut-o, este ceea ce Revoluția a voit să realizeze în distrugerea Bisericii Catolice și în instituirea cultului naturii.

Louis Blanc recunoaște că acesta este într-adevăr scopul urmărit de Francmasonerie: „În gradul cavalerului soarelui, când avea loc o primire, Prea Venerabilul începea prin a-l întreba pe primul supraveghetor: «Cât este ceasul?» Iar acesta

trebuia să răspundă: «Ceasul întunericului printre oameni.» Întrebat la rândul său asupra motivelor care îl aduceau, recipiendarul răspundea: «Vin să caut lumina, căci tovarășii mei și cu mine ne-am rătăcit prin noaptea care acoperă lumea. Nori întunecă Hesperus, steaua Europei; ei sunt formați din tămâia pe care superstiția o oferă despoților.»" Nu se poate spune mai limpede că civilizația catolică a aruncat Europa în întuneric, că neamul omenesc a pierdut din vedere sfârșitul natural al omului și că Francmasoneria și-a dat misiunea de a-i deschide ochii.

Multă vreme istoricii au îndepărtat în chip deliberat Francmasoneria din istorie; și prin aceasta au prezentat Revoluția sub o lumină falsă și înșelătoare.

Dl Wallon, publicând procesele-verbale care au fost întocmite la fața locului, ne-a expus în sfârșit faptele așa cum s-au produs; dar nu urcă până la cauzele și agenții primi care au adus acest cataclism, la ideile a căror propagandă l-a făcut posibil. Tocqueville și Taine, care au adus în studiul Revoluției o critică atât de luminată, nu și-au purtat cercetările pe tărâmul societăților secrete.

Faptele Francmasoneriei din timpurile din urmă au dat de gândit. Se vede că ne pregătește din nou răsturnări și noi ruine. Se întreabă lumea dacă nenorocirile și crimele care au marcat sfârșitul secolului al XVIII-lea nu-i sunt imputabile. Dl Maurice Talmeyr a ținut recent o conferință pe care a publicat-o apoi în broșură, sub acest titlu: *Francmasoneria și*

Revoluția franceză. Dl Copin-Albancelli, dl Prache și alții s-au străduit, în diferite publicații, să scoată din întunericul cu grijă întreținut partea luată de societățile secrete la Revoluție. Pentru demonstrația lor, au putut să se adape din lucrarea publicată acum treizeci de ani de N. Deschamps, sub acest titlu: *Societățile secrete și societatea*, completată în 1880 de Claudio Jannet. Iar aceștia au pus pe larg la contribuție o lucrare anterioară, publicată în plină Revoluție, în 1798, de Barruel: *Memorii pentru a sluji la istoria iacobinismului*.

Aceste *Memorii* nu dau, după cum titlul ar putea face să se creadă, documente de pus la lucru pentru a face istoria crimelor săvârșite de Iacobini; ceea ce Barruel, în cele cinci volume ale sale, s-a străduit să ofere viitorilor istorici ai Terorii sunt informațiile care le-ar îngădui să stabilească punctul de plecare, agenții primi și cauzele ascunse ale Revoluției. „În Revoluția Franceză, spune el, totul, până și crimele ei cele mai înspăimântătoare, totul a fost prevăzut, meditat, combinat, hotărât, statuat; totul a fost efectul celei mai adânci ticăloșii, fiindcă totul a fost adus de oameni care singuri aveau firul conspirațiilor urzite în societăți secrete și care au știut să aleagă și să grăbească momentul prielnic comploturilor."

Convingerea acestei premeditări și a acestor conspirații rezultă din lectura celor cinci volume ale sale. În fruntea celui de-al patrulea, în „Discursul preliminar", el întreabă: „Cum au prezidat adepții secreți ai modernului Spartacus (Weishaupt) toate crimele, toate dezastrele acestei plăgi de tâlhărie și de

cruzime numite «Revoluția»? Cum mai prezidează încă pe toate acelea pe care secta le meditează pentru a consuma dizolvarea societăților omenești?

Consacrând aceste din urmă volume luminării acestor chestiuni, nu mă fălesc că le rezolv cu toată precizia și cu toate amănuntele unor oameni care ar avea puterea de a urmări secta «Iluminată» în subteranele ei, fără a pierde o clipă din vedere pe șefi sau pe adepți... Adunând trăsăturile care mi se dezvăluie, nu voi avea totuși mai puțin decât destul pentru a semnala secta pretutindeni unde fărădelegile îi semnalează influența ei fatală."

Se înțelege puternicul, sfâșietorul interes pe care îl prezintă lectura acestei lucrări în ceasul de față. Ceea ce se petrece, la ceea ce asistăm, este al doilea act al dramei începute acum un secol, pentru a realiza ideea Renașterii: a substitui o civilizație zisă modernă civilizației creștine. Este aceeași Revoluție, reaprinsă la focarul ei, cu intenția, pe care Barruel o putuse deja constata, de a-i întinde incendiul asupra lumii întregi. El ne arată acest plan, această voință, exprimată încă de la începutul secolului al XVIII-lea. Vor putea conjurații să ajungă la scopurile lor? Acesta este secretul lui Dumnezeu, dar este și al nostru. Căci deznodământul Revoluției depinde de întrebuințarea pe care voim să o facem de libertatea noastră, la fel ca și de decretele veșnice ale lui Dumnezeu.

Pentru a susține, pentru a încuraja bunele voințe a scris Barruel *Memoriile* sale: „Pentru a birui în cele din urmă

Revoluția și cu orice preț, nu pentru a deznădăjdui, trebuie studiate fasturile sectei. Fiți pentru bine tot atât de râvnitori cât a știut ea să fie pentru rău. Să se știe a voi să se salveze popoarele; să știe popoarele înseși a voi să-și salveze religia, legile și avuția, așa cum ea știe a voi să le distrugă, și mijloacele de mântuire nu vor lipsi." Aceasta este tot astfel și voința și nădejdea pe care am voi să le vedem ieșind din lectura acestei cărți.

Înainte de a da aici un foarte scurt rezumat al operei lui Barruel, este bine să-i facem pe cititorii noștri să cunoască autorul, pentru ca ei să știe ce credit trebuie să-i acorde.

Augustin Barruel s-a născut la 2 octombrie 1741 la Villeneuve-de-Berg. Tatăl său era locotenent al bailiatului din Vivarais. Și-a făcut studiile și a intrat în Compania lui Isus. Când aceasta a fost amenințată, s-a dus în Austria, unde a rostit primele sale voturi. A stat câțiva ani în Boemia, apoi în Moravia, și a fost profesor la Viena, la colegiul Theresian. A fost trimis apoi în Italia și la Roma. S-a întors în Franța după suprimarea Ordinului său, în 1774. Averea sa, făcându-l independent, s-a consacrat cu totul lucrărilor filosofice și istorice și a publicat de atunci lucrări care, deși în mai multe volume, au ajuns până la cinci ediții.

Din 1788 până în 1792, a redactat aproape singur *Journal ecclésiastique*, publicație săptămânală dintre cele mai prețioase pentru istoria literară și ecleziastică a celei de-a doua jumătăți a secolului al XVIII-lea. Luându-i conducerea, Barruel le

spunea cititorilor săi: „Simțim toată greutatea și întinderea datoriilor pe care ni le impunem. Nu prevedem fără a ne înspăimânta toată asiduitatea pe care ele o cer, interzicându-ne de acum înainte orice ocupație care ar putea să ne abată de la ele. Dar, consacrat prin stare cultului adevăratului Dumnezeu, apărării sfintelor noastre adevăruri, cât de scumpe ne vor deveni aceste aceleași datorii! Da, sub acest aspect sub care ne place să considerăm funcțiile noastre de jurnalist ecleziastic, ele ni le face prețioase." El a purtat în toate lucrările sale acest spirit de credință.

Cu cât zilele deveneau mai rele, cu atât abatele Barruel desfășura mai mult zel și vitejie. Își schimba des locuința pentru a scăpa de mandatele de arestare. După 10 august, a trebuit să suspende publicarea ziarului său și să treacă în Normandia. De acolo, s-a refugiat în Anglia. A publicat acolo, la Londra, în 1794, o istorie a clerului Franței în timpul Revoluției. Tot acolo a conceput și planul marii sale lucrări *Memorii pentru a sluji la istoria iacobinismului*. A lucrat patru ani la adunarea și pregătirea materialelor pentru primele părți. Tomurile I și II au apărut la Londra în 1796.

În 1798, au fost retipărite la Hamburg, însoțite de al treilea, acela despre secta Iluminaților. Ultimele două au apărut de asemenea la Hamburg în 1803. Barruel a publicat o a doua ediție, „revăzută și corectată de autor", în 1818, cu doi ani înainte de moartea sa, la Lyon, la Théodore Pitrat.

Trebuie citită această lucrare în întregime, dacă se voiește a cunoaște Revoluția în fondul ei. Pentru a o scrie, abatele Barruel a avut revelațiile directe ale mai multor personaje ale epocii și a găsit în Germania o serie de documente de prim ordin. „Datorez publicului, spune el în Observațiile preliminare ale volumului al treilea, acela care face cunoscuți pe Iluminați, o dare de seamă specială asupra lucrărilor din care îmi trag dovezile." El dă lista principalelor, în număr de zece, cu o notiță asupra fiecăruia, care îngăduie să se judece autenticitatea lor. Lista lucrărilor este completată cu aceea a altor câteva documente mai puțin importante. El adaugă: „Iată destul pentru a vedea că nu scriu despre Iluminați fără cunoaștere de cauză. Aș vrea, din recunoștință, să pot numi pe aceia a căror corespondență mi-a furnizat multe noi ajutoare, scrisori, memorii, pe care nu le-aș putea prețui îndeajuns; dar această recunoștință le-ar deveni fatală." Și mai departe: „Ceea ce citez, am în fața mea, traduc; și când traduc, ceea ce se întâmplă adesea, lucruri uimitoare, lucruri pe care cu greu le-ai crede putut fi spuse, citez chiar textul, invitând pe fiecare să-l explice ori să și-l facă explicat și să verifice. Pun chiar alături diferitele mărturii, întotdeauna cu cartea în mână. Nu menționez o singură lege din Codul Ordinului fără dovezile legii ori ale practicii."

Întors în Franța, a fost consultat cu privire la făgăduința de fidelitate față de Constituție, substituită, prin hotărârea din 28 decembrie 1799, tuturor jurămintelor anterioare. El a publicat, la 8 iulie 1800, un aviz favorabil. Motivele sale, foarte limpezi,

împreună cu explicațiile *Moniteur*-ului, declarat ziar oficial, i-au hotărât pe dl Emery și consiliul arhiepiscopal al Parisului să se pronunțe în favoarea legitimității făgăduinței. Unii, cu acest prilej, l-au acuzat pe Barruel că îl flatează pe Bonaparte pentru a-și menaja favorurile. Departe de a flata, abatele Barruel a avut o îndrăzneală nemaiauzită în vorbirea despre primul Consul; îl numește „biciul lui Dumnezeu". În 1800, adaugă: „Toți principii Europei ar recunoaște Republica, nu văd că pentru aceasta Ludovic al XVIII-lea ar fi mai puțin adevăratul moștenitor al lui Ludovic al XVI-lea. Sunt francez. Consimțământul celorlalți suverani în acest punct îmi este tot atât de nul ca și acela al Iacobinilor; el poate foarte bine să-mi micșoreze speranța, să-mi taie din mijloace; nu face nimic dreptului."

Barruel nu s-a întors în Franța decât în 1802. Acolo a luat apărarea Concordatului și a publicat în această privință tratatul său „Despre Papă și despre drepturile sale religioase cu prilejul Concordatului" (Paris, 1803, două volume in-8).

În timpul Imperiului, Barruel a stat deoparte, nu a primit nici post, nici leafă. A întreprins refutarea filosofiei lui Kant. Cu prilejul afacerii cardinalului Maury, a fost bănuit de Napoleon că a răspândit Breve-ul lui Pius al VII-lea și a fost întemnițat la vârsta de 70 de ani. Poliția l-a mai urmărit și în timpul Celor O Sută de Zile. Și-a încheiat viața în casa părinților săi, la Villeneuve-de-Bory, la vârsta de optzeci de ani, la 5 octombrie 1820.

Era necesar să intrăm în aceste amănunte pentru a arăta în ce măsură acest autor merită încrederea noastră. Iată ce va sfârși de a i-o câștiga.

În cei cinci și șapte ani care s-au scurs între publicarea primelor trei volume și a ultimelor două, lucrarea sa a fost citită și a stârnit observații din partea francmasonilor. „După unii dintre acești F. F..., spune Barruel, am spus prea mult; după ceilalți, e departe de a fi spus totul. Se știe că primii sunt dintre aceia pe care i-am cuprins în excepția F. F..., prea cinstiți pentru a fi admiși în ultimele mistere; iar ceilalți, dintre aceia care, după ce au văzut totul în lojile din fund, au roșit în cele din urmă și se căiesc că au putut merita onorurile masonice. Datorez unora și altora mulțumiri, dar le datorez și un răspuns." Acest răspuns li-l dă, arătând că a spus tot ceea ce trebuia să spună și nimic decât ceea ce trebuia să spună.

Alți masoni s-au iritat văzându-se astfel dezvăluiți și l-au acuzat pe Barruel de rea-credință. Aceasta a fost mai ales opera unui englez, Griffith, redactor al *Monthly Review*. Acest scriitor găsește suportabile, chiar satisfăcătoare dovezile pe care Barruel le dă asupra conspirației împotriva altarului; dar spune că acelea ale conspirației împotriva tronurilor sunt demonstrate în chip imperfect. În special, abolirea regalității în Franța se datorează, spune el, mai mult unor împrejurări locale decât dorințelor și comploturilor inspiratorilor Revoluției. Spunând aceasta, nu face nici cea mai mică mențiune despre dovezile aduse de Barruel în sprijinul tezei sale.

Pentru a răspunde acuzației de rea-credință, Barruel observă că a dat și că dă din nou textele în limba lor originală alături de traducerea pe care a făcut-o. Și, în ceea ce privește cele mai importante dintre documentele la care se referă, spune că nu numai că este îngăduit fiecăruia să consulte volumele tipărite, dar și să confrunte aceste volume cu manuscrisele care se află în arhivele regale din München. Barruel face mai mult: îi oferă acuzatorului său o întâlnire la München pentru a-i arăta în scrierile originale dovezile evidente ale calomniei sale. Griffith s-a ferit bine să se prezinte acolo și a refuzat chiar să publice în Revista sa răspunsul lui Barruel.

Weishaupt, întemeietorul Iluminismului, a venit să-i dea o mână de ajutor lui Griffith, care era fără îndoială unul dintre adepții săi. Barruel i-a dat și lui Weishaupt întâlnire la arhivele din München, unde ar fi putut să revadă originalele propriilor sale scrisori a căror existență sau al căror text îl contesta. „Dar", adăuga Barruel, „cum nu s-ar putea înfățișa acolo fără să se expună a fi spânzurat (din pricina crimelor sale împotriva moravurilor), își poate numi un procurator." N-a mers nici în persoană, nici prin procură.

CAPITOLUL XI
FRANCMASONERIA ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA

1 – ENCICLOPEDIȘTII

Voltaire a fost unul dintre primii și dintre cei mai puternici agenți ai Revoluției.

Ea își propune, am spus, după dl de Haller, după Leon al XIII-lea, după mulți alții și mai bine încă după propriile ei mărturisiri, nimicirea oricărei religii și răsturnarea oricărei autorități. Voltaire și-a luat asupra sa prima parte a acestui program, dacă nu în totalitate, cel puțin în partea ei cea mai înaltă, nimicirea religiei lui Cristos.

A conceput el acest plan de la sine, sau i-a fost sugerat? Condorcet nu o spune, dar ne dă această informație:

„În Anglia a jurat Voltaire să-și consacre viața acestui plan; și și-a ținut cuvântul" (Condorcet, *Viața lui Voltaire*).

A făcut acest jurământ în forul său lăuntric sau l-a rostit în fața unor conjurați? Această din urmă presupunere pare „cea mai verosimilă". „A fost în Anglia", spune Condorcet. Or, la prima sa călătorie în această țară (1725-1728), Voltaire a fost primit francmason într-una dintre sodalitățile descrise de Toland în *Pantheisticon* dedicat *Lectori Philometho et Philaleti*. (Această denumire de Filaleți va fi aceea a uneia dintre lojile din Paris cele mai înaintate în mișcarea revoluționară.) În acești trei ani de ședere pe pământ englez, Voltaire a dus „viața unui Rozacrucian mereu umblător și mereu ascuns".

Nu mai suntem aici în întunericurile de nepătruns ale primelor epoci ale Francmasoneriei, ci, după cum observă Claudio Jannet, pe un teren istoric deplin sigur. Din epoca călătoriei lui Voltaire în Anglia și a inițierii sale în Francmasonerie de către englezi datează întemeierea primelor loji în Franța, cel puțin a acelora constituite pentru a pregăti Revoluția.

Ele au fost întemeiate de englezi și în orașe unde relațiile cu ei erau dese. Astfel au fost acelea din Dunkerque și Mons în 1721, din Paris în 1725, din Bordeaux în 1732, din Valenciennes în 1735, din Le Havre în 1739.

Anglia a avut întotdeauna o mare parte în revoluțiile continentului și întotdeauna a știut să tragă din ele un mare

folos. Revoluția franceză ne-a nimicit flota, ne-a făcut să ne pierdem coloniile și a asigurat Angliei imperiul mărilor de care se bucură de atunci.

Mâna Angliei a fost de asemenea surprinsă în Revoluția de care suferă în prezent Rusia.

Lui Voltaire i s-au alăturat mai întâi d'Alembert, Frederic al II-lea și Diderot. Voltaire a fost șeful conspirației, d'Alembert agentul ei cel mai viclean, Frederic protectorul ei, adesea sfătuitorul ei, Diderot copilul ei pierdut. Toți patru erau pătrunși de o adâncă ură împotriva creștinismului: Voltaire pentru că îl pizmuia pe Autorul lui divin și pe toți aceia pe care El i-a făcut slava sa, d'Alembert pentru că se născuse cu inimă rea, Frederic pentru că nu cunoștea catolicismul decât prin dușmanii lui, Diderot pentru că era nebun de natură și voia, ca umaniștii, să substituie cultul ei celui al Dumnezeului celui viu. Ei au atras un mare număr de oameni de toate rangurile în conspirația lor.

Întors la Paris către 1730, Voltaire nu a făcut mister din planul său de a nimici creștinismul împotriva căruia publicase deja atâtea scrieri. Dl Hérault, locotenent de poliție, reproșându-i într-o zi impietatea sa, i-a spus: „Oricât ai face, orice ai scrie, nu vei ajunge niciodată să distrugi religia creștină." Voltaire a răspuns: „Asta vom vedea" (Condillac, *Viața lui Voltaire*). Mai spunea încă: „M-am săturat să-i aud repetând că doisprezece oameni au fost de ajuns pentru a întemeia creștinismul și am

chef să le dovedesc că nu este nevoie decât de unul pentru a-l distruge" (*ibid.*).

Dar ceea ce arată cel mai bine planul său este cuvântul care revine neîncetat sub pana și pe buzele sale. „Toți conjurații, spune Barruel, au un limbaj secret, un cuvânt de recunoaștere, o formulă neînțeleasă de vulg, dar a cărei explicație secretă dezvăluie și amintește neîncetat adepților marele obiect al conspirației lor. Formula aleasă de Voltaire a constat în aceste două cuvinte: «Zdrobiți infama». «Ceea ce mă interesează, îi scria el lui Damilaville (Scrisoarea din 15 iunie 1762), este înjosirea infamei.» «Îndemnați pe toți frații să urmărească infama prin viu grai și prin scris, fără a-i da o clipă de răgaz.» «Faceți, pe cât puteți, cele mai înțelepte eforturi pentru a zdrobi infama.» «Se uită că ocupația principală trebuie să fie zdrobirea infamei.» «Aceasta este situația noastră: suntem execrația neamului omenesc dacă (în acest efort) nu îi avem de partea noastră pe oamenii cinstiți (oamenii de condiție înaltă). Trebuie deci să-i avem pe toți, cu orice preț: zdrobiți infama, vă spun eu»" (Scrisori către Damilaville, către d'Alembert, către Theriot, către Saurin).

Care este această infamă care trebuia astfel urmărită fără răgaz, înjosită, zdrobită, cu orice preț și prin eforturile tuturor conjuraților?

În gura lui Voltaire și în aceea a tuturor adepților săi, aceste cuvinte însemnau neîncetat: Zdrobiți religia care îl adoră pe Isus Cristos. Dovezile abundă în corespondența lor. A zdrobi

infama înseamnă a desface ceea ce au făcut apostolii; înseamnă a-l combate pe Acela pe care L-au combătut deiștii și ateii; înseamnă a te repezi împotriva oricărui om care se declară pentru Isus Cristos. Acesta este sensul pe care i-l atașează Voltaire și acest sens nu este mai puțin vădit sub pana celorlalți. Creștinismul, secta creștină, superstiția hristicolă sunt sinonime sub pana lui Frederic. D'Alembert este mai rezervat în întrebuințarea acestui cuvânt, dar îl ia întotdeauna în gândul pe care i-l dă Voltaire. Ceilalți conjurați nu înțeleg altfel „cuvântul de recunoaștere". Nu-l găsesc prea tare pentru a exprima dorința diabolică ce se află în inima lor. Întinderea pe care o dau complotului lor nu trebuie să lase pe pământ nici cea mai mică urmă a doctrinei și a cultului divinului Mântuitor.

Conjurații s-au găsit pe deplin organizați la întoarcerea lui Voltaire după șederea sa în Prusia, către sfârșitul anului 1752.

Pentru a zdrobi infama, mijlocul pe care au crezut că trebuie să-l întrebuințeze înaintea oricărui altuia a fost să atace credința în suflete. „Să minăm pe ascuns și fără zgomot edificiul, îi scria Frederic lui Voltaire, înseamnă să-l obligăm să cadă de la sine" (29 iulie 1775). Totuși, chiar și în aceasta, d'Alembert avertiza să se procedeze cu prudență și să nu se voiască a se ajunge prea repede. „Dacă neamul omenesc se luminează, spunea el constatând efectul produs de *Enciclopedie*, este pentru că s-a avut grijă să nu fie luminat decât puțin câte puțin."

Conjurații făceau din *Enciclopedie* depozitul tuturor erorilor, tuturor sofismelor, tuturor calomniilor inventate până atunci împotriva religiei. Dar era convenit că ea nu va vărsa otrava decât în chip insensibil. O artă admirabilă a fost întrebuințată pentru a ajunge la acest rezultat. „Fără îndoială, îi scria d'Alembert lui Voltaire, avem articole rele (adică articole ortodoxe) de teologie și de metafizică. Cu cenzori teologi și cu privilegiu, vă provoc să le faceți mai bune. Există articole mai puțin la vedere unde totul este reparat" (Scrisoarea din 24 iulie 1757). Se știa să se profite de ocazii pentru a strecura aceste articole reparatorii. „În timpul războiului dintre Parlamente și Episcopi, îi scrisese Voltaire lui d'Alembert în anul precedent (13 noiembrie 1756), veți avea răgazul să îndesați *Enciclopedia* cu adevăruri pe care nu s-ar fi îndrăznit să le spună acum douăzeci de ani." Și către Damilaville: „Îmi pun toate nădejdile în *Enciclopedie*" (Scrisorile din 23 mai 1764). Într-adevăr, ea a fost, după cuvântul lui Diderot, o prăpastie în care niște feluri de zdrențăroși au aruncat de-a valma o infinitate de lucruri rău venite, rău digerate, bune, rele, nesigure și întotdeauna incoerente; și aceasta, pentru că, după același, se voia a se insinua ceea ce nu se putea spune pe față fără a revolta.

În timp ce căutau să clatine temeliile credinței, conjurații lucrau la a-i face să dispară apărătorii și, înainte de toate, pe călugări. Acesta a fost al doilea mijloc pe care l-au întrebuințat pentru a ajunge la scopurile lor.

Încă din 1743, Voltaire a fost însărcinat cu o misiune secretă pe lângă regele Prusiei, cu scopul de a seculariza principatele ecleziastice.

În Franța, nu existau electori ecleziastici de despuiat, dar existau Ordine de suprimat. Cei dintâi atacați au fost Iezuiții. Choiseul a dat rațiunea acestei alegeri: „Dacă educația pe care o dau ei este distrusă, toate celelalte corpuri religioase vor cădea de la sine." Se știe cum au ajuns la suprimarea lor.

Al treilea mijloc a fost colportajul. Corespondența conjuraților îi arată atenți să-și dea seama unii altora de lucrările pe care le pregătesc împotriva creștinismului, de rodul pe care îl așteaptă de la ele, de arta cu care se străduiesc să le asigure succesul. Le făceau tipărite, în cea mai mare parte, în Olanda și apăreau altele noi în fiecare lună.

Pentru a obține putința de a le răspândi, aveau la Curte oameni puternici, chiar miniștri, care știau să facă legea să tacă și să favorizeze acest negoț de impietate. În semn de recunoștință pentru această ciudată întrebuințare a autorității care le fusese încredințată, Voltaire striga: „Trăiască ministerul Franței! Trăiască Choiseul!" (Scrisoare către Marmontel, 1767). Malesherbes, care avea supravegherea librăriei, era, pentru această propagandă, în înțelegere cu d'Alembert. El arăta în funcțiile sale o părtinire odioasă în favoarea Enciclopediștilor. Tăia din articolele lui Fréron tot ceea ce ar fi putut stânjeni opera lor. Acest om, ghilotinat la șaptezeci de ani, făcuse tot ceea ce îi stătuse în putință pentru a propaga

ideile din cauza cărora avea să moară și pentru a combate pe acelea care ar fi putut salva societatea.

În corespondența lor, conjurații se felicită pentru succesele pe care le obțin în Elveția, în Germania, în Rusia, în Spania, în Italia. Ceea ce arată că, în gândul lor, complotul mărturisit de a nimici creștinismul nu era limitat la Franța. Dl Brunetière a făcut această observație: „Enciclopedia era o operă internațională." Cu privire la Anglia, ei nu au nicio grijă; ea geme, spun ei, de Socinieni. În ceea ce privește Franța, Voltaire și d'Alembert se plâng de obstacolele pe care le întâlnesc acolo, în ciuda a ceea ce am spus despre ajutorul pe care îl găseau în regiunile înalte. Acolo unde nu puteau răspândi scrierile deschis impii sau licențioase, publicau altele având drept scop să pună în circulație marile cuvinte de toleranță, rațiune, umanitate, de care secta nu a încetat să facă uz, credincioasă recomandării lui Condorcet, care îi spunea să facă din ele strigătul ei de război (*Esquisse du tableau historique des progrès*, Epoca a 9-a).

Bertin, însărcinat cu administrația casetei regelui, a înțeles primejdia acestei propagande și și-a îndreptat atenția asupra colportorilor. A văzut ce cărți răspândeau ei în sate. Întrebați de el, au spus că aceste cărți nu-i costau nimic, că primeau baloturi fără a ști de unde le veneau, fiind doar înștiințați să le plaseze în umbletele lor la prețul cel mai mic. Învățătorii primeau și ei asemenea daruri. La zile și ore hotărâte, adunau lucrătorii și țăranii și unul dintre ei făcea cu glas tare lectura

cărții care servise să-l corupă pe el însuși. Așa se pregăteau căile Revoluției până și în clasele cele mai de jos ale societății.

Cercetările făcute de Bertin pentru a urca până la izvorul acestei propagande l-au condus la un birou de învățători creat și condus de d'Alembert.

Acest birou se ocupa și cu procurarea de învățători pentru sate și cu plasarea de profesori în colegii. Adepții, răspândiți de o parte și de alta, se interesau de locurile vacante, îl înștiințau pe d'Alembert și pe colaboratorii săi și dădeau în același timp informații asupra celor care se prezentau pentru a le ocupa. Înainte de a-i trimite acolo, li se trasa regula de purtare ce trebuia urmată și precauțiile ce trebuiau luate după locuri, persoane și împrejurări. Deja de pe atunci Francmasoneria înțelesese că nimeni nu putea răspândi mai bine ideile ei, nimeni nu putea sluji mai bine planurilor ei decât învățătorul.

Pentru a pune stăpânire pe popor, s-a recurs și la alte mijloace. Barruel îl semnalează în mod deosebit pe acela întrebuințat de cei care se făceau a se numi „Economiști", pentru că se dădeau drept prieteni ai poporului, preocupați de interesele lui, doritori să-i aline mizeria și să facă să se observe mai multă ordine și economie în administrație. Neamul lor nu s-a pierdut. „Lucrările lor, spune Barruel, sunt pline de acele trăsături care vestesc hotărârea de a face să succeadă Religiei revelate o religie pur naturală." Ca dovadă, el aduce analiza pe care o face lucrărilor dlui Le Gros, prior al Sfântului Ludovic de la Louvre.

Acești „economiști" îl convinseseră pe Ludovic al XV-lea că poporul satelor și meșteșugarii orașelor zăceau într-o ignoranță fatală lor înșiși și Statului și că era necesar să se creeze Școli profesionale. Ludovic al XV-lea, care iubea poporul, a îmbrățișat acest plan cu grabă și s-a arătat dispus să ia din veniturile sale proprii pentru a întemeia aceste școli. Bertin l-a abătut de la aceasta. „De multă vreme, spune el, observam diferitele secte ale filosofilor noștri. Am înțeles că era vorba mult mai puțin de a da copiilor țăranului și meșteșugarului lecții de agricultură decât de a-i împiedica să primească lecțiile obișnuite ale catehismului sau ale religiei lor. Nu am șovăit să declar Regelui că intențiile filosofilor erau cu totul diferite de ale sale."

Bertin nu se înșela. Barruel relatează mărturisirile și remușcările pe care le-a exprimat, cu trei luni înainte de moartea sa, un mare senior care îndeplinise funcțiile de secretar al acestui club al „Economiștilor": „Nu primeam în societatea noastră decât pe aceia de care eram bine siguri. Adunările noastre se țineau în chip regulat la hotelul baronului d'Holbach. De teamă să nu li se bănuiască obiectul, ne dădeam numele de economiști. L-am avut pe Voltaire ca președinte onorific și perpetuu. Principalii noștri membri erau d'Alembert, Turgot, Condorcet, Diderot, La Harpe, Lamoignon, păzitorul sigiliilor, și Damilaville, căruia Voltaire îi dă ca trăsătură specială ura față de Dumnezeu." Pentru a-l lumina pe deplin pe Rege, Bertin i-a dezvăluit înțelesul acelor jumătăți de cuvânt „Ecr. l'inf.", prin care Voltaire își încheia

un atât de mare număr de scrisori. A adăugat că toți aceia care primeau de la Voltaire scrisori încheiate cu această îngrozitoare formulă erau fie membri ai comitetului secret, fie inițiați în misterele lui.

Acest club fusese întemeiat între anii 1763 și 1766. În clipa în care a izbucnit Revoluția, lucra deci de cel puțin douăzeci și trei de ani să seducă poporul, sub pretextul specios de a-i veni în ajutor și de a-i alina relele.

Pentru a ajunge la marele scop al conjurației lor, sectarii au crezut că nu era de ajuns să întrebuințeze mijloacele generale despre care tocmai am vorbit și la care toți trebuiau să contribuie printr-un efort comun. Și-au atribuit fiecare o sarcină deosebită căreia i s-au consacrat mai cu seamă.

Voltaire se însărcinase cu miniștrii, ducii, principii și regii. Când nu putea ajunge la principele însuși, îl învăluia prin alții. Așezase lângă Ludovic al XV-lea un medic, Quesnay, care a știut atât de bine să pună stăpânire pe direcția ideilor regelui, încât acesta îl numea „gânditorul" său. Iar mijlocul ales de acest gânditor pentru a se strecura în mintea regelui era acela întrebuințat de economiști: a-i atrage atenția asupra a ceea ce putea face fericirea poporului.

D'Alembert a fost însărcinat sau s-a însărcinat să recruteze tineri adepți. „Străduiți-vă, îi scria Voltaire, străduiți-vă, din partea dumneavoastră, să luminați tinerețea atât cât veți putea" (15 septembrie 1762). Niciodată misiune nu a fost împlinită

cu mai multă îndemânare, zel și activitate. D'Alembert s-a făcut protectorul tuturor tinerilor care veneau la Paris cu oarecare talent și avere. Îi lega de sine prin coroanele, premiile, fotoliile academice de care dispunea aproape suveran, fie ca secretar perpetuu, fie prin intrigile sale. Influența și manevrele lui în această privință se întindeau cu mult dincolo de Paris. „Tocmai am făcut, îi scria el lui Voltaire, să intre în Academia din Berlin pe Helvétius și pe cavalerul de Jaucourt." El dădea îngrijiri cu totul deosebite acelora pe care îi destina să formeze alți adepți, făcându-le să li se încredințeze funcțiile de profesori sau de preceptori. A izbutit să plaseze unii în toate provinciile Europei și toți îl țineau la curent cu propaganda lor filosofică. „Iată, dragul meu filosof, îi scria el lui Voltaire, în bucuria sufletului său rău, iată ce s-a rostit la Kassel, la 8 aprilie (1772), în prezența Alteței Sale landgraful de Hessa-Kassel, a șase principi ai imperiului și a celei mai numeroase adunări, de către un profesor de istorie pe care eu l-am dat Alteței Sale landgrafului." Piesa trimisă era un discurs plin de invective împotriva Bisericii și a clerului.

Mai ales pe lângă tinerii principi destinați să guverneze popoarele se cuvenea conjuraților să așeze institutori inițiați în mistere.

Corespondența lor arată grija lor de a nu neglija un mijloc atât de puternic. Au întrebuințat toate vicleșugurile pentru a pune lângă moștenitorul lui Ludovic al XVI-lea un preot dispus să-i inspire principiile lor ilustrului său elev, așa cum izbutiseră să-l așeze pe abatele Condillac pe lângă Infantul de

Parma. Totuși, nu le-a fost dat conjuraților să vadă filosofismul așezat pe tronul Bourbonilor, așa cum era așezat pe tronurile Nordului. Dar Ludovic al XV-lea, fără să fie impiu, fără să poată fi numărat printre adepți, n-a fost mai puțin una dintre marile cauze ale progresului conjurației anticreștine. A fost prin descompunerea moravurilor sale și prin publicitatea scandalurilor sale. Mai mult, Ludovic al XV-lea s-a înconjurat sau s-a lăsat înconjurat de miniștri fără credință, care au avut legături intime cu Voltaire și cu conjurații săi.

Barruel consacră capitolele XII-XVI ale primului său volum pentru a face cunoscute cuceririle pe care le-au făcut printre capetele încoronate, prinți și prințese, miniștri, mari seniori, magistrați, oameni de litere și, în sfârșit, vai!... în cler. Este adevărat a spune că acești conjurați luați din corpul ecleziastic erau aproape toți dintre aceia pe care îi numeau „abbați de curte". Barruel aduce un omagiu bine meritat ansamblului clerului Franței în ajunul Revoluției. El laudă în mod deosebit pe ecleziasticii care, prin scrierile lor, se străduiau să stăvilească coruperea spiritelor atât de arzător urmărită de conjurați.

CAPITOLUL XII – FRANCMASONERIA ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA

... societății istoriei Franței, după manuscrisul inedit al Bibliotecii Naționale de A. de la Villegille (Paris, la Jules Renouard et Cie, rue de Tournon, 6, MDCCCXLIX. Se vede acolo cum principii erau căutați în mod deosebit de

căpeteniile Francmasoneriei: „Seniorii noștri de la Curte au inventat de curând un ordin numit al Frimasonilor, după pilda Angliei, unde există de asemenea diferite ordine de particulari, și nu vom întârzia să imităm impertinențele străine. În acest ordin erau înrolați câțiva dintre secretarii noștri de stat și mai mulți duci și seniori. Nu se știe nimic despre statutele, regulile și scopul acestui nou ordin. Ei se adunau, primeau noi cavaleri, iar prima regulă era un secret inviolabil asupra a tot ceea ce se petrecea. Cum asemenea adunări, atât de secrete, sunt foarte primejdioase într-un Stat, fiind compuse din seniori, mai ales în împrejurările schimbării care tocmai se petrecuse în minister, cardinalul Fleury a socotit că trebuie să înăbușe acest ordin cavaleresc în nașterea lui și a interzis tuturor acestor domni să se adune și să țină asemenea capitluri." T. II, martie 1737, p. 448.)

În 1738 a apărut la Dublin o carte pe care Francmasoneria a publicat-o în chip special pentru Franța. Titlul ei este: *Relație apologetică și istorică asupra Societății Francmasonilor*, de S. G. D. M. F. M. Această apologie a fost condamnată de Sfântul Scaun în februarie 1739. Clement al XII-lea tocmai lansase prima bulă papală împotriva Francmasoneriei; cardinalul Fleury îi dăduse generalului poliției Hérault ordinul de a face o anchetă în adunările *Free-Mason*, iar la 14 septembrie 1737 o sentință a poliției le interzisese reuniunile. Atenția Puterilor spirituale și temporale era îndreptată asupra sectei. Puterea civilă, care avea în mâini mijloacele de constrângere, nu a știut să meargă până la capăt.

2 – ANARHIȘTII

Enciclopediștii nu au fost singurii care au pregătit Revoluția; Barruel nu ignora acest lucru. El împarte în trei clase demolatorii pe care îi vedea lucrând la subminarea temeliei societății creștine:

Voltaire și ai săi, pe care îi numește „sofismele impietății", pentru că obiectivul lor principal era să răstoarne altarele Domnului nostru Isus Cristos; francmasonii, pe care îi numește sofismele rebeliunii, pentru că își propuneau — cei puțin care erau în secretul sectei — să răstoarne tronurile regilor; iluminații, pe care îi numește sofismele anarhiei, pentru că, la jurământul de a răsturna altarele lui Cristos, adăugau pe acela de a nimici orice religie oarecare, și la jurământul de a răsturna tronurile, pe acela de a face să dispară orice guvernare, orice proprietate, orice societate guvernată prin legi.

Mai târziu, vom vedea apărând Masonii Vânzărilor, care au reluat după Revoluție opera pe care ea nu o putuse împlini pe deplin. Carbonarii, sau Masonii Vânzărilor inferioare, vor avea drept misiune specială să stârnească revoluția politică și să

substituie republicile monarhiilor, iar Marea Vânzare, aceea de a distruge suveranitatea temporală a Papilor și de a pregăti prin aceasta ruina Puterii spirituale.

Barruel îi numește deci pe Francmasoni, din pricina funcției proprii atribuite acelora din timpul său: „sofismele rebeliunii", rebeli pentru că aveau de urmărit răsturnarea tronurilor; sofisme, pentru că primul mijloc întrebuințat pentru a ajunge la acest rezultat era propaganda în sânul societății a unui sofism, sofismul egalității, tată al anarhiei.

Pe măsură ce înaintăm în acest studiu, vom vedea tot mai bine că sofismul și minciuna au fost întotdeauna și sunt încă marile mijloace de acțiune întrebuințate de sectă pentru a ajunge la scopurile sale. Ea nu putea voi altele pentru a ascunde înaintea ochilor publicului și înaintea ochilor francmasonilor înșiși ceea ce Puterea ocultă urmărește, ceea ce îi face să execute.

Iată rațiunea pentru care primul sofism întrebuințat pentru a aduce revoluția a fost numit SECRETUL MASONIC prin excelență.

Barruel povestește cum a putut într-o zi să se introducă într-o Lojă pentru a asista la primirea unui ucenic (T. II, p. 278 și urm. ed. princeps).

„Articolul important pentru mine, spune el, era să aflu în sfârșit faimosul secret al masoneriei. L-au făcut pe recipiend să treacă pe sub bolta de oțel pentru a ajunge înaintea unui fel de

altar, unde i-au ținut un discurs despre inviolabilitatea secretului care urma să-i fie încredințat și despre primejdia de a lipsi de la jurământul pe care trebuia să-l rostească. Recipiendarul jură că voiește să i se taie capul dacă va veni să trădeze secretul. Venerabilul, așezat pe un tron în spatele altarului, îi spune atunci: «Dragul meu Fr..., secretul Francmasoneriei constă în aceasta: Toți oamenii sunt egali și liberi, toți oamenii sunt frați.» Venerabilul nu a mai adăugat un cuvânt. Ne-am îmbrățișat și am trecut la masa masonică. «Eram atunci, continuă Barruel, atât de departe de a bănui o intenție ulterioară în acest faimos secret, încât eram pe punctul de a izbucni în râs când l-am auzit și le-am spus celor care mă introduseseră: Dacă acesta este tot marele vostru secret, de multă vreme îl știu.»"

Și, într-adevăr, dacă prin „egalitate" și „libertate" se înțelege că oamenii nu sunt făcuți să fie sclavii fraților lor, ci să se bucure de libertatea pe care Dumnezeu o dă fiilor săi; dacă prin „fraternitate" se voiește a spune că, fiind toți copiii Tatălui ceresc, oamenii trebuie să se iubească cu toții și să se ajute reciproc ca niște frați, nu se vede că ar fi nevoie să fii mason pentru a învăța aceste adevăruri. „Le găseam mult mai bine în Evanghelie decât în jocurile lor copilărești", spune Barruel. El adaugă: „Trebuie să spun că în toată Loja, deși era destul de numeroasă, nu vedeam niciun singur mason dând marelui secret un alt sens."

Barruel observă că acolo nu erau decât neiniţiaţi; iar dovada pe care o dă este că niciunul dintre cei care asistau la acea ţinută nu a dat în Revoluţie, în afară de Venerabil.

Căci, într-adevăr, dacă Francmasoneria este o asociaţie foarte numeroasă de oameni, uniţi prin jurăminte şi aducând toţi o cooperare mai mult sau mai puţin conştientă şi mai mult sau mai puţin directă la opera voită, nu există decât un număr mic de iniţiaţi care cunosc ultimul scop al asociaţiei însăşi. Acest scop, trebuie deci, pentru acea epocă, să fie găsit în aceste cuvinte „Egalitate, Libertate", de vreme ce erau date ucenicului drept secret al societăţii, secret de păstrat sub cele mai grave pedepse consimţite prin jurământ, secret de meditat şi al cărui sens profund urma să fie dezvăluit puţin câte puţin prin iniţieri succesive.

În recenta sa lucrare, dl Gustave Bord confirmă acest fel de a vedea. După el de asemenea, prima sugestie aruncată în lume de Francmasonerie pentru a pregăti căile către Ierusalimul noii ordini, Templul pe care francmasonii voiesc să-l ridice pe ruinele civilizaţiei creştine, a fost ideea egalităţii.

Domnul nostru Isus Cristos predicase egalitatea, dar o egalitate care purcede din umilinţă şi pe care a ştiut să o pună în inima celor mari. „Regii neamurilor stăpânesc peste ele. Pentru voi să nu fie aşa; ci cel mai mare dintre voi să fie ca cel din urmă, şi cel care guvernează ca acela care slujeşte" (Luca, XXII, 25-26). Acestei egalităţi de condescendenţă, care îi pleacă pe cei mari către cei mici, Francmasoneria îi substituie

egalitatea de mândrie, care le spune celor mici că au dreptul să se socotească la același nivel cu cei mari sau să-i coboare pe cei mari până la ei. Egalitatea orgolioasă, predicată de ea, îi spune deopotrivă și brutei și nefericitului: „Sunteți egalii celor mai înalte inteligențe, ai celor puternici și ai celor bogați și voi sunteți numărul." Cuvântul „libertate" preciza această semnificație: egalitatea desăvârșită nu trebuie să se găsească decât în libertatea totală, în independența fiecăruia față de toți, după ruperea definitivă a legăturilor sociale. Fără stăpân, fără magistrați, fără pontifi și fără suverani; toți egali sub nivelul masonic și liberi să-și urmeze instinctele — iată semnificația totală a cuvintelor: egalitate, libertate.

Acest dublu dogmă masonică trebuia să aibă și a avut drept efect să distrugă orice ierarhie și să-i substituie anarhia, adică să nimicească societatea. În timp ce doctrina predicată de Domnul nostru Isus Cristos a avut drept efect abolirea sclaviei și exercițiul unei autorități și al unei ascultări care își ia una inspirația, cealaltă puterea din voința lui Dumnezeu, ceea ce a regenerat omenirea și a produs civilizația creștină.

„Ideea egalității orgolioase pe care Francmasoneria s-a străduit să o facă să intre în măruntaiele națiunii este, spune dl Gustave Bord, cea mai nefastă, cea mai teribilă care se poate imagina. Substituirea ideii de egalitate ideii de ierarhie este distrugătoare a oricărei idei sociale. Ea conduce societățile la cele mai rele cataclisme."

Și mai departe: „Ideile de egalitate socială au impregnat mentalitățile lor (ale Francmasonilor) într-atât încât s-au manifestat înaintea ideilor lor antireligioase, care au triumfat la rândul lor, nu ca unic scop al masoneriei, ci ca o consecință a aplicării teoriilor lor despre egalitate la lumea de dincolo, după ce le aplicaseră vieții sociale și politice; nu numai că ei înșiși s-au impregnat de ele, dar încă vor face Franța și Europa întreagă să adopte doctrinele lor devenite rațiunea de a fi a noilor societăți."

La 12 august 1792 masoneria a crezut că vremea misterului a trecut, că secretul era de acum inutil. „Până atunci iacobinii nu își dataseră fasturile Revoluției decât după anii așa-zisei lor libertăți. În acea zi, Ludovic al XVI-lea, declarat de patruzeci și opt de ore de către răzvrătiți căzut din toate drepturile la tron, a fost dus captiv în turnurile Templului. În aceeași zi, ansamblul răzvrătiților a hotărât ca, la data libertății, să se adauge de acum înainte în actele publice data egalității. Acest decret însuși a fost datat din anul al patrulea al libertății, anul întâi, ziua întâi a egalității."

„În aceeași zi, pentru întâia oară, a izbucnit în sfârșit în chip public acest secret atât de drag francmasonilor și prescris în lojile lor cu toată religia celui mai inviolabil jurământ. La citirea acestui faimos decret, ei au strigat: «În sfârșit, iată-ne acolo; întreaga Franță nu mai este decât o mare Lojă; francezii sunt toți francmasoni și întreg universul va fi curând ca noi.» Am fost martor la aceste transporturi; am auzit întrebările și răspunsurile cărora le-au dat loc. I-am văzut pe masonii până

atunci cei mai rezervați răspunzând de acum înainte fără cea mai mică disimulare: «Da, în sfârșit, iată marele obiect al Francmasoneriei împlinit. Egalitate și Libertate; toți oamenii sunt egali și frați, toți oamenii sunt liberi; aceasta era esența codului nostru, întregul obiect al dorințelor noastre, tot marele nostru secret.» Am auzit mai ales aceste cuvinte ieșind din gura francmasonilor celor mai zeloși, a acelora pe care îi văzusem împodobiți cu toate ordinele Francmasoneriei și învestiți cu toate drepturile de a prezida lojilor."

Lucru curios: francmasonilor le era strict interzis să prezinte vreodată profanilor aceste două cuvinte juxtapuse: Egalitate, Libertate (aceasta era ordinea în care se aflau atunci). „Această lege, spune Barruel, era atât de bine observată de scriitorii masonici, încât nu știu să o fi văzut vreodată încălcată în cărțile lor, deși am citit un foarte mare număr dintre ele și dintre cele mai secrete; Mirabeau însuși, atunci când făcea pe trădătorul secretului masoneriei, nu îndrăznea să dezvăluie decât o parte din el, libertatea aici, egalitatea condițiilor dincolo. Știa că încă nu venise timpul când F... ai săi i-ar fi putut ierta că, prin juxtapunerea acestor două cuvinte, ar fi trezit atenția asupra sensului pe care îl puteau lua, luminate unul prin celălalt."

Cuvântul libertate, considerat singur și în sine, prezintă spiritului nu un lucru misterios și secret, ci un lucru cunoscut și în chip eminent bun. Este chiar darul cel mai prețios care a fost făcut de Dumnezeu naturii umane, acela care o așază într-un regn atât de superior celui ocupat de animale: darul de

a săvârși acte care să nu fie necesitate, care, în consecință, poartă cu ele răspunderea și meritul și îngăduie astfel fiecăruia dintre noi să crească fără încetare.

Cuvântul egalitate, aplicat neamului omenesc, arată că, în diversitatea condițiilor, comunitatea de origine și de sfârșit ultim dă tuturor persoanelor care îl compun aceeași demnitate.

De aceea Francmasoneria nu vedea niciun inconvenient, ba dimpotrivă, în a fi prezentată unora ca glorificând libertatea, altora ca glorificând egalitatea. Ceea ce nu voia în afara lojilor sale, ceea ce voia dimpotrivă înlăuntrul lor, era ca aceste cuvinte să fie prezentate împreună și unite. Înțelegerea a ceea ce avusese intenția să pună în unirea lor, iată ceea ce voia să fie înțeles de adepții ei și ascuns vulgului. Acesta era misterul ei. Și acest mister este important și astăzi a fi străpuns până la capăt, căci Francmasoneria nu a încetat să mistifice publicul prin aceste cuvinte, pe care ea și ai săi le iau într-un sens, iar oamenii cinstiți într-altul.

Să observăm mai întâi ce fel de egalitate exalta Francmasoneria în lojile sale. Toți masonii, chiar dacă ar fi fost prinți, erau „Frați". Egalitatea pe care o stabilea între ei arăta că ceea ce își dăduse ea drept misiune să întemeieze în lume nu era egalitatea pe care o ținem din obârșia noastră comună și din destinele noastre comune, ci egalitatea socială, aceea care trebuie să abolească orice ierarhie și, în consecință, orice autoritate, să facă să domnească anarhia. Cuvântul libertate,

alipită celui de egalitate, venea să accentueze până la extrem această semnificație. El spunea că egalitatea voită nu s-ar găsi decât în libertate, adică în independența tuturor față de toți, după ruperea tuturor legăturilor care îi leagă pe oameni unii de alții. Așadar, fără stăpâni și fără magistrați, fără preoți și fără suverani și, prin urmare, fără subordonați sub niciun titlu: toți egali sub nivelul masonic, toți liberi cu libertatea animalelor, putând să-și urmeze instinctele.

La aceasta voia Francmasoneria să ajungă încă de pe atunci, într-acolo voia să conducă neamul omenesc; dar era un secret de păstrat. Să răspândim în public cuvintele libertate și egalitate; dar să păstrăm pentru noi semnificația lor ultimă.

Deja Voltaire declarase că vrea să redea libertatea rațiunii asuprite de dogmă și să restabilească între oameni egalitatea pe care preoția înarmată cu revelația o rupsese. Nu există nimic atât de sărac și de mizerabil, spunea Voltaire, ca un om care recurge la alt om pentru a ști ce trebuie să creadă (Scrisoare către ducele d'Usez, 19 noiembrie 1760).

El chema prin dorințele sale „acele zile în care soarele nu va mai lumina decât oameni liberi și nerecunoscând alți stăpâni decât rațiunea lor" (Condorcet, *Schiță a unui tablou istoric al progreselor spiritului uman*, Epoca a 9-a).

Acestei prime egalități în necredință, înalta masonerie a judecat că este necesar să i se alăture o alta, egalitatea socială. Trebuia, în consecință, să se scape de regi la fel ca de preoți, să

se dărâme tronurile la fel ca altarele și, înainte de toate, acela care domina toate celelalte, tronul Bourbonilor. *Lilia pedibus destrue*, acesta a fost cuvântul de ordine care s-a răspândit din lojă în lojă și de acolo în popor.

În loji, se făcea auzit că nu există libertate și egalitate pentru un popor care nu este suveran, care nu își poate face legile, care nu le poate nici revoca, nici schimba.

Poporului nu i-a fost nevoie de lungi explicații. A fost de ajuns să i se facă auzite aceste cuvinte: libertate, egalitate. A înțeles, și îndată s-a arătat pregătit pentru luptele care trebuiau să-i procure obiectele celor mai arzătoare dorințe ale sale. Astfel, într-o clipă, înarmat cu pici, baionete și făclii, s-a avântat la cucerirea libertății și a egalității. A știut unde să găsească castelele de ars și capetele de tăiat pentru a nu mai vedea nimic deasupra lui și pentru a avea în toate și pentru toate coatele libere.

Nu se clevetește Francmasoneria atunci când se afirmă că secretul pe care îl ținea ascuns sub aceste cuvinte, libertate și egalitate, era Revoluția cu toate grozăviile ei.

Să citățm totuși, din pricina importanței și clarității sale, ceea ce spune John Robison, profesor de filosofie naturală și secretar al Academiei din Edinburgh. El s-a făcut primit francmason în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și a obținut curând gradul de Maestru scoțian. Cu acest titlu, a vizitat lojile Franței, Belgiei, Germaniei și Rusiei. A dobândit

un atât de mare credit printre francmasoni, încât aceştia i-au oferit gradele cele mai înalte. Atunci, în 1797, a publicat rezultatul studiilor sale într-o carte intitulată *Dovezi ale conspiraţiilor împotriva tuturor religiilor şi tuturor guvernelor Europei, urzite în adunările secrete ale iluminaţilor şi ale francmasonilor*. „Am avut, spune el, mijloacele de a urmări toate încercările făcute timp de cincizeci de ani, sub pretextul specios de a lumina lumea cu făclia filosofiei şi de a risipi norii de care superstiţia religioasă şi civilă se slujesc pentru a ţine poporul Europei în întunericul sclaviei." Mereu aceleaşi cuvinte pentru a exprima aceleaşi intenţii: a nimici civilizaţia creştină pentru a-i substitui o civilizaţie întemeiată numai pe raţiune şi menită să dea satisfacţie aici jos tuturor poftelor naturii.

„Am văzut, continuă John Robison, formându-se o asociaţie având drept unic scop de a distruge, până în temelii, toate aşezămintele religioase şi de a răsturna toate guvernele existente în Europa. Am văzut această asociaţie răspândindu-şi sistemele cu un zel atât de susţinut, încât a devenit aproape irezistibilă; şi am remarcat că personajele care au avut cea mai mare parte în Revoluţia franceză erau membre ale acestei asociaţii, că planurile lor au fost concepute după principiile ei şi executate cu ajutorul ei."

Un personaj încă şi mai autorizat, contele Haugwitz, ministru al Prusiei, l-a însoţit pe suveranul său la congresul de la Verona şi, în această augustă adunare, a citit un memoriu pe care ar fi putut să-l intituleze: „Mărturisirea mea". El spune

acolo că nu numai că a fost francmason, ci că a fost însărcinat cu direcția superioară a reuniunilor masonice dintr-o parte a Prusiei, Poloniei și Rusiei. „Masoneria, spune el, era atunci împărțită în două părți în lucrările ei secrete"; ceea ce un alt mason numește „partea pașnică", însărcinată cu răspândirea ideilor, și „partea războinică", însărcinată să facă revoluțiile. „Cele două părți își dădeau mâna pentru a ajunge la dominația lumii... A exercita o influență dominatoare asupra suveranilor: acesta era scopul nostru."

Această voință de a ajunge la dominația lumii este proprie evreilor; francmasonii nu sunt în aceasta decât instrumentele lor; ea explică aproape toate evenimentele celor două secole din urmă și mai ales pe acelea ale ceasului de față.

Revoluția este fapta masoneriei; sau mai degrabă, după cum spune Henri Martin, „Francmasoneria a fost laboratorul Revoluției" (*Istoria Franței*, t. XVI, p. 535).

Ea însăși, de altfel, nu se sfiește să revendice cinstea de a o fi adus pe lume.

În Camera deputaților, ședința din 1 iulie 1904, dl marchiz de Rosanbo spunând: „Francmasoneria a lucrat în surdină, dar într-un chip constant, la pregătirea Revoluției."

Dl JUMEL. — Este într-adevăr lucrul cu care ne mândrim.
Dl Alexandre ZÉVAÈS. — Este cea mai mare laudă pe care i-o puteți aduce.

Dl Henri MICHEL (Bouches-du-Rhône). — Este motivul pentru care dumneavoastră și prietenii dumneavoastră o detestați (*Journal Officiel*, 2 iulie, p. 1799).

Dl de Rosanbo a replicat: „Suntem deci pe deplin de acord asupra acestui punct că masoneria a fost singurul autor al Revoluției, iar aplauzele pe care le primesc de la stânga și cu care sunt puțin obișnuit, dovedesc, domnilor, că recunoașteți împreună cu mine că ea a făcut Revoluția franceză."

Dl JUMEL. — Facem mai mult decât să o recunoaștem. O proclamăm.

Într-un raport citit la Ținuta Plenară a Respectabilelor Loji *Pace și Unire* și *Libera Conștiință*, la Orientul din Nantes, luni, 23 aprilie 1883, citim: „Din 1772 până în 1789 Masoneria a elaborat marea Revoluție care trebuia să schimbe fața lumii... Atunci francmasonii au vulgarizat ideile pe care le luaseră din lojile lor..." (Raport, p. 8).

În circulara pe care marele consiliu al ordinului masonic a trimis-o tuturor lojilor pentru a pregăti centenarul lui 89, găsim aceeași mărturisire, urmată de o amenințare: „Masoneria care a pregătit Revoluția din 1789 are datoria să-și continue opera; starea actuală a spiritelor o îndeamnă la aceasta."

Cu mult înainte de aceasta, în 1776, Voltaire îi scrisese contelui d'Argental: „O Revoluție se anunță din toate părțile."

El știa ceea ce el și prietenii lui din loji pregăteau Bisericii și societății; convenționalul Guffroy a caracterizat-o astfel: „Nu, niciodată istoria popoarelor barbare, niciodată istoria înfricoșătoare a tiranilor nu va oferi imaginea unei conspirații mai îngrozitoare și mai bine combinate împotriva umanității și a virtuții."

Încă din același an 1776, comitetul central al Marelui Orient alesese, dintre masoni, oameni însărcinați să străbată provinciile și să viziteze lojile în toată întinderea Franței, pentru a le avertiza să se țină gata să-și aducă concursul la ceea ce urma să se împlinească.

Dl Copin-Albancelli a făcut o observație foarte justă: „Pentru a ajunge să devină stăpână pe destinele Franței, Francmasoneriei i-au trebuit aproape șaptezeci de ani de pregătire.

„De ce atât de mult timp? Aceasta ține de metoda pe care era silită să o întrebuințeze.

„Când masoneria a apărut în Franța, venindu-ne din Anglia, sub Regență, era cu totul neputincioasă. Ea țintea totuși încă de pe atunci să distrugă tradițiile franceze, adică elementele din care se compunea ființa numită Franța. A face din Franța o altă Franță! Cum să ajungi la realizarea acestui scop, tot atât de nebun precum acela care ar tinde să facă dintr-un om un anti-om, din Umanitate o anti-Umanitate?"

„Puterea ocultă masonică, neputând acționa prin forță, fiindcă la originea ei nu avea forță, era redusă să acționeze prin persuasiune, prin sugestie. Dar nu este ușor a sugera unei națiuni că trebuie să-și distrugă tradițiile, adică să se distrugă pe sine însăși. Un asemenea rezultat nu poate fi atins decât procedând prin sugestii succesive, menajate cu o extremă dibăcie și o prodigioasă ipocrizie; o ipocrizie a cărei măsură este dată de faptul că deviza libertate, egalitate și fraternitate, pe care nu s-a încetat să o prezinte, cât timp era vorba de a seduce națiunea, ca pe o cartă a emancipării și a fericirii universale, și-a arătat veninul de îndată ce s-a ajuns să se stăpânească acea națiune prin teroare și ghilotină.

„Pentru a face să fie primită întreaga serie de sugestii prin care era necesar să se treacă, pentru a crea stările de spirit intermediare indispensabile obținerii rezultatului urmărit, se înțelege că a fost nevoie de mult timp."

Ridicând de acolo privirea asupra a ceea ce se petrece astăzi, dl Copin-Albancelli adaugă: „Francmasoneria și-a pregătit deci prima domnie timp de aproape șaptezeci de ani. Or, această domnie nu a durat decât câțiva ani. Înăbușită în sângele Terorii și în noroiul Directoratului, Francmasoneria s-a regăsit tot atât de slabă pe cât fusese la începuturile sale.

„A fost silită să-și reia lucrarea subterană, să pregătească din nou stările de spirit pe care să se poată sprijini într-o zi pentru a escalada, a doua oară, puterea pe care fusese silită să o părăsească. Nu i-au trebuit mai puțin de optzeci de ani.

„Șaptezeci de ani de eforturi răbdătoare și jalnic de ipocrite, întâia oară; optzeci de ani a doua! Se înțelege că, instruită de primele ei experiențe, ea nu se poate hotărî acum să lase prada din mână!

„Ea nu vrea deci să părăsească puterea și putem fi siguri că va face imposibilul pentru a rămâne acolo și a isprăvi în sfârșit opera de ruină căreia, de două secole, i-a consacrat atâta viclenie și atâtea violențe."

CAPITOLUL XIII
FRANCMASONERIA ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA

3 – ILUMINAȚII

L. Blanc, în *Istoria Revoluției*, constată existența acestor sanctuare mai întunecoase decât lojile, „ale căror porți nu se deschid adeptului decât după o lungă serie de încercări calculate în așa fel încât să constate progresul educației sale revoluționare, să pună la încercare statornicia credinței sale, să cerceteze tăria inimii sale."

Din aceste sanctuare coboară în loji și „lumina", și impulsul.

Înainte de 89, secta „Iluminaților" a fost aceea care a imprimat Francmasoneriei direcțiile voite pentru ca planul de a

revoluționa Franța și Europa să poată ajunge la capăt. După Restaurație, Înaltei Vânzări i-a revenit rolul de a pregăti evenimentele la care asistăm și care trebuie să completeze și să desăvârșească opera întreruptă a Revoluției.

„După lucrările istorice ale acestor ultimi ani, spune Monseniorul Freppel, nu mai este îngăduit a ignora perfecta identitate a formulelor lui 1789 cu planurile elaborate în secta Iluminaților."

Barruel a pus în plină lumină organizarea Iluminismului, doctrinele sale, acțiunea pe care a exercitat-o asupra Francmasoneriei și, prin ea, asupra mișcării revoluționare.

Pentru a face aceste dezvăluiri, el se sprijină pe documente a căror origine și autoritate trebuie mai întâi arătate.

Către anul 1781, Curtea Bavariei a bănuit existența unei secte care se constituise în această țară pentru a se suprapune Francmasoneriei. A poruncit cercetări, pe care sectarii au avut arta să le îndepărteze sau să le facă nefolositoare. Totuși, la 22 iunie 1784, Alteța Sa Electorală a făcut să se publice în Statele sale interzicerea absolută a „oricărei comunități, societăți și confraternități secrete sau neaprobate de Stat." Mulți francmasoni și-au închis lojile. Iluminații, care aveau Frați chiar la Curte, au continuat să țină adunările lor.

În același an, un profesor din München, Babo, a dezvăluit ceea ce știa despre existența și planurile lor într-o carte

intitulată *Primul avertisment asupra francmasonilor*. Guvernul l-a destituit atunci pe Weishaupt din catedra de Drept pe care o ocupa la Ingolstadt, nu pentru că s-ar fi știut că este întemeietorul Iluminismului, ceea ce nu era limpede, ci în calitate de „faimos maestru al lojilor".

În același timp, doi profesori de umanități la München, preotul Cosandey și abatele Benner, care, după ce fuseseră discipolii lui Weishaupt, se despărțiseră de el, au primit ordin să se înfățișeze înaintea tribunalului Ordinariului pentru a declara acolo, sub jurământ, ceea ce văzuseră la Iluminați împotriva moravurilor și a religiei. Nu se știa încă atunci că aceste loji din fund aveau și misiunea de a conspira împotriva guvernelor. Barruel a publicat depozițiile lor făcute la 3 și la 7 aprilie 1786. Consilierul aulic Utschneider și academicianul Grümberger, care se retrăseseră din Ordin de îndată ce îi cunoscuseră întreaga oroare, au făcut de asemenea o depoziție juridică pe care Barruel a publicat-o și pe ea.

Aceste depoziții, oricât de importante erau, nu au adus la luarea măsurilor pe care le reclamau, fie pentru că Iluminații aveau înțelegeri chiar în sânul tribunalului, fie pentru că îndepărtarea lui Weishaupt a făcut să se creadă că secta, fiind decapitată, va dispărea de la sine.

A trebuit, spune Barruel, ca cerul să se amestece. Depus din funcțiile sale, Weishaupt se refugiase la Regensburg, mai aprins ca niciodată să-și urmărească opera. Avea lângă el un preot apostat, numit Lanz. În momentul în care îi dădea

instrucțiunile sale, înainte de a-l trimite să ducă în Silezia comploturile sale misterioase și funeste, fulgerul a căzut asupra lor și Lanz a fost ucis alături de Weishaupt.

Spaima nu le-a lăsat conjuraților destulă libertate de spirit pentru a sustrage ochilor justiției hârtiile cu care era însărcinat Lanz. Citirea acestor documente a readus în minte depozițiile lui Cosandey, ale lui Benner, ale lui Utschneider și ale lui Grümberger și s-a hotărât să se facă percheziție la aceia despre care se știa că avuseseră legături mai strânse cu Weishaupt.

La 11 octombrie 1786, în momentul în care Xavier Zwack, consilier aulic al regenței, numit Cato în sectă, se credea ferit de orice cercetare, magistrați s-au prezentat la casa sa din Landshut. Alții au făcut în același timp o descindere la castelul Sanderstorf, aparținând baronului de Bassus — Hannibal pentru sectă. Aceste vizite au pus justiția în posesia statutelor și regulilor, proiectelor și discursurilor, într-un cuvânt, a tot ceea ce constituia arhivele Iluminaților. Pe bilete, cele mai multe scrise cifrat de Massenhausen, consilier la München, numit Ajax de conjurați, se găseau rețete pentru a compune *Aquatoffana*, pentru a face nesănătos aerul apartamentelor etc. Sechestrul a cuprins de asemenea o colecție de o sută treizeci de sigilii de suverani, seniori și bancheri și secretul de a imita pe acelea pe care Ordinul nu le putea procura.

Conspirația lui Weishaupt s-a arătat în aceste documente atât de monstruoasă, spune Barruel, încât cu greu se putea

concepe cum întreaga ticăloșie omenească fusese de ajuns pentru a i se presta.

Electorul a făcut să fie depuse documentele sechestrate în arhivele Statului. A voit în același timp să-i avertizeze pe suverani de primejdia care îi amenința pe toți, pe ei și pe popoarele lor. Pentru aceasta, le-a făcut să fie tipărite sub acest titlu: **SCRIERI ORIGINALE ALE ORDINULUI ȘI ALE SECTEI ILUMINAȚILOR**, la Ant. François, tipograful Curții din München, 1787.

Prima parte a acestei lucrări conține scrierile descoperite la Landshut, la consilierul Regenței, domnul Zwack, în zilele de 11 și 12 octombrie 1786.

A doua parte conține pe acelea care au fost găsite cu prilejul vizitei făcute prin ordinul Alteței Sale Electorale la castelul Sanderstorf.

În fruntea primului volum și pe frontispiciul celui de-al doilea se află acest avertisment foarte vrednic de luare aminte: „Aceia care ar avea vreo îndoială asupra autenticității acestei culegeri n-au decât să se anunțe la Arhivele secrete din München, unde există ordin de a li se arăta piesele originale."

În aceste două volume se află adunat tot ceea ce poate purta până la evidență conspirația anticreștină cea mai caracterizată. Se văd acolo principiile, obiectul, mijloacele sectei, părțile esențiale ale codului ei, corespondența dintre adepți și șeful

lor, progresele și speranțele lor. Barruel reproduce în *Memoriile* sale piesele cele mai interesante. Fiecare dintre Puterile Europei a primit deci aceste documente. Toate au fost astfel avertizate în chip autentic asupra monstruoasei Revoluții meditată pentru pierderea lor și a tuturor națiunilor. Excesul însuși al acestor comploturi le-a făcut poate să fie socotite himerice, până în clipa în care au izbucnit evenimentele pe care le pregăteau.

În Bavaria, s-a pus preț pe capul lui Weishaupt; el s-a refugiat la Alteța Sa ducele de Saxa-Gotha. Protecția pe care a găsit-o acolo, aceea de care s-au bucurat în diverse curți mai mulți dintre adepții săi, se explică prin numărul discipolilor pe care îi avea în posturile cele mai înalte, până chiar în rândul principilor.

În afară de Weishaupt, care știuse să scape de judecătorii săi, niciunul dintre conjurați nu fusese condamnat în Bavaria la pedepse mai grele decât exilul sau o închisoare trecătoare, și de la Holstein până la Veneția, de la Livonia până la Strasbourg, nu se făcuse nici cea mai mică cercetare în lojile lor. Cei mai mulți dintre adepții recunoscuți drept cei mai vinovați găsiseră mult mai multă protecție decât indignare. Astfel, secta s-a păzit bine să abandoneze partida. Zwack a scris: „Pentru a ne restabili treburile, trebuie ca, dintre Frații scăpați din nenorocirile noastre, câțiva dintre cei mai iscusiți să ia locul fondatorilor noștri, să se descotorosească de nemulțumiți și ca, de comun acord cu noi aleși, să lucreze pentru a reda societății noastre vigoarea ei dintâi." Weishaupt,

într-o scrisoare către Fischer, făcea să se audă această amenințare împotriva acelora care îl alungaseră din Ingolstadt: „Le vom schimba într-o zi bucuria în lacrimi."

Lămuriți asupra valorii documentelor pe care Barruel le pune la lucru în *Memoriile* sale (Barruel trimite la *Scrierile originale*), putem, cu toată încrederea, să pătrundem în antro-ul iluminaților și să ne facem spectatori ai țesăturilor prin care ei pregăteau Revoluția.

Weishaupt era, am spus, profesor la Universitatea din Ingolstadt când a pus temeliile Iluminismului, la 1 martie 1776. Dintre studenții care îi urmau cursul, l-a ales pe Massenhausen, care a fost apoi consilier la München și căruia i-a dat numele de Ajax, și pe Merz, care a devenit mai târziu secretarul ambasadorului Imperiului la Copenhaga; lui i-a dat ca nume de război Tiberiu. Celui dintâi i-a spus: „Isus Cristos și-a trimis apostolii să predice în univers. Tu, care ești Petru al meu, de ce te-aș lăsa inactiv și liniștit? Mergi, deci, și predică." Anul 1776 precede cu foarte puțin pe acela al Revoluției; iar acestea sunt începuturi foarte slabe. Dar să nu uităm că Francmasoneria era organizată de mai multă vreme și că secta Iluminaților nu avea decât să-i dea ultima impulsie.

Nici la doi ani mai târziu, la 13 martie 1778, Weishaupt, într-o scrisoare adresată lui Tiberiu, Merz, se felicita astfel de succesul întreprinderii sale: „Am o nespusă plăcere să vă fac cunoscute fericitele progrese ale ordinului meu... Vă conjur, puneți deci mâna pe lucru. În cinci ani, veți fi uimit de ceea ce

vom fi făcut. Cel mai greu este biruit. Ne veți vedea făcând pași de uriaș."

Ceea ce îi dădea această încredere era ușurința cu care găsea să seducă oameni bucurându-se de considerația publică. La Eichstätt, unde se afla loja pe care o prezida el însuși, și-a împins încercările până asupra a doi canonici.

Curând, a putut trimite misionari în toată Germania și în toată Italia. Vom spune mai târziu cum s-a introdus Iluminismul în Franța.

Din fundul sanctuarului său, își urmărea toți adepții și întreținea cu ei rapoarte neîncetate. Corespondența lui Voltaire este prodigioasă; ea nu se apropie de aceea a lui Weishaupt.

De altfel, ca Voltaire sau mai degrabă ca d'Alembert, el se străduia să-și așeze oamenii pe lângă principi, să-i introducă în consiliile lor, să-i facă să pătrundă în congresele lor (Barruel, IV, p. 47, 52, 174 etc.).

„Istoria va avea fără îndoială într-o zi a spune cu ce artă a știut, la congresul de la Rastadt, să facă să se combine interesele sectei sale cu acelea ale Puterilor și cu jurămintele sale de a le distruge pe toate. Acela dintre discipolii săi care l-a urmat cel mai bine sub acest raport a fost Xavier Zwack: «Nimeni nu a știut vreodată mai bine să ia aerul unui slujitor zelos pentru

principele său, pentru patria sa și pentru societate, în timp ce conspira împotriva principelui său, a patriei sale și a societății.»

În diferite locuri ale operei sale, pe parcursul narațiunii, Barruel este adus să vorbească despre înaltele personaje pe care Weishaupt le-a câștigat în mare număr, fie prin sine însuși, fie prin afiliații săi. A știut să facă din acești principi niște instrumente, apostoli și propagatori ai unei conspirații ale cărei prime victime trebuiau să fie ei înșiși.

Dar lucrul la care Weishaupt s-a aplicat cel mai mult a fost să pună mâna pe direcția Francmasoneriei. Încă din primele zile ale întemeierii sectei sale, și poate chiar mai înainte, înțelesese folosul pe care l-ar trage, pentru comploturile sale, din mulțimea francmasonilor răspândiți în diferitele puncte ale lumii, dacă ar putea vreodată să obțină concursul lor.

În anul 1777, se făcuse primit la München, în loja numită a Sfântului Teodor. Avea astfel calitatea de a se amesteca în conventele lor. Ceea ce făcuse el însuși, le recomanda inițiaților săi să facă și ei. „Avea secretele Francmasoneriei, observă Barruel, iar francmasonii nu le aveau pe ale sale." Știa că el și ei tindeau către același scop, dar se aflau plasați, pe drumul care ducea la el, în puncte neegal depărtate de scop. Vom vedea toate acestea reproducându-se în secolul următor cu Înalta Vânzare. Dl Copin-Albancelli, în cartea sa *Puterea ocultă împotriva Franței*, a pus în deplină lumină această ierarhie dintre diferitele societăți secrete și pe cele superioare pătrunzând prin câțiva dintre membrii lor în cele inferioare

pentru a le imprima direcția, pe care fără îndoială ele o primesc ele însele de mai sus.

Demonul Revoluțiilor, spune Barruel, l-a slujit de minune pe Weishaupt pentru executarea planului său. I-a trimis un baron hanovrian, numit Knigge — Philon-Knigge. „Dați-mi șase oameni de această tărie, a spus Weishaupt când l-a cunoscut, și cu ei schimb fața universului" (*Scrieri originale*, T. I, Scrisoarea 56). Aceste două legături de iad se completau una pe cealaltă. O împrejurare unică s-a prezentat pentru a pune în lucrare planurile lor.

Era anul 1780. Sub protecția și auspiciile Alteței Sale prințul Ferdinand, duce de Brunswick, tocmai fusese convocată la Wilhelmsbad, pentru anul următor, o adunare generală a deputaților masonici. „Nu era o societate neînsemnată, spune Barruel, aceea ai cărei deputați alergau din toate părțile lumii." Mulți francmasoni din acea epocă socoteau că pot ridica la trei milioane numărul inițiaților lor; aceia ai lojei *La Candeur*, întemeiată la Paris, se lăudau, în enciclica lor din 31 mai 1782, că găsesc un milion numai în Franța.

„Ce interes ciudat cheamă într-o curte a Germaniei, din toate părțile Europei, din chiar fundul Americii, Africii și Asiei, agenții, aleșii atâtor oameni, toți uniți prin jurământul unui secret inviolabil asupra naturii asociațiilor lor și asupra obiectului misterelor lor? Ce planuri aduceau cu ei deputații unei asociații atât de formidabile?" Răspunsul este că Revoluția era decretată, că ceasul Revoluției era aproape. În acel colț al

Germaniei și prin acel convent se afla și se aprindea focarul din care trebuia să pornească incendiul ce avea să pustiască Europa.

Alte adunări de francmasoni fuseseră ținute de vreo douăzeci de ani la Brunswick, la Wiesbaden și în alte orașe germane; niciuna nu fusese atât de generală; niciuna nu reunise o asemenea varietate de secte. „Era într-un fel, spune Barruel, toate elementele haosului masonic reunite în același centru."

„Frații soseau din toate părțile, prevăzuți cu pașapoarte ale autorității civile. Timp de mai bine de șase luni, au intrat și au deliberat liniștiți în imensa și întunecoasa lor lojă, fără ca magistrații să binevoiască să se neliniștească de ceea ce se petrecea acolo pentru ei sau pentru popoarele lor. Dacă trupurile religioase, dacă însuși corpul episcopal ar fi ținut, în acele zile, o adunare generală, suveranul ar fi revendicat dreptul de a trimite acolo comisari; i-ar fi însărcinat să vegheze ca, sub pretext de chestiuni religioase, să nu se petreacă nimic contrar drepturilor Statului. Aici, politica s-a încrezut fără îndoială în principii pe care masonii îi numărau printre Frații lor. Ea nu știa că pentru adepții de acest rang nu există decât semiconfidențe."

Weishaupt l-a trimis deci la Wilhelmsbad pe locotenentul său Knigge, în gândul, și poate chiar cu misiunea, venită de la direcția supremă a societăților secrete, care le convocase, de a antrena toate diferitele secte ale Francmasoneriei în mișcarea revoluționară.

Knigge a judecat mai nimerit să se țină la poarta adunării, să-i supravegheze mersul și să acționeze în ea prin confidenții săi mai mult decât prin sine însuși. S-a slujit mai ales de adeptul Minos, adică de baronul Dittfurth, consilier la camera imperială din Wetzlar, despre care știa că este plin de zel și de entuziasm pentru Iluminism și pe care avusese grijă să-l facă pus în rândul deputaților. „Principalele dispoziții convenite între Knigge și Dittfurth, spune Barruel, au fost decretate de congres." Nu vom intra în amănuntul manevrelor pe care le-a împlinit pentru a ajunge la scopul său; ele pot fi citite în volumul al patrulea din *Memorii pentru a sluji la istoria Iacobinismului*. Va fi de ajuns să spunem că acest scop a fost atins.

„Dacă nu m-aș teme să-i copleșesc de uimire și de durere pe francmasonii cinstiți, spune Barruel, i-aș îndemna aici să cântărească o clipă aceste cuvinte: «Toți au fost încântați, toți în entuziasm! Aleși și Rozacrucieni, Frați Templieri, Frați ai lui Zennendorff și Frați ai Sfântului Ioan, cavaleri ai soarelui și cavaleri Kadosch, filosofi desăvârșiți, toți ascultă, primesc cu admirație oracolele Epoptei Ierofant (Knigge), restituind vechilor lor mistere lumina lor primitivă, arătând în Hiramul lor, în Mac-Renacul lor și în Piatra lor șlefuită toată istoria acestei libertăți și egalități primitive, toată această morală care nu este altceva decât arta de a te lipsi de principe, de guvernare, de religie și de proprietate!»"

Unul dintre membrii cei mai distinși ai nobilimii din Dauphiné, contele de Virieu, care fusese înșelat de aparențele

mistice ale sistemului lui Saint-Martin, întemeietorul unui Iluminism deosebit de al lui Weishaupt, făcea parte din loja Cavalerilor binefăcători din Lyon și fusese, în această calitate, delegat la congresul de la Wilhelmsbad. Întors la Paris, presat de contele de Gilliers: „Nu vă voi spune secretele pe care le aduc, a spus el, dar ceea ce cred că pot să vă spun este că se urzește o conspirație atât de bine țesută și atât de adâncă, încât va fi foarte greu atât religiei, cât și guvernelor să nu cadă."

L. Blanc, în *Istoria Revoluției*, a caracterizat foarte bine opera lui Weishaupt: „Prin singura atracție a misterului, prin singura putere a asociației, a supune unei aceleiași voințe și a însufleți cu aceeași suflare mii de oameni în fiecare țară a lumii, dar mai întâi în Germania și în Franța; a face din acești oameni, prin mijlocul unei educații lente și gradate, niște ființe cu totul noi; a-i face ascultători până la delir, până la moarte, față de șefi nevăzuți și necunoscuți; cu o asemenea legiune a apăsa în chip secret asupra inimilor, a învălui pe suverani, a conduce fără știrea lor guvernele și a duce Europa până în punctul în care orice superstiție (citiți orice religie) să fie nimicită, orice monarhie răsturnată, orice privilegiu de naștere declarat nedrept, chiar dreptul de proprietate abolit — iată planul gigantic al Iluminismului."

CAPITOLUL XIV
FRANCMASONERIA ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA

4 – IACOBINII

Din conventul de la Wilhelmsbad datează progresele sectei bavareze care trebuia să dea impulsul definitiv Revoluției.

„După lucrările istorice din acești ultimi ani, spune Monseniorul Freppel (*Revoluția franceză, cu privire la centenarul lui 1789*, p. 34), nu mai este îngăduit a ignora perfecta identitate a formulelor lui 1789 cu planurile elaborate în secta iluminaților, ai cărei promotori erau Weishaupt și Knigge, și mai ales la congresul general al lojilor masonice ținut la Wilhelmsbad în 1781. Nu s-ar putea uita, de altfel, cu ce grabă au alergat la Paris, pentru a lua parte activă la toate

evenimentele, elveţianul Pache, englezul Payne, prusacul Cloots, spaniolul Guzman, neuchâteloisul Abarat, americanul Fournier, austriacul Prey, belgienii Proly şi Dubuisson, un prinţ de Hessa, polonezi, italieni, batavi şi transfugi din toate ţările, ale căror servicii Revoluţia le-a primit şi le-a făcut averea."

Deputaţii lojilor, după ce primiseră botezul Iluminismului, se întorc în ţările lor şi lucrează pretutindeni Francmasoneria în sensul care le fusese arătat, în Austria, în Franţa, în Italia, în Belgia, în Olanda, în Anglia, în Polonia. „Contagiunea este atât de rapidă încât curând universul va fi plin de Iluminaţi." Centrul lor este de acum înainte la Frankfurt, cel puţin în ceea ce priveşte organizarea acţiunii revoluţionare. Vom vedea ce s-a hotărât acolo împotriva dinastiei capetiene, culmea ordinii sociale europene. Knigge îşi stabileşte acolo sediul. De acolo îşi întinde de la Răsărit la Apus şi de la Nord la Miazăzi conspiraţiile, iniţiază în misterele sale şi recrutează acea mulţime de capete şi de braţe de care secta are nevoie pentru revoluţiile pe care le meditează.

„Asupra Franţei, spune Barruel, secta are planuri mai adânci." În planul lui Weishaupt şi al lui Knigge, francezii trebuiau să fie cei dintâi care să acţioneze, dar cei din urmă care să fie instruiţi. Se conta pe temperamentul lor. „Se simţea cineva asigurat că activitatea lor nu va aştepta, spre a izbucni, să vină ceasul când Europa întreagă va fi în revoluţie pentru a dărâma la ei altarele şi tronul."

Se aflau totuși acolo deja câțiva adepți încă din 1782, aceia dintre deputații lojilor care fuseseră admiși la secret în timpul adunării de la Wilhelmsbad. Cei mai cunoscuți și cei care trebuiau să aibă acțiunea cea mai funestă erau Dietrich (la el s-a cântat pentru întâia oară *Marseilleza*), primar al Strasbourgului, și Mirabeau.

Acesta, însărcinat cu o misiune în Prusia de către miniștrii lui Ludovic al XVI-lea, s-a legat acolo strâns de Weishaupt și s-a făcut inițiat la Brunswick în secta iluminaților, deși aparținea deja de mult altor societăți secrete. Întors în Franța, l-a iluminat pe Talleyrand și pe alți colegi ai lojei *Les Amis réunis*. A introdus noile mistere și în loja numită a Filaleților. Căpeteniile conspirației se ocupau atunci mai ales de Germania. Mirabeau i-a asigurat că, în Franța, terenul era admirabil pregătit de Voltaire și de Enciclopediști și că se puteau pune la lucru cu toată siguranța. Au dat deci misiune lui Rode, consilier intim, lui Weymur, pe care îl supranumeau Aurelius, și acelui alt elev al lui Knigge, numit Bayard în sectă și care, pe numele său adevărat, era baronul de Busche, hanovrian în serviciul Olandei.

Împrejurările erau într-adevăr cât se poate de favorabile propagandei lor. După cum spune Barruel, „discipolii lui Voltaire și ai lui Jean-Jacques pregătiseră în loji domnia acelei egalități și a acelei libertăți ale căror mistere din urmă deveneau prin Weishaupt acelea ale impietății și ale celei mai absolute anarhii.

« Egalitatea și libertatea, spunea acesta, sunt drepturile esențiale pe care omul, în desăvârșirea sa originară și primitivă, le primește de la natură; prima atingere adusă acestei egalități a fost adusă de proprietate; prima atingere adusă libertății a fost adusă de societățile politice sau de guverne; singurele sprijinuri ale proprietății și ale guvernelor sunt legile religioase și civile: deci, pentru a-l restabili pe om în drepturile sale primitive de egalitate și libertate, trebuie să începi prin a distruge orice religie, orice societate civilă și să sfârșești prin abolirea oricărei proprietăți » (Barruel, III, 24).

În aceleași discursuri, Weishaupt trasa inițiaților această linie de conduită pentru a ajunge la nimicirea proprietății, a societății civile și a religiei, țelul instituției sale.

„Marea artă de a face infailibilă orice Revoluție este de a lumina popoarele. A le lumina înseamnă a aduce pe nesimțite opinia publică la dorința schimbărilor care sunt obiectul Revoluției meditate.

„Când obiectul acestei dorințe nu ar putea izbucni fără a-l expune pe acela care l-a conceput răzbunării publice, în intimitatea societăților secrete trebuie știut a se răspândi opinia.

„Când obiectul acestei dorințe este o Revoluție universală, toți membrii acestor societăți, tindând spre același scop, sprijinindu-se unii pe alții, trebuie să caute a stăpâni în chip nevăzut și fără aparență de mijloace violente, nu asupra părții

celei mai înalte sau celei mai puțin însemnate a unui singur popor, ci asupra oamenilor de orice stare, de orice națiune, de orice religie. A sufla pretutindeni același duh, în cea mai mare tăcere și cu toată activitatea cu putință, a îndrepta pe toți oamenii răspândiți pe suprafața pământului către același obiect.

„Iată pe ce se întemeiază domnia societăților secrete, iată spre ce trebuie să tindă imperiul Iluminismului.

„Acest imperiu, odată întemeiat prin unirea și mulțimea adepților, să urmeze forța imperiului nevăzut; legați mâinile tuturor acelora care se împotrivesc, subjugați, înăbușiți răutatea în germenele ei, adică tot ceea ce va mai rămâne din oameni pe care nu i-ați fi putut convinge."

Astfel instruite de delegații Iluminismului, lojile, sau cel puțin lojile din fund, s-au pus la lucru și au început prin a se organiza mai puternic.

Un „Raport citit la Ținuta plenară a Respectabilelor Loji *Pace și Unire* și *Libera Conștiință* la Orientul din Nantes, luni, 23 aprilie 1883" a fost tipărit în broșură sub acest titlu: *Despre rolul Francmasoneriei în secolul al XVIII-lea*.

La pagina 8 citim că întemeierea (în 1772) Marelui Orient al Franței, care a fost o concentrare a trupelor masonice franceze până atunci risipite, a dat „o forță considerabilă Francmasoneriei".

„Ea și-a luat întreaga dezvoltare (continuă Raportul), astfel încât în 1789 nu număra mai puțin de 700 de Loji în Franța și în coloniile ei, fără a mai socoti un mare număr de Capitluri și de Areopage.

A fost din 1772 până în 1789 când ea a elaborat marea Revoluție care trebuia să schimbe fața lumii...

„Atunci Francmasonii au vulgarizat ideile pe care le sorbiseră din lojile lor...

„Ce oameni au ieșit din aceste Loji în care fierbea gândirea umană! Sieyès (L:. N°22), cei doi Lameth, Lafayette (L:. *La Candeur*), Bailly, Brissot, Camille Desmoulins, Condorcet, Danton (L:. *Les deux Soeurs*)... Hébert, Robespierre și atâția alții!..." (Rapp..., p. 8).

Marele Orient a devenit de atunci ceea ce este și astăzi, marele Parlament masonic al tuturor lojilor regatului care își trimiteau acolo deputații. Tabloul corespondenței sale ne arată, în anul 1787, nu mai puțin de 282 de orașe având fiecare loji regulate sub direcția sa. Numai în Paris număra încă de pe atunci 81; erau 16 la Lyon, 7 la Bordeaux, 5 la Nantes, 6 la Marsilia, 10 la Montpellier, 10 la Toulouse și aproape în fiecare oraș un număr proporționat cu populația.

Lojile Savoiei, ale Elveției, ale Belgiei, ale Prusiei, ale Rusiei, ale Spaniei primeau din același centru instrucțiunile necesare cooperării lor. În același an 1787, se numărau, spune

Deschamps, după izvoare istorice foarte sigure, 703 loji în Franța, 627 în Germania, 525 în Anglia, 284 în Scoția, 227 în Irlanda, 192 în Danemarca, 79 în Olanda, 72 în Elveția, 69 în Suedia, 145 în Rusia, 9 în Turcia, 85 în America de Nord, 120 în posesiunile de peste mări ale statelor europene.

Cuvântul lui Louis Blanc este numai prea adevărat: „În ajunul Revoluției franceze, Francmasoneria ajunsese să ia o dezvoltare imensă; răspândită în Europa întreagă, ea prezenta pretutindeni imaginea unei societăți întemeiate pe principii contrare acelora ale societății civile."

Sub Marele Orient, loja *Les Amis réunis* era însărcinată cu corespondența străină. Venerabilul ei era Savalette de Langes, însărcinat cu paza tezaurului regal, onorat, în consecință, de toată încrederea suveranului, ceea ce nu-l împiedica deloc să fie omul tuturor lojilor, al tuturor misterelor și al tuturor comploturilor. Făcuse din loja sa locul plăcerilor aristocrației. În timp ce concertele și balurile îi rețineau acolo pe Frații și pe Surorile de neam înalt, el se retrăgea într-un sanctuar în care nu era admis decât acela care jurase ură oricărui cult și oricărui rege. Acolo erau arhivele corespondenței secrete, acolo se țineau consiliile tainice.

„Mai existau altele, spune Barruel, mai puțin cunoscute și mai înfricoșătoare încă. Acolo se chemau spiritele și se întrebau morții sau, ca în loja din Ermenonville, se dedau celei mai oribile destrăbălări a moravurilor."

Pentru ca masoneria să treacă de la propaganda doctrinară și de la influența morală la acțiunea politică, era necesară o muncă de organizare și de concentrare a tuturor obedienților. S-a făcut, iar ducele de Chartres, mai târziu Philippe-Égalité, a fost pivotul ei. Acest prinț era pe deplin desemnat să fie căpetenia conjuraților și să le slujească de egidă. „Îl trebuia puternic, spune Barruel, pentru a sprijini toate crimele pe care aveau să le săvârșească; îl trebuia atroce, ca să se înspăimânte puțin de numărul victimelor pe care trebuiau să le antreneze toate aceste crime. Îi trebuia nu geniul lui Cromwell, ci toate viciile lui. Voia să domnească. Dar, asemenea demonului, care voiește cel puțin ruine dacă nu se poate înălța, Philippe jurase să se așeze pe tron, chiar dacă avea să se găsească zdrobit de căderea lui." Ludovic al XVI-lea fusese avertizat, a rămas într-o siguranță a cărei iluzie nu a recunoscut-o decât la întoarcerea sa de la Varennes. „Vai, de ce nu am crezut acum unsprezece ani! Tot ceea ce văd astăzi mi se vestise."

Philippe era deja Mare Maestru al corpului scoțian, cel mai însemnat al epocii, când, în 1772, a unit acestei Mari Maestrii pe aceea a Marelui Orient. Conjurații săi i-au adus atunci Loja-Mamă engleză a Franței. Doi ani mai târziu, Marele Orient și-a afiliat în chip regulat Lojile de adopțiune și le-a făcut astfel să treacă sub aceeași direcție. În anul următor, Marele Capitol General al Franței se unea și el cu Marele Orient. În sfârșit, în 1781, a intervenit un tratat solemn între Marele Orient și Loja-Mamă a ritului scoțian.

Odată făcută această concentrare, s-au pregătit pentru acțiune. La ieșirea din conventul de la Wilhelmsbad, Knigge întemeiase la Frankfurt grupul Eclecticilor. Acest grup nu avea încă decât patru ani de existență când a fost găsit destul de numeros și destul de răspândit în afară pentru a i se convoca o adunare generală la Marea Lojă Eclectică. Acolo s-a hotărât asasinarea lui Ludovic al XVI-lea și a regelui Suediei. Faptul este astăzi incontestabil: mărturiile abundă. Mai întâi aceea a lui Mirabeau care, la deschiderea Statelor Generale, a spus arătând spre rege: „Iată victima"; apoi aceea a contelui de Haugwitz, ministru al Prusiei, la congresul de la Verona, unde l-a însoțit pe suveranul său, în 1822. Acolo a citit un memoriu pe care ar fi putut să-l intituleze „mărturisirea mea". El a spus că nu numai că fusese francmason, ci că fusese însărcinat cu direcția superioară a reuniunilor masonice în diferite țări. „Din 1777 am fost însărcinat cu direcția Lojilor din Prusia, Polonia și Rusia.

„Am dobândit acolo convingerea fermă că tot ceea ce s-a petrecut în Franța din 1788, în sfârșit Revoluția franceză, inclusiv asasinarea Regelui cu toate grozăviile ei, nu numai că fusese hotărât în acel timp, dar că totul fusese pregătit prin reuniuni, instrucțiuni, jurăminte și semnale care nu lasă nicio îndoială asupra înțelegerii care a pregătit totul și a condus totul." „Cei care îmi cunosc inima și mintea să judece de impresia pe care aceste descoperiri au produs-o asupra mea."

În 1875, la 7 aprilie, cardinalul Mathieu, arhiepiscop de Besançon, a scris unuia dintre prietenii săi o scrisoare care a

fost comunicată dlui Léon Pagès și publicată de acesta. Se citește în ea: „A existat la Frankfurt în 1784 o adunare de francmasoni, la care au fost convocați doi oameni însemnați din Besançon, dl de Raymond, inspector al poștelor, și dl Marie de Bouleguey, președinte al Parlamentului. În această reuniune, au fost hotărâte uciderea regelui Suediei și aceea a lui Ludovic al XVI-lea. Ultimul supraviețuitor (dintre cei doi) i-a spus-o dlui Bourgon (Președinte de cameră onorar la Curte), care a lăsat printre noi o mare reputație de probitate, de dreptate și de fermitate. L-am cunoscut mult și vreme îndelungată, căci sunt la Besançon de patruzeci și doi de ani și el a murit destul de recent. A povestit adesea faptul mie și altora."

Monseniorul Besson, atunci vicar general al cardinalului Mathieu și apoi episcop de Nîmes, a completat această dezvăluire în acești termeni: „Pot confirma scrisoarea cardinalului prin amănunte care nu sunt lipsite de interes și care mi-au fost povestite adesea la Besançon, nu numai de dl președinte Bourgon, ci și de dl Weiss, bibliotecar al orașului, membru al Institutului și principal autor al *Biografiei universale*, publicată sub numele de Michaud.

Dl Bourgon și dl Weiss erau oameni de bine în toată puterea cuvântului... Dl de Raymond a trăit până în 1839. El a fost acela care le-a dezvăluit secretul lojilor asupra condamnării lui Ludovic al XVI-lea, la o vârstă când nu se mai datorează lumii decât adevărul. Dl Weiss și dl președinte Bourgon citeau încă pe acest subiect mărturisirile baronului Jean Debry, prefect al

Doubs-ului. Francmason, convențional și regicid, acest personaj, pe care evenimentele îl luminaseră, a jucat la Besançon un rol onorabil în cei doisprezece ani pe care i-a petrecut acolo din 1801 până în 1814."

Dar iată ceea ce va sfârși prin a convinge. În primele zile ale lui martie 1898, R. P. Abel, iezuit de mare renume în Austria, într-una dintre conferințele sale pentru bărbați ținute la Viena cu prilejul Postului Mare, a spus: „În 1784, a existat la Frankfurt o reuniune extraordinară a marii Loji Eclectice. Unul dintre membri a pus la vot condamnarea la moarte a lui Ludovic al XVI-lea, rege al Franței, și a lui Gustav, rege al Suediei. Acest om se numea Abel. Era bunicul meu." Un ziar evreiesc, *La nouvelle Presse libre*, reproșând oratorului că și-a discreditat astfel familia, P. Abel a spus în conferința următoare: „Tatăl meu, murind, mi-a însemnat, ca ultimă voință, că mă voi aplica să repar răul pe care el și rudele noastre l-au făcut. Dacă nu aș fi avut de executat această prescripție din testamentul tatălui meu, datat 31 iulie 1870, nu aș vorbi astfel."

Dl Gustave Bord crede că moartea regelui nu a fost hotărâtă decât după Varennes. El ignoră fără îndoială această declarație a P. Abel care a fost publicată în ziarele austriece în momentul în care a fost făcută, adică la data de mai sus.

Moartea regelui odată hotărâtă, trebuia să se găsească mijloacele de a o împlini și, pentru aceasta, să se găsească o

adunare compusă din oameni capabili să săvârșească această crimă.

Dnii Augustin Cochin și Charles Charpentier, într-un studiu publicat la 1 și 16 noiembrie 1904 în *Revue de l'Action française*, au arătat cum a fost condusă campania electorală din 1789 în Burgundia. Din acest studiu și din mai multe altele asemănătoare, au ajuns la această concluzie, verificată de toate cercetările lor, că, în starea de dezagregare în care căzuseră toate vechile corpuri independente, provincii, ordine sau corporații, a fost ușor pentru un partid organizat să pună mâna pe opinie și să o dirijeze fără a datora nimic nici numărului afiliaților săi, nici talentului șefilor săi. Ei arată această organizație existentă și lucrătoare prin documente de arhivă.

Studiindu-le de aproape, reținând numele și datele, ei ajung să „urmărească" pe masoni, să le găsească urmele într-o serie de demersuri care, luate separat, nu au nimic izbitor, dar care, văzute în ansamblu, dezvăluie un sistem ingenios și o înțelegere misterioasă. Când se compară rezultatele acestei munci în două provincii diferite și depărtate, impresia devine izbitoare.

André Chénier, care fusese adept entuziast al ideilor care au produs Revoluția și care l-au condus pe el însuși la eșafod, văzuse bine lucrul acesta atunci când spunea: „Aceste Societăți, ținându-se toate de mână, formează un fel de lanț electric în jurul Franței. În aceeași clipă, în toate colțurile

imperiului, ele se agită împreună, scot aceleași strigăte, imprimă aceleași mișcări."

Pe măsură ce se apropie deschiderea Statelor Generale, societățile secrete își dublează activitatea pentru a discredita familia regală și a zdruncina guvernul. Mulțumită adepților răspândiți pretutindeni, parolele se transmit, legendele circulă, agitația se propagă, tulburările izbucnesc: totul se face fără ca vreo organizație să apară. Este o mișcare, este o revoluție care pare spontană. Totuși, adepți așezați la curte adorm neîncrederea regală, unii știind ce fac, alții fără să-și dea seama, astfel prințesa de Lamballe pe lângă Regină.

Apoi, a venit „afacerea" colierului. Știm astăzi ce este o „afacere", de cine este montată și ce produce, Dreyfus ne-a învățat-o. Au existat atunci mai multe: afacerea Iezuiților, afacerea Calas, afacerea La Chalotais și mai presus de toate aceea a colierului Reginei, montată de evreul Cagliostro. Filosofii și francmasonii, după ce le-au lansat, au publicat broșuri pentru a ațâța geloziile de clasă și a trezi pasiunile religioase. În același timp, Turgot și Necker erau impuși Regelui, Adunările provinciale și Parlamentul ascultau de comitete oculte.

Mișcarea pregătitoare pentru Revoluție se întindea mai departe.

„Denunțători de neapucat, spune Louis Blanc, făceau să circule dintr-un loc în altul, ca printr-un fir electric, secretele

furate curților, colegiilor, cancelarilor, tribunalelor, consistoriilor. Se vedeau zăbovind prin orașe anumiți călători necunoscuți, a căror prezență, scop, avere, erau tot atâtea probleme." El îl arată pe Cagliostro împlinind rolul de comis-voiajor al Francmasoneriei în Franța și în Italia, în Polonia și în Rusia.

În 1787, o nouă schimbare s-a produs în masoneria franceză, un nou grad a fost introdus în loji. Frații din Paris s-au grăbit să-l comunice Fraților din provincie. „Am sub ochi, spune Barruel, Memoriul unui Frate care a primit codul acestui nou grad într-o lojă aflată la mai bine de optzeci de leghe de Paris.

Hotărârile luate la Marele Orient plecau către toate provinciile la adresa Venerabililor fiecărei loji. Instrucțiunile erau însoțite de o scrisoare concepută în acești termeni:

« De îndată ce veți fi primit pachetul alăturat, îi veți confirma primirea. Veți adăuga jurământul de a executa credincios și punctual toate ordinele care vă vor ajunge sub aceeași formă, fără a vă îngriji să știți din ce mână pleacă sau cum vă ajung. Dacă refuzați acest jurământ sau dacă îl încălcați, veți fi privit ca unul care a violat pe acela pe care l-ați făcut la intrarea voastră în ordinul Fraților... Amintiți-vă de Aqua Tophana; amintiți-vă de pumnalele care îi așteaptă pe trădători »" (Barruel, II, p. 476).

Clubul regulator putea conta pe cel puțin cinci sute de mii de francmasoni, plini de ardoare pentru Revoluție, răspândiți în

toate părțile Franței, toți gata să se ridice la primul semnal de răscoală și capabili să atragă cu ei, prin violența unui prim impuls, cea mai mare parte a poporului.

S-a văzut atunci ceea ce vedem repetându-se astăzi: Francmasoneria avea nevoie, pentru executarea planurilor sale, de un număr prodigios de brațe; și de aceea, ea, care până atunci nu primea în focarul său decât oameni având o anumită situație, a chemat atunci acolo drojdia poporului. Până și în sate, țăranii au venit să audă vorbindu-se despre egalitate și libertate și să-și înfierbânte mintea asupra drepturilor omului. Pentru acești oameni, cuvintele libertate și egalitate nu aveau nevoie, spre a fi înțelese, de inițierile din lojile din fund, și le era ușor conducătorilor să le imprime prin aceste simple cuvinte toate mișcările revoluționare pe care voiau să le producă.

În același timp, ducele de Orléans a chemat la loji și a făcut să intre în sectă Gărzile Franceze. Nimic nu se face fără bani, iar revoluțiile mai puțin decât orice altceva.

Comitetul director, prezidat de Sieyès și care îi cuprindea, între alții, pe Condorcet, Barnave, Mirabeau, Pétion, Robespierre, Grégoire, nu înceta să strângă și să adune fonduri pentru marea întreprindere.

Bouflat, într-o carte publicată în 1797, spune: „Prin francmasoni s-au stabilit o corespondență generală și strângerile banilor necesari partidului (Revoluției). Aceste

strângeri, sub numele de retribuții francmasonice, s-au făcut în toate țările Europei și au servit, fără ca toți Frații să prevadă aceasta, la alimentarea Revoluției din Franța. Cu aceste fonduri, partidul întreținea de la un capăt la altul al regatului emisari și, la Paris, rezidenți; arunca candidați în corporațiile de arte și meserii, plătea agenți, spioni, lansa predicanți și asasini. La Nîmes era tezaurul, acolo ajungeau toate canalele care, răspunzând diferitelor vizuini ale calviniștilor, aduceau și distribuiau contribuțiile și, printr-o singură pârghie, puneau toate mașinăriile lor în mișcare. Acești bani au servit la mituire de emisari în toată Franța pentru a dirija adunările bălilevicale. Au servit la a pune poporul sub arme" (*Adevărații autori ai Revoluției din Franța*, p. 451-456).

Mirabeau, în cartea sa *Monarhia prusacă* (Tomul VI, p. 67), publicată înaintea evenimentelor al căror mare actor a fost el însuși, vorbește astfel: „Masoneria în general și mai ales ramura Templierilor producea anual sume IMENSE prin taxele de primire și contribuțiile de tot felul: o parte era întrebuințată pentru cheltuieli de ordin, dar o altă parte FOARTE ÎNSEMNATĂ curgea într-o casă generală al cărei întrebuințare nimeni, afară de cei dintâi dintre frați, nu o știa."

Aceeași informație ne este dată de hârtiile secrete găsite la cardinalul de Bernis. Deschamps citează unul dintre aceste documente; aparținând clubului de propagandă anexat comitetului director al Filaleților, care avea misiunea nu numai de a coopera la Revoluția din Franța, ci și de a lucra la introducerea ei la celelalte popoare ale Europei. Se vede acolo

că, la 23 martie 1790, se aflau în casă 1.500.000 de franci, dintre care ducele de Orléans dăduse 400.000 de franci; restul fusese dat de alți membri la primirea lor. Alte cluburi sau loji aveau alte resurse. Casa generală a Francmasoneriei număra în 1790 douăzeci de milioane de livre, bani gata; după dările de seamă trebuiau să se mai găsească acolo încă zece milioane înainte de sfârșitul anului 1791. Când Cagliostro a fost arestat la Roma de poliția pontificală în septembrie 1789, a mărturisit că masoneria avea o mare cantitate de bani împrăștiați în băncile din Amsterdam, Rotterdam, Londra, Geneva, Veneția, și că el, Cagliostro, primise șase sute de ludovici în numerar în ajunul plecării sale spre Frankfurt (Deschamps, II, p. 126).

Totul fiind astfel pregătit, ziua răscoalei este fixată la 14 iulie 1789. Francmasonii, reveniți în zilele noastre la putere, știu bine de ce au ales 14 iulie de preferință altor date pentru sărbătoarea națională. „A treia Republică a ales această aniversare, spune dl Gustave Bord, pentru că ea nu este decât figurarea politică a Francmasoneriei și pentru că luarea Bastiliei, în ciuda tuturor legendelor romanțioase, nu a fost ea însăși decât rezultatul unei vaste conspirații masonice."

Bastilia cade. Curierii care duc vestea în provincii se întorc spunând că pretutindeni au văzut satele și orașele în răscoală. Barierele din Paris sunt arse, în provincie castelele sunt incendiate. Redutabilul joc al felinarelor a început; capete au fost purtate pe sulițe; monarhul a fost asediat în palatul său, gărzile sale au fost sacrificate; el însuși este dus captiv în capitala sa.

Atunci începe domnia Terorii, organizată pentru a lăsa sectei toată libertatea de a-și executa sinistrele planuri.

Ea a fost inaugurată către sfârșitul lunii iulie 1789, în diferitele puncte ale Franței, spune dl Frantz Funck-Brentano (*La Réforme sociale*, nr. din 1 noiembrie 1904, p. 670-672), de la Răsărit la Apus și de la Nord la Miazăzi s-a răspândit deodată o teroare ciudată, o teroare nebună. Locuitorii de la câmp se refugiau în orașe, ale căror porți erau apoi închise în mare grabă. Oamenii se adunau înarmați pe bulevarde; „sunt tâlharii", se striga.

În anumite localități, sosea un sol, cu ochii ieșiți din cap, acoperit de praf, pe un cal alb de spumă. Tâlharii erau acolo, pe colină, la pândă în pădure. În două ore aveau să fie în oraș. (Dl Frantz Funck-Brentano descrie aici ceea ce s-a petrecut mai ales în Auvergne, în Dauphiné, în Guyenne etc.) Amintirea acestei alarme a rămas foarte vie în rândul generațiilor care au cunoscut-o. „Marea spaimă" a fost numele dat ei în centrul Franței. În Midi se spunea „marea pourasse", „marea paou", „anul fricii". În altă parte a fost „ziua tâlharilor" sau „joia nebună", „vinerea nebună", după ziua în care izbucnise panica. În Vendée, amintirea evenimentului a rămas sub acest nume: „brouilles de la Madeleine". Frica a izbucnit acolo, într-adevăr, la sărbătoarea Magdalenei, la 22 iulie."

Decretul pe care Adunarea Națională l-a publicat la 10 august 1789 constată în preambulul său generalitatea și simultaneitatea panicii. „Alarmele au fost semănate în

diferitele provincii, spune Adunarea, în aceeași epocă și aproape în aceeași zi."

Documentele reunite de dl Frantz Funck-Brentano arată că „marea frică" a izbucnit în următoarele provincii: Île de France, Normandia, Maine, Bretania (de limbă franceză), Anjou, Touraine, Orléanais, Nivernais, Bourbonnais, Poitou, Saintonge, Angoumois, Périgord, Limousin, Agenais, Guyenne și Gascogne, Languedoc, Provence, Dauphiné, Forez, Auvergne, Burgundia, Franche-Comté, Champagne, Lorena, Alsacia." El adaugă că nu cunoaște niciun document semnalând frica în Bretania bretonantă, în Picardia, Artois și Flandra. Îmi amintesc totuși că am auzit vorbindu-se despre aceasta de către mama mea.

Această teroare panică a făcut ca cetățenii să se înarmeze. Garda națională s-a format. În mai puțin de cincisprezece zile, trei mii de oameni au fost înregimentați și împodobiți cu culorile naționale. Frica de tâlhari a născut tâlhari adevărați care și-au procurat în acel moment armele necesare. „Gândirea populară, spune dl Frantz Funck-Brentano, poate că nu greșește considerând acest eveniment ca fiind cel mai important din toată Revoluția. De pe o zi pe alta, francezii au văzut căzând tot ceea ce alcătuise existența lor seculară. În fața acestui neant subit, a fost «marea frică» în sufletele simple, marele acces de febră prevestitor al crizei grozave care avea să zguduie națiunea întreagă și până în adâncul măruntaielor ei."

Cine era destul de puternic pentru a ridica în același timp aceeași frică, de-a lungul unei imense întinderi de teritoriu, prin aceleași procedee, prin aceleași minciuni? Cum să explici o asemenea mișcare dacă nu prin acțiunea concertată a unei secte răspândite în toate punctele regatului, spre a face cu putință crimele pe care le medita?

Pentru a le împlini, trebuia concursul capetelor și al brațelor. Pentru a-i dirija pe unii și pe altele, Mirabeau își cheamă Frații conjurați în biserica religioșilor cunoscuți sub numele de Iacobini; și curând Europa întreagă nu-i mai cunoaște pe șefii și actorii Revoluției decât sub numele de Iacobini. El desemnează singur tot ceea ce cuprinde mai violent conjurația împotriva lui Dumnezeu și împotriva lui Cristos al Său, împotriva regilor și împotriva societății.

Nu avem să facem aici nici povestirea, nici măcar tabloul ei, scopul acestor capitole fiind numai de a răspunde dorinței formulate astfel de Louis Blanc în *Istoria Revoluției*. „Este important să introducem cititorul în mina pe care au săpat-o atunci, sub tronuri și sub altare, revoluționarii, instrumente adânci și lucrătoare ale Enciclopediștilor."

În acest antro îi găsim pe toți personajele care au avut partea cea mai activă în răsturnarea politică, socială și religioasă de la sfârșitul secolului al XVIII-lea: Philippe-Égalité, Mirabeau, Dumouriez, La Fayette, Custine, frații Lameth, Dubois-Crancé, Rœderer, Lepeletier de Saint-Fargeau aparțin lojei *La Candeur*; Babeuf, Hébert, Lebon, Marat, Saint-Just,

lojei *Les Amis réunis*; Bailly, Barrère, Guillotin, Danton, Garat, Lacépède, Brissot, Camille Desmoulins, Pétion, Marat, Hébert, Collot-d'Herbois, Dom Gerle au ieșit din loja *Les Neuf Soeurs*, căreia îi aparținuseră Voltaire, d'Alembert, Diderot și Helvétius. Sieyès făcea parte din aceea a celor Douăzeci și Doi, Robespierre era rozacrucian al Capitolului din Arras.

Mirabeau este acela care, la 6 mai 1789, îl arată pe Ludovic al XVI-lea spunând: „Iată victima!"

Sieyès este acela care, la 16 iunie, proclamă că nu poate exista niciun veto împotriva adunării care urmează să regenereze Franța.

Guillotin este acela care, la 21 iunie 1789, îi atrage pe deputați în sala Jocului de Paume și acest alt mason, Bailly, este acela care improvizează jurământul revoltei. Camille Desmoulins este acela care, la 14 iulie, în grădina Palais-Royal, aruncă mulțimii strigătul: „La arme!", semnalul primei crime și al jafului.

La Fayette este acela care, la 21 iunie 1791, îl trimite la Varennes pe acest alt mason, Pétion, pentru a-l prinde pe regele fugar și care se face el însuși temnicerul Tuileriilor.

Aceluiași Pétion, primar al Parisului, îi aparține fapta de a da familia regală, la 20 iunie 1792, batjocurilor hoardelor îmbătate ale mahalalelor.

CAPITOLUL XV – FRANCMASONERIA ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA
IV – IACOBINII

Roederer este acela care, la 10 august, după un nou asalt asupra Tuileriilor, dă familia regală pe mâna Convenției.

Danton este acela care organizează masacrele din septembrie, în timp ce Marat face să se sape o groapă, strada Tombe-Issoire, pentru a îngropa în catacombele Parisului cadavrele celor înjunghiați.

Garat, francmason ca și toți ceilalți, este acela care, în ajunul lui 21 ianuarie, vine să-i însemneze regelui martir sentința sa de moarte fără răgaz.

Și după regicid, Robespierre este acela care devine marele maestru al eșafodului.

Planul Francmasoneriei nu se mărginea nicidecum să iacobinizeze Franța, ci universul întreg: astfel am văzut Iluminismul purtat în același timp în toate țările.

Loja întemeiată rue Coq-Héron, prezidată de ducele de La Rochefoucauld, devenise în chip special aceea a marilor masoni și se ocupa de propaganda europeană; acolo se țineau marile consilii. Acela care a cunoscut cel mai bine acest așezământ este dl Girtaner. În *Memoriile* sale asupra Revoluției franceze, el spune: „Clubul Propagandei este foarte diferit de acela al Iacobinilor, deși amândouă se amestecă adesea

împreună. Acela al Iacobinilor este marele motor al Adunării naționale. Acela al Propagandei vrea să fie motorul neamului omenesc. Acesta din urmă exista deja în 1786; căpeteniile lui sunt ducele de La Rochefoucauld, Condorcet și Sieyès. Marele obiect al clubului propagandist este de a întemeia un ordin filosofic, stăpânitor peste opinia genului uman. Există în această societate două feluri de membri, contribuabilii și neplătitorii. Numărul plătitorilor este de vreo cinci mii; toți ceilalți se obligă să răspândească pretutindeni principiile societății și să tindă mereu către obiectul ei."

Eforturile lor nu au fost neroditoare. „Dintre toate fenomenele Revoluției, spune Barruel, cel mai uimitor fără îndoială și, din nefericire, și cel mai incontestabil, este iuțeala cuceririlor care au făcut deja revoluția unei atât de mari părți a Europei și care amenință să facă revoluția universului; este ușurința cu care armatele ei au arborat steagul tricolor și au sădit arborele egalității și libertății ei dezorganizatoare în Savoia și Belgia, în Olanda și pe malurile Rinului, în Elveția și dincolo de Alpi, în Piemont, în Milanez și până la Roma însăși." Apoi, după ce acordă valorii trupelor franceze și iscusinței conducătorilor lor partea care le este datorată în aceste cuceriri, el adaugă: „Secta și comploturile ei, legiunile ei de emisari secreți, au luat-o pretutindeni înaintea armatelor ei. Trădătorii se aflau în fortărețe pentru a le deschide porțile, erau până și în armatele dușmanului, în consiliile principilor pentru a le face planurile să dea greș. Cluburile ei, ziarele ei, apostolii ei pregătiseră plebea și neteziseră căile."

Barruel dă numeroase dovezi acestei afirmații. Istoria sinceră a cuceririlor Republicii și ale Imperiului a confirmat-o.

AGENTUL CIVILIZAȚIEI MODERNE – ISTORIC
A II-A PERIOADĂ: DE LA REVOLUȚIE PÂNĂ ÎN ZILELE NOASTRE

CAPITOLUL XV
FRANCMASONERIA SUB PRIMUL IMPERIU

Răsturnarea civilizației creștine proiectată către sfârșitul secolului al XIV-lea, am văzut-o urmărită de o societate secretă care, din generație în generație, și-a transmis planul indicat de Umaniști, dezvoltat de Enciclopediști, fixat definitiv de Iluminați și pus în execuție de Iacobini.

Înăbușită în sângele Terorii și în noroiul Directoratului, Francmasoneria n-a putut ridica Templul Umanității pe ruinele Bisericii Franței pe care o răsturnase.

Biserica s-a ridicat din nou. Francmasoneria nu a renunțat nicidecum la planul său. S-a apucat din nou de el încă din primele zile ale imperiului. Și-a lărgit an de an cercul de acțiune; iar în ceasul de față se ține sigură că va izbândi de data aceasta, cu atât mai sigur cu cât cunoaște ceea ce a făcut-o să eșueze în secolul al XVIII-lea.

Încet și sigur, acesta este cuvântul de ordine pe care ea l-a impus agenților săi și sieși, cuvânt care a fost ținut și care va, socotește ea, să-i procure în sfârșit ceea ce urmărește de cinci sute de ani.

Ea vrea să nimicească toată ordinea de lucruri existentă, religie, societate și proprietate, pentru a-i substitui starea de natură pură. N-a putut-o face. Imperiul a fost o reacție pe care Restaurația a accentuat-o. O vom vedea, sub guvernele care se vor succeda, lucrând să traverseze bunele lor intenții și să le paralizeze eforturile în bine, să le inspire și să le secondeze în rău; apoi, în sfârșit, să pună ea însăși mâna pe putere și atunci să urmărească pe față realizarea planurilor pe care Enciclopediștii, Francmasonii și Iluminații le concepuseră.

Reacția s-a făcut mai întâi în ordinea religioasă.

Catolicismul nu putuse fi înăbușit în întregime. Doctrina și morala lui nu încetaseră să trăiască într-o mulțime de inimi, iar cultul însuși nu încetase a fi practicat cu primejdia vieții. Când acela care concepuse gândul și își dăduse puterea de a restabili o anumită ordine în societate a voit să se pună la lucru, a înțeles că, pentru a ridica Franța din ruinele sale, trebuia în chip necesar să înceapă prin restaurarea cultului. Fortalis o arătase foarte bine în discursul pe care l-a rostit în Corpul legislativ, în ședința din 15 germinal anul X. Dar ce cult? Niciun alt cult decât cultul catolic nu ar fi fost primit, niciun altul nu ar fi fost viabil. Toată lumea simțea bine aceasta și Napoleon mai bine decât oricine altcineva. Or,

cultul catolic nu putea fi restaurat decât prin Papă: de aici necesitatea de a se înțelege cu el. Napoleon a văzut-o și îndată a început negocierile care trebuiau să ducă la Concordatul din 1801. Cu toate acestea, Francmasoneria era mereu acolo și nu renunța deloc la planul ei de a nimici catolicismul și, împreună cu el, civilizația creștină. O vom revedea deci la lucru, nu cu impetuozitatea lui 93, ci discret, încet și, socotea ea, mai sigur.

Încă din chiar ziua încheierii Concordatului — a fost oare sub inspirație masonică? Este greu de spus — au început rezervele și curând reluările spiritului anticreștin. După un secol de muncă neîncetată, acest spirit a ajuns în zilele noastre să consolideze aproape toate cuceririle pe care Revoluția le făcuse și pe care fusese silită să le părăsească sub presiunea spiritului catolic.

Religia catolică restaurată ar fi trebuit să fie, ca altădată, religia Statului. Se pare într-adevăr că lucrul se prezenta astfel în mintea lui Napoleon atunci când a făcut primele deschideri lui Pius al VII-lea.

În proiectul de Concordat datat 26 noiembrie 1800, negociatorii francezi lăsaseră să treacă expresia de „religie de Stat". La titlul IX, art. 1, se spunea: „În condițiile de mai sus și având în vedere primirea lor de către Sfântul Scaun, guvernul francez declară că religia catolică, apostolică și romană este religia Statului." Bonaparte voia deci să restaureze cultul național ca cult public, ca cult al Statului, lăsând totodată

individualităților libertatea de a practica altul. Și totuși primul Consul s-a dezis curând de aceasta; și toate eforturile au fost zadarnice, acelea ale lui Spina, ale lui Consalvi, ale lui Pius al VII-lea însuși, pentru a-l face să revină la proiectul primitiv, atât de firesc, atât de logic, care trebuia să se impună unei minți atât de lucide ca a sa.

Încă o dată, nu putem spune dacă a existat, pe lângă Napoleon, încă din acest moment, o intervenție a acestei Contra-Biserici pe care am văzut-o depozitara gândului Renașterii și care, de patru secole, lucra, cu o perseverență pe care nimic nu o descuraja, să-l facă să triumfe. Ceea ce știm este ceea ce istoria a cules din gura cardinalului Pacca, acest schimb de cuvinte dintre Volney și Bonaparte, a doua zi după semnarea Concordatului: „Oare aceasta este ceea ce ați făgăduit? — Liniștiți-vă. Religia în Franța are moartea în pântece: veți judeca de aceasta peste zece ani!"

Trebuie urcat până la un evreu al secolului al XVIII-lea, Guillaume Dohm, pentru a găsi gândul inițial al egalității cultelor. El i-a fost instigatorul și doctorul pe lângă principii lumii moderne. Era arhivist al M. S. regelui Prusiei și secretar la departamentul afacerilor străine când a scris, în 1781, memoriul său *Despre reforma politică a situației evreilor*, adresat și dedicat tuturor suveranilor.

Își desfășoară acolo teoria Statului indiferent în religie, neutru, ateu și, ceea ce este mai grav, stăpânitor al tuturor religiilor.

„Marea și nobila îndeletnicire a guvernării, spune el, constă în a îmblânzi principiile exclusive ale tuturor acestor diferite societăți catolică, luterană, socinianã, mahomedană, astfel încât să nu se întoarcă spre paguba marii societăți.

„Ca guvernarea să îngăduie fiecăreia dintre aceste mici societăți particulare să aibă spiritul de corp care îi este propriu, să-și păstreze chiar prejudecățile când ele nu sunt vătămătoare; dar să se străduiască să insufle fiecăruia dintre membrii săi un motiv mai mare de atașament pentru Stat; și ea va fi atins marele țel pe care i se cuvine să-l aibă în vedere atunci când calitățile de gentilom, de țăran, de savant, de meșteșugar, de creștin sau de evreu vor fi toate subordonate aceleia de cetățean."

Aceasta este bine ideea napoleoniană: acest program trasat cu douăzeci de ani mai înainte, Napoleon a vrut să-l realizeze.

După lungi dezbateri, a izbutit să introducă în chiar Concordat și mai ales a depus în articolele organice, cu care l-a însoțit pe furiș, un germene care nu cerea decât să se dezvolte pentru a deveni această altă constituție civilă a clerului pe care dl Briand a făurit-o în legea despărțirii și pe care spera bine să ne-o facă să o primim.

Concordatul poartă acestea: „Guvernul Republicii recunoaște că religia catolică, apostolică și romană este religia marii majorități a poporului francez." În aceste cuvinte nu există decât recunoașterea unui fapt, a unui fapt care ar fi putut să nu

fie în acel moment și care se poate schimba cu timpul; nu recunoașterea dreptului pe care i-l dă Bisericii Catolice originea ei divină și a situației unice pe care această origine i-o face. Concordatul, prin această redactare, recunoștea protestantismului și iudaismului, în considerarea fracțiunii de cetățeni care fac profesiune din ele, drepturi în Stat asemănătoare cu acelea ale catolicismului. Aceste drepturi asemănătoare au devenit curând drepturi egale, iar în momentul de față protestanților și evreilor, care rămân totuși întotdeauna micul, foarte micul număr, li se face situația privilegiată.

Papa, la data de 12 mai 1801, i-a scris primului Consul pentru a-și exprima durerea față de această cerință: „Nu vă vom ascunde, și dimpotrivă vă vom face mărturisirea răsunătoare, cât de vie bucurie am încercat la primele deschideri care ne-au fost făcute pentru restabilirea religiei catolice în Franța; și nădejdea măgulitoare că această religie va fi restabilită în vechea ei splendoare ca dominantă m-a făcut să văd cu multă durere articolul neplăcut care, în proiectul oficial, a fost propus ca bază a tuturor celorlalte. Nu ne putem împiedica să vă punem sub ochi că, fiind constituiți de Dumnezeu pentru apărarea acestei religii și răspândirea ei,... nu putem, printr-un articol al unei convenții solemne, să-i sancționăm degradarea... Dacă religia catolică este aceea a majorității francezilor, puteți oare să vă îndoiți că dorințele lor nu ar fi împlinite redându-i vechiul ei lustru? Vă veți lăsa reținut de împotrivirea micului număr, asupra căruia majoritatea

covârșește într-un grad atât de înalt? Din pricina lor, veți lipsi Franța și autoritatea publică de marile avantaje pe care i le-ar procura întreaga restabilire a religiei catolice?

Nimic nu a folosit; și Papa, pentru a evita o mai mare nenorocire, a trebuit să treacă prin voința lui Bonaparte.

Problema era de o importanță capitală. Dl Émile Ollivier exagerează atunci când exprimă părerea că acest articol al Concordatului consacra separarea Bisericii de Stat, pe care se cere acum, spune el, ca și cum nu ar fi fost făcută de un secol. Departe de a consacra principiul separării, Concordatul sancționează unirea sub un mod nou. Este adevărat că religia catolică nu mai este religia Statului. Dar, deși mai puțin intimă, mai puțin avantajoasă pentru Biserică decât vechea stare de lucruri, aceea care i-a fost substituită prin Concordat nu este de altă natură. Ea păstrează cu Statul legături, și legături obligatorii. Concordatul a păstrat principiile intacte, nu a consacrat separarea, „dogma religioasă a Revoluției franceze".

Dar Revoluția, care voiește separarea, care o voiește pretutindeni, a pregătit-o încă de atunci în Franța atât cât i-a stat în putere. Statele despărțite de Biserică și Biserica romană lipsită de suveranitatea temporală, iată cele două preocupări cele mai constante ale Francmasoneriei, dublul obiect al eforturilor ei celor mai continue. Trebuie ca Biserica, pentru ca să se poată avea câștig de cauză împotriva ei, să fie mai întâi fără punct de sprijin pe pământ.

În acest scop s-a căutat coborârea catolicismului în Franța la rangul unei religii oarecare, micșorarea prestigiului și a puterii lui, umilirea clerului și paralizarea lui. El se întoarce în Franța, dar nu mai formează un Ordin în Stat, nu mai are niciun drept ca trup, nu mai este decât o colecție de indivizi care curând nu vor mai fi deosebiți de ceilalți decât pentru a suferi mai multe umiliri și mai multe insulte. Nici măcar nu mai este proprietar. Se știe până la ce punct proprietatea este necesară independenței; clerul nu o va mai avea. Bunurile sale, dintre cele mai legitime câte au fost vreodată, nu-i vor mai fi restituite; va fi redus la condiția de salariat și nu se va face scrupul să i se taie mijloacele de trai pentru a i se aminti supunerea. Este adevărat că articolul XV din Concordat spune: „Guvernul va avea grijă să lase catolicilor libertatea de a face, dacă voiesc, noi fundații în favoarea bisericilor" și de a reconstitui astfel vechiul patrimoniu al Bisericii Franței. Dar se știe prin ce tactică savantă această libertate a fost restrânsă zi de zi, apoi cum fundațiile pioase au trebuit să fie întotdeauna constituite în rente asupra Statului, pentru a fi mai ușor de apucat în ziua separării, și în sfârșit cum indemnizația concordatară a fost ea însăși suprimată.

Guvernului, deja însărcinat să dea clerului hrana și adăpostul, Concordatul i-a mai acordat și alegerea persoanelor ce urmau a fi ridicate la demnitățile ecleziastice: „Primul Consul va numi, în cele trei luni care vor urma publicării Constituției apostolice, pe arhiepiscopii și episcopii care trebuie să guverneze diecezele noilor circumscripții. — De asemenea,

primul Consul va numi pe noii episcopi la scaunele episcopale care vor deveni vacante pe viitor. Scaunul Apostolic le va da instituirea canonică. Episcopii vor numi la parohii și nu vor alege decât persoane agreate de guvern."

În diferite epoci, cârmuitorii și-au făcut o datorie de religie sau de onestitate publică să aleagă pe cei mai vrednici; dar, în alte momente, au mers dinadins să ia incapabili și chiar nevrednici. Napoleon a dat exemplul. El a impus cardinalului Caprara cincisprezece episcopi constituționali. Mai târziu, a căutat mijloacele de a se lipsi de instituirea canonică. A convocat pentru aceasta un Conciliu național; dar n-a putut obține de la el ceea ce voia. N-ar mai fi fost pentru cler nici dependență, nici măcar aservire; ar fi fost schismă.

Alături de clerul secular, există în Biserică clerul regulat. Acesta putea găsi, în însăși constituția sa, condiții de independență refuzate celui dintâi. De aceea Bonaparte s-a păzit bine să lase Ordinele religioase să se reconstituie. Decretul din 22 iunie 1804 a pronunțat dizolvarea asociației Părinților Credinței și „a oricăror alte congregații sau asociații formate sub pretext de religie și neautorizate". În plus, a statuat că „nicio congregație sau asociație de bărbați ori de femei nu se va putea forma pe viitor sub pretext de religie decât dacă a fost formal autorizată prin decret imperial". Bonaparte spunea de altfel și repeta că nu voia deloc congregații, că acestea sunt inutile, că nu e de temut că va restabili călugării (*Corespondență*, X, 127).

Totuși, i-a autorizat pe Lazariști și pe preoții Misiunilor Străine. „Acești religioși, a spus el în Consiliul de Stat, îmi vor fi foarte folositori în Asia, în Africa și în America. Îi voi trimite să culeagă informații despre starea țării, vor fi agenți secreți ai diplomației." I-a autorizat și pe Frații Școlilor Creștine, cu titlu de rotiță a mașinii universitare. „Marele Maestru al Universității le va viza statutele interioare, îi va admite la jurământ, le va procura un veșmânt aparte și va face să fie supravegheate școlile lor" (Decretul din 17 martie 1808, art. 109). Autorizația acordată Surorilor de caritate intră în același plan. „Superioara generală va locui la Paris și va fi astfel la îndemâna guvernului." El a impus-o ca generală pe propria sa mamă, doamna Laetitia Bonaparte. Dl Hanon a făcut cu respect observația că regula nu îngăduie aceasta. A fost închis în temnița de la Fenestrelle.

Pentru a reveni la clerul secular, Bonaparte veghează ca recrutarea lui să nu se facă ușor; nu trebuie ca preoții să fie numeroși. Treizeci și șapte de mii patru sute de curé sunt instituiți a doua zi după Concordat. Bonaparte declară că prin acest tratat nu este obligat să-i retribuie decât pe curéii decani, în număr de trei mii patru sute. El acordă totuși cinci sute de franci la douăzeci și patru de mii de curé desservants. Ceilalți zece mii, precum și toți vicarii, vor rămâne în sarcina comunelor, care, în general, sunt prea sărace sau prea împovărate pentru a le putea da mijloacele de a trăi.

Astfel, Roederer, unul dintre președinții Consiliului de Stat, spune: „Desservanții n-au putut încă obține tratament fix în

nicio comună. Țăranii au voit cu ardoare liturghia și slujba lor de duminică precum altădată, dar a plăti este altceva" (*Opere*, III, 481). Aceasta nu era prea încurajator pentru vocații. Ele nu ajung deloc să umple golurile pe care moartea le înmulțește printre acești bătrâni întorși din exil; cu toate acestea, episcopii sunt obligați, înainte de a proceda la o hirotonire, să trimită la Paris lista acelora cărora voiesc să le confere sfintele Ordine. Napoleon îi asculta după bunul său plac. Monseniorul Montault, episcop de Angers, și Monseniorul Simon, episcop de Grenoble, n-au putut, cel dintâi în șapte ani, cel de-al doilea în opt, să hirotonească fiecare decât optsprezece preoți.

Dar este și mai mult. Napoleon vrea să supravegheze și să dirijeze învățământul seminariilor. „Nu trebuie, spune el, să abandonăm ignoranței și fanatismului grija de a forma tinerii preoți... Avem trei sau patru mii de curé ori vicari, copii ai ignoranței și primejdioși prin fanatismul și patimile lor. Trebuie să li se pregătească urmași mai luminați, întemeind, sub numele de seminarii, școli speciale care vor fi la mâna autorității. Se vor pune în fruntea lor profesori instruiți, devotați guvernului și prieteni ai toleranței." (Acest cuvânt dezvăluie inspirația masonică.)

„Ei nu se vor mărgini să învețe teologia; îi vor adăuga un fel de filosofie și o cinstită lumețime" (Thibaudeau, II, 485). Decretul din 5 februarie condamnă teologia lui Bailly ca fiind prea ultramontană. Vom vedea reapărând mai târziu aceste idei de a se preda în seminarii o anumită filosofie, de a se face

să se dobândească o anumită lumeţime şi de a-i pregăti pe tinerii preoţi să fie prieteni ai toleranţei.

Napoleon voia să aibă în acelaşi timp mâna şi asupra cultului. În negocierile care au precedat semnarea Concordatului, Papa cerea acolo recunoaşterea libertăţii religiei şi a exerciţiului public al cultului ei. Acest exerciţiu fusese proscris de Revoluţie; era important să fie recunoscut formal în Concordat că acele legi tiranice erau abrogate. Acest punct a dat loc la cele mai dureroase discuţii. „Cu preţul unor oboseli de nespus, al unor suferinţe şi angoase de tot felul, spune Consalvi, a sosit în sfârşit ziua când se părea că se atinge scopul dorit." El făcuse să se recunoască, în articolul întâi al convenţiei, libertatea şi publicitatea cultului catolic. În momentul în care urma să semneze, şi-a dat seama că i se strecurase sub condei un text cu totul diferit de cel care fusese convenit. Totul trebuia reluat. Noi discuţii şi negocieri. Consalvi, la această frază „Religia catolică, apostolică, romană va fi exercitată liber în Franţa", voia să nu se adauge decât aceste cuvinte: „Cultul ei va fi public". Comisarii francezi aveau ordin să ceară această adăugire: „Conformându-se regulamentelor de poliţie". Consalvi presimţea o cursă. Nu se înşela: această cursă erau articolele organice pe care guvernul le ţinea în rezervă şi despre care nu se făcuse niciodată vreo menţiune în cursul negocierilor. Sfântul Scaun a protestat solemn împotriva acestui act extra-diplomatic. Articolele organice au fost menţinute; au fost prezentate ca făcând un singur şi acelaşi tot cu Concordatul. Se ştie abuzul care s-a

făcut de ele în cursul secolului al XIX-lea: regulamentele de poliție au năvălit peste tot și este dat primarului celui mai umil sat să le formuleze după bunul lui plac. Curând, cultul public nu mai există decât ca amintire. Nu numai orice manifestare, ci orice semn exterior de religie va sfârși prin a fi interzis sub frumosul pretext că nu trebuie atinsă conștiința domnilor liber-cugetători.

Biserica nu poate fi redusă în întregime la sclavie atât timp cât Papa este liber; de aceea nu există nimic pe care Francmasoneria să-l urmărească cu mai multă perseverență decât abolirea Puterii temporale a Papilor, necesară independenței lor.

Era oare sub inspirația ei, sau urmând impulsurile propriei sale ambiții, că Napoleon I a încercat să-l facă pe Papă vasalul său? Nu era încă decât generalul Bonaparte, comandantul armatei din Italia, când, după capitularea Mantovei, s-a dus la Bologna pentru a-i face, spune dl Thiers, „legea Papei". De acolo i-a scris lui Joubert: „Sunt pe cale să tratez cu această popime și, de data aceasta, sfântul Petru își va salva încă o dată capitala cedându-ne cele mai frumoase State ale sale." A doua zi, scria Directoratului: „Părerea mea este că Roma, odată lipsită de Bologna, Ferrara, Romagna și de cele treizeci de milioane pe care i le luăm, nu mai poate exista: ACEASTĂ MAȘINĂRIE SE VA DEREGLA SINGURĂ." În această scrisoare se află prima înmugurire diplomatică a ideii napoleoniene, pe care o vom vedea urmărită de Napoleon I, apoi de Napoleon al III-lea, idee identică ideii masonice. La 22 septembrie, la

zvonul bolii Papei, îi prescria fratelui său Joseph „dacă Papa ar veni să moară, să pună totul în lucrare pentru a împiedica să se facă un altul și pentru a suscita o revoluție." Dl Thiers dă cu acest prilej rațiunea ultimă a tot ceea ce s-a făcut de un secol împotriva Papalității: „Directoratul vedea în Papă căpetenia spirituală a partidului dușman al Revoluției", adică al civilizației păgâne. Iată de ce Directoratul și generalul său voiau să nu mai fie Papă. În *Memorialul de la Sainte-Hélène*, Napoleon expune pe față această idee fundamentală a masoneriei și felul în care gândise mai întâi să o realizeze. Vorbind despre proclamațiile sale către musulmani, spune: „Era șarlatanie, dar dintre cele mai înalte... Vedeți urmările: luam Europa pe la spate; vechea civilizație rămânea încercuită și cine s-ar fi gândit atunci să tulbure cursul destinelor Franței noastre și al regenerării veacului?"

A nimici vechea civilizație, civilizația creștină, a regenera veacul în chip păgânesc și aceasta prin Franța, iată cuvântul care face să se pătrundă până în fundul istoriei contemporane.

Dacă Napoleon era în aceste gânduri, se va întreba cineva, de ce a restabilit cultul catolic în Franța? El însuși o explică în *Memorialul* său: „Când voi ridica din nou altarele, spusese el, când voi ocroti pe slujitorii religiei așa cum merită să fie tratați în orice țară, Papa va face ceea ce îi voi cere; va liniști spiritele, le va reuni în mâna sa și le va așeza în a mea." Și în alt loc: „Cu catolicismul ajungeam mai sigur la toate marile mele rezultate... Înăuntru, la noi, marele număr îl absorbea pe cel mic (protestanți și evrei), și îmi făgăduiam să-l tratez pe acesta

din urmă cu o asemenea egalitate, încât nu va mai fi curând loc să se cunoască deosebirea." (Cu alte cuvinte, aș ajunge să fac să domnească indiferența în materie religioasă.) „În afară, catolicismul îmi păstra pe Papă și, cu influența și forțele mele în Italia, nu deznădăjduiam că, mai devreme sau mai târziu, printr-un mijloc sau prin altul, voi sfârși prin a avea pentru mine direcția acestui Papă și, de atunci, ce influență, ce pârghie de opinie asupra restului lumii!" (*Memorialul de la Sainte-Hélène*, t. V, p. 384, 388).

Vom vedea Înalta Vânzare luând firul acestei idei și străduindu-se să o ducă la bun sfârșit.

Pe tronul imperial, Napoleon nu și-a pierdut punctul de vedere. Știm ce a făcut pentru a confunda, în mintea poporului, adevărata religie cu ereziile, punând totul pe același plan; ce a făcut pentru a ajunge, puțin câte puțin, la suprimarea oricărui cult exterior, a face din cler un corp de funcționari și chiar a se lipsi de Papă pentru instituirea canonică a episcopilor. Toate acestea nu puteau fi durabile dacă nu se ajungea să i se răpească Papei independența. Napoleon s-a străduit după puteri. La 13 februarie 1806, îi scrisese lui Pius al VII-lea: „Sanctitatea Voastră este suverană la Roma, dar eu sunt împăratul ei." Doi ani mai târziu, generalul Miollis pune mâna pe Cetatea Eternă și, la 10 iunie, Napoleon publică un decret care unește toate Statele Papei cu imperiul francez. La 6 iulie, Pius al VII-lea este smuls din Quirinal, în timp ce cardinalii sunt internați la Paris sau închiși în închisorile Statului. Prizonier și el, blândul bătrân suferă

dublul asalt al violenței și al înșelăciunii pentru a obține anularea Concordatului din 1801 și pentru a i se face semnarea altuia în care se făcea abandonul aproape complet al jurisdicției sale asupra Bisericii din Franța.

În *Memorialul de la Sainte-Hélène* (T. IV, p. 208 și t. V, de la p. 391 la 401), Napoleon spune că, nimicind astfel puterea temporală a Papilor, avea „și multe alte vederi". Vorbind despre propunerea pe care o făcuse de alt Concordat: „Aveam țelul meu, spune el, și el nu-l cunoștea"; și, după ce semnătura fusese smulsă slăbiciunii unui bătrân istovit de puteri și îngrozit: „Toate marile mele vederi, strigă el, se împliniseră sub deghizare și mister... Aveam să-l ridic pe Papă peste măsură, să-l înconjor de pompe și de omagii, aș fi făcut din el un idol, ar fi rămas lângă mine, Parisul ar fi devenit capitala lumii creștine și aș fi dirijat lumea religioasă la fel ca lumea politică."

Concordatul, urmat de articolele organice, și întemnițarea lui Pius al VII-lea la Savona și la Fontainebleau sunt roadele concordante ale aceleiași gândiri. Aceste acte se leagă, ele sunt realizarea parțială și succesivă a planului unic conceput de Revoluție. Doctrina revoluționară proclamă atotputernicia Statului; ea nu poate admite existența unei puteri spirituale independente și superioare, cum este Biserica. Cum să o doboare? Statul va începe prin a se uni cu Biserica și a se sluji de această unire pentru a o aservi; apoi, când o va crede îndeajuns de slăbită pentru a nu mai putea trăi prin ea însăși, se va despărți din nou de ea, nădăjduind că, lipsită de sprijinul

său, ea va pieri. Napoleon — aceste cuvinte și aceste fapte o dovedesc — a vrut, făcând Concordatul, să aservească Biserica puterii sale absolute. Când a crezut că a venit momentul, a epuizat toate resursele vicleniei și ale violenței pentru a pune mâna pe puterea spirituală, neștiindu-se să se teamă nici chiar de a-l slăbi în taină pe Papă prin băuturi de morfină.

Pentru a putea dirija lumea religioasă pe căile care trebuiau să aducă „regenerarea veacului", nu era mai puțin necesar să se pună mâna pe direcția spiritelor decât să fie redus Papa la starea de idol. Napoleon înțelegea bine aceasta. În acest scop, a vrut să suprime presa religioasă pentru a o reorganiza în felul său: „Intenția mea, scrie el lui Fouché, ministrul poliției, este ca jurnalele ecleziastice să înceteze a apărea și să fie reunite într-un singur jurnal, care să se încarce cu toți abonații. Acest jurnal, trebuind să slujească instruirii ecleziasticilor, se va numi *Jurnalul Curiilor*. Redactorii lui vor fi numiți de cardinalul-arhiepiscop de Paris."

În aceeași gândire a instituit Universitatea și i-a dat monopolul învățământului. Fratele Fontanes, viitor mare maestru al Universității, întrebat asupra notei dlui Champagny care conchisese la reconstituirea Oratoriului, a Ordinului benedictinilor de Saint-Maur și a congregațiilor doctrinei creștine, a răspuns ceea ce spun stăpânii noștri de astăzi: „Trebuie, în învățământ, ca în toate lucrurile, unitate de vedere și de guvernare. Franța are nevoie de o singură Universitate și Universitatea de un singur șef." „Asta e, a replicat dictatorul, m-ați înțeles." Iar Fratele Fourcroy a adus

Corpului legislativ, la 6 mai 1806, un proiect de lege astfel conceput:

„Art. I. — Se va forma, sub numele de Universitatea imperială, un corp însărcinat EXCLUSIV cu învățământul și educația publică în tot Imperiul."

În lucrarea sa *Instrucția publică și Revoluția*, Duruy îl laudă pe Napoleon că, prin instituirea Universității, a salvat Revoluția și spiritul revoluționar. „Ce concepție minunată această Universitate a Franței, cu marele ei maestru, consiliul ei, inspectorii ei generali, gradele ei și puternica ei ierarhie! Ce trăsătură de geniu aceea de a fi înțeles că nu era decât o mare corporație laică pentru a disputa tinerele generații rămășițelor vechilor corporații învățătorești și mai ales spiritului lor! Înainte de 18 brumar, se putea deja prevedea momentul când reacția avea să recâștige în domeniul învățământului tot terenul pierdut din 1789. Primejdie gravă și care nu tindea la nimic mai puțin decât să pună din nou în discuție, într-un viitor foarte apropiat, principiile de toleranță și egalitate a căror cucerire fusese scopul atâtor eforturi și care au rămas scuza atâtor excese... După ce legase prezentul de Revoluție prin Codul civil și prin Concordat, el îi asigura viitorul prin educație. Dintre toate serviciile pe care Napoleon le-a făcut, nu știu unul mai memorabil decât acela de a fi smuls învățământul celor mai răi dușmani ai noului regim pentru a-l încredința unui corp adânc pătruns de ideile moderne."

Că astfel au fost gândurile și planurile lui Napoleon, el însuși a afirmat-o în chip echivalent.

În seara asasinării ducelui d'Enghien, a spus familiarilor săi: „Se vrea distrugerea Revoluției. O voi apăra, CĂCI EU SUNT REVOLUȚIA, EU, EU."

Dl Philippe Gonnard a publicat de curând o lucrare asupra originilor legendei napoleoniene, în care studiază „opera istorică a lui Napoleon la Sainte-Hélène". El ridică acolo și pretinde a rezolva această întrebare: „A alterat Napoleon adevărul și și-a denaturat ideile reprezentându-se pe sine ca pe continuatorul Revoluției?" „Napoleon era în adevăr când repeta până la sațietate, spune dl Gonnard, în scrierile de la Sainte-Hélène, că fusese apărătorul ideilor lui 1789 în Franța, ca și apărătorul principiului naționalităților în Europa. Ce spunea el care să nu fi fost exact când amintea că în vendémiaire, în fructidor, în 1815, se opusese «reacției» și salvase «marile adevăruri ale revoluției noastre»? Spunea adevărul când proclama: «Am consacrat Revoluția, am infuzat-o în legi». Spunea adevărul când se numea pe sine «Mesia» al Revoluției. În *Povestirile captivității* ale lui Montholon, el spune: «Am semănat libertatea cu mâna plină pretutindeni unde am implantat codul meu civil.»

CAPITOLUL XVI – SUB RESTAURAȚIE

Napoleon al III-lea, interpretând cu fidelitate această gândire în lucrarea sa *Ideile napoleoniene*, a adus unchiului său această

mărturie: „Revoluția muribundă, dar nu învinsă, îi lăsase lui Napoleon ultimele sale voințe. Luminează neamurile, trebuie să-i fi spus ea, întărește pe temelii solide principalele rezultate ale eforturilor noastre. Împlinește în întindere ceea ce eu am trebuit să fac în adâncime. Fii PENTRU EUROPA CEEA CE AM FOST EU PENTRU FRANȚA. Această mare misiune, Napoleon a împlinit-o până la capăt" (*Idei napoleoniene*, t. I, p. 28-29).

În fapt, pretutindeni unde Napoleon își purta armele, făcea acolo ceea ce se făcuse în Franța. El stabilea egalitatea cultelor, foarte sigur unul dintre principalele rezultate urmărite și obținute de secta care a făcut Revoluția. „Există o RELIGIE UNIVERSALĂ, spune *Buletinul Marelui Orient* (iulie 1856, p. 172), care cuprinde toate religiile particulare ale globului: această religie este aceea pe care noi o profesăm; și ACEASTĂ RELIGIE UNIVERSALĂ ESTE CEA PE CARE GUVERNUL O PROFESĂ ATUNCI CÂND PROCLAMĂ LIBERTATEA CULTELOR." Pius al VII-lea nu s-a înșelat deci atunci când a spus în Enciclica sa din 22 martie 1808: „Sub această protecție egală a tuturor cultelor se ascunde și se deghizează persecuția cea mai primejdioasă, cea mai vicleană care se poate imagina împotriva Bisericii lui Isus Cristos și, din nefericire, cea mai bine concertată pentru a arunca în ea confuzia și chiar a o distruge, dacă ar fi cu putință ca puterea și vicleniile iadului să prevaleze împotriva ei."

În timp ce stabilea egalitatea cultelor pretutindeni unde îl purtau armele sale, Napoleon îi alunga pe religioși și vindea

bunurile ecleziastice; și, pentru a schimba ordinea socială ca și ordinea religioasă, impunea împărțirea forțată a succesiunilor, desființa corporațiile muncitorești, răsturna provinciile, distrugea libertățile locale și dărâma dinastiile naționale; într-un cuvânt, nimicea vechea ordine de lucruri pentru a întemeia una nouă, se străduia să substituie civilizației creștine o civilizație ale cărei dogme revoluționare să fi fost temelia și principiul.

CAPITOLUL XVI
SUB RESTAURAȚIE

Imperiul prăbușit, Franța a crezut că numai aceia care o făcuseră ar putea, după atâtea răsturnări și atâtea ruine, să o ridice iarăși și să o readucă pe căile sale. Ea și-a întors deci ochii către fiii Sfântului Ludovic.

Încă din 1799, inima ei îi chema. Francmasoneria ar fi voit foarte mult, dacă regimul monarhic se impunea din nou, să ne dea pe mâna unor principi străini. Mirabeau avansase candidatura ducelui de Brunswick și încă din 1791 Carra propusese șefului Iacobinilor candidatura ducelui de York, fiul regelui Angliei. Dar secta simțea atât de bine că dorința națiunii chema întoarcerea Bourbonilor și că într-o zi sau alta această dorință avea să devină irezistibilă, încât a voit să ia înainte și să pună mâna pe mișcare pentru a o domina și a o dirija. Doi masoni eminenți, generalii Malet și Oudet, întemeietori ai societății Filadelfilor la Besançon, au început negocieri cu Ludovic al XVIII-lea. Au fost luați înainte de

Sieyès și de aceia care, împreună cu el, pregăteau dictatura inaugurată prin lovitura de stat de la 18 brumar.

Ceea ce voia masoneria, printr-un mijloc sau prin altul, era, supunându-se totodată necesităților care se impuneau, să salveze Revoluția, să-i mențină spiritul și să păstreze pe cât posibil cuceririle ei. Sectei i se izbutise aceasta de la Napoleon prin despotism; de la Ludovic al XVIII-lea își făgăduia să o obțină prin ceea ce ea numește „libertatea". Ceea ce Malet și Oudet voiseră să negocieze cu Ludovic al XVIII-lea era ceea ce acesta a suferit cincisprezece ani mai târziu: stabilirea regimului constituțional, a mecanismului parlamentar care ar fi îngăduit continuarea războiului împotriva Bisericii.

În 1799, Ludovic al XVIII-lea ar fi putut mai ușor să se degajeze din strânsoarea masonică. Ar fi fost mai liber să restaureze vechea constituție națională, dezbrăcată de abuzurile ei. Restabilirea cultului catolic se impunea, am văzut, în așa măsură încât Napoleon nu a văzut nimic mai urgent decât să negocieze cu Papa. Dacă Ludovic al XVIII-lea, în locul lui Napoleon, ar fi negociat Concordatul, el ar fi fost altul. A arătat-o bine prin demersurile pe care le-a luat din proprie inițiativă pe lângă Sfântul Scaun după a doua Restaurație, cu scopul de a-l ameliora pe acela pe care Napoleon i-l lăsase; și, liberă, Biserica Franței, purificată prin martiriu, scăpată de murdăriile jansenismului, ar fi putut să reașeze națiunea foarte creștină pe căile adevăratei civilizații.

Europa întreagă era răsturnată. Așadar, trebuiau date temelii trainice Europei întregi și nu numai Franței. Suveranii Rusiei, Austriei și Prusiei au voit să lucreze la aceasta și au făcut între ei acea celebră convenție care a fost numită „Sfânta Alianță".

„Există în această afacere, scria J. de Maistre, din Sankt-Petersburg, dlui conte de Vallaise, o latură emoționantă și respectabilă care trebuie apreciată și venerată, independent de orice chestiune ce s-ar putea ridica asupra spiritului care a dictat-o și CARE ESTE ASTĂZI DESTUL DE PUTERNIC PENTRU A SE FACE ASCULTAT DE SUVERANI." Care era acest spirit? În cine, în ce anume, era întrupat ca să aibă această putere? J. de Maistre, într-o nouă comunicare către regele său, spune că acest spirit era acela al Iluminaților. „Acest Iluminism (nu acela al lui Weishaupt, ci acela al lui Saint-Martin) a dictat convenția de la Paris și mai ales frazele extraordinare ale articolului care a răsunat în toată Europa... Sunt perfect la curent cu mașinăriile pe care acești oameni le-au pus în mișcare pentru a se apropia de augustul autor al convenției (împăratul Rusiei) și pentru a pune stăpânire pe spiritul său. Femeile au intrat și ele aici, cum intră pretutindeni... Dacă spiritul care a produs această piesă ar fi vorbit limpede, am citi în frunte: Convenție prin care cutare și cutare principi declară că toți creștinii nu sunt decât o familie care profesează aceeași religie și că diferitele denumiri care îi disting nu înseamnă nimic" (de Maistre, *Œuvres complètes*, t. XIII, 219-222).

Această religie universală, în care sectarii voiau de pe atunci să confunde toate religiile, o numeau creștinism transcendental și o concepeau ca pe o pură religiozitate sau o religie fără dogme. Aceasta este ceea ce continuă să urmărească în zilele noastre, deși sub alte nume, Alianța Israelită Universală și Francmasoneria. Și astăzi, ca și atunci, francmasonii și evreii se servesc, pentru a ajunge acolo, de cârmuitori și de guverne. J. de Maistre constatase aceasta pentru veacul precedent: „Se poate afirma că, în timpul secolului al XVIII-lea, guvernele Europei n-au făcut aproape nimic, de cât de puțin însemnat, care să nu fi fost dirijat de spiritul secret spre un scop de care suveranii nu-și dădeau seama" (de Maistre, *Œuvres complètes*, t. XIII, 339). El constata aceasta din nou la intrarea în secolul al XIX-lea; iar astăzi este ușor, pentru toți aceia care știu să vadă, să facă aceeași observație cu propriii lor ochi.

Neputincioase să se opună mersului evenimentelor, societățile secrete s-au străduit deci, în timpul Restaurației, să le dirijeze în folosul lor pentru a împiedica ordinea socială întemeiată pe credință să se reașeze în Europa, și mai ales în Franța. Ceea ce obținuseră prin „Sfânta Alianță" a împăratului Rusiei, a împăratului Austriei și a regelui Prusiei, s-au străduit să obțină de la regele Franței. Fără îndoială, Ludovic al XVIII-lea, personal, nu era nicidecum un catolic de cea dintâi tărie, băuse din cupa veacului său; dar avea simț regal și, dacă n-ar fi fost înconjurat, dacă ar fi avut mâinile libere, ar fi dat, fără nicio îndoială, Franței o Restaurație mai desăvârșită și mai solidă.

Dintre toate cuceririle Revoluției, aceea care era cea mai importantă în ochii sectei, cea mai folositoare planurilor ei, cea mai necesară de păstrat, era indiferența puterii față de religie. De aceea, lucrul de care se temea cel mai mult în restaurarea regalistă care, în 1799, se anunța ca iminentă, era restabilirea religiei de Stat; iar lucrul pe care s-a străduit mai presus de toate să-l obțină când s-a făcut Restaurația a fost menținerea ocrotirii egale a tuturor cultelor pe care Napoleon o pusese în vigoare.

O altă chestiune pe care o avea de asemenea la inimă era aceea a suveranității. Voia bine ca regele să domnească, dar nu putea consimți ca el să guverneze, ca el să aibă în mâini autoritatea eficace și reală. Carta declara bine că autoritatea rezida în întregime în persoana regelui și că religia catolică era religia Statului: articolul 6 mărturisea intențiile regelui, dar nu erau decât cuvinte contrazise de articolul 5 și de articolul 7. Și după cum Constituția acorda libertatea cultelor și libertatea presei, ea restaura libertatea tribunei, tăcută de zece ani. Doi maeștri iluminați, Talleyrand și Dalberg, au folosit pe lângă Ludovic al XVIII-lea influențele despre care tocmai a vorbit J. de Maistre pentru a obține ca regele să aducă cu sine aceste ciume, cum le numește Grigore al XVI-lea. Alții au lucrat pe lângă Alexandru și prin invitația sa imperioasă Ludovic al XVIII-lea a făcut declarația de la Saint-Ouen, care a dat sectei garanția libertăților constituționale. Chiar în acel moment a fost creat cuvântul liberal, destinat să slujească drept văl ideilor și operelor Francmasoneriei.

Totuși, avântul de iubire cu care Franța și-a primit regele și bucuria cu care s-a îndreptat spre altare au făcut să se teamă că precauțiile luate aveau să devină nefolositoare. Întoarcerea lui Napoleon a fost hotărâtă, pregătită, împlă.

În primele zile ale lui ianuarie 1910, istoricul lui Napoleon, dl Frédéric Masson, a publicat hârtiile inedite ale lui Camille Gautier și ale lui Dumoulin. Ele au adus dovada că întoarcerea de pe insula Elba a fost o mașinațiune masonică. La Grenoble și în Dauphiné, numărul masonilor era foarte mare în 1789. În 1814, el a sporit cu toți ofițerii îndepărtați, care s-au grupat sub conducerea lui Gautier.

Cu certitudinea unei baze de operațiuni în plin munte a răspuns Napoleon chemării care îi era făcută. Așadar, Francmasoneriei îi datorăm într-adevăr a doua invazie. Cea dintâi a fost încheierea Revoluției pe care secta o pregătise, o organizase, o săvârșise, iar a treia a fost rodul politicii lui Napoleon al III-lea, credincios jurămintelor pe care i le făcuse.

După Waterloo, francmasonii, care aveau să le reproșeze atât de mult Bourbonilor că se întorseseră în „carele străinului", i-au rugat pe aliați să binevoiască a da, cu propriile lor mâini, Franței un rege altul decât capul casei de Bourbon. De două ori, o deputație de francmasoni s-a dus în tabăra aliaților pentru a le cere să impună regalitatea unui olandez, prințul de Orania, sau pe aceea a lui Ludovic-Filip, pe care au izbutit să-l înscăuneze mai târziu. Căpetenia acestei solii era Charles Teste. Ludovic al XVIII-lea, întors de la Gand, era la porțile

Parisului încă din 6 iulie, dar diplomația masonică ce înconjura regii coaliți nu i-a îngăduit să intre în capitala sa decât la 8, după ce i-a îndepărtat pe acei miniștri ai săi care îl urmaseră în exil și după ce i-a înlocuit cu oameni ai Revoluției (Rohrbacher, XXVIII, 194), cei doi apostați Talleyrand și Louis, cu regicidul Fouché ca ministru al poliției.

Regimul constituțional a fost de atunci implantat în Franța și, odată cu el, masoneria rămânea stăpână. „Ludovic al XVIII-lea, spune secretarul Marelui Orient, Bazot, a dat Carta. Acesta este guvernul constituțional. Acest principiu ne ocrotește."

Era într-adevăr regalitatea mărginită la puterea executivă și autoritatea reală dată unor miniștri, comiși efemeri ai majorităților Camerelor, care ele însele aveau să sfârșească prin a fi la dispoziția sectei. De aceea Thiers a putut spune într-un discurs rostit în 1873 în Corpul legislativ: „Constituția din 1814 a ieșit din însăși măruntaiele Revoluției." Niciun sistem politic nu este mai favorabil planurilor sectei, niciunul nu-i dă mai multă ușurință pentru a paraliza autoritatea legitimă, pentru a înlănțui Biserica și a o persecuta. Nici nu s-a lipsit de aceasta, chiar sub regii legitimi. Ei au făcut ceea ce au putut, Carol al X-lea mai ales, pentru a se împotrivi uneltirilor ei; sistemul era mai puternic decât ei. De aceea nu este de mirare că, luminat de această tristă experiență, Henric al V-lea a refuzat să o repete în persoana sa în 1873. Tot regimul constituțional era acela pe care voiau să i-l impună, cu ceea ce

îi era simbol, niște oameni care nu știau de ce duh ascultau, poate nici măcar ce influențe sufereau și în ce prăpastie aveau să ne târască.

În ciuda precauțiilor luate de sectă pentru a împiedica Restaurația să favorizeze întoarcerea la o civilizație cu adevărat creștină, aceasta a făcut totuși ceea ce a putut pentru a sprijini acțiunea clerului în opera sa de reînnoire religioasă.

Încă de la 29 februarie 1816, religioșii sunt autorizați să dea învățământul. Comitete cantonale sunt numite pentru a supraveghea și încuraja instrucția; curé nu numai că fac parte din ele, ci le și prezidează. Episcopilor li se dă voie să întemeieze școli ecleziastice, seminariștii nu mai sunt siliți să urmeze cursurile liceelor, episcopii pot hirotoni pe cine socotesc vrednic fără autorizația puterii. Misiunile parohiale sunt încurajate, în ciuda strigătelor și calomniilor, cântecelor și caricaturilor liberalilor, iar misionarii sunt puși sub ocrotirea Marelui Capelan. Se dau capelani armatei. Se face o lege pentru respectarea duminicii. Este numită o comisie pentru a studia mijloacele de a reda Bisericii vechea ei strălucire. Arhiepiscopul de Reims este însărcinat să prezinte regelui subiecții care i se par cei mai vrednici de a fi ridicați la episcopat. În sfârșit, o convenție cu Suveranul Pontif mărește numărul diocezelor.

În instrucțiunile care au fost remise contelui de Blacas pentru a negocia un nou Concordat mai favorabil Bisericii decât era acela încheiat cu Napoleon, regele spunea: „Maiestatea Sa

apreciază, după cum se cuvine, poziția grea în care se afla atunci Sfântul Scaun: dar vede de asemenea că dispozițiile luate în împrejurări atât de diferite, atât de furtunoase pentru Biserica Franței, nu se mai potrivesc situației actuale și că ceea ce putea conveni pentru a o salva de la naufragiu nu ar mai fi de ajuns pentru regenerarea ei."

În executarea acestei hotărâri, un proiect de convenție a fost redactat la 25 august 1816, semnat de Papă la 4 septembrie și îndată trimis lui Ludovic al XVIII-lea. Concordatul din 1516 trebuia restabilit; cele două părți contractante aveau să procedeze împreună la o nouă circumscripție a diocezelor și la mutarea anumitor episcopi; în sfârșit, articolele organice aveau să fie abolite.

Marele francmason Decazes, care câștiga pe zi ce trecea mai multă influență asupra regelui, a demonstrat că Suveranul Pontif cerea mult prea mult și că, în special, nu era cu putință să se lase astfel suprimate articolele organice, principala garanție a drepturilor Statului și a libertăților galicane.

Camera din 1815, Camera de negăsit, sprijinea bunele dispoziții ale regelui. Dar masoneria veghea. Ea știuse să așeze pe lângă suveran și să facă să intre în intimitatea sa pe unul de-ai săi, Decazes, comandor al supremului consiliu al gradului 33 al Scoțianismului. Izgonit din minister după moartea ducelui de Berry, el s-a pus în fruntea opoziției.

Atunci a ieșit, din sânul Francmasoneriei, o altă societate mai secretă, cu jurăminte mai cumplite și cu sancțiuni de neînlăturat, carbonarismul. Venit din Italia, s-a răspândit cu o repeziciune uimitoare în toată Europa. În Franța, a organizat conspirațiile militare de la Belfort, de la Saumur, La Rochelle etc., care au putut fi, din fericire, dejucate.

Lojile se înmulțeau; se făceau să intre în ele ofițerii pe jumătate soldați, cumpărătorii bunurilor nobilimii și ale clerului. Marele Orient făcea să se cerceteze în ce locuri se găseau în număr îndeajuns pentru a forma o lojă; le trimitea un venerabil, străin de ținut; venerabilul se instala în mijlocul lor și prin ei răspândea în populație ideile masonice, dădea cuvântul de ordine ori de câte ori era o măsură de luat sau de făcut să fie luată în consiliile comunale ori departamentale, pentru a ajunge să se apese Biserica cu înțelepciune și cu artă.

În același timp, tribuna și presa duceau campanie împotriva Restaurației. Ele nu încetau să opună nemuritorul 89 vechiului regim ridicat din nou, libertatea despotismului, democrația autocrației, revoluția contra-revoluției.

În timp ce spiritele erau astfel lucrate, carbonarismul se înarma și îi pregătea pe oamenii dezordinii să acționeze când se va socoti oportun ceasul unei noi revoluții. Loja *Amis de la Vérité* a organizat răscoala din iunie 1820. Tot ea a organizat și complotul militar de la 19 august.

Totuși Carol al X-lea îi succedase lui Ludovic al XVIII-lea. În ciuda piedicilor cu care secta încurca guvernarea sa, poporul era fericit. Unul dintre cei mai tenace adversari ai Bisericii, unul dintre revoluționarii cei mai hotărâți, Henri Beyle, pseudonim Stendhal, ne este un martor de neclintit. Silit de evidență, el caracterizează astfel această domnie: „Vor trebui poate secole celor mai multe popoare ale Europei pentru a ajunge la gradul de fericire de care se bucura Franța sub domnia lui Carol al X-lea" (*Promenades dans Rome*, seria I, p. 27, 185). În același timp, ea reintra în posesia preeminenței sale în Europa și în lume; Algeria era cucerită, alianța cu Rusia urma să ne dea frontiera Rinului fără vărsare de sânge.

S-a putut spune că istoria nu oferă poate operă mai extraordinară decât aceea a guvernului Restaurației care, în atât de puțini ani, a știut să repare ruinele materiale și morale făcute de Revoluție și să restabilească țara în puterea și prestigiul ei.

În ciuda acestui lucru, sau mai degrabă din pricina lui, nobilul bătrân este înconjurat de atâtea curse încât îi este cu neputință să scape de toate; nu are decât alegerea greșelilor. I se smulg măsuri care îi fac să sângereze inima de Fiu cel Mare al Bisericii, ceea ce voia să fie nu numai cu numele, ci în realitate. Toate libertățile Cartei sunt folosite pentru a dărâma tronul. El cedează într-un punct, într-altul și sfârșește prin a spune: „Sunt întărit în credința întregii mele vieți: orice concesie făcută liberalilor este inutilă." Ar fi putut spune:

„funestă". De câte ori, în acești din urmă ani, Biserica Franței a putut să se convingă de acest adevăr!

Sprijinindu-se în chip loial pe articolul 14 al Cartei, Carol al X-lea semnează, la 25 iulie 1830, ordonanțele care nu erau contrare nici textului, nici spiritului acelui act. Ele reglementează libertatea presei, tind să reprime abuzurile cele mai strigătoare. În loc să fie primite ca un binefacere, ele sunt semnalul revoluției pe care secta o pregătea de multă vreme, de comun acord cu acela pe care îl alesese pentru a beneficia de ea.

Deschamps și Claudio Jannet arată, sprijinindu-se pe documente (*Les Sociétés secrètes et la Société*, liv. II, ch. VIII, § 5), că principalii actori ai „comediei de cincisprezece ani" erau toți francmasoni. Un francmason a fost acela care i-a pus capăt. În momentul hotărâtor, când Carol al X-lea era înconjurat la Rambouillet de trupe credincioase și avea toată ușurința de a reprima răscoala și de a reintra stăpân în capitală, mareșalul Maison a fost acela care, prin cea mai odioasă trădare a jurământului militar, a desăvârșit lucrarea revoluției. Louis Blanc dă dovezi care nu îngăduie nicio îndoială (*Histoire de dix ans*, ediția a 4-a, t. I, pp. 422-431). Conjurații nu și-au putut stăpâni nici bucuria, nici manifestarea speranțelor pe care căderea tronului le făcea să se nască. De îndată ce a văzut familia regală pe drumul exilului, dl de Barante a scris soției sale: „Au plecat. Cred că vom înainta" (*Souvenirs du baron de Barante*, III, 571). Un inspector general al Universității, dl Dubois, spunea în același timp, cu mai

multă emfază, tineretului școlilor: „Mergem către o mare epocă și poate vom asista la funeraliile unui mare cult." Cu trei ani mai înainte, la 30 noiembrie 1827, Lamennais îi scrisese lui Berryer: „Văd pe mulți îngrijorându-se pentru Bourboni; nu fără drept: cred că vor avea soarta Stuardilor. Dar aceasta nu este, foarte sigur, gândul cel dintâi al Revoluției. Ea are vederi cu mult mai adânci: catolicismul este ceea ce vrea să distrugă, numai pe el; NU EXISTĂ ALTĂ CHESTIUNE ÎN LUME" (*Œuvres posthumes de Lamennais. Correspondances*, T. I, p. 303).

CAPITOLUL XVII
SUB GUVERNĂMÂNTUL DIN IULIE

Mâna Francmasoneriei este vădită în revoluția din 1830. „Să nu credeți, spune un mare mason din loja Trinosofilor, dl Dupin cel bătrân, să nu credeți că trei zile au făcut totul. Dacă revoluția a fost atât de promptă și de subită, dacă am făcut-o în câteva zile, este pentru că aveam o cheie de pus la boltă și am putut substitui îndată o nouă ordine de lucruri completă aceleia care tocmai fusese distrusă." Secta nu mai putea suferi să vadă pe tron ramura cea mare a Bourbonilor; pe de altă parte, amintirile îngrozitoare ale primei Republici erau încă prea proaspete pentru a îndrăzni să înfrunte sentimentul public proclamând o nouă Republică. De aceea a luat o cale de mijloc și a pus „ca cheie a bolții" edificiului pe care îl pregătea de cincisprezece ani „pe fiul regicidului", pe fiul fostului Mare-Maestru al Francmasoneriei, care el însuși fusese secretarul Clubului Iacobinilor.

Societatea *Ajută-te, cerul te va ajuta*, al cărei președinte era dl Guizot, fusese însărcinată în chip special să-i pregătească drumul. La 18 mai 1833, dl Didier a făcut această mărturisire în Camera Deputaților: „Prin grija societății noastre au fost publicate și răspândite toate broșurile împotriva Restaurației, au fost organizate subscripțiile în favoarea condamnaților politici, s-a dat cuvântul de ordine, care multă vreme a fost acela de a se plânge de Iezuiți și de a striga în răscoale: «Trăiască Carta!» Trebuia să se profite de toate ocaziile pentru a discredita puterea, pentru a-i suscita încurcături și a le spori pe acelea pe care întâmplarea le-ar fi putut naște" (citat de Deschamps, II, 274).

Această societate nu era francmasonică propriu-zis, ci sub direcția Francmasoneriei. O alta, care era deasupra Lojilor și a Orienturilor, lucra în același sens. Era Ordinul Noului Templu. Fusese întemeiat înainte de marea Revoluție, iar unul dintre membrii săi, Aswefd, îi marchează astfel caracterul: „O singură ură umple inima adepților săi, aceea împotriva Bourbonilor și a Iezuiților... Înainte de Revoluția din 1789, noii Templieri nu aveau alt scop mărturisit decât nimicirea catolicismului... În epoca în care hoardele străine au venit să impună Bourbonii, Templierii s-au mărginit să urmărească izgonirea rasei aservite și noi am fost cu toții credincioși, până la 3 august, acestei datorii patriotice... Ura se îmblânzea prin dispreț și a dormit câțiva ani; dar, în ziua asupririi, a izbucnit ca fulgerul... Iritarea potolită a făcut loc nevoii de a lucra cu perseverență la scopul pe care și-l propuneau toate fracțiunile

Templului: emanciparea absolută a speciei umane; triumful drepturilor populare, al autorității legale; nimicirea tuturor privilegiilor fără excepție și un război de moarte împotriva despotismului religios sau politic, sub orice culoare s-ar putea ascunde. O imensă propagandă este acum organizată în acest scop general."

Noul Templu, ca și Înalta Vânzare care i-a succedat, era una dintre acele societăți mai adânc tainice, pe care Puterea ocultă le creează după nevoile momentului, cu elemente alese, și cărora le încredințează, în măsura necesară, secretul ultimelor sale intenții. Le găsim aici exprimate: „Război de moarte împotriva autorității civile și împotriva autorității religioase; nimicirea tuturor privilegiilor, adică a legilor particulare, mai ales a acelora care cârmuiesc corpul ecleziastic și a acelora care fac din Biserica Catolică o societate distinctă, autonomă; drepturi de dat mulțimii oarbe, spre a se sluji de ea ca instrument de război împotriva celor două autorități și a celor două societăți; în sfârșit, scopul ultim, emanciparea absolută a speciei umane", chiar și mai ales față de Dumnezeu. Ca mijloc de a obține toate acestea: „imensă propagandă" a ideilor revoluționare...

Acesta a fost scopul revoluției din 1830. Ea a fost un punct de plecare și a servit drept punct de sprijin pentru toată mișcarea antisocială și anticatolică care din Paris s-a întins asupra întregii Europe. Guvernământul din Iulie a favorizat-o în Italia prin ocuparea Anconei, în Spania și în Portugalia prin

stabilirea unor regimuri asemănătoare cu ceea ce era el însuși și mai ales în Statele Papei prin *Memorandum*.

Înăuntru, unul dintre primele acte ale guvernământului din Iulie marchează bine acțiunea Puterii oculte în revoluția din 1830. Infidelitatea iudaică a fost pusă pe același rang cu comuniunile creștine. Articolul VII al Cartei din 1830 spunea: „Miniștrii religiei catolice, apostolice și romane, profesate de majoritatea francezilor, și aceia ai celorlalte culte creștine primesc salarii din Tezaurul public." Printr-o derogare expresă de la acest articol, rabinii au fost înscriși la buget chiar din anul următor. Astăzi, spune în această privință dl rabin Astruc în cartea sa *Convorbiri asupra iudaismului, dogmei și moralei lui*, în țările noastre egalitatea este completă: cultul nostru merge alături de celelalte. Templele noastre nu mai sunt ascunse; ele se înalță înaintea ochilor tuturor, construite de State și de comune tot atât cât de noi înșine. Nu mai dorim nimic altceva decât a adora liber pe Dumnezeul libertății universale." Guvernământul lui Louis-Philippe nu se mai mulțumea să nesocotească, ca acela al lui Napoleon I, originea divină a Bisericii Catolice; el declara că nesocotește dumnezeirea Domnului nostru Isus Cristos, acordând favoruri cu totul necuvenite acelora care fac profesiune de a o nega și de a o blasfemia. Acesta era un nou și mare încurajament pentru indiferența religioasă, ultimul obiect al dorințelor și al eforturilor conjurației anticreștine.

Louis-Philippe se înconjurase de toți Pontifii Francmasoneriei: Decazes, La Fayette, Dupont de l'Eure,

Talleyrand, Charles Teste etc. De aceea, un război surd a fost făcut catolicismului. Nu mai erau exilul și eșafodul cele întrebuințate împotriva lui, ci disprețul public provocat prin tot soiul de mijloace. Religia era insultată pe aproape toate teatrele, clerul era reprezentat acolo sub trăsăturile cele mai odioase; desfrâul, asasinatul, incendiul erau puse pe seama faptelor sale obișnuite. În același timp, administrația, la toate gradele, se îndârjea să-l hărțuiască în toate chipurile. Trebuie urmărite în *Ami de la Religion* umilirile pe care i le făcea să le sufere în fiecare zi.

În acel timp s-a născut chestiunea muncitorească, care avea curând, sub numele de chestiune socială, să ocupe un loc atât de mare în preocuparea tuturor, muncitori și patroni, guvernați și guvernanți, și până în gândul Suveranului Pontif însuși. Formidabila răscoală lioneză a fost dezvăluirea și primul ei exploit.

Restaurația inaugurase marele avânt industrial care trebuia să se dezvolte sub regimurile următoare. În acești cincisprezece ani, nu a fost nicio grevă importantă. Pretutindeni domnea înțelegerea între patroni și muncitori. „În timpul iernii din 1829 până în 1830, spune dl Le Play, am constatat, în cele mai multe ateliere pariziene, între patron și muncitori, o armonie comparabilă cu aceea pe care tocmai venisem să o admir în minele, uzinele și fermele din Hanovra" (*Reforma în Europa și Mântuirea în Franța*, p. 51). Dar, odată cu 1830, un duh nou a pus stăpânire pe industrie. Economiștii oficiali au pus în cinste teoria potrivit căreia munca nu este decât o marfă ca oricare

alta. Mulți patroni au adoptat-o cu grabă, nu s-au mai gândit decât să se îmbogățească și i-au exploatat pe muncitorii lor în loc să se străduiască să-i ridice prin lecțiile și prin exemplele lor. Aceasta era consecința necesară a micșorării duhului de credință și a progresului doctrinelor naturaliste care nu văd pentru om alt scop decât plăcerea și bunăstarea. La rândul lor, muncitorii își plecau urechea la aceia care le predicau progresul, după ce îl așezaseră în ușurința și înmulțirea plăcerilor, la aceia care îi îndemnau la disprețul clerului și îi puneau în neîncredere față de doctrina care ridică sufletele arătându-le, ca scop suprem al eforturilor lor, răsplățile veșnice. Ceea ce vedem nu este decât dezvoltarea a ceea ce s-a făcut atunci.

Totuși, catolicii nu se lăsau călcați în picioare ca astăzi. Mai mult chiar, se străduiau să reacționeze. Au început prin Agenția generală pentru apărarea libertății religioase, apoi Conferințele Sfântului Vincențiu de Paul; Academii religioase s-au întemeiat în aproape toate marile orașe ale Franței; Conferințele de la Notre-Dame au fost inaugurate și, în sfârșit și mai ales, Partidul catolic a deschis cruciada pentru libertatea învățământului.

Carta din 1830 consacrase în principiu libertatea învățământului, care intrase în ea nu se știe cum. Cel dintâi care, pentru a o revendica, a angajat prin scrisoare publică lupta ce avea să fie atât de aprinsă, a fost bătrânul episcop de Chartres. După el s-au ridicat marii campioni, Monseniorul Parisis, dl de Montalembert și dl L. Veuillot.

Această revendicare a libertății învățământului a ridicat alte chestiuni: dreptul clerului de a-și exprima părerea asupra marilor chestiuni sociale și acela al episcopilor de a putea să se înțeleagă și să se sfătuiască pentru apărarea intereselor religioase; folosirea presei în discutarea acestor interese și sprijinul pe care laicii îl pot și trebuie să-l aducă clerului în apărarea sau în cucerirea libertăților Bisericii; nedreptatea atacurilor împotriva vieții religioase și în special împotriva institutului Iezuiților.

CAPITOLUL XVIII
SUB A DOUA REPUBLICĂ

În această mare luptă, vedem guvernul francez căutând un punct de sprijin la Roma; l-a trimis acolo pe contele Rossi, italian de naștere, venit în Franța după revoluția din 1830, numit, una după alta, decan al Facultății de Drept din Paris, membru al Institutului, pair al Franței. Aceasta este soarta obișnuită a acelora asupra cărora societățile secrete și-au aruncat ochii pentru misiuni deosebite; după cum și moartea lui Rossi sub pumnalul unui asasin este sfârșitul obișnuit al acelora care nu ascultă până la capăt de consemnul care le-a fost dat.

Trimis extraordinar pe lângă Curtea pontificală, el a primit, în ciuda repugnanțelor manifestate de Grigore al XVI-lea, titlul și funcțiile de ambasador. Misiunea sa era să obțină, prin secretarul de Stat, concesiile de care guvernul avea nevoie pentru a ajunge la scopurile sale. Se poate vedea în cartea dlui Follioley, *Montalembert și Monseniorul Parisis*, cum a știut să

conducă aceste negocieri și succesul pe care l-a obținut. Dl L. Veuillot i-a exprimat caracterul și i-a pledat justificarea prin aceste cuvinte: „A existat printre noi îndeajuns de multe inimi timide pentru ca Papa să fi crezut înțelept a se ruga și a aștepta" (*Mélanges*, seria I, t. II, p. 293).

De la 1844 la 1848, campania pentru libertatea Bisericii a fost dusă cu tot atâta curaj cât și talent. De aceea masoneria s-a pus să studieze căile și mijloacele de a-i pune capăt. Pentru aceasta, a hotărât să reunească un mare convent, ceea ce face întotdeauna în ajunul acelor zguduiri publice pe care nu încetează să le provoace de fiecare dată când vede ridicându-se o opoziție serioasă împotriva operei pe care o urmărește de cinci veacuri. Nimic nu-i putea părea mai potrivnic planurilor sale decât libertatea pentru Biserică de a crește creștinește copiii; iar partidul catolic se arăta destul de puternic pentru a o cuceri.

Acest convent s-a reunit în 1847 la Strasbourg, loc central pentru întâlnirea emisarilor din Franța, Germania și Elveția. Eckert dă numele tuturor membrilor acestei adunări. Remarcăm printre delegații Franței: Lamartine, Crémieux, Cavaignac, Caussidière, Ledru-Rollin, Louis Blanc, Proudhon, Marrast, Marie, Pyat etc., tot guvernul provizoriu.

În primele zile ale anului următor, revoluția a izbucnit nu numai în Franța, ci în toată Europa, cu o simultaneitate inexplicabilă dacă nu se ține seama de conspirația internațională a lojilor. Explozia a avut loc în același timp la

Paris, la Viena, la Berlin, la Milano și în toată Italia, la Roma însăși. „Revoluția, spune Eckert, a agitat pretutindeni pumnalul său sângeros și făclia sa incendiară."

Este de remarcat că antiiudaismul legal a luat sfârșit în Occident odată cu revoluția din 1848. Emanciparea evreilor s-a făcut atunci în Austria, în Germania, în Grecia, în Suedia, în Danemarca.

Francmasonii care șezuseră în conventul de la Strasbourg au pus mâna în Franța pe guvern. La 6 martie 1848, guvernul provizoriu a primit o deputație oficială a Lojilor masonice. Delegații, purtându-și insignele, au fost primiți de d-nii Crémieux și Garnier-Pagès, membri ai guvernului provizoriu, îmbrăcați și ei cu insignele lor masonice: „Ei au salutat triumful principiilor lor și s-au felicitat că pot spune că patria întreagă a primit, prin membrii guvernului, consacrarea masonică. Patruzeci de mii de masoni împărțiți în mai mult de cinci sute de ateliere, neformând între ei decât o singură inimă și un singur spirit, făgăduiau concursul lor pentru a desăvârși opera începută" (vezi *Moniteur* din 7 martie 1848).

Patru zile mai târziu, Supremul Consiliu al ritului Scoțian a mers și el să felicite membrii guvernului provizoriu pentru succesul lor. Lamartine a răspuns: „Sunt convins că din fundul lojilor voastre au ieșit, mai întâi în umbră, apoi în penumbră, și în sfârșit în plină lumină, sentimentele care au sfârșit prin a face sublimă explozia la care am fost martori în 1789 și a cărei

a doua și, nădăjduiesc, cea din urmă reprezentare a dat-o lumii poporul Parisului, acum câteva zile."

Marele Orient a venit de asemenea să-și ofere felicitările, iar un alt membru al guvernului provizoriu, evreul Crémieux, i-a spus: „Republica este în masonerie."

După această mărturisire și această făgăduință, el a arătat ce fel de lucrare trebuia să împlinească Republica de concert cu Francmasoneria: „unirea popoarelor în toate punctele globului împotriva opresiunii gândirii" (prin Biserică) „și împotriva tiraniei puterilor"; cu alte cuvinte, răscoala neamului omenesc întreg împotriva oricărei autorități civile și oricărei autorități religioase, împotriva a tot ceea ce se opune întemeierii civilizației masonice. Curând după aceea, pentru a pregăti în tot universul căile către această civilizație, același Crémieux a întemeiat Alianța Israelită Universală, al cărei scop declarat este nimicirea creștinismului și hegemonia rasei evreiești asupra tuturor celorlalte rase.

Mișcarea revoluționară astfel suscitată de Francmasonerie, susținută și dezvoltată de societățile secrete, a avut împingerea sa cea mai puternică în zilele din iunie. Dar curentul conservator care fusese văzut izvorând în 1843, care crescuse sub acțiunea partidului catolic și care îi văzuse venind la sine pe toți aceia pe care îi înfricoșau amenințările socialismului, a devenit destul de puternic pentru a frâna mișcarea revoluționară. Curând, conservatorii au înțeles că nu era mântuire decât în religie, iar acest sentiment a devenit destul

de general și destul de puternic pentru a-i sili pe Cavaignac și pe Napoleon să întreacă în dovezi de bunăvoință pe catolici. Aceasta a fost ceea ce a impus expediția de la Roma și legea libertății învățământului. Aceste două mari victorii au adus altele. S-a văzut renăscând libertatea conciliilor și libertatea devotamentului creștin; un loc preponderent a fost dat clerului și comunităților religioase în instituțiile în favoarea nenorociților și în studiul mijloacelor de a rezolva chestiunea socială pusă sub regimul precedent, dar pe care doctrinele socialiste o agravau în chip deosebit.

Se părea că Biserica avea să triumfe asupra spiritului revoluționar. Dar nu; curentul catolic nu era destul de curat, iar curentul masonic nu făcea decât să-și suspende pentru o clipă cursul pentru a-și împinge apele cu mai multă vigoare.

Curentul catolic era deja infectat de liberalism. Liberalismul catolic constă în chip esențial în efortul făcut pentru a apropia Biserica și lumea, Evanghelia și Drepturile omului, pentru a împăca, cum spune Pius al IX-lea în cea din urmă dintre propozițiile *Syllabus*-ului, Biserica și „civilizația", civilizația așa cum a înțeles-o umanismul Renașterii, așa cum o voiește Francmasoneria. Toată lucrarea catolicilor liberali, de trei sferturi de veac, a tins numai să facă această căsătorie, lucrare ingrată și funestă care nu poate duce decât la triumful răului.

Lamennais a fost creatorul catolicismului liberal, precum abatele de Saint-Cyran, cu care seamănă, fusese adevăratul creator al Jansenismului. Unul și celălalt s-au atașat în chip

deosebit să facă să pătrundă otrava doctrinei lor în cler, bine încredințați că de acolo ea va coborî cu ușurință în sufletul poporului. Și astăzi încă, dintre democrații creștini care voiesc să pună sub această etichetă altceva decât ceea ce a aprobat Leon al XIII-lea, unii se revendică de la Lamennais; și au dreptate, căci el este într-adevăr tatăl și maestrul lor.

„Lamennais, spune dl Crétineau-Joly, se anunță ca îngerul exterminator al raționalismului și ajunge dintr-un salt deplin la apoteoza rațiunii umane: nu vorbește decât despre principiul autorității, și îl sapă la toate treptele și sub toate formele sale; primul său strigăt de război este împotriva indiferenței, ultimul său suspin va propaga, va sancționa indiferentismul real, prin confundarea diferitelor culte într-un cult universal provenind din Francmasonerie; el jertfește sacerdotul și imperiul tiării, apoi sfârșește prin a coborî tiara sub autoritatea maselor ignorante sau profane; se înconjoară de tineretul clerical ori laic, acaparează bunăvoințele și le conduce până la prăpastie, la marginea căreia Grigore al XVI-lea le-a oprit atât în Franța, cât și în Italia, în Belgia, ca și în Germania... Disimularea era în căile lui Lamennais. El nu se explica cu sinceritate; dar știa să împingă speranțele peste măsură și să ducă până la capăt febra binelui aparent pe care părerile sale trebuiau mai devreme sau mai târziu să-l realizeze" (*Biserica romană în fața Revoluției*, II, 276-284).

Câte trăsături ale acestui portret nu au devenit acelea ale contemporanilor noștri care își fac o glorie din a fi și a se spune discipolii lui!

Anunțând al doilea volum al *Eseului* său, Lamennais îi scrisese unuia dintre admiratorii săi din Statele Unite: „Biserica este aici foarte părăsită; nici măcar, ca să spunem adevărul, nu avem în acest moment decât o umbră de Biserică." Aceste vorbe le auzim și astăzi. Altă trăsătură de asemănare: cardinalul Bernetti, dând seamă de audiența acordată lui Lamennais de Leon al XII-lea, spunea: „Nu va fi nici primul, nici ultimul care să vrea să ne stăpânească din înălțimea ascultării sale... să ne facă să-i plătim apărarea impunându-ne doctrinele sale și făcându-ne să-i îmbrățișăm exagerările."

Zelul afectat pentru apărarea „direcțiilor pontificale" n-a servit și în zilele noastre drept pașaport exagerărilor primejdioase și chiar unor doctrine rele?

CAPITOLUL XIX
SUB AL DOILEA IMPERIU

Mișcarea revoluționară din 48 era prematură. Reacția pe care ea a produs-o în opinia publică, în Franța și în diferitele țări ale Europei, a făcut Francmasoneria să înțeleagă că a menține Republica la noi înseamnă a face să dea înapoi lucrarea sa în celelalte State. A hotărât deci să substituie Republicii o dictatură și a ales, pentru a-i fi titular, un om legat de ea prin jurăminte cumplite, pe care ea va avea grijă mai târziu să i le amintească: carbonarul Louis-Napoléon Bonaparte. Se poate vedea în lucrarea d-lor Deschamps și Claudio Jannet (tomul II, paginile 15-324) cum această dictatură a fost pregătită și patronată de masoneria internațională și în special de unul dintre marii săi șefi, Lord Palmerston, și cum secta care avusese atâta grijă să restrângă puterea lui Ludovic al XVIII-lea și a lui Carol al X-lea s-a prestat la întemeierea unei adevărate autocrații.

Puterea ocultă n-a încetat să lucreze astfel. Când se găsește dezechilibrată de evenimente, ceea ce face este să suscite un pretins salvator sau să-și dea sprijinul celui pe care îl împing împrejurările momentului. Din pricina originilor sale, acesta este osândit să nu salveze nimic. El continuă dimpotrivă să slăbească țara material și moral. Așa s-a întâmplat cu Napoleon I și Napoleon al III-lea, unul și celălalt lăsând Franța cu rana invaziei sângerându-i în coastă și tot atât de istovită sufletește cât și trupește.

Totuși, urcând pe tron, Napoleon al III-lea înțelesese, sau cel puțin păruse a înțelege, unde era salvarea Franței și ce cerea interesul dinastiei sale. Rostise cuvinte frumoase și bune, dăduse clerului anumite satisfacții, dar niciuna dintre acelea care ar fi putut atinge cuceririle Revoluției asupra Bisericii. Astfel, cerându-i lui Pius al IX-lea să vină să-l încoroneze, Papa răspunsese: „Vreau bine, dar cu condiția ca articolele organice să fie abrogate." Napoleon a preferat să renunțe la încoronare.

În lucrarea pe care o publicase mai înainte sub titlul *Idei napoleoniene*, Louis-Napoléon dezvăluise fundul gândurilor sale. „Marile genii au aceasta comun cu divinitatea, că nu mor niciodată cu totul; spiritul lor le supraviețuiește și ideea napoleoniană a țâșnit din mormântul de la Sainte-Hélène, după cum morala Evangheliei s-a ridicat triumfătoare în ciuda supliciului de pe Calvar... Napoleon, sosind pe scena lumii, a văzut că rolul său era acela de a fi executorul testamentar al Revoluției... A înrădăcinat în Franța și a introdus pretutindeni

în Europa principalele binefaceri ale marii crize din 89... Împăratul trebuie considerat ca Mesia ideilor noi."

Idei noi, nouă Evanghelie, nou Mesia, niciun cuvânt nu poate caracteriza mai bine ceea ce Revoluția vrea să introducă în lume și de ceea ce Napoleon al III-lea, după Napoleon I, s-a constituit slujitor... El a fost mai disimulat, dar și mai hotărât decât vărul său, care, în Senat, la 25 februarie 1862, făcea ale sale aceste cuvinte ale dlui Thiers din 1845:

„Înțelegeți bine simțământul meu. Sunt din partidul Revoluției, atât în Franța cât și în Europa. Doresc ca guvernul Revoluției să rămână în mâinile oamenilor moderați; dar când acest guvern va trece în mâinile oamenilor aprinși, fie chiar radicalii, nu-mi voi părăsi cauza pentru aceasta; voi fi întotdeauna din partidul Revoluției."

Tradiția continuă cu prilejul centenarului Codului civil, prințul Victor-Napoléon i-a scris dlui Albert Vandal o scrisoare în care spune: „Se va celebra centenarul Codului care a rezumat opera socială a Revoluției franceze în datele sale fundamentale, emanciparea persoanelor și a bunurilor... Oamenii din 1789 proclamaseră principiile noii ordini sociale. El a pus mâna pe aceste principii; le-a dat o formă limpede și precisă; a făcut din ele monumentul legislativ pe care Europa l-a salutat mai târziu cu numele de «Codul Napoleon». Codul Napoleon a consacrat în Franța doctrinele lui 1789. Le-a purtat chiar cu mult dincolo de hotarele noastre."

Napoleon I are, după cum se vede, întotdeauna moştenitori ai gândirii şi ai operei sale. Ca Napoleon al III-lea, ca prinţul Jérôme, prinţul Victor a primit-o în depozit; el este păzitorul ei credincios.

Încă din prima zi, Napoleon al III-lea a arătat că era cu adevărat omul Revoluţiei, crezându-se sau dându-şi misiunea „de a o înrădăcina în Franţa şi de a o introduce pretutindeni în Europa". Abia deschiseseră trupele franceze lui Pius al IX-lea porţile Romei, că el i-a scris lui Edgar Ney: „Rezumez astfel restabilirea puterii temporale a Papei: amnistie generală, secularizarea administraţiei, codul Napoleon şi guvernământ liberal". Amnistia generală însemna o nouă primă de încurajare dată Fraţilor săi carbonari; secularizarea administraţiei însemna laicizarea fără alte limite decât nimicirea absolută a puterii ecleziastice; codul Napoleon însemna: distrugerea vechii proprietăţi şi abolirea unei legislaţii asupra căreia prezidaseră numele şi autoritatea lui Dumnezeu; guvernământ liberal, Napoleon nu-l voia deloc pentru sine şi pretindea să-l impună Papei.

Masoneria voia mai mult decât toate acestea. Atentatul lui Orsini a venit să-i amintească aceasta împăratului şi el a trebuit să se arate credincios jurămintelor sale. S-a pus deci pe lucru pentru a îndeplini ceea ce prima Republică, apoi primul împărat încercaseră: distrugerea puterii temporale a Papilor. Se cunoaşte această jalnică istorie: împăratul, prins între interesele vădite ale Franţei şi ale dinastiei sale şi dorinţa lui de a se face, după unchiul său, executorul testamentar al

Revoluției, înainta, se retrăgea, juca dublu joc, unul oficial prin miniștrii și ambasadorii săi, celălalt printr-o diplomație ocultă ai cărei agenți erau luați din societățile secrete.

Scopul este atins. De patruzeci de ani, Italia este una, puterea temporală nu mai există decât ca amintire sau ca umbră. Nu prejudecăm în nimic planurile Providenței. Nu știm dacă, când și cum ea va reda suveranului Pontificat mijloacele sale de acțiune obișnuite și necesare în ordinea regulată a lucrurilor; dar secta se ține foarte sigură că s-a sfârșit cu ea. Și dacă vrea o schimbare la ceea ce a făcut, este transformarea regimului actual al Italiei în republică. Unindu-se cu republica-soră a Franței, cu republicile spaniole și portugheze care vor fi la ziua și la ceasul când masoneria va voi, cu altele încă, fără îndoială, ea va contribui la formarea nucleului Republicii universale, sau al evreimii guvernând lumea pe față, de la o margine la alta a universului.

Toată politica externă a lui Napoleon al III-lea a fost inspirată și dirijată de voința de a elibera Italia și de a-și împlini jurământul de carbonar. El făcuse pentru ea războiul din 1859, fără a-și putea realiza în întregime programul. A văzut în conflictul austro-prusac mijlocul de a elibera Veneția și acesta a fost tot secretul colaborării sale la proiectele cinice ale lui Bismarck. „Împăratul l-a ajutat, spune dl Émile Ollivier, nu din slăbiciune, nici din captare, ci în cunoștință de cauză. El a contribuit, de bunăvoie, la norocul lui tot atât cât la acela al lui Cavour. El vedea în el instrumentul providențial prin care avea să se desăvârșească eliberarea Italiei." Când a sosit la Paris,

la 3 iulie 1866, vestea victoriei repurtate la Sadowa de prusaci asupra armatei austriece, victorie care dădea o lovitură atât de aspră puterii franceze, miniștrii au stăruit să mobilizeze armata; împăratul a subscris mai întâi la dorințele lor, dar prințul Napoleon a intervenit la 14 iulie și i-a remis împăratului o notă în care se spunea: „Pentru aceia care visează pentru împărat rolul reacției și al clericalismului european de făcut să triumfe prin forță, ei trebuie să împingă spre o alianță cu Austria și spre un război împotriva Prusiei. Dar aceia care văd în Napoleon al III-lea, nu pe moderatorul Revoluției, ci pe șeful ei luminat, aceia ar fi foarte neliniștiți în ziua în care el ar intra într-o politică ce ar fi răsturnarea adevăratei măriri și glorie a lui Napoleon al III-lea." Napoleon al III-lea s-a conformat vederilor vărului său.

Războiul din 1870 a avut de asemenea același scop în planurile sectei; *Gazeta din Augsburg* a dat această explicație: „Pe câmpurile de luptă ale Rinului, noi n-am făcut numai război împotriva Franței; am luptat și împotriva Romei, care ține lumea în robie; am tras asupra clerului catolic.

A sfărâma tronul pontifical, a favoriza triumful protestantismului în Europa, era mult, desigur; nu era însă de ajuns pentru a satisface exigențele sectei. Napoleon al III-lea i-a cerut dlui Rouland, ministru al Instrucțiunii Publice și al Cultelor, să întocmească pentru uzul său un plan de campanie împotriva Bisericii din Franța. Acest plan, găsit în sertarele împăratului în 1870, îi fusese predat în aprilie 1860.

El poartă acest titlu semnificativ: **Memoriu asupra politicii de urmat față de Biserică**. El începe prin a întreba dacă trebuie „schimbat brusc sistemul: alungate congregațiile religioase, modificată legea asupra învățământului, aplicate riguros articolele organice." Nu. „Trebuie să se ajungă puțin câte puțin și fără zgomot." Cine nu va recunoaște, în acest cuvânt, înțelepciunea sectei care le-a dat lui Gambetta și Ferry acest cuvânt de ordine: „încet, dar sigur"? Cât sunt de orbi, așadar, aceia care, în această continuitate de eforturi perseverente timp de un secol și mai bine, se încăpățânează încă să nu vadă mâna unei puteri mereu vii și lucrătoare și care, pentru ostilitățile de astăzi, nu găsesc altă cauză decât represalii de luat împotriva acelora care, fără a conspira împotriva regimului republican, nu au pentru republica masonică decât o admirație relativă (Vezi, între altele, *Democrația creștină*, martie 1900).

Memoriul semnalează ca un pericol „credința episcopatului și a clerului în infailibilitatea Papei", „dezvoltarea conferințelor Sfântului Vincențiu de Paul și a societăților Sfântului Francisc Régis", „progresele congregațiilor religioase consacrate învățământului popular".

„Este cu neputință elementului laic, spune în această privință dl Rouland, să lupte pe acest teren împotriva învățământului religios care, în realitate sau în aparență, va prezenta întotdeauna familiilor cu mult mai multe garanții de moralitate și de devotament." Și puțin mai jos: „S-ar fi foarte slăbit din punctul de vedere al sufragiului universal, dacă

întreg învățământul primar ar trece în mâinile congregațiilor." Cât sunt de grăitoare aceste două fraze!

Două noi memorii, urmând celui dintâi, au fost redactate de dl Jean Vallon, fost redactor al ziarului *Étendard*, care a trecut după conciliu în tabăra „vechilor catolici" din Elveția. Planul a fost îndată pus în executare. Mai întâi, societatea Sfântului Vincențiu de Paul. Ministrul de Interne îi avertizează pe prefecți de „manevrele ei întunecoase" și a voit să supună consiliul central, consiliile provinciale și conferințele locale autorizației guvernului. Societatea a preferat moartea degradării și a căzut așa cum trebuia să cadă. Dumnezeu a răsplătit-o mai târziu înviind-o. Apoi, legea din 1850 asupra libertății învățământului.

Rouland spune, în Memoriul său, că ea este un „mare rău", dar că a voi să o suprimi ar ridica „o luptă imensă, înverșunată", cuvinte care arată că, persecutând religia, toți acești oameni ai guvernului masonic știu că merg împotriva sentimentului public. Neputând suprima libertatea învățământului, guvernul împăratului a atacat-o pe furiș prin decrete administrative.

Congregațiile. — Rouland dădea sfatul de a nu mai tolera pentru religioși nicio întemeiere nouă, de a fi sever cu congregațiile de femei și de a nu mai aproba decât cu greutate donațiile și legatele care s-ar face unora sau altora.

Clerul secular. — Se caută să se semene neghina în ogorul Bisericii, opunând interesele clerului inferior acelora ale

episcopatului. „Nimic n-ar fi mai abil și mai just în același timp, spune dl Rouland, decât a mări salariul clerului inferior." Dar, în același timp, el cere să se stârnească „o reacțiune antireligioasă care ar face poliția greșelilor clerului și ar forma în jurul lui un cerc de rezistență și de opoziție care l-ar comprima." În ceea ce privește episcopii, dl Rouland dictase acest mod de a proceda: „A alege cu hotărâre ca episcopi oameni pioși, onorabili" (nu se spune: instruiți și tari de caracter), „dar cunoscuți prin atașamentul lor sincer față de împărat și față de instituțiile Franței..., fără ca Nunțiul să aibă asupra aceasta cea mai mică privire." În executare, se încetează a mai invita din cinci în cinci ani, cum se făcea, pe arhiepiscopi și pe episcopi să desemneze confidențial pe ecleziasticii pe care îi cred cei mai vrednici de a fi promovați la episcopat. Mai mult, interdicție este făcută episcopilor de a se reuni. Șapte arhiepiscopi și episcopi, socotind că pot semna, în *Le Monde*, un răspuns colectiv asupra necesității de a considera interesele Bisericii în alegeri, Rouland le scrie că, prin aceasta, au ținut un fel de conciliu particular, fără a ține seama de articolele organice, și îi urmărește înaintea Consiliului de Stat.

Gândirea împăratului și a anturajului său mergea și mai departe. A venit o clipă când s-au gândit la o ruptură cu Roma.

Un prelat, care trecea atunci drept devotat dinastiei, Monseniorul Thibault, episcop de Montpellier, a fost chemat la Paris. Ministrul cultelor a început prin a-l dojeni pe bietul

episcop și a-i reproșa ostilitatea lui Pie, a lui Gerbet, a lui Salinis, a lui Plantier, a lui Dupanloup împotriva politicii guvernului francez. Apoi Napoleon l-a primit în audiență particulară. Suveranul a explicat că era vorba de a salva Biserica Franței și de a opune un dig progreselor ireligiunii. Prelatul a promis să se consacre operei care se aștepta de la el și și-a luat angajamentul de a face să reînflorească „tradițiile și doctrinele lui Bossuet".

Dar abia ieșise Monseniorul Thibault din Tuileries, că conștiința i-a reproșat consimțământul criminal pe care tocmai îl dăduse la ceea ce nu era nimic mai puțin decât un proiect de schismă. Pe dată, îi poruncește vizitiului să-l ducă la arhiepiscopul Parisului. Era atunci cardinalul Morlot care ocupa scaunul Sfântului Dionisie. „Eminență, a început Monseniorul Thibault, sunt foarte vinovat. Tocmai am acceptat de la împărat misiunea de a favoriza ruptura Bisericii Franței cu Sfântul Scaun..."

Abia se stinseseră aceste din urmă cuvinte pe buzele prelatului, când, deodată, Monseniorul Morlot îl vede pe interlocutorul său pălind și prăbușindu-se la pământ. Monseniorul Thibault era mort.

În același timp în care se încerca umilirea Bisericii, Francmasoneria era încurajată pe față. Ea este recunoscută oficial de ministrul de Interne, ducele de Persigny; iar prințul Murat, inaugurându-și funcțiile de Mare-Maestru, spune cu glas tare: „Viitorul masoneriei nu mai este îndoielnic. Era

nouă îi va fi favorabilă; ne reluăm opera sub auspicii fericite. A sosit momentul când masoneria trebuie să arate ce este, ce vrea, ce poate."

Vine *Syllabus*-ul care întocmește catalogul erorilor contemporane. Ministrul cultelor își îngăduie să-l judece și transmite sentința sa episcopilor. Le scrie că „Syllabus-ul este contrar principiilor pe care se sprijină constituția Imperiului." În consecință, le interzice să-l publice.

Rouland spune de la tribună, și se strigă până și prin sate, că *Syllabus*-ul „vine să bareze calea civilizației moderne." Căii civilizației Renașterii, Reformei și Revoluției, negreșit. Se lasă să se spună. Se proclamă că „Biserica își va modifica doctrina sau Biserica va pieri"; *Le Siècle* este însărcinat să rostească acest ultimatum. Biserica, rămasă ea însăși, trăiește încă; dar Imperiul s-a prăbușit.

Este de prisos să prelungim această trecere în revistă și să vorbim despre liga învățământului, însărcinată să pregătească școala neutră, despre colegiile de fete, despre direcția imprimată presei, despre alcătuirea bibliotecilor populare, despre înmulțirea cârciumilor și a locurilor rele, toate mijloace de a smulge sufletul poporului de sub stăpânirea religiei.

Toate acestea pregătesc Comuna, care va formula astfel prima sa lege: **Articolul 1.** Biserica este separată de Stat. **Articolul 2.** Bugetul cultelor este suprimat. **Articolul 3.** Bunurile aparținând congregațiilor religioase, mobile și imobile, sunt

declarate proprietate națională. **Articolul 4.** Se va face îndată o anchetă asupra acestor bunuri pentru a le constata valoarea și a le pune la dispoziția națiunii. Ca sancțiune, au venit împușcările.

Acesta este programul pe care îl realizează astăzi un guvern care are aparențele unui guvern regulat.

Secta se slujește deopotrivă de guverne regulate și de cele neregulate, de cele legitime și de cele revoluționare, pentru a urmări realizarea planurilor sale. Trecerea repede în revistă a evenimentelor pe care tocmai am făcut-o, de la Concordat până la Adunarea Națională din 1871, trebuie să-i convingă pe toți cititorii noștri.

CAPITOLUL XX
SUB ADUNAREA NAȚIONALĂ

Niciodată reacțiunea n-a fost mai puternică și n-a ieșit mai evident din însăși inima națiunii decât aceea din 1871.

Gambetta, care avea puterea în mâini, a făcut posibilul și imposibilul, mai întâi pentru a întârzia alegerile, apoi pentru a și le face favorabile.

Iată câteva telegrame foarte semnificative:

Gambetta către Jules Favre. — Stărui mai mult ca niciodată în a socoti alegerile generale ca funeste Republicii. Refuz să le primesc, să îngădui să se procedeze la ele.

Delegația de la Tours către Paris. — Alegătorii ar fi probabil reacționari. Aceasta este plin de primejdii.

Gambetta către prefectul de La Rochelle. — Să se țină o adunare republicană. Faceți tot ceea ce vor porunci alegerile.

CHALLEMEL-LACOUR (Rhône). — Adunarea va fi rea dacă va fi numită fără presiune republicană, etc., etc.

În ciuda acestei presiuni revoluționare, adunarea națională a fost catolică și monarhistă. Se știe ce a făcut. Niciodată o dezamăgire mai crudă n-a urmat unei speranțe atât de mari. Țara a văzut căzând fără părere de rău, la 4 septembrie 1870, un regim care, pentru a treia oară, îi compromisese existența. Dar, la alegerile din 8 februarie 1871, ea și-a arătat puțina încredere în Republica care fusese proclamată fără ea. A trimis la Bordeaux, pentru a alcătui Adunarea națională, o majoritate considerabilă de oameni cunoscuți prin sentimentele lor catolice și regaliste. Din punct de vedere politic, Adunarea cuprindea 400 de regaliști — legitimiști și orleaniști cam în număr egal — 30 de bonapartiști și 200 de republicani de nuanțe diferite (Hanotaux, *Istoria Franței contemporane*, I, 38-41).

Primul act al Adunării naționale a fost să ceară rugăciuni în toate bisericile „pentru a-L ruga pe Dumnezeu să ne potolească dezbinările civile și să pună capăt relelor noastre". Numai trei deputați s-au împotrivit acestei moțiuni. Apoi ea a declarat de utilitate publică „construirea unei biserici pe colina Montmartre, conform cererii făcute de arhiepiscopul Parisului", adică spre a fi închinată Sfintei Inimi ca ex-voto de pocăință, de rugăciune și de speranță. Ea voia să ridice țara umilită și dezorientată, și lui Dumnezeu îi cerea mijloacele, ascultând în aceasta atât de mandatul său, cât și de propriile sale sentimente.

Armata trebuia refăcută. Legea care o reorganizează stipulează că, în fiecare duminică și în fiecare zi de sărbătoare, un timp suficient va fi dat soldaților pentru a-și împlini îndatoririle religioase. Capelanii sunt restabiliți, nu mai sunt atașați regimentelor, ci, ceea ce este mai bine, garnizoanelor și taberelor.

După armată, învățământul. Consiliul superior al Instrucțiunii publice este reformat. Biserica își primește acolo locul în persoana episcopilor. Curând după aceea, învățământul superior este declarat liber și universitățile catolice se constituie.

Comisiile administrative ale așezămintelor de caritate: ospicii, spitale, birouri de binefacere, sunt reorganizate; curatul este chemat să șadă în ele alături de primar.

Libertatea binelui nu mai este împiedicată. Nu numai că societatea Sfântului Vincențiu de Paul se reconstituie, dar se întemeiază cercuri de muncitori în orașe, patronajele se înmulțesc la sate, iar instrucția religioasă pregătește generații creștine.

Cum a putut fi oprit acest frumos elan, apoi întors în sens contrar?

Mulți membri ai Adunării naționale erau prea puțin deprinși cu intrigile parlamentarismului. Ei s-au lăsat sugestionați. Mulți aveau de asemenea mintea plină de jumătăți de adevăr

ale catolicismului liberal, adeseori mai funeste, după spusa lui Pius al IX-lea, decât erorile vădite. Dl Thiers, care, în tinerețea sa, făcuse asupra crucifixului jurământ de ură împotriva regalității și care, la bătrânețe, avea ambiția de a guverna Franța și de a domni, a pus îndată mâna pe direcția Adunării naționale, pentru a o duce unde voia. Și el însuși nu era oare condus de cei care îi măguleau ambiția, nădăjduind să-i tragă folosul?

Trebuia mai întâi conjurat pericolul unei restaurări monarhice în persoana contelui de Chambord; acest principe atât de creștin și atât de francez era în același timp atât de ferm în vederile sale de guvernare încât nicio nădejde nu se putea naște de a-l face să reînnoiască greșeala săvârșită de Ludovic al XVIII-lea. Toate forțele Revoluției, toate facțiunile ei diverse, începând cu liberalismul catolic, au lucrat, nu printr-o înțelegere pozitivă, ci fiecare de partea sa și în felul său, pentru a-l îndepărta de tronul părinților săi.

A fost mai întâi Comuna, protejată de dl de Bismarck, cruțată în primele ei ceasuri de dl Thiers și sprijinită de Francmasonerie. Ea a voit dintr-o singură lovitură și prin violență, după moda lui 93, ceea ce se face astăzi într-un mod mai sigur și mai durabil prin legalitate. La 26 aprilie 1871, cincizeci și cinci de loji, mai mult de zece mii de francmasoni (zece până la unsprezece mii, socotește *Jurnalul Oficial* al Comunei), conduși de demnitarii lor, îmbrăcați cu însemnele lor, s-au dus în procesiune pe metereze pentru a-și înfige

acolo steagurile, au arborat șaizeci și două și la Hôtel de Ville pentru a saluta puterea revoluționară.

Fratele Tinforque le spusese comuniarzilor: „Comuna este cea mai mare revoluție pe care i-a fost dat lumii să o contemple", iar motivul pe care îl dădea era că ea era „noul Templu al lui Solomon", adică realizarea concepției iudaice a organizării sociale. Cel dintre membrii Comunei însărcinat să-i răspundă a spus: „Știm că scopul asociației voastre este același cu al Comunei, regenerarea socială."

La fiecare dintre revoluțiile noastre, sunt aceleași cuvinte care se fac auzite, marcând același scop de atins și spre care nu se încetează a merge, când direct, când pe căi ocolite: nimicirea civilizației creștine în folosul unei civilizații contrare. Raoul Rigault o spunea brutal ostaticilor: „Iată optsprezece veacuri de când durează; trebuie să se sfârșească."

Comuna învinsă, intriga a luat locul violenței. Dl Thiers a întrebuințat îndată toate facultățile spiritului său pentru a dezagrega majoritatea regalistă a Adunării, pentru a ridica tot soiul de neîncrederi între persoane pe care totul trebuia să le apropie și să le unească.

Între timp, poporul, văzând că oamenii îi lipsesc, își ridica glasul către Dumnezeu. Pelerinajele la sanctuarele Sfântului Mihail și ale La Salette, ale Paray-le-Monial și ale Lourdes se înmulțeau; pe toate drumurile răsuna acest strigăt de chemare către Sfânta Inimă: „Salvați Roma și Franța!" La 24 mai 1873,

Adunarea națională a reintrat în stăpânirea ei de sine. Dar țara nu mai era deja ceea ce fusese sub mâna răzbunătoare a lui Dumnezeu. Propaganda revoluționară, reluată de dl Thiers și de agenții săi, își arăta din zi în zi progresele în alegerile parțiale; și, pe de altă parte, anumiți catolici îl împinseseră pe Henric al V-lea la declarații de care s-au slujit pentru a-l îndepărta definitiv.

„Sub diferite pretexte", spune dl Hanotaux în *Istoria Franței contemporane*, Adunarea națională a îndepărtat „tot ceea ce este esența puterilor tari: legitimitatea, ereditatea și autoritatea: legitimitatea, în persoana contelui de Chambord, ereditatea, prin septenat și, în sfârșit, autoritatea, prin republică."

Dl duce de Broglie, tatăl, publicase în 1861 o carte intitulată: *Vederi asupra guvernării Franței*, care a fost retipărită în 1870. Prima ediție, confiscată de poliție, „n-a fost, spune dl Hanotaux, cunoscută decât de un cerc destul de restrâns, dar acest cerc era compus din capetele conducătoare ale viitoarei Adunări naționale." Ducele de Broglie scrisese: „Să rostim cuvântul: o republică ce se atinge de monarhie, o monarhie constituțională ce se atinge de republică și care nu diferă de ea decât prin constituția și permanența puterii executive, aceasta este singura alternativă ce rămâne prietenilor libertății." El vorbea despre monarhia constituțională cu un accent religios: „Admirabil mecanism care nu este făcut de mâna omului, simplă dezvoltare a condițiilor atașate de Providență progresului societăților civilizate." El mai spunea: „Cea mai rea dintre revoluții este o restaurare."

„Această carte și aceea a lui Prévost-Paradol, *Franța cea nouă*, au avut, spune dl Hanotaux, asupra destinelor viitoare ale Franței și asupra dispozițiilor Adunării naționale, o influență imediată."

„Fuziuniștii" au voit o restaurare a monarhiei în împăcarea a două principii, a două ordine de guvernare până atunci contrare. Fuziunea consta, pe de o parte, în a-i face pe principii casei de Orléans să recunoască drepturile ereditare ale contelui de Chambord, iar pe de alta în a-l câștiga pe nepotul lui Carol al X-lea pentru monarhia constituțională și parlamentară din 1830. Dublă operațiune în care fiecare dintre cei doi termeni era exclusiv celuilalt.

Comitele de Chambord voia fuziunea în măsura în care ea trebuia să fie recunoașterea pură și simplă a principiului monarhic al cărui reprezentant era și apropierea loială a celor două ramuri ale familiei regale.

Chestiunea drapelului era, din 1848, principalul obstacol în calea fuziunii. În timp ce, pentru comitele de Chambord, drapelul alb, simbol al dreptului dinastic al Bourbonilor, era emblema necesară a monarhiei tradiționale și ereditare, parlamentarii și liberalii cereau în chip ireductibil menținerea drapelului tricolor, reprezentativ pentru ideile lui 1789 și 1830.

„Dacă aș fi admis toate concesiile care mi se cereau, acceptat toate condițiile pe care voiau să mi le impună, spune comitele

de Chambord marchizului de Dreux-Brézé, aș fi recucerit poate coroana mea, dar n-aș fi rămas șase luni pe tronul meu. Înainte de sfârșitul acestui scurt răstimp, aș fi fost din nou relegat în exilul meu de către Revoluția al cărei prizonier devenisem, prin întoarcerea mea în Franța."

De partea sa, Germania nu și-a ascuns opoziția ei vie față de regalitatea tradițională.

Baronul de Plancy, fost deputat de Aube, fost scutier al prințului Jérôme-Napoléon, relatează în *Amintirile* sale această convorbire:

„Republican, desigur prințul Napoleon era; și, pe când, după o cină la castelul de Monza (la cumnatul său regele Humbert), își exprima cu energie acest sentiment înaintea prințului imperial al Germaniei, viitorul Frederic al III-lea, acesta, cerându-i îngăduința de a vorbi liber, i-a spus aceste cuvinte, « pe care pun rămășag că fiecare le va medita »:
« Monseigneur, în Franța, Republica, după mine, n-are temei de a fi, și dacă o aveți, este fiindcă noi v-am dat-o... spre nenorocirea voastră! » « Țin de la Prințul însuși această relatare de sinceritate imperială. »"

Se știe în sfârșit că, în 1872, societățile secrete s-au înțeles în toată Europa pentru a împiedica urcarea pe tron a lui Henri al V-lea. La cincisprezece zile după moartea sa, la 9 septembrie 1883, numeroși francmasoni s-au reunit în loja Ospitalierilor din Saint-Ouen, iar Fratele Cuénot a băut acolo „în sănătatea

morții lui Henri V". Acest toast a fost acoperit de aplauze și de râsete. Imediat după, același Cuénot a băut în sănătatea dlui de Bismarck.

La 28 octombrie 1873, Monseniorul Dupanloup îi scrisese unui ministru protestant, dl de Pressensé: „Convingerea mea adâncă este că relele Franței, dacă ceea ce se pregătește eșuează, vor uimi lumea; vom merge din calamitate în calamitate până în fundul prăpastiei. Blestemul viitorului și al istoriei se va lipi de aceia care, putând așeza țara pe baze seculare în stabilitate, libertate și onoare, vor fi împiedicat această lucrare și vor fi precipitat această nefericită Franță, în clipa când încerca un ultim efort pentru a se salva, pe panta fatală pe care este târâtă, de aproape un secol, din catastrofă în catastrofă. Ce tristețe și ce remușcări pentru anumiți oameni siliți atunci să-și spună: « A existat o zi, un ceas când s-ar fi putut salva Franța, când concursul nostru ar fi hotărât totul, și noi n-am voit! »"

Vedem bine ce personaje avea în vedere Monseniorul Dupanloup în reproșurile sale, asupra cui voia să facă să cadă greaua răspundere de a fi refuzat concursul lor la salvarea Franței și de a fi meritat astfel blestemele viitorului; dar ne îndoim că istoria se va asocia gândului care a inspirat aceste cuvinte și se va arăta de acord cu prelatul asupra persoanelor cărora le va atribui această răspundere. Oricum ar fi, profeția trebuia să se împlinească: am fost, din acel moment, precipitați pe panta fatală; iar acum ne rostogolim spre abis.

Adunarea națională a făcut legi excelente și a îngăduit întemeierea unor instituții excelente; dar curând republicanii au abolit aceste legi, au distrus aceste instituții, au făurit legi și au întemeiat instituții în sens contrar.

Adunarea dădea, pe bună dreptate, în prețuirea sa, cea dintâi importanță chestiunilor religioase și morale, apoi chestiunilor sociale. Se înșela punând pe ultimul loc, în ordinea succesiunii, chestiunea politică. În lucrarea aratului, plugul înseamnă mult mai mult decât boii care îl trag; totuși plugul nu este pus înaintea boilor. Trebuia mai întâi restaurată puterea; nu Adunării îi revenea să facă ceea ce nu putea nici să apere, nici să asigure în durată. Singura sa datorie era să reconstituie autoritatea, să lase pe augustul ei reprezentant să vină să-și reia locul în fruntea noastră.

Ea n-a făcut-o, fiindcă mulți dintre membrii săi erau mai mult sau mai puțin atinși de modernism, adică pătrunși de ideile moderne.

„Esența modernismului, spune dl Charles Perrin, este pretenția de a-L elimina pe Dumnezeu din viața socială. Omul, după ideea modernă, fiind sieși propriul său dumnezeu și stăpânul suveran al lumii, trebuie ca în societate totul să se facă prin el și prin singura autoritate a legii pe care el o poartă. Acesta este modernismul absolut, dând contradicția radicală ordinii sociale pe care o întemeiase Biserica, acea ordine după care viața publică și viața privată se raportau la același scop și în care totul se făcea direct în vederea lui Dumnezeu și sub

suprema autoritate a puterii instituite de Dumnezeu pentru a cârmui ordinea spirituală.

Există un modernism temperat care nu-I face război lui Dumnezeu pe față și care, într-un fel, face compromis cu El. Fără a-L nega și fără a-L combate, îi măsoară, punându-L sub dreptul comun, locul pe care îl poate ocupa între oameni. Prin această tactică, păstrând înfățișările unui oarecare respect, el îl pune pe Dumnezeu sub dominația și sub tutela Statului. Acest modernism temperat și circumspect este liberalismul de orice grad și de orice nuanță."

Se poate spune cu tot atâta adevăr: este masonismul, după cum vom vedea mai departe.

„După împrejurări, continuă dl Charles Perrin, revoluția se înclină într-o parte sau într-alta, dar rămâne mereu aceeași în pretenția ei fundamentală: secularizarea vieții sociale în toate treptele ei și sub toate formele ei.

Ce stranie iluzie! Ce ciudată contradicție să te flatezi că vei reda vremii noastre o oarecare stabilitate, primind totuși, în orice grad, într-un chip sau altul, oricât de atenuat ar putea fi, ideea modernismului" (*Modernismul în Biserică, după scrisori inedite ale lui Lamennais*).

În reculegerea ultimilor săi ani, dl Guizot, omul lui 1830, făcuse totuși această mărturisire și adresase partidului său această îndemnare: „Ne-am crezut înțelepții, prudenții,

politicienii: n-am recunoscut nu numai limitele puterii noastre, ci și drepturile Puterii suverane care guvernează lumea și pe noi înșine; n-am ținut seama de legile eterne pe care Dumnezeu ni le-a dat și am pretins în mod formal să punem în locul lor, pretutindeni, propriile noastre legi. Să ne grăbim a ieși din făgașele în care spiritul revoluționar ne-a aruncat; ele ne-ar duce mereu spre aceleași prăpăstii." El n-a fost ascultat nici chiar de aceia care purcedeau din el.

Henri al V-lea își arătase hotărârea fermă de a rezolva toate chestiunile politice și sociale ale timpului, nu după modernism, ci după creștinism. El își formulase astfel gândul de temelie: a-L face pe Dumnezeu să reintre ca Stăpân în societate, pentru ca el însuși să poată domni acolo ca rege.

Acest cuvânt i-a izbit pe catolicii liberali; iar cei care nu erau atinși de modernism sau nu erau atinși decât într-o mică măsură nu știau ce este Francmasoneria și rolul pe care îl joacă de două secole. Aceasta este mărturisirea pe care dl de Marcère a făcut-o cu loialitate. Această neștiință i-a făcut ezitanți, nesiguri de ceea ce trebuiau să facă; iar în fața acestor ezitări, Revoluția s-a îmbărbătat și a sfârșit prin a cuceri poziția.

Au existat totuși câțiva oameni care au avut intuiția măsurilor pe care ar fi fost necesar să le iei împotriva societăților secrete internaționale. Se găsește dovada în *Raportul Comisiei de anchetă parlamentară asupra insurecției din 18 martie*.

Iată, într-adevăr, ce se poate citi în H. Ameline, la sfârșitul tomului al III-lea al depozițiilor:

„Dl Președinte al Comisiei. — Trebuie luate măsuri speciale împotriva societăților secrete afiliate la facțiuni străine. Se spune că s-ar face un mare serviciu Franței distrugând Internaționala; dar care este mijlocul de a ajunge la aceasta? Nu deportând câțiva indivizi. Trebuie ca aceia care fac parte din societăți secrete afiliate la societăți secrete străine să înceteze de a mai fi cetățeni francezi și, prin aceasta însăși, să poată, în orice clipă, fi expulzați de pe teritoriu."

De ce măsurile propuse de președintele Comisiei în timpul insurecției din 1871 n-au fost aplicate Francmasoneriei?

Nu se știa, nu se îndrăznea.

CAPITOLUL XXI
SUB A TREIA REPUBLICĂ

În octombrie 1872 avusese loc în provincia Novara, la Lucano, un conciliabul al principalilor șefi ai masoneriei italiene. În acest convent, Félix Pyat reprezenta Franța, iar generalul Etzel reprezenta Prusia. Acolo se hotărâse dictatura francmasonului Gambetta.

Realizarea acestui proiect părea foarte neverosimilă și foarte imposibilă. Dl Gambetta se întorcea de la Saint-Sébastien, așezat între ruinele războiului și ruinele Comunei; avea de asemenea împotriva lui **dezordinile financiare** ale primei sale dictaturi și **traficurile** care o marcaseră: aceste obstacole păreau de netrecut.

Francmasoneria a știut să le netezească. Comisiile de anchetă ale Adunării au tăcut, miniștrii s-au abținut, deși cei mai mulți dintre ei nu erau francmasoni: ceea ce arată bine până unde aceasta, prin influențele ei secrete, își poate întinde acțiunea.

În turneul oratoric pe care l-a făcut după ce Adunarea națională și-a declarat misiunea încheiată, dl Gambetta a expus programul pe care masoneria, mereu îndrăzneață și prin aceasta mereu victorioasă, îl propunea țării: „Trebuie ca noua adunare să se ridice și să spună: Iată-mă! Eu sunt întotdeauna Franța liberului examen și a liberei-cugetări."

După 24 mai 1873, guvernul lui Mac-Mahon a continuat să trateze Marele Orient de la egal la egal. Dl Léon Renault, prefect de poliție, deschidea, fără știrea dlui duce de Broglie, ministru de Interne, negocieri cu Francmasoneria ca și cu o putere străină.

Alegerile din 20 februarie 1876 au substituit Republicii conservatoare, pe care Adunarea națională se mângâiase că o întemeiază, Republica revoluționară și anticreștină.

Mac-Mahon dizolvă această Cameră la 16 mai 1877. În ajunul alegerilor care trebuiau să o înlocuiască, șefii guvernului conservator adresează Franței o supremă adjurare.

„Dacă veți alege acești oameni, — cei 363 oportuniști — și radicali, — dacă se vor întoarce la treburi, iată ce vor face:

„Vor răsturna toate legile. — Vor dezorganiza magistratura. — Vor dezorganiza armata. — Vor dezorganiza toate serviciile publice. — Vor persecuta clerul. — Vor restabili legea suspecților. — Vor distruge libertatea învățământului. Vor închide școlile libere și vor restabili monopolul. — Vor atinge proprietatea privată și libertatea individuală. — Vor pune din nou în vigoare legile de violență și de opresiune din 1792. — Vor expatria Ordinele religioase și vor recheama oamenii Comunei. — Vor ruina Franța înăuntru și o vor umili în afară."

Toate aceste amenințări spuneau într-adevăr ceea ce trebuia să fie, ceea ce am văzut și ceea ce vedem; dar nu prin astfel de adjurații se oprește un popor pe panta răului.

„Principalele mijloace de influență și de corupere ale dlui Gambetta în întreaga Franță pentru a-i face să triumfe pe ai săi la scrutin, a spus *Cetățeanul*, jurnal socialist, au fost întemeiate pe acțiunea Francmasoneriei și, la Paris mai ales, pe administrația Asistenței publice.

„Cu o lună înainte de data decretului de convocare a alegătorilor, toate lojile masonice din Franța au fost chemate să delibereze asupra chestiunii electorale.

„Acelea care au mărturisit depărtare față de politica gambettistă n-au mai fost convocate; dar acelea a căror adeziune a fost constatată au devenit, pe tot timpul perioadei electorale, și rămân încă centre permanente de acțiune politică în favoarea oportunismului.

„Cât despre Asistența publică, știm că sume considerabile au fost distribuite, sub formă de ajutoare, pentru a face propagandă electorală în toate cartierele Parisului unde gambettismul era mai ales combătut.

„La Belleville mai ales s-au observat aceste distribuiri insolite de două luni încoace."

Francmasoneria cosmopolită făcuse să se înțeleagă cancelarilor străine că viitorul era al lui Gambetta și că ele trebuiau să

începă a conta cu el. Cu puține luni înainte de 16 martie, el fusese primit de două ori de Victor-Emmanuel, iar relațiile regelui cu Gambetta au fost de atunci puse în plină lumină.

Au loc alegerile, ele se fac împotriva „guvernului popilor". Mac-Mahon se supune, apoi se retrage. Atunci se întemeiază Uniunea republicană, care merge de la centru-stânga la extrema stângă și declară că are un dușman de combătut: „clericalismul". Clericalismul este catolicismul; se proclamă aceasta cu glas tare și se impune datoria de a-l extermina „încet și sigur".

Ceasul vine pentru noi alegeri; se va arăta țara mai luminată, mai prevăzătoare? Camera din 21 august 1881 este mai rea decât precedenta. Ea face „marele minister", cu Gambetta în frunte. Ministrul cultelor și al instrucțiunii publice, Paul Bert, proclamă necesitatea de a distruge „filoxera neagră". Această Cameră face legea școlii neutre, legea divorțului, legea înmormântărilor civile. Alegerile din octombrie 1885 sunt mai bune. Țara pare să-și vină în fire și să facă efort pentru a scutura jugul masonic. Dar secta este prea puternică, prea bine organizată, prea bine guvernată, pentru a se lăsa împinsă afară printr-un scrutin. Uniunea republicană numără 380 de membri în noua Cameră și opoziția 204. Este prea mult. Majoritatea abuzează fără pudoare de forța sa pentru a invalida în masă pe adversarii săi, a intimida alegătorii și a-și da pentru rău coatele tot atât de libere ca mai înainte. Ca represalii, patru până la cinci sute de preoți sunt lipsiți de tratamentul lor, dacă trebuie folosit acest cuvânt; și, din autoritate, fără

înțelegere cu episcopii, cele mai multe vicariate subvenționate de Stat sunt suprimate.

De atunci, nimic nu mai oprește secta, ea face ce vrea, la vremea ei și în măsura în care socotește oportun spre a ajunge sigur la scopurile sale.

Planul general al războiului împotriva Bisericii a fost depus în Cameră la 31 martie 1883 de dl Paul Bert. El rămâne documentul capital al acestui timp. — Separarea Bisericii de Stat — Denunțarea Concordatului — Secularizarea bunurilor clerului regulat și secular. Iată ce trebuie urmărit cu răbdare.

În așteptarea realizării acestui deziderat, trebuie să se folosească Concordatul ca o armă pentru a lovi sigur Biserica. „Concordatul, spunea în încheiere Paul Bert, dă Statului o armă puternică, dacă știe să se servească de ea; iar această armă este alegerea episcopilor și asentimentul dat la numirea curaților.

Ferry, Waldeck, Combes, Loubet, Briand, Clemenceau n-au avut nicio politică personală. Ei au executat pasiv ordinele Masoneriei pentru realizarea planului ale cărui linii Paul Bert, sub dictarea ei, le trasase. Fiecare minister a avut o parte din acest plan de executat și și-a făcut treaba cu mai multă sau mai puțină dibăcie. Dar a mers înainte la ordin.

Camera din 1889 face legea asupra fabricilor; aceea din 1893 face legea de creștere; aceea din 1898 pregătește separarea

Bisericii de Stat în legea asupra asociațiilor; aceea din 1902 împlinește separarea; aceea din 1906 face să iasă din ea efectele pe care secta le aștepta.

În ianuarie 1892, la cincisprezece ani după substituirea republicii masonice republicii conservatoare, cei șase cardinali francezi, la care au aderat doisprezece arhiepiscopi, inclusiv doi coadjutori, și șaizeci și cinci de episcopi, inclusiv doi episcopi titulari, au publicat o **Expunere a situației făcute Bisericii Franței**, urmată de o **Declarație**.

Ei începeau prin a aminti cuvinte care tocmai fuseseră rostite de la tribuna franceză în numele guvernului: „Republica este plină de considerație pentru religie. Niciun guvern republican n-a avut gândul de a jigni în ceva religia sau de a restrânge exercițiul cultului. Nu voim, și întreg partidul republican nu voiește, să fie reprezentat ca având, în vreun moment, voit să se amestece în domeniul religios și să atingă libertatea conștiințelor."

Acestor cuvinte nerușinate, cardinalii veneau să le opună faptele. Ei începeau prin a spune: „Ceea ce este, din nefericire, adevărat, este că de doisprezece ani guvernul Republicii a fost altceva decât o personificare a puterii publice: el a fost personificarea unei doctrine, să zicem a unui program, în opoziție absolută cu credința catolică, și aplică această doctrină, realizează acest program, în așa fel încât nu există astăzi nimic, nici persoane, nici instituții, nici interese, care să

nu fi fost metodic lovite, micșorate și, pe cât a fost cu putință, distruse."

Cititorii noștri știu care este această doctrină, de unde vine, din ce epocă datează, cine au fost născocitorii ei; și nu ignoră nici care este asociația tenebroasă care și-a luat sarcina de a o face să triumfe și de a-i stabili domnia pe ruina tuturor instituțiilor creștine, spre marea pagubă a tuturor intereselor legitime.

CAPITOLUL XXII
SEPARAREA BISERICII ȘI A STATULUI

Principalul organ al calvinismului, *Journal de Genève*, la conventul Marelui Orient al Franței din 1906, confirma în acești termeni ceea ce s-a spus mai sus despre voința sectei de a nimici creștinismul în Franța: „Francmasoneria își ține în acest moment asizele la Paris, unde patru sute de delegați ai diferitelor loji din țară deliberează. Este un mare eveniment. Nu trebuie să se ascundă, într-adevăr, că Francmasoneria ține în mâinile sale destinele țării. Deși nu numără decât douăzeci și șase de mii de aderenți, ea dirijează după bunul ei plac politica franceză. Toate legile de care catolicismul se plânge atât de amar au fost mai întâi elaborate în conventele sale. Ea le-a impus guvernului și Camerelor. Ea va dicta toate măsurile destinate să le asigure aplicarea. Nimeni nu se îndoiește de aceasta și nimeni, nici chiar cei mai independenți, nu ar îndrăzni să lovească pe față voința sa suverană. Curând ar fi

zdrobit acela care și-ar îngădui numai să o nesocotească. Niciodată, din epoca în care Roma poruncea regilor și prinților, nu s-a văzut o asemenea putere.

„Voința Francmasoneriei, nimeni nu o mai ignoră, este de a distruge catolicismul în Franța. Ea nu va avea nici încetare, nici răgaz până ce nu-l va fi doborât. Toate resorturile sale sunt întinse numai spre acest scop."

Deja Revoluția își dăduse misiunea de a realiza acest plan.

Ea a crezut că îl va atinge prin constituția civilă a clerului. Prin ea, separa Biserica Franței de Roma și știa bine că, lăsată singură, Biserica Franței nu ar putea subzista multă vreme. Articolul IV din Titlul I al Constituției prevedea:

„Este interzis oricărei biserici sau parohii din Franța și oricărui cetățean francez să recunoască, în vreun caz și sub vreun pretext, autoritatea unui episcop ordinar sau mitropolit al cărui scaun ar fi stabilit sub dominația unei puteri străine, nici pe aceea a delegaților săi rezidând în Franța sau în altă parte." Această formulă îl viza direct pe Papă, a cărui autoritate de jurisdicție asupra episcopilor francezi era negată în principiu.

Articolul 19 din Titlul II prevedea: „Noul episcop (ales de un colegiu electoral laic) nu se va putea adresa Papei pentru a obține de la el nicio confirmare; ci îi va scrie ca șefului văzut al Bisericii universale, în mărturia unității de credință și de comuniune pe care trebuie să o întrețină cu el."

Era schisma nu numai organizată, ci și poruncită, fiindcă, pe de o parte, este interzis oricărei biserici și oricărui cetățean francez să recunoască, în niciun caz, autoritatea unui episcop străin de Franța, iar pe de altă parte, le este deopotrivă interzis episcopilor numiți în virtutea noii constituții să se adreseze Papei pentru a obține de la el vreo confirmare. Se credea, desigur, că, lipsită de seva vieții supranaturale a cărei izvor Iisus Hristos l-a așezat la Vatican, Biserica Franței nu va întârzia să piară de inaniție.

Se știe că clerul și credincioșii, prin vărsarea sângelui lor, au obținut ca raporturile dintre Biserica Franței și Capul ei să fie restabilite conform instituirii Domnului nostru Iisus Hristos.

Ceea ce fusese încercat la sfârșitul primei perioade a acțiunii masonice a fost încercat la fel la sfârșitul celei de-a doua perioade. Legea Separării Bisericii și a Statului este făcută pentru a relua opera Constituției civile a clerului și, ca și ea, și în același scop, pentru a organiza schisma. Secta întâmpină aceeași rezistență și va avea același eșec. Patru legi au fost forjate succesiv pentru a surprinde, prin viclenie, consimțământul clerului la intrarea sa pe o cale acoperită care voia să ducă la schismă; se anunță o a cincea, dar Veghetoarea are ochiul deschis și echipajul este docil la cuvintele ei de ordine.

După cum afacerea Ferrer, tot astfel pregătirea, elaborarea și aplicarea legii separării pun într-o lumină strălucitoare modul de acțiune al Francmasoneriei și arată cum știe ea

să-şi impună voinţa asupra puterilor publice. De aceea trebuie să ne oprim asupra acestui fapt.

Încă din anul 1868, aşadar sub Imperiu, Jules Simon, expunând programul „republicanilor", promitea sfâşierea Concordatului şi separarea Bisericii de Stat.

Domnul Jules Simon nu era decât purtătorul de cuvânt al sectei anticreştine. De mai bine de o jumătate de secol acest program constituia unul dintre capitolele planului trasat masoneriei pentru războiul ce trebuia purtat împotriva civilizaţiei creştine şi care, de atunci înainte, se executa fără întrerupere.

Articolele organice începuseră prin a pune clerul, cultul şi chiar învăţământul doctrinar sub dependenţa Statului.

Indemnizaţia concordatară devenise o remuneraţie, de când miniştrii protestanţi mai întâi, iar apoi rabinii evrei au fost înscrişi în buget pe acelaşi temei ca şi preoţii catolici.

Aceştia au fost de atunci înainte consideraţi funcţionari, prezentaţi ca atare publicului şi trataţi ca atare.

Bisericile şi catedralele au fost treptat ataşate departamentelor şi comunelor. Nu a mai fost cu putinţă să se construiască altele, chiar numai din ofrandele credincioşilor, fără a fi dăruite autorităţii civile, sub pedeapsa de a nu putea fi destinate cultului, pentru ca, atunci când va veni ceasul separării, să poată fi, fără dificultate, smulse catolicilor. Tot

astfel, în pofida unei clauze exprese a Concordatului, nu i-a mai fost îngăduit Bisericii din Franța să dobândească pământuri și alte imobile; toate resursele sale au trebuit să fie transformate în rente asupra Statului, pentru ca acesta să nu aibă decât să închidă mâna care le deținea atunci când va veni ceasul separării.

Se poate, în fața acestor planuri concepute pe termen lung, a căror realizare este urmărită în mod continuu, să se tăgăduiască existența unui agent care le-a conceput și care execută sau face să fie executate diferitele lor părți, potrivit înlesnirilor pe care le oferă vremurile și împrejurările? Mulțimea fără număr a oamenilor care, în diferitele ramuri ale administrației și chiar în înaltele funcții ale puterii, și-au dat concursul acestui agent misterios nu știau, în cea mai mare parte, la ce lucrau. Puterea ocultă care îi sugestiona și îi făcea să acționeze știa însă ce voia și spre ce tindea acțiunea sa stăruitoare.

În anul 1871, domnul Pradier, republican catolic, a depus un proiect de lege de separare. Nu vrem să spunem că s-ar fi făcut prin aceasta slujitorul direct și conștient al Francmasoneriei; suntem siguri de contrariul. Dar, prin deschiderea dată spiritului său ideilor pe care Francmasoneria le răspândește, s-a aflat, ca atâția alții, pregătit să facă lucrarea ei, deși o ignora sau o detesta.

Din momentul în care republicanii s-au văzut majoritari în Cameră, chestiunea a fost ridicată la fiecare discuție a

bugetului cultelor. La conventul din 1899, la 23 septembrie, fratele Prêt a dat în acești termeni rațiunea acestei tactici: „Când vom fi obținut separarea Bisericii de Stat, pe care o dorim de atâta vreme din toate puterile noastre — căci simțiți bine că obținerea ei se va datora influenței voastre — dacă ni se va întreba atunci cum am făcut pentru a o obține, vom răspunde: propunând-o și făcând-o să fie propusă mereu."

Astfel reamintită an de an, propunerea părea din ce în ce mai puțin stranie și din ce în ce mai puțin irealizabilă.

Domnul Paul Bert începuse această tactică încă din 1873. „Va veni ceasul, spunea el; să avem răbdare; să așteptăm ca legile asupra instrucțiunii să-și fi produs efectul; să așteptăm ca educația femeilor să fie eliberată de credințele religioase; și între timp să grăbim ruptura cu Biserica printr-o serie de măsuri care o vor slăbi treptat."

Zece ani mai târziu el anunța că venise ceasul de a începe prin a readuce Biserica din Franța la executarea strictă a Concordatului (citiți: a Articolelor organice) și de a ajunge la suprimarea tuturor privilegiilor acordate ecleziasticilor și Bisericii.

„După ce vom fi constatat rezultatele acestei funcționări legislative necunoscute din 1804 încoace, adăuga Paul Bert, atunci va putea fi, după părerea noastră, oportun și potrivit să se examineze dacă se cuvine a pronunța separarea Statului,

reintrat în plinătatea puterii sale, de Biserica redusă la propriile sale forțe și la dreptul ei strict."

În anul 1900, conventul Marelui Orient a fost sesizat cu un ansamblu de propuneri și dorințe provenind de la diferite congrese și ateliere masonice, îndeosebi de la Congresul lojilor din regiunea pariziană și al lojilor din sud-vest; de la lojile din Gap; Loja Prietenii din Hautes-Alpes; din Boulogne-sur-Mer: Loja Prietenia; din Melun: Loja Copiii lui Hiram; din Sommières: Loja Marșul înainte; din Toulon: Loja Reuniunea; din Ribérac: Loja Stupul Patrioților; din Caen: Loja Thèmis; din Oran: Loja Uniunea africană etc.

După ce a luat cunoștință de aceste dorințe, conventul și-a formulat astfel rezoluția:
„Considerând că abolirea Concordatului, separarea Bisericilor de Stat, suprimarea bugetului cultelor, retragerea ambasadei franceze de la Vatican și reluarea bunurilor de mână moartă rămân printre revendicările cele mai formale ale partidului republican, se cuvine totuși, în așteptarea triumfului acestor revendicări, să se urmărească rezoluții de așteptare imediat realizabile."

Urmează o lungă serie de dorințe care răspund acestui deziderat.

În februarie 1904, domnul Keller, în *Correspondance hebdomadaire*, spune că, în cursul acestei pregătiri, domnul Loubet, care nu era încă președintele Republicii,

plimbându-se în Senat prin galeria Busturilor, a spus într-o conversație:
„Și eu sunt partizan al Separării, dar nu o voi vota decât după ce vom fi terminat de a pune frâu Bisericii și de a dezarma pe preoți."

S-a lucrat la aceasta prin legi, prin decrete, prin diferite măsuri înțelept distanțate. Totuși atenția catolicilor asupra celor ce se făceau devenea din zi în zi mai neliniștită.

Președintele Carnot, fie din propria inițiativă, fie prin sugestie masonică, a crezut că trebuie, pentru a adormi opinia publică și vigilența pontificală, să scrie o scrisoare autografă lui Leon al XIII-lea, promițând observarea sinceră a Concordatului și respectarea tratatelor care poartă semnătura Franței.

Nu era decât o tactică, un stratagem. Sub adăpostul încrederii pe care aceste cuvinte o inspirau, secta își făcea ultimele pregătiri.

După o jumătate de secol de studii și de dispoziții, ea a crezut că venise în sfârșit ceasul de a trece la acțiune. Nu a îndrăznit totuși încă să vorbească deschis, să prezinte în termeni proprii o lege de confiscare și de separare. Domnul Waldeck-Rousseau a fost însărcinat să facă să fie votată și promulgată o lege asupra asociațiilor în general: nu avea să fie greu apoi să se declare că diecezele și parohiile sunt asociații religioase și să fie trecute sub regimul celorlalte asociații de același caracter.

Domnul Waldeck-Rousseau își propunea oare cu adevărat să nu aplice decât cu moderație congregațiilor legea pe care tocmai o obținuse și să se oprească aici? Oricum ar fi, odată legea votată, el a fost răsturnat și înlocuit cu domnul Combes.

Se știe cu ce rigoare a aplicat acesta legea asupra asociațiilor și ce hecatombe a făcut și de care s-a lăudat. Dar nu a socotit această armă suficientă împotriva Bisericii. La 21 martie 1903, în Cameră, și la 14 ianuarie 1904, în Senat, a vorbit despre o lege expresă asupra Separării.

„Am fost întotdeauna, spunea el, partizan al Separării Bisericii de Stat."

Apoi adăuga:
„Dar când am luat puterea, am judecat că opinia publică nu era încă suficient pregătită pentru această reformă; am judecat necesar să o aducem la aceasta."

La puțin timp după aceea, el a publicat, sub titlul: **O a doua campanie: către Separare**, aceste rânduri:

„Congregațiile au fost dizolvate, casele lor au fost închise. În ziua următoare acestei operațiuni, cea mai profundă pace a domnit pretutindeni, chiar și în localitățile cele mai vechi abandonate acțiunilor mănăstirilor. Tăcerea s-a făcut, acolo ca și în altă parte, asupra congregațiilor atât de agitate în ajun. În clipa de față, uitarea a înghițit până și numele lor.

La fel va fi și cu consecințele sociale ale Separării Bisericilor de Stat."

Aceste cuvinte arătau că opinia sa era deja formată și că el credea că poate merge mai departe.

Astfel, conventul din septembrie al aceluiași an a început printr-o moțiune de deplină încredere acordată fratelui Combes, în care se spune că „delegații Lojilor din Franța, reuniți în Adunare generală luni, 12 septembrie 1904, cer ca în sesiunea din ianuarie să se discute simultan Separarea Bisericilor de Stat și casa de pensii pentru muncitori".

Iar fratele Combes răspunde, la 15 septembrie: „Mă voi strădui din toate puterile mele să realizez cât mai grabnic cu putință reformele democratice indicate în adresa primită."

Totuși, pentru o măsură atât de gravă, era bine să se inducă în eroare opinia publică și să i se facă să creadă că vina era de partea adversarului.

Se cunosc mijloacele odioase care au fost folosite.

Un istoric, care nu este nicidecum dispus să vadă intervenția divină în evenimentele umane, a caracterizat astfel misiunea Franței în lume:

„Odată cu convertirea lui Clovis, țara francilor și a Galiei a devenit centrul catolicismului și, prin aceasta, al civilizației."

Cum s-a întâmplat aceasta? Papa Ștefan o spune: prin rolul pe care Franța l-a acceptat încă de la începuturile sale, acela de a fi apărătoarea Sfântului Scaun. Într-o scrisoare adresată lui Pepin, el îl face astfel să vorbească pe apostolul sfântul Petru: „Potrivit făgăduinței primite de la Domnul și Răscumpărătorul nostru, eu deosebesc poporul francilor dintre toate națiunile. Dați romanilor (Papii) sprijinul puterilor voastre, pentru ca eu, Petru, să vă acopăr cu ocrotirea mea în această lume și în cealaltă."

Franța era încă fidelă acestei misiuni în secolul al XIX-lea; ea îl restabilea pe Pius al IX-lea pe tronul său și stătea de strajă lângă el. Secta anticreștină suporta aceasta cu înfiorare. Ea a cerut lui Napoleon al III-lea să retragă de la Roma drapelul francez, pentru ca piemontesul să poată intra acolo. Europa nu a consimțit pe deplin la această crimă; ea și-a menținut ambasadorii pe lângă Papă și i-a păstrat astfel rangul printre suverani. La rândul lor, Papii Pius al IX-lea, Leon al XIII-lea și Pius al X-lea nu au încetat să protesteze și, prin aceasta, să împiedice ca prescripția să poată începe să curgă. Papii au menținut astfel dreptul în întregimea sa.

Șefii statelor catolice și-au făcut o lege inviolabilă de a nu vizita la Roma pe regii Italiei, pentru a nu părea, în ochii popoarelor, că recunosc suveranitatea pe care principii de Savoia și-o atribuie acolo în mod ilegitim. Suveranii Austriei, Spaniei, Portugaliei, Saxoniei, Bavariei și Belgiei și-au interzis, în acest scop, chiar și vizite de familie la Roma fără caracter politic, pentru a nu se pune în obligația morală de a-l

saluta acolo pe uzurpator. Împărații și regii națiunilor schismatice, atunci când s-au dus la Roma, au arătat aceeași voință de a păstra și ei drepturile Sfântului Scaun. Urmând să fie admiși pentru a-și prezenta omagiile Papei, ei au recurs la această combinație: au luat domiciliu la ambasada lor, care face parte din teritoriul lor, și de acolo s-au dus la Vatican, adesea în trăsuri pe care le făcuseră să fie aduse direct din țara lor, făcând astfel Papei-Rege o vizită în care mărturiseau că ignoră prezența la Roma a uzurpatorului.

Secta suporta aceasta cu nerăbdare. Ea a hotărât să pună capăt acestei situații și să se folosească pentru aceasta de Președintele Republicii franceze. Găsea în aceasta trei avantaje: ca Franța să-și desăvârșească repudierea rolului său providențial; ca Papalitatea să piardă ultima urmă a suveranității sale; și ca Republica să aibă un pretext pentru legea sa de separare. Căci se gândea bine că Papa nu va lăsa să treacă o asemenea insultă fără a protesta, iar ea se va înarma cu această protestare pentru a motiva o separare răsunătoare.

Scenariul a fost executat punct cu punct. Călătoria domnului Loubet a fost anunțată în Cameră și i s-au cerut credite. Ele au fost acordate. Raliații au lăsat domnului conte Boni de Castellane în Cameră și domnului Dominique Delahaye în Senat onoarea de a apăra dreptul pontifical și onoarea Franței; și, ceea ce este încă și mai deplorabil, dintre cei doi preoți deputați, unul, domnul Gayraud, s-a abținut de la vot, iar celălalt, domnul Lemire, i-a dat prin votul său domnului Loubet mijloacele de a-și îndeplini nelegiuirea.

La 23 aprilie 1904, domnul Loubet a părăsit Parisul pentru a merge la Roma, unde a ajuns în seara următoare. Acolo s-a purtat ca un smerit slujitor al masoneriei internaționale.

Suveranul Pontif a adresat în secret guvernului Republicii o protestare împotriva „gravei ofense" aduse de șeful statului drepturilor Sfântului Scaun. Această protestare a fost comunicată celorlalte guverne, pentru ca faptul împlinit să nu poată face lege. Un semi-evreu, prințul de Monaco, a predat-o unui ziar pentru a fi publicată.

Domnul Combes a pretins că această publicare era opera Sfântului Scaun și a cerut explicații prin ambasador. Secretarul de Stat a cerut ca chestiunea să fie pusă în scris. În loc să se supună unei dorințe atât de legitime și de înțelepte, ambasadorul a făcut cunoscut că primise ordinul de a pleca în concediu. Apoi domnul Combes a cerut retragerea celor două scrisori prin care episcopii de Laval și de Dijon erau chemați la Roma pentru a se justifica de acuzațiile aduse împotriva lor. Retragerea acestor scrisori ar fi însemnat abdicarea oricărei autorități pontificale asupra episcopilor din Franța. În urma refuzului Sfântului Scaun, relațiile diplomatice au fost definitiv rupte.

Toate lucrurile fiind astfel pregătite, în prima zi a lunii februarie 1905 a fost discutată în Cameră o interpelare a domnului Morlot. Ea s-a încheiat prin această moțiune:
„Camera, constatând că atitudinea Vaticanului a făcut inevitabilă Separarea Bisericii de Stat și contând pe guvern

pentru a face să fie votată imediat după buget, trece la ordinea de zi."

Cu doisprezece ani mai înainte, la conventul din septembrie 1892, fratele Doumer, președinte, propusese și făcuse să fie adoptată o propunere a Lojii Emanciparea, Orientul Parisului, concepută astfel:
„Orice francmason învestit cu un mandat electiv are obligația de a vota orice propunere menită să asigure în scurt timp Separarea Bisericilor de Stat, sub pedeapsa de delict masonic. Un vot contrar emis de acest frate va atrage punerea sa imediată sub acuzare. Un al doilea vot contrar va fi considerat delict de primă clasă."

Când proiectul de lege a fost depus în Cameră, raliații, reluând rolul de adormitori pe care îl îndepliniseră deja de atâtea ori, au strigat cu toții într-un glas: „Aceasta nu va duce la nimic!" Și chiar dacă ar duce, nu ar fi nimic de deplâns, căci Biserica din Franța își va recăpăta prin aceasta plinătatea libertății sale.

Camera a început discuția în luna martie 1905.

O chestiune prealabilă se impunea: are parlamentul dreptul de a vota o lege care atinge atâtea interese fără a consulta țara? S-au ferit bine de aceasta. Domnul marchiz de Rosambo a emis părerea că grupul de opoziție catolică trebuia să refuze să coopereze în vreun fel la această lege și să discute condițiile spoliării și servituții noastre. Cel mai bine i se părea să

părăsească sala ședințelor, notificând Franței motivele acestei atitudini, și să nu revină decât atunci când lucrarea lojilor ar fi fost terminată. Părerea era înțeleaptă. Dar nu mai suntem în vremea rezoluțiilor franche.

În primele zile ale lunii aprilie a fost votată trecerea la discutarea articolelor cu 358 de voturi contra 217 și, în același timp, urgența care respingea garanția înscrisă în lege a unei a doua deliberări. Loja spusese: faceți repede.

Domnul Berthouliet a cerut ca înainte de votul definitiv să se profite de sesiunea consiliilor municipale și generale pentru a se informa asupra stării opiniei în această chestiune. Această moțiune a fost respinsă.

În cursul discuției a intervenit însă afacerea denunțului care l-a doborât pe domnul Combes. El a fost înlocuit de domnul Rouvier. Atunci când domnul Combes introdusese chestiunea Separării în consiliul de miniștri, Rouvier pronunțase împotriva acestui proiect un discurs vehement, încheiat cu aceste cuvinte:
„Dacă faceți Separarea, vă arunc portofoliul, îl puteți lua."

Masoneria poruncește, Rouvier ascultă. Discuția a continuat și, înainte de a se despărți, la sfârșitul lunii aprilie, Camera a votat faimosul articol 4. Punctul culminant al legii, ceea ce ea voia să obțină mai presus de toate, era instituirea asociațiilor culturale potrivit celor șapte articole ale Titlului IV. Fabricile, în momentul dizolvării lor, trebuiau să le transmită bunurile

pe care le administrau. Marea obiecție care a fost făcută era că aceste asociații, așa cum le voia legea, nu cunoșteau ierarhia catolică și nici nu erau recunoscute de ea: ar fi fost tot atâtea mici biserici schismatice câte parohii există în Franța pe care se voia să le creeze. Intențiile și scopurile urmărite de sectă erau prea limpede dezvăluite. S-a înțeles că se va întâlni o rezistență nu mai mică decât aceea pe care o stârnise Constituția civilă a clerului. Trebuia să se mascheze aceste scopuri fără a le abandona. S-a crezut că se va ajunge la aceasta printr-un amendament introdus în articolul 4, titlul II.

Iată acest articol. Italicele marchează modificarea adusă proiectului prezentat de Guvern și de Comisie:

„În termen de un an de la promulgarea prezentei legi, bunurile mobile și imobile ale Menselor, Fabricilor, Consiliilor presbiteriale, Consistoriilor și ale altor Așezăminte publice ale cultului vor fi, cu toate sarcinile și obligațiile care le apasă, transferate cu același titlu de către reprezentanții legali ai acestor așezăminte către asociațiile care, conformându-se regulilor de organizare generală a cultului al cărui exercițiu își propun să-l asigure, se vor fi constituit în chip legal, potrivit prescripției articolului 17, pentru exercitarea acestui cult, în vechile circumscripții ale ziselor așezăminte."

Astfel amendat, articolul 4 a fost votat cu 509 voturi contra 44. Se vede din aceste cifre că acest articol a fost acceptat de centru și de o parte a dreptei. În presa catolică, el a fost primit

cu o satisfacție vădită care, la unii, a mers aproape până la entuziasm: atât de înrădăcinat este spiritul de conciliere în mințile vremii. Totuși, se ceruse Camerei ca ierarhia, adică episcopii și Papa, să aibă a se pronunța asupra calității asociațiilor care ar reclama bunurile parohiilor și diecezelor. Comisia și Guvernul refuzaseră aceasta și propuseseră această formulă amfigorică: „reguli de organizare generală a cultului", care nu angaja la nimic și al cărei sens putea fi restrâns după voie. Și, de altfel, cine ar fi avut a se pronunța asupra conformității sau neconformității cu regulile de organizare? Oare episcopii? Nicidecum; ci tribunalele în care șed evrei și protestanți, francmasoni și liber-cugetători, interesați să dezorganizeze Biserica Catolică. „Pretind, scria domnul Jaurès în ziarul său, că articolul 4, așa cum l-am votat, va fi, înaintea tribunalelor civile, pentru preoții republicani și pentru asociațiile cultuale solidarizate cu ei, un excelent mijloc de apărare. El îi ocrotește împotriva arbitrariului politicienesc al episcopilor."

Ansamblul legii a fost votat la 3 iulie cu 341 voturi contra 223. Este bine de observat că cei 341 de deputați ai majorității fuseseră aleși de 2.980.340 de alegători din 11.219.992. Ei reprezentau, așadar, un sfert din suveranitatea națională, cu condiția de a lăsa în afara ei femeile și tinerii.

Din Cameră, proiectul de lege a trecut la Senat. „Trebuie, a strigat senatorul Philippe Berger, să fie votată așa cum este." Și domnul Clemenceau, după ce i-a arătat incoerențele, a spus: „Și totuși, o voi vota, pentru că sunt prins într-o menghină

din care îmi este cu neputință să mă desprind, pentru că sunt prizonierul partidului meu."

Încă de la mijlocul lui iulie, Comisia senatorială a adoptat, cu 11 voturi contra 2, proiectul votat de Cameră fără a-i schimba o iotă. O modificare, oricât de ușoară ar fi fost, ar fi prelungit discuția. Trebuia să se ajungă cât mai curând la capăt. Domnul Briand, raportor al Comisiei, nu s-a temut să dea, în ziarul său, *L'Humanité*, motivul acestei grabe: „Biserica actuală este o citadelă adormită, meterezele sale sunt lipsite de tunuri; arsenalele sale sunt goale, armatele sale risipite, căpeteniile sale ațipite. Dacă știm cum să procedăm, vom cădea pe neașteptate asupra acestei citadele fără apărare și o vom lua fără luptă, « precum soldații lui Mahomed au luat Bizanțul »."

Domnul Maxime Lecomte și-a prezentat raportul Comisiei senatoriale în ultimele zile ale lui octombrie. El respingea acolo toate proiectele de modificare a textului votat de Cameră: „pentru că, spunea el, nu era nici o clipă de pierdut".

Senatul a început deliberarea joi, 9 noiembrie. Și el a votat urgența. Și totuși, observa *Journal des Débats*, „Separarea este neîndoielnic cea mai gravă reformă care s-ar fi votat și discutat de un secol încoace".

La 6 decembrie, Senatul își terminase lucrarea.

Cincisprezece zile mai târziu, domnul Veber, deputat, prezida la Pantin un banchet în onoarea Separării.

Domnul Ferdinand Buisson a luat acolo cuvântul. „Separarea, spunea el, cere trei sarcini noi: 1° sarcina legală: legislația va trebui, într-un scurt răstimp, să corecteze legea; 2° sarcina morală: trebuie să facem să intre spiritul legii în familie, să o desprindem și pe ea de Biserică; 3° sarcina socială: Separarea ar fi inutilă dacă nu ar deveni un instrument de emancipare de sub dogmă, pentru a grăbi cucerirea fericirii pământești prin dreptatea socială și fraternitatea umană."

Cu alte cuvinte, Separarea Bisericii de Stat este o mare victorie dobândită în lupta dintre cele două civilizații. Dar, pentru ca victoria să fie deplină, trebuie să fie urmărită pe terenul politic, pe terenul familial și pe terenul social. Astfel, *L'Action* a strigat: „Votul parlamentului francez marchează o dată istorică a UMANITĂȚII. Fiica cea mare a Bisericii devine mama glorioasă a Liberei Umanități."

Jaurès, aruncând o privire asupra ansamblului dezbaterilor care tocmai avuseseră loc în Cameră și în Senat asupra unei chestiuni de această importanță, făcea în ziarul său această constatare, care nu era spre onoarea noastră:

„Oare adversarii noștri au opus doctrină doctrinei, ideal idealului? Au avut ei curajul de a ridica împotriva gândirii Revoluției întreaga gândire catolică, de a revendica pentru Dumnezeul revelației creștine dreptul nu numai de a inspira și de a călăuzi societatea spirituală, ci de a modela societatea civilă? Nu, ei s-au eschivat, au șicanat asupra unor detalii de

organizare. Nu au afirmat limpede principiul însuși care este ca sufletul Bisericii."

Vai, aceia dintre reprezentanții noștri care ar fi fost pe măsura unui asemenea rol — dacă s-ar fi găsit unii — nu ar fi fost susținuți din afară. Cuvântul domnului Jaurès, reprodus mai sus, nu era lipsit de temei. Eram în dezordine; ce spun?

Adversarii noștri aveau voința răului; noi am pierdut voința binelui. Singurii care se agitau erau conciliatorii. În tot cursul discuției legii, în fiecare duminică, într-un anumit atelier din fundătura Ronsin, domnul Desjardins aduna vreo cincisprezece persoane; printre ele, domnul Buisson, președintele Comisiei parlamentare, abăți, pastori protestanți și evreii Joseph și Salomon Reinach. Domnul Buisson se informa acolo asupra sacrificiilor pe care Biserica ar putea să le consimtă și asupra dispozițiilor de neacceptat pentru ea. Poate că acolo au fost chibzuite termenii adăugirii la articolul 4.

Abatele care se aflau acolo nu țineau ultimul rang în masa democraților creștini, a silloniștilor, a moderniștilor care visează o nouă ordine de lucruri pentru Biserică și pentru lume. Această masă vlăguiește Biserica Franței. De aceea, după câteva tânguiri, ea vestea intenția de a trage folos din noul regim: „Se găsesc, spunea abatele Lemire directorului ziarului *La Croix du Cantal*, ziare catolice care spun că noua lege este o lege schismatică. Nu este nimic de felul acesta." Ei vorbeau asemenea acelui redactor al *Tribune de Genève*, ziar protestant, care spunea:

„Catolicii vor întemeia asociații cultuale. Ei nu se împotrivesc să trăiască sub un alt regim decât cel al concordatului. Vor găsi în aceasta avantaje... și neajunsuri. Separarea este un expedient politic; nu este o chestiune religioasă. Cred că catolicii vor scoate din ea o mai mare putere din punctul de vedere al credinței."

Nimic de mirare, așadar, că *Bulletin de la Semaine* a venit să dea această lozincă: „Se cuvine mai ales să se pregătească, fără întârziere, un model unic, uniform, al acestor asociații culturale care trebuie să fie stabilite pe întreg teritoriul și să se cadă de acord asupra principiilor care trebuie să le constituie."

Ziare, trimise gratuit clerului, au fost îndată create pentru a-l angaja pe această cale și a începe punerea în aplicare a legii. S-a aflat mai târziu că directorii acestor ziare primiseră, pentru a le crea și a le răspândi, o parte din fondurile secrete din mâna domnului Clemenceau.

La rândul lor, sectarii spuneau foarte răspicat că nu se vor opri aici. „Nu este decât o etapă", spusese domnul Bepmale, deputat de Saint-Gaudens; legea votată nu este decât o tranziție. Și la Congresul radical, care a avut loc în acea vreme, domnul Pelletan și toți oratorii au avut grijă să arate că „carta făcută în pripă nu era decât o cartă provizorie".

Se știe cum Suveranul Pontif a nimicit speranțele unora și ale altora.

Prin același act, Pius al X-lea a împiedicat planurile Francmasoneriei internaționale. Ea tocmai crease, credea ea, prin jocul Asociațiilor cultuale, principiul dizolvării Bisericii Franței. Își făgăduia desigur să facă, după același model, aceeași operațiune și la celelalte popoare. Astfel, atunci când Clemenceau, după prima aplicare a legii Separării, a anunțat Camerelor că tocmai trăsese „prima sa lovitură de tun" asupra edificiului catolic, Marele Orient al Italiei a adresat Marelui Orient al Franței o telegramă de felicitare, iar Marele Orient al Franței, în răspunsul său către Marele Orient al Italiei, a salutat „ziua apropiată în care Roma laică va proclama decăderea Romei papale."

Asemenea corespondențe au fost schimbate și între alte puteri masonice. În America meridională, loja *Estella de Oriente* a făcut cunoscut că invita cele trei sute de loji ale Republicii Argentine să celebreze în aceeași zi, printr-un meeting, marea operă pe care masoneria franceză tocmai o săvârșise.

Separarea Bisericii de Stat și constituția civilă a clerului sunt cele două puncte culminante ale lucrării masonice în Franța. Ele încheie două perioade, perioade de pregătire pentru o nouă stare de lucruri al cărei punct de plecare trebuiau să fie.

Această stare de lucruri nu a putut izbândi; ea a fost înăbușită în principiul ei în vremea Revoluției prin atașamentul clerului față de Scaunul apostolic și prin atașamentul credincioșilor față de păstorii lor legitimi.

Asistăm astăzi la același deznodământ mulțumită enciclicelor lui Pius al X-lea, unirii episcopatului, dezinteresării clerului și bunei dispoziții sufletești a credincioșilor.

Vom vedea acum acțiunile Francmasoneriei nu numai pe scena restrânsă a Franței, ci pe aceea a Europei și chiar a lumii.

CUPRINS

TOMUL I
STAREA CHESTIUNII

I - STAREA CHESTIUNII

CAPITOLUL I - CELE DOUĂ CIVILIZAȚII

Propozițiile terminale ale Syllabus-ului lui Pius al IX-lea și ale celui al lui Pius al X-lea. - Nevoia fericirii în inima omului. - Două căi. - Adam și-a târât urmașii pe calea cea rea. - Isus Cristos i-a readus pe calea cea bună. - Mișcarea de ascensiune a societății pe calea lui Cristos până în secolul al XIII-lea. - Prosperitatea sa.

CAPITOLUL II - DUBLA CONCEPȚIE DESPRE VIAȚĂ

Dubla concepție despre viață: viața este dată pentru a ne bucura, viața este dată pentru a merita. - Viața de acum este pregătirea pentru adevărata viață. - Adevărata viață este viața veșnică. - Acolo Îl vom vedea pe Dumnezeu față către față, Îl vom iubi cu iubirea cu care Se iubește pe Sine. - Pentru aceasta trebuie încă de aici de jos să fim înălțați la o stare supranaturală. - Concepția despre viață adusă de Isus Cristos a modificat societatea și familia, instituțiile și moravurile.

CAPITOLUL III – RENAȘTEREA, PUNCT DE PLECARE AL CIVILIZAȚIEI MODERNE

Societatea creștină în secolul al XIII-lea. – O abatere se pregătește. – Umaniștii. – Renaștere păgână. – Partea Papilor în Renaștere. – Ideile și moravurile umaniștilor. – Anticreștinism.

CAPITOLUL IV – REFORMA, FIICA RENAȘTERII

Țelul activității omenești este schimbat. – Acțiunea umaniștilor asupra publicului îl dispune către Reformă. – Protestantismul în Franța. – El voiește să pună stăpânire pe regat și să-l transforme chiar și politic. – Tradiționalismul religios și politic triumfă.

CAPITOLUL V – REVOLUȚIA INSTAUREAZĂ NATURALISMUL

Aluatul protestant aduce Revoluția. – Scopul ei: refacerea omului. – Opera ei: cultul naturii. – Îndumnezeirea omului. – Ruine. – Reacție.

CAPITOLUL VI – REVOLUȚIA, UNA DINTRE EPOCILE LUMII

Revoluția durează încă. – Ea este anticreștinismul și chiar răzvrătirea împotriva lui Dumnezeu. – Francezii vor da lumii spectacolul unei noi tragedii. – Întinderea Revoluției în timp și în spațiu. – Lumea nu poate rămâne în această stare. –

Lucrurile se orânduiesc pentru o răsturnare generală a globului.

CAPITOLUL VII – CEEA CE FACE ȘI SPUNE ÎN ZILELE NOASTRE REVOLUȚIA

Waldeck-Rousseau. Vorbele sale. – Două educații și două societăți în Franța. – Conflictul. – Necesitatea de a suprima educația creștină. – Mai întâi congregațiile, apoi Biserica.

CAPITOLUL VIII – UNDE DUCE CIVILIZAȚIA MODERNĂ

Dl Viviani: a smulge spiritul laic din îmbrățișările societății religioase. Gambetta: lupta este între agenții teocrației romane și fiii lui 89. Constatări făcute în Cameră cu privire la aceste cuvinte: d-nii Piou, Lasies, Bourgeois, Pelletan, Gayraud. – Război de exterminare împotriva Bisericii și împotriva tuturor instituțiilor sociale pentru a întemeia religia umanității. Diverse mărturii ale lojilor și ale congreselor.

CAPITOLUL IX – FRANCMASONERIA ESTE CEA CARE POARTĂ RĂZBOIUL ÎMPOTRIVA CIVILIZAȚIEI CREȘTINE

Denunțarea făcută de Leon al XIII-lea, confirmată de reprezentanții Francmasoneriei și de declarațiile și actele lojilor din toată Europa cu ocazia afacerii Ferrer.

II - AGENTUL CIVILIZAȚIEI MODERNE

PERIOADA I: DE LA ÎNCEPUTURI PÂNĂ LA REVOLUȚIE

CAPITOLUL X - ÎNCEPUTURILE FRANCMASONERIEI

O direcție este dată anticreștinismului. - Ea este dată de o societate secretă: Francmasoneria. - Începuturile sale la Roma, în catacombe. - Prezența sa în Europa la începutul Reformei. - Scopul său manifestat în primirea cavalerilor soarelui. - Cel dintâi revelator al Francmasoneriei: Barruel.

CAPITOLUL XI - FRANCMASONERIA ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA

I. - Enciclopediștii. - Voltaire inițiat la Londra. - Primele loji în Franța. - Enciclopedia. - Scopul său: să zdrobească infamul. - Mijloace: a se debarasa de călugări, a se folosi de presă și de colportaj. - A lua direcția învățământului. - A se preface că se ocupă de interesele poporului. - Împărțirea rolurilor. - Succes.

CAPITOLUL XII - FRANCMASONERIA ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA

II. - Anarhiștii. - Libertate, Egalitate: sofisme fundamentale ale Francmasoneriei. - Egalitate de orgoliu în opoziție cu aceea propovăduită de Domnul nostru Isus Cristos. - Libertate

distrugătoare a ierarhiei, temelia vieții sociale. - Una și cealaltă duc la anarhie. - În ele este cuprins secretul masonic, secretul Revoluției. - Mărturiile lui John Robison, ale contelui Haugwitz. - Francmasoneria, laborator al Revoluției. - Șaptezeci de ani de pregătire.

CAPITOLUL XIII - FRANCMASONERIA ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA

III. - Iluminații. - Întemeietorul lor. - Scrieri originale ale sectei. - Personaje care au făcut parte din ea la origine. - Dezvoltările sale. - Ea ia conducerea Francmasoneriei la conventul de la Wilhelmsbad. - Mărturiile contelui de Virieu, ale lui Louis Blanc.

CAPITOLUL XIV - FRANCMASONERIA ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA

IV. - Iacobinii. - Deputații de la Wilhelmsbad se întorc în loji. - Cartierul lor general la Frankfurt. - Iluminismul introdus în Franța de Mirabeau și Dietrich. - Planul său: o revoluție radicală. - Lojile își întăresc organizarea. - Moartea lui Ludovic al XVI-lea decretată. - Pregătirea alegerilor pentru Statele Generale. - Intrarea în loji a armatei și a plevei poporului. - Tezaurul de război. - Luarea Bastiliei. - Marea spaimă. - Iacobinii.

PERIOADA A II-A: DE LA REVOLUȚIE PÂNĂ ÎN ZILELE NOASTRE

CAPITOLUL XV - SUB PRIMUL IMPERIU

Francmasoneria, în pofida reacției, nu își părăsește nicidecum planul de răsturnare religioasă și socială.

Negocierea Concordatului. - Nu mai există religie de Stat. - Egalitatea cultelor. - Condiția înjosită și precară a catolicismului în Franța. - Condiția clerului secular, a clerului regulat, a seminariilor, a cultului. - Napoleon încearcă să-l facă pe Papă vasalul său. - El ia conducerea spiritelor prin universitate. - „Eu sunt mesia Revoluției."

CAPITOLUL XVI - SUB RESTAURAȚIE

Încă din 1799, Francmasoneria voia să menajeze alianța dintre Drept și Revoluție. - Sfânta Alianță. - Carta. - Egalitatea cultelor. - Suveranitatea. - Miniștri apostați și regicizi. - Guvernământ constituțional. - Intenții bune și măsuri bune. - Decazes. - Progresele Francmasoneriei. - Carbonarismul. - Pace și prosperitate. - Cucerirea Algeriei. - Concesiile. - Căderea.

CAPITOLUL XVII - SUB GUVERNĂMÂNTUL DIN IULIE

Mâna Masoneriei în Revoluția din 1830. - Necredința iudaică ridicată la rangul comuniunilor creștine. - Război surd

împotriva clerului catolic. – Apariția chestiunii muncitorești. – Lupta catolicilor pentru libertatea Bisericii.

CAPITOLUL XVIII – SUB A DOUA REPUBLICĂ

Convent la Strasbourg. – Francmasonii care se întorc de acolo alcătuiesc guvernul provizoriu. – Delegația lojilor pe lângă guvernul provizoriu. – Zilele din Iunie. – Succesul partidului catolic. – Acțiunea sa viciată de liberalism. – Lamennais.

CAPITOLUL XIX – SUB AL DOILEA IMPERIU

Francmasoneria alege pe unul dintre ai săi pentru o dictatură. – Satisfacțiile acordate catolicilor de Napoleon al III-lea. – Ele nu compromit în nimic opera Revoluției. – Scrisoarea către Edgar Ney. – Bomba lui Orsini. – Eliberarea Italiei. – Sadowa. – Războiul din 1870. – Triumful protestantismului în Europa. – În interior, plan de campanie împotriva catolicilor. – Încurajare dată Francmasoneriei. – Syllabus-ul. – Liga învățământului.

CAPITOLUL XX – SUB ADUNAREA NAȚIONALĂ

Reacție urmată de dezamăgire. – Primele lucrări ale Adunării naționale. – Francmasoneria la Comună. – Intrigile dlui Thiers. – Iluziile catolicilor liberali. – Erorile „monarhiștilor". – Intervențiile Germaniei. – Henric al V-lea îndepărtat de la tron.

CAPITOLUL XXI – SUB A TREIA REPUBLICĂ

Conventul de la Novara hotărăște dictatura lui Gambetta. – Pericolul clerical. – Planul de război al lui Paul Bert. – Declarația episcopatului. – Ministerele și Camerele, executanți ai înaltelor lucrări ale Francmasoneriei.

CAPITOLUL XXII – SEPARAREA BISERICII DE STAT

Ceea ce, în prima sa fază, Revoluția a voit să obțină prin constituția civilă a clerului, urmărește astăzi prin separarea Bisericii de Stat. – Ea a fost pregătită de-a lungul întregului secol al XIX-lea în administrația civilă. – Lucrarea lojilor. – Președintele Carnot încearcă să adoarmă vigilența lui Leon al XIII-lea. – Pregătirile în Franța. – Călătoria dlui Loubet la Roma. – Protestele Sfântului Scaun. – Camera declară că atitudinea Vaticanului face separarea inevitabilă. – Grabă scandaloasă în discutarea proiectului de lege în Cameră și în Senat. – Capcana asociațiilor cultuale. – Votul, „dată istorică a omenirii". – Atitudinea catolicilor liberali. – Hotărârea Sfântului Scaun.

TOMUL II
AGENTUL CIVILIZAȚIEI MODERNE

II - Constituția și mijloacele de acțiune ale Francmasoneriei

CAPITOLUL XXIII - VÂNZĂRILE ȘI ÎNALTA-VÂNZARE

Reluarea sub Restaurație a anticreștinismului. - Carbonarismul. - Locul său în Francmasonerie și misiunea sa. - Originile sale în Italia și în Franța. - Constituția sa. - Culmea sa, Înalta-Vânzare. - Hârtiile sale ajunse în mâinile lui Grigorie al XVI-lea. - Crétineau Joly chemat să le publice. - Dificultățile pe care le întâmpină. - Le introduce în parte în Biserica romană și Revoluția. - Portrete ale câtorva membri ai Înaltei-Vânzări. - Mazzini este respins din ea cu amenințări.

CAPITOLUL XXIV - OPERA PROPRIE A ÎNALTEI-VÂNZĂRI

Opera încredințată Înaltei-Vânzări era distrugerea puterii Papilor, preludiu necesar al nimicirii ideii creștine. - Mijloace preliminare: „a face nepopulară popimea". - A întrebuința în

acest scop presa în toată Europa. - A cere pe cale diplomatică reforme în Statele pontificale. - A reînvia amintirile Romei păgâne şi a supraexcita naţionalismul chiar şi în cler. - A câştiga pe Papă.

CAPITOLUL XXV - PRUDENŢĂ MASONICĂ

Stăruitoare recomandări către Fraţi de a se folosi de discreţie şi chiar de ipocrizie. - A tipări cât mai puţin cu putinţă şi a fabrica documente false. - A lucra pentru a obţine ca presa să păstreze tăcerea asupra sectei şi ca şefii de stat să nu creadă în primejdiile pe care ea le creează. - Recomandări deosebite şi sub ameninţarea vieţii către membrii Înaltei-Vânzări. - Ei dau Francmasoni pe mâna poliţiei pentru a abate atenţia de la ei înşişi.

CAPITOLUL XXVI - ATENTATUL SUPREM

Ceea de ce era însărcinată în mod deosebit Înalta-Vânzare era să ajungă la triumful ideii revoluţionare printr-un Papă. - Acest plan datează de departe: Toland în 1720. J.-B. Simonini în 1806. - Instrucţiunile secrete asupra acestui punct. - Tabloul pe care îl fac despre puterea papală, despre folosul de a o avea în slujba sa şi despre mijloacele de întrebuinţat pentru a ajunge acolo. - Rolul lui Nubius.

CAPITOLUL XXVII – ZĂDĂRNICIA EFORTURILOR ÎMPOTRIVA CATEDREI LUI PETRU

Sectă declară pregătirea ei insuficientă la moartea lui Leon al XII-lea, a lui Pius al VIII-lea, a lui Grigorie al XVI-lea. – Își pune speranța asupra capului lui Pius al IX-lea, apoi asupra aceluia al lui Leon al XIII-lea. – Dezamăgirea ei la venirea lui Pius al X-lea.

CAPITOLUL XXVIII – CORUPEREA MORAVURILOR

Pentru a atinge scopul indicat de Voltaire, trebuie corupt. – Cuvinte ale lui Nubius, ale lui Vindice. – Puterile publice tolerează imoralitatea, o protejează, o întreține. – Opera masonică a depopulării, a depravării femeii, a nobilimii, a clerului.

CAPITOLUL XXIX – CORUPEREA IDEILOR

Mijlocul cel mai puternic pentru a nimici ideea creștină este „a lumina popoarele" și a le aduce să dorească, să voiască, să ceară ceea ce Lojile le sugerează. – Francmasoneria este mai ales o mașină de sugestii.

RECRUTAREA ÎN SOCIETATEA SECRETĂ. – Sectă își sugerează mai întâi recruții. – Îi ia din școli; din asociații, chiar cu caracter religios; din clasele înalte. – Ea rămâne pentru toți „societate secretă", ascunzându-le scopul și organizarea sa, așa cum le ascunde și „lumii profane": ceea ce o obligă la minciună perpetuă.

CAPITOLUL XXX - CORUPEREA IDEILOR (continuare)

Inițieri. - Cel dintâi scop al inițierilor este de a curăți recruții de orice mentalitate creștină. - Aceste inițieri se fac prin scene simbolice care servesc la deosebirea celor care înțeleg de cei care nu înțeleg. - Cei care înțeleg sunt invitați să urce mai sus. - Proba fundamentală simbolizează punerea în mormânt a lumii creștine și învierea poporului evreu, în același timp cu moartea inițiatului față de spiritul creștin.

CAPITOLUL XXXI - CORUPEREA IDEILOR (continuare)

MAȘINA DE CORUPERE. - Francmasoneria are o dublă organizare, cea vizibilă slujind la disimularea celei oculte. - Descrierea organizării vizibile. - Descrierea organizării oculte. - Gradele: ucenic, companion, maestru. - Gradele superioare: rosacrucian etc. - Ele constituie o Masonerie suprapusă ale cărei membri, necunoscuți ca atare, merg în Loji pentru a duce acolo sugestiile pe care ei înșiși le-au primit de mai sus. - Cei care sunt în vârful piramidei masonice o țin astfel în întregime: prin ei și către ei se fac ascensiunile, de la ei coboară influențele. - Deasupra Masoneriilor naționale se află un organism internațional mânuit de Puterea ocultă. - Această putere ocultă există. - Ea trebuie să fie de rasă evreiască.

CAPITOLUL XXXII - CORUPEREA IDEILOR (continuare)

SUGESTII. - „Lojile sunt locuri în care se predică și în care se predică altora." - Sugestiile principale: 1° Masoneria este o instituție sublimă, inițiatoare a tot ceea ce se face bun și mare în omenire. - 2° Ea se lovește de un vrăjmaș, catolicismul. - Concluzie: oricine iubește marile cauze trebuie să lucreze la distrugerea catolicismului. - Urmează studiile anticatolice în filosofie, în istorie, în morală, în economia socială etc., precum și asupra chestiunilor actuale pe care le ridică Puterea ocultă: divorț, învățământ, separarea Bisericii de Stat etc. - Din Loji, ideile masonice coboară în lumea profană, prin masonii care sugerează societăților pe care le creează sau în care se introduc și pe care le conduc în chip ocult. - Cât de numeroase și de variate sunt aceste societăți.

CAPITOLUL XXXIII - CORUPEREA IDEILOR (continuare)

SUGESTII ANTITRADIȚIONALISTE. - Mulțumită organismului Francmasoneriei, Puterea ocultă poate arunca în mulțime toate sugestiile favorabile planurilor sale. - Cele principale sunt astăzi, în Franța, acelea care tind să distrugă naționalitatea prin alterarea tradițiilor franceze: tradiții religioase și tradiții politice. - Aceasta a început cu Voltaire și cu enciclopediștii. - Ei au ajuns să taie capul regelui și să nimicească cultul catolic. - Reluarea și mersul războiului împotriva tradițiilor fundamentale, de la Revoluție până în

zilele noastre. - Astăzi, antitradiționalismul religios este împins până la ateism, iar antitradiționalismul politic până la demolarea ideii de patrie, și aceasta pornind de la școala primară. - Pentru această dublă distrugere, Francmasoneria găsește complici chiar și în rândurile noastre. - Aceasta este ceea ce Pius al X-lea a stabilit din punct de vedere religios în Enciclica Pascendi, iar din punct de vedere politic nu este nevoie decât să-i auzim, pentru a ne convinge, pe democrații creștini, pe sillonisti etc. - Ziarele socotite cele mai bune slujesc și ele drept vehicule ideilor pe care Masoneria are interes să le răspândească.

CAPITOLUL XXXIV - CORUPEREA IDEILOR (continuare)

PROPAGANDĂ PRIN COLPORTAJ ȘI PRIN ȘCOLI. - Influențelor secrete secta le unește propaganda deschisă. - Cuvinte ale lui Voltaire, ale lui Piccolo-Tigre. - Legea din 1881 asupra libertății colportajului. - Presa. - Congresele. - Școlile. - Instrucțiunile Înaltei-Vânzări asupra acțiunii ce trebuie exercitată asupra copiilor din toate clasele, de la tron până la colibă. - Propagandă în seminarii, voită încă din secolul al XVIII-lea de Weishaupt. - Laudele de sine ale dlui Paul Sabatier. - Dureroasă enigmă. - Această propagandă are drept scop final dominația iudaică pe care o pregătește adeziunea la „Principiile moderne".

CAPITOLUL XXXV - CORUPEREA IDEILOR (continuare)

PERVERTIREA LIMBAJULUI. - Cuvinte neloiale. - Cuvinte seducătoare. - Cuvinte-sperietoare. - Dovezi că aceste cuvinte sunt lansate de conducerea supremă a sectei. - De limba franceză se slujește ea întotdeauna pentru a-și făuri formulele revoluționare. - Trilogia masonică. - Anarhie intelectuală în toate clasele societății, rezultând din această pervertire a limbajului. - Rezultate în ordinea civilă și religioasă.

CAPITOLUL XXXVI - CORUPEREA IDEILOR (continuare)

SPIRITUL MASONIC. - Sugestiile creează spiritul masonic. - Spiritul masonic face puterea sectei prin complicitățile pe care i le procură. - Spiritul masonic este spiritul raționalist. - Prin acest spirit, Masoneria urmărește substituirea ordinii naturale ordinii supranaturale, în persoane, în moravuri și în instituții. - Masonismul inimii. - Masonismul spiritului. - Masonismul intelectual în diferitele sale domenii: religia, statul, familia, puterea părintească, educația, proprietatea, binefacerea, arta. - Cei care aparțin trupului Masoneriei, cei care aparțin sufletului ei.

CAPITOLUL XXXVII - CORUPEREA IDEILOR (continuare)

MASONISM ȘI EVANGHELIE. - Sugestia Înaltei-Vânzări: „Creștinismul este o doctrină în mod esențial democratică." - Cuvinte ale lui Weishaupt și ale lui Knigge. - Întrebări adresate candidatului la gradul de Epopte și concluzia Hierofantului. - Isus ar fi avut o doctrină ezoterică, transmisă masoneriei. - Cuvinte ale lui Pius al VIII-lea și ale lui Pius al IX-lea. - Ideile democraților creștini. - Eroarea cea mai dăunătoare este aceea care împrumută termenii adevărului. - Din convingerea că creștinismul este o doctrină democratică s-a născut dorința împăcării Bisericii cu veacul. - Creștinismul și timpurile prezente ale abatelui Bougaud. - Invitația lui Figaro către Leon al XIII-lea. - Punct culminant al seducției liberale. - Enciclica despre Americanism. - Alte Enciclice ale lui Leon al XIII-lea opunându-se concilierilor cerute. - Cuvinte ale sfântului Pavel. - Cei 40 ai Înaltei-Vânzări se aplaudă pentru succesele lor. - Ei speră să ajungă să vadă clerul mergând sub stindardul masonic, crezând totodată că merge sub steagul cheilor apostolice. - Speranțele lor nu au fost pe deplin înșelate.

AGENTUL CIVILIZAȚIEI MODERNE

Scopul său: construcția Templului. TEMPLUL.

Nava politică

CAPITOLUL XXXVIII - CĂTRE O NOUĂ STARE SOCIALĂ

Cele două concepții despre viață și cele două civilizații. - Francmasoneria instituită pentru a realiza concepția umanitară și naturalistă. - De aceea voiește să nimicească Biserica pentru a ridica pe ruinele ei Templul, adică pentru a reedifica societatea pe baze cu totul noi. - Acesta este ceea ce și-a propus Revoluția. - Acesta este ceea ce secta voiește să obțină astăzi. - Temelia acestei noi clădiri este contractul social al lui J.-J. Rousseau. - Constituția naturală a societăților omenești: Familie, Stat, Biserică. - Constituție artificială: fiecare își pune persoana, drepturile și bunurile, în mâinile tuturor; toți garantează fiecăruia partea sa din lucrul public, res publica. - În această societate nu trebuie să mai existe decât aceste două unități: individul și Statul, Statul atotputernic, individul anihilat. - Spre aceasta mergem.

CAPITOLUL XXXIX - STATUL SUVERAN, STĂPÂNUL TUTUROR LUCRURILOR

El absoarbe puțin câte puțin toate drepturile. - Cetățeanul nu are dreptul să fie creștin. - Nu are dreptul să fie proprietar. - Puterile sale, ca și bunurile sale, aparțin colectivității. - Tot astfel și copiii săi. - Statul pune stăpânire pe tineret pentru a „denatura omul" și pentru a transporta eul în unitatea comună. - Pentru a fi pe deplin stăpân al copilului, lucrează la suprimarea căsătoriei. - Acesta este templul în care masoneria pretinde să adăpostească generațiile viitoare și omenirea

întreagă. - Pentru a-l construi, ea are parlamentarismul: poporul suveran alege delegați, îi învestește cu toată puterea. Ei se adună. Majoritatea se presupune că exprimă voința generală, iar această voință face legea, fără privire la nimeni, nici măcar la Dumnezeu. Astfel se stabilește, după cuvântul lui Weishaupt, „regimul dominator universal", prin care „marea operă se va împlini". - Marea operă înaintează.

CAPITOLUL XL - REPUBLICA UNIVERSALĂ

Lungimea templului masonic este de la răsărit la apus, iar lățimea sa de la miazăzi la miazănoapte, adică noua stare socială trebuie să se întindă asupra întregii omeniri. - Mărturii privitoare la acest proiect de Republică universală. - Educația recruților masonici asupra acestui punct. - Lucrări preliminare: naționalitățile. Toate trebuie republicanizate. - Relațiile puterilor masonice ale diferitelor națiuni în acest scop. - Suprimarea micilor state. - A lucra pentru a da un temperament feminin unora dintre cele mari și altora vocația de a se dezvolta în detrimentul vecinilor lor. - Sufletul întregii acestei lucrări este Evreul.

CAPITOLUL XLI - IDEEA DE REPUBLICĂ UNIVERSALĂ ÎN FRANȚA

Ea datează acolo de două veacuri: ducele d'Antin. - Anacharsis Clootz. - Cuvinte ale Fratelui Dequaire, ale lui Garnier-Pagès, ale lui J. Weil, ale lui Louis Bence, ale lui Crémieux, ale lui Jean Macé, ale lui Victor Hugo, ale lui

Boutteville, ale lui Rebold, ale lui Varlin, ale lui Edgar Monteil, ale revistelor pedagogice, ale Sillon-ului. - Cuvinte și fapte pentru a înlocui în Franța armata cu o gardă națională: Jules Simon, Gambetta, Garibaldi, Alfred Naquet, Jaurès. - Toate acestea în realizarea ideilor concepute de J.-J. Rousseau și Weishaupt. - Republica universală este mai realizabilă astăzi decât a fost vreodată.

CAPITOLUL XLII - REPUBLICA UNIVERSALĂ ÎN CURS DE FORMARE

Mirabeau și alți convenționali știau că ambiția sectei era de a stabili o Convenție universală care să vegheze la menținerea drepturilor omului în întreg universul. - Napoleon a primit ajutorul Francmasoneriei pentru a încerca să formeze Statele Unite ale Europei, cale către Statul-Omenire. - Napoleon al III-lea unifică Italia și Germania. - Anglia are imperiul mărilor. - Statele Unite își manifestă ambiția. - Extremul Orient se agită. - În lumea întreagă societățile secrete lucrează pentru a subordona națiunile catolice națiunilor protestante. - Diversitatea acțiunii lor în Franța și în Germania. - Franța însăși pune mâna la propria sa nimicire.

CAPITOLUL XLIII - PENTRU CARE RASĂ ȘI PRIN CE POPOARE

Germania, Anglia, Statele Unite râvnesc sceptrul universului. - Puterea ocultă observă și lucrează. - În secolul al XVI-lea a sfărâmat Unitatea catolică. - Astăzi subordonează națiunile

catolice celor protestante. - Anglia a fost până acum marele său instrument. - Nu caută ea oare un altul? - Va fi Germania? - Vor fi Statele Unite? - Sau rasa galbenă? - Vedem prodroamele unor evenimente formidabile care par să trebuiască să schimbe fața lumii. - Puterea ocultă, care le-a pregătit în multe privințe, le va conduce oare după voia sa? - Va ajunge ea oare să constituie Republica universală care va face din Evreu stăpânul lumii? - Deasupra lui este Dumnezeu.

TEMPLUL

II - Nava religioasă

CAPITOLUL XLIV - TRANSFORMAREA IUDAISMULUI

Mesianismul zilelor noi. - Întemeierea „Alianței Israelite Universale". - Ea tratează de la egal la egal cu Puterile. - Mersul Evreului. - Evrei liberali și Evrei ortodocși. - Evreul liberal, tipul cel mai absolut al democrației religioase. - El rămâne totuși întotdeauna Evreu. - El voiește să fie un ferment în sânul omenirii. - Pentru a produce acolo religia umanitară, „religia viitorului", și a realiza timpurile mesianice.

CAPITOLUL XLV - ISRAELISMUL UMANITAR

Originile religiei umanitare în secolul al XVIII-lea. - Egalitatea religiilor, stabilită în fapt în secolul al XIX-lea, duce la aceasta. - Tot la aceasta duce și neutralitatea școlii. - Sarcina

Alianței Israelite Universale este de a grăbi mișcarea și de a o generaliza. - Religie umanitară și religie americană. - Republica Statelor Unite destinată a fi „Ierusalimul viitor". - Punct de plecare și punct de sosire al acestei „religii a viitorului".

CAPITOLUL XLVI - DIN AMERICA RELIGIA UMANITARĂ SE RĂSPÂNDEȘTE ÎN EUROPA

Societatea de „cultură morală". - Societatea „cugetătorilor". - Uniunile creștine ale tinerilor: originile lor, dezvoltările lor, organizarea lor, ubicuitatea lor, caracterul lor: indiferența religioasă. - Una dintre cărțile lor. - Istoria religiilor. - Ea devine un învățământ universal. - Scopul acestui învățământ. - Franța aleasă drept focar de propagandă.

III - Maeștrii Operei

CAPITOLUL XLVII - EVREII. - ACȚIUNEA LOR ÎN CREȘTINĂTATE

Construirea Templului cere nu numai zidari, ci și maiștri de echipă și un arhitect. - Maeștrii operei sunt Evreii. - Numai ei pot lucra la ea pe toată întinderea lumii. - I-am văzut întemeind toate societățile de demolare. - Ei nu fac astăzi decât ceea ce au făcut dintotdeauna. - Ei au fost instigatorii persecuțiilor. - Inspiratorii primelor erezii, ai Renașterii, ai Reformei și ai Revoluției, ai Masoneriei în veacul trecut și astăzi.

CAPITOLUL XLVIII - EVREII. - ȚELUL AMBIȚIEI LOR

Evreii așteptau un Mesia care să cucerească pentru ei întregul pământ. - După ruina Ierusalimului, ei nu și-au pierdut nicidecum această speranță. - O păstrează de-a lungul veacurilor. - Tocmai acest spirit de dominație i-a făcut odioși tuturor popoarelor. - Talmudul nu a încetat să-l întrețină. - Declarația conciliului evreiesc de la Leipzig asupra puterii pe care le-o dau Principiile lui 89. - Cum deja totul este schimbat! - Mesia este oare aceste Principii? - Va fi un om? - Oricum ar fi, idee sau antihrist, cuceritorul lumii este aproape. - Lumea se unifică și Evreii ne expropriază de toate. - Să vină un om de geniu și va putea realiza speranța lor de atâtea ori seculară.

IV - Marele arhitect

CAPITOLUL XLIX - SATAN: REINTRAREA SA ÎN LUMEA CREȘTINĂ

Marelui arhitect al templului masonic, secta îi făgăduiește bisericile noastre. - Deja ne-a deposedat de ele. - Îl cheamă, îl cântă și îl slăvește. - Îi pregătește cultul în Franța, în Italia și în America. - Manifestări publice în onoarea lui Satan. - Reabilitarea lui în Journal des Débats. - Această invazie a satanismului a pornit din Ghetou și a trecut prin Loji. - Liturghia neagră. - Nu Dumnezeu îl dezlănțuie pe Satan, ci

oamenii sunt aceia care îl recheamă în ei înșiși și în țările lor. - Exorcism zilnic.

CAPITOLUL L - SATAN. - CONSTRUCȚIILE SALE ACTUALE

I - GNOZA. - Ca și pe vremea păgânismului, Satan lucrează să-și dea religii secrete, împingând în același timp mulțimea spre naturalism. - Sataniști și luciferieni. - Aderenții diverselor lor societăți sunt mai numeroși decât protestanții și evreii la un loc. - Tinerii sunt atrași acolo prin curiozitatea de a descoperi forțele necunoscute ale naturii. - Reorganizarea Gnosticismului în Franța, în 1890. - Publică reviste. - Are librăriile sale. - Cele două dogme fundamentale ale sale. - Ierarhia sa. - Cultul său. - Teozofia. - Martinismul. - El cuprinde cea mai mare parte a grupurilor ocultiste. - Revistă, cursuri și diplome. - Cuprinde trei grade. - Terțiarul său. - Rozacrucienii. - Raporturile lor cu sillonistii. - Se întâlnesc prin idealul democratic.

CAPITOLUL LI - SATAN. CONSTRUCȚIILE SALE ACTUALE (continuare)

II - SPIRITISMUL. - Spiritismul în antichitate și în evul mediu. - Există fraude, dar există și realități. - El nu poate fi legat de știință. - Originile sale contemporane. - Progresele sale. - Congrese internaționale. - Acolo se vestește transformarea religiilor prin spiritism. - Spiritiștii vor să treacă direcția religioasă a omenirii în mâinile spiritelor. - Pentru

aceasta atacă mai ales catolicismul. – Christian Science. – Este propriu-zis religia lui Satan. – Spiritele evocate sunt arhitecții edificiului religios care va veni. – Va triumfa oare Satan?

TOMUL III
SOLUȚIA CHESTIUNII
LUMEA: CER ȘI PĂMÂNT ȘI ENIGMA EI

CAPITOLUL LII – OPERA IUBIRII VEȘNICE

Chestiunea răului își găsește soluția în chestiunea Ființei: ființă naturală și ființă supranaturală. – Ființa contingentă revelează ființa infinită și veșnică, purtând în sine rațiunea ființei sale. – Dumnezeu este iubire. – Iubirea care este Dumnezeu este motivul și principiul oricărei creații. – Creaturile sunt imagini ale esenței dumnezeiești. – Aceste specii sunt în număr imens. – Trei categorii: ființe spirituale, ființe trupești, ființe mixte. – Ele formează o singură și unică lume. – Iubirea nu și-a găsit liniștirea în creație. – A voit supranaturalizarea ființelor spirituale și a ființelor mixte. – Vrea să le dea o participare la natura dumnezeiască. – În ce constă această participare și ce produce în noi. – O viață cu adevărat dumnezeiască. – Fecit mihi magna qui potens est, et sanctum nomen Ejus.

CAPITOLUL LIII - CĂDEREA

I - ÎN CER. - Dumnezeu, încă de la crearea lor, a chemat îngerii la ordinea supranaturală. - Sfântul Mihail a primit cu recunoștință darul dumnezeiesc. - Lucifer l-a refuzat. - Îngerii s-au împărțit după ei. - Unii și-au oferit ființa lui Dumnezeu printr-un act de iubire și au ajuns într-o clipă la sfârșitul lor supranatural. - Ceilalți s-au închis în ei înșiși și prin acest prim act s-au fixat în rău. - Văzându-se în vârful creației, Lucifer nu a voit nicidecum să-și primească desăvârșirea în unirea cu o natură superioară, ci a voit să o găsească în sine însuși, s-a închis în natura sa. - „Dumnezeu Își este suficient, eu îmi voi fi suficient, voi fi ca Dumnezeu." - Acestui orgoliu i s-a alăturat gelozia când a văzut că Omul-Dumnezeu și dumnezeiasca Sa Maică îi vor fi superiori. - De sus până jos în creație există ierarhie și subordonare. - Lucifer, cel mai sublim dintre îngeri, primea primele valuri ale fluviului de lumină și de viață care curge din Dumnezeu, iar de la el ele se răspândeau în sferele inferioare. - A voit să păstreze această prelație de la care scăpau îngerii înălțați la ordinea supranaturală. - De aici marea luptă. - Cine este ca Dumnezeu! Și cine este ca acela pe care Dumnezeu l-a făcut părtaș naturii Sale dumnezeiești? - Pretențiile lui Lucifer și ale celor ai săi au fost respinse și astfel au devenit subordonații celui din urmă dintre îngerii cei buni.

CAPITOLUL LIV - CĂDEREA (continuare)

II - PE PĂMÂNT. - Lupta care se dă pe pământ de la început este urmarea aceleia date în cer; este întotdeauna lupta naturalismului împotriva supranaturalului, a egoismului omenesc împotriva iubirii infinite. - Și întotdeauna Lucifer este acela care conduce bătălia. - În căderea sa, Lucifer și-a păstrat natura și puterile care decurg din ea. - El și îngerii căzuți continuă, sub dependența lui Dumnezeu, să-și exercite acțiunea asupra naturilor inferioare. - Cuvinte ale sfântului Augustin, ale sfântului Toma, ale lui Bossuet, ale lui Newton, ale lui Clarke, ale lui J. de Maistre. - Harul sfințitor, făcându-l pe Adam să intre în ordinea supranaturală, sustrăgea genul omenesc prelației sale. - El a voit să o recucerească; de aici ispita. - Această ispită a fost aceeași ca aceea a îngerilor: Veți fi ca niște dumnezei. - Dumnezeu a cerut omului să dea, printr-un act de ascultare, consimțământul său la demnitatea la care voia să-l înalțe. - Ca Lucifer și la sugestia lui, Adam a preferat să-și găsească suficiența în sine însuși și a căzut nu numai în starea de natură, ci în starea de natură coruptă. - Mai mult, a devenit sclavul lui Satan. - Până la Răscumpărare, genul omenesc a fost sub jugul său; încă se află și astăzi acolo unde Evanghelia nu a fost primită.

Ispita reînnoită

CAPITOLUL LV – ISPITIREA LUI CRISTOS

De îndată ce răutatea demonului a otrăvit genul omenesc, Dumnezeu a vestit că Cristos, deopotrivă Dumnezeu și om, va veni să ne răscumpere. – La timpul hotărât, El a apărut demonilor ca și îngerilor în smerenia trupului. – Satan L-a privit și a devenit nedumerit: anumite fapte Îl prezentau ca Fiu al lui Dumnezeu, altele ca pe un om asemenea celorlalți. – A voit să iasă din această nesiguranță; de aici întreita ispită. – Primele două neputând rezolva chestiunea care îl chinuia, la a treia nu mai spune: „Dacă ești Fiul lui Dumnezeu", ci a voit să vadă dacă ar putea pune acest om extraordinar în slujba sa pentru a-și menține împărăția asupra genului omenesc. – La această propunere Isus răspunde: „Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui să-I slujești".

- În ajunul Pătimirii Sale, Isus vestește că Principele acestei lumi va fi aruncat afară.

Ispitirea creștinătății

CAPITOLUL LVI – I. ISPITE DIFERITE

Duelul între viață și moarte, inaugurat pe Calvar, continuă în suflete și la popoare. – Satan atacă trupul social al creștinătății ca și persoanele. – A stârnit mai întâi persecuția sângeroasă, apoi ereziile. – Tabloul luptelor Bisericii, de la moartea lui Constantin până în zilele noastre. – Gesta Dei per Francos.

CAPITOLUL LVII - II. ISPITA FUNDAMENTALĂ ȘI GENERALĂ

I - DE LA RENAȘTERE LA REVOLUȚIE. - Continuând să stârnească erezii, Satan a instituit în sânul Bisericii o sectă însărcinată să alunge din ea spiritul supranatural pentru a-i substitui spiritul naturalist. - Acesta este într-adevăr scopul urmărit de Francmasonerie, din secolul al XIV-lea încoace, de a stabili religia naturală pe ruinele religiei revelate. - Dovezi ale acestui plan. - Încercare de instituire a religiei naturale după Teroare.

CAPITOLUL LVIII - ISPITA FUNDAMENTALĂ ȘI GENERALĂ (continuare)

II - DE LA REVOLUȚIE PÂNĂ ÎN ZILELE NOASTRE. - Instruindu-se prin experiență, secta s-a hotărât să nu mai recurgă la violență, ci să legifereze. - Prima ei grijă a fost să stabilească egalitatea civilă a cultelor și să facă astfel să decadă catolicismul din rangul pe care i-l dă instituirea sa divină. - Egalitate mai întâi între catolicism și protestantism, apoi între creștini și evrei, în sfârșit între creștini, evrei și mahomedani. - A doua grijă: să răpească Bisericii tot ceea ce este necesar vieții unei societăți. - Distrugerea puterii temporale a Papilor. - Separarea Bisericii de Stat. - „A sosit ceasul de a alege între vechea ordine, care se sprijină pe revelație, și noua ordine, care nu are alt temei decât rațiunea." - Toate acestea sunt într-adevăr opera Masoneriei, al cărei mare arcan este naturalismul. - Aclamație către Eva, care a aruncat primul

strigăt de revoltă împotriva Dumnezeului revelației. - Deja religia naturală capătă chip în America și la noi.

CAPITOLUL LIX - ISPITA FUNDAMENTALĂ ȘI GENERALĂ (continuare)

III - ÎN ORA DE FAȚĂ. - Strădanie de a face concepția religioasă acceptabilă, recreând-o după exigențele științei moderne. - Aceasta este opera modernismului, care duce la homoteism sau egoteism. - Literatura și școala pregătesc căile acestei religii noi. - Acesta este misterul fărădelegii vestit de sfântul Pavel. - Argumentele unui cinstit adept al religiei naturale.

Dumnezeu are dreptul de a impune supranaturalul omului și societății; refuzându-l, societatea, ca și omul, se face vinovată.

Înfrângerea ispititorului

CAPITOLUL LX - FEMEIA LUPTĂTOARE DIN PARTEA LUI DUMNEZEU

Din secolul al XIV-lea, „societatea nu și-a mai regăsit călăuza în Biserică, iar Biserica chipul ei în Societate". Se vor mai așeza oare vreodată națiunile sub conducerea ei? - Patimile omenești dezlănțuite și demonul însuși concură la împlinirea planurilor veșnice. - Apoi, există în lume o acțiune tainică în opoziție cu acțiunea satanică. - Acțiunea rasei Femeii vestită în ziua dintâi. - Inimicitias ponam inter semen tuum et semen illius. - Femeia din Geneză și Femeia din Apocalipsă. - Lupta

universală de pe pământ legată de marea luptă care a avut loc în cer. - Miza luptei este supranaturalul. - Ce este supranaturalul. - El ne face cu adevărat fii ai lui Dumnezeu. - Prin Maria, Biserica va triumfa asupra lui Satan.

CAPITOLUL LXI - PRIN CE ARME SĂ-L BIRUIM PE ISPITITOR?

Penitență! Rugăciune! Acesta este apelul Mariei la Lourdes și la La Salette și apelul lui Isus la Migné. - Acest apel nu este urmat socialmente. - Este urmat în chip privat. - Rugăciunii i se alătură exorcismele. - Și, de asemenea, ispășirea în unire cu aceea a Răscumpărătorului și a Corăscumpărătoarei.

CAPITOLUL LXII - VICTIME DE ISPĂȘIRE ȘI DE MÂNTUIRE

Ele împlinesc în trupul lor ceea ce trebuie adăugat suferințelor lui Cristos pentru Biserică, care este Trupul Său. - Marele rol social și religios al Ordinelor contemplative și reparatoare. - Legea reversibilității meritelor. - Toți își pot aduce partea lor la ispășire. - Dar există suflete alese pentru jertfă. Câteva exemple. - Cuvinte ale lui Origen, ale lui J. de Maistre, ale Venerabilei Catherine Emmerich, ale lui Huysmans. - În zilele noastre, operele de reparație se înmulțesc sub auspiciile Fecioarei celor Șapte Dureri.

CAPITOLUL LXIII - O ANTAGONISTĂ A FRANCMASONERIEI

A venit vremea de a arăta cu îndrăzneală minunea și lucrarea lui Dumnezeu. - Ana-Caterina Emmerich. - Misiunea ei: a se opune, prin suferințele sale, la tot ceea ce este în primejdie în ierarhia, credința și disciplina Bisericii. - Iadul încearcă să o împiedice. - Persecuție civilă și anchetă bisericească. - Ceea ce făcea ea în starea de contemplație împotriva conjurației infernale era o lucrare reală, având rezultate pozitive. - Ea luptă împotriva Puternicilor care, prin legi, voiesc să altereze constituția Bisericii. - Ea luptă împotriva învățământului raționalist și naturalist. - Ea luptă împotriva împăratului care vrea să-i răpească Papei instituirea episcopilor. - Călătoria ei contemplativă prin lume. - La Roma, îl vede pe Papă înconjurat de trădări, dar susținut în chip supranatural. - Vede Biserica apostaților și creșterile ei. - Vede lucrările omului negru. - Cum a venit în ajutorul Suveranului Pontif.

CAPITOLUL LXIV - UNDE ÎL VEDEM PE NUBIUS REAPĂRÂND

Sistemul concesiilor. Cei care îl împing. - Omul negru și omul-nor, Nubius. - Venerabila Emmerich vede o mulțime de oameni ocupați să sape bazilica Sfântului Petru, figură a Bisericii catolice. - Lucrarea lor de demolare se întinde asupra lumii întregi. - Este făcută după un plan trasat mai dinainte. - Pentru a-l executa, demolatorii, care poartă costumul Francmasonilor, recurg la luminile căpeteniilor lor. - Printre

ei sunt și ecleziastici. - Acest plan îl vedem executându-se punct cu punct. - Biserica are apărători, dar ei arată puțină metodă și puțin zel. - Venerabila Caterina Emmerich și alții, în chip deosebit Venerabila Anna-Maria Taïgi, se opun răului prin suferințele lor. - La Roma, prin intrigile omului-negru, Papa este adus să facă concesii. - Omul-negru pune mulți oameni să lucreze fără ca ei să-i cunoască gândul și scopul. - Sustrage documente și le denaturează. - Din centrul său pornesc mesageri în toate direcțiile. - Venerabila Emmerich o vede pe Preasfânta Fecioară întinzând asupra Bisericii un veșmânt de protecție.

CAPITOLUL LXV - PREVESTIRILE ANTAGONISTEI FRANCMASONILOR

Venerabila Catherine Emmerich vede întunericul îngroșându-se, persecuția agravându-se și puține persoane recurgând la rugăciune. - Vede o mare bătălie între două armate și victoria dată generalului care îl invocă pe sfântul Mihail. - Vede din nou intervenția Preasfintei Fecioare pentru restaurarea Bisericii. - Oameni de toate vârstele și de toate stările, ecleziastici, femei, copii se pun la lucru. - Totul este reînnoit. Biserica se ridică până la cer sub conducerea unui Papă care știe să-i atragă pe preoții buni și să-i respingă pe cei răi. - Când va fi aceasta? Ea nu știe. - Totuși, Francmasoneria nu va fi complet nimicită; ea va lucra mai în taină până în zilele antihristului. - Viziuni concordante ale Catherinei Labouré. - Dom Guéranger și cardinalul Pie au sperat că

victoria va veni prin Maria, precum ea însăși a vestit sfintei Brigitta.

Ieșirea din antagonismul dintre cele două civilizații

CAPITOLUL LXVI – I – PREVESTIRI DUMNEZEIEȘTI

Antagonismul merge din cer până la pământ; nimic uimitor că Dumnezeu ne susține prin avertismentele Sale. – Înainte de venirea lui Cristos, El a izolat așteptarea prin făgăduințe necontenit reînnoite. – De atunci, nu S-a osândit la tăcere; ne-a dat Apocalipsa, ne trimite sfinții Săi. – Dar pentru cuvintele niciunuia dintre ei Biserica nu ne dă garanția sa. – Trebuie să primim prevestirile lor cu respect și recunoștință, dar și cu circumspecție. – Dumnezeu este din veșnicie în veșnicie, o mie de ani sunt înaintea Lui ca ziua care trece. – Cele cinci veacuri ale ispitei naturaliste răspund amplorii dramelor precedente, cel al cerului și cel al paradisului pământesc. – Aceste cinci veacuri nu sunt poate decât o clipă în durata pe care Dumnezeu o poate da Bisericii Sale; și ispita a putut sluji desăvârșirii celor Drepți. – Să ascultăm deci profețiile. – Ele ne dau această lecție că toate evenimentele acestei lumi sunt conduse de Dumnezeu. – De cinci veacuri, toate patimile, toate viciile și toate erorile sunt la asaltul civilizației creștine. – A venit ceasul angajării definitive care, în gândul lui Satan și al celor ai săi, se va sfârși prin apostazia generală. – Se va întoarce oare lumea către Dumnezeu? – Aceasta este marea enigmă a zilei.

CAPITOLUL LXVII – II – CALEA SFINȚILOR

Încă din secolul al XII-lea, Dumnezeu îi arată sfintei Hildegarda drama care trebuia să ocupe cinci sau șase veacuri din istoria omenească. – Ea a vestit dezagregarea Sfântului Imperiu roman, ruina puterii temporale și ostilitatea Puterii seculare împotriva Puterii Papilor. – Apoi va veni zorii Dreptății, întoarcerea ereticilor și a Evreilor, domnia lui Dumnezeu și a legii Sale. – Spre sfârșitul secolului al XIV-lea, sfânta Caterina de Siena a vestit și ea că, după tribulații și neliniști, Dumnezeu își va curăți Biserica și va învia spiritul aleșilor. – În secolul al XVI-lea, Fericita Caterina de Racconigi a spus că Conciliul din Trento nu va pune capăt diviziunilor Bisericii; ele vor înceta printr-un alt conciliu prezidat de un sfânt Papă. – În secolul al XVII-lea, sfântul Louis-Marie Grignon de Montfort vestește mântuirea prin Maria. – Alte profeții ale sfântului Leonard de Port-Maurice, ale Venerabilului Holzhauser, ale Venerabilei Maria d'Ágreda etc.

CAPITOLUL LXVIII – III – VOCEA SFINTEI BISERICI

Oficiul Sfintei Inimi. – Anul liturgic. – Breviarul fiecărei zile. – Cultul Bisericii din cer manifestat sfântului Ioan în legătură cu acela al Bisericii luptătoare.

CAPITOLUL LXIX – IV – VOCEA PĂMÂNTULUI

LUMEA SE UNIFICĂ. – ÎN CE SCOP. – Rasele europene s-au așezat pretutindeni, pretutindeni își impun limbile și

ideile, moravurile și instituțiile. - Din partea lor, toate rasele omenești intră în vârtejul comercial, politic și științific care le apropie, ca înainte de împrăștierea de la Babel. - Același fenomen în ordinea științifică: aburul, electricitatea, aeroplanele, hârtia-monedă, limba universală, coboară barierele. - În același pas cu aceste inovații merg revoluțiile.

Îngerul căzut îi face pe Evrei și pe Francmasoni să spere în republica universală și în religia umanitară. - Deasupra lor este Dumnezeu, care a creat lumea pentru slava Sa și care face să conveargă toate lucrurile spre ea. - Frumoase cuvinte și speranțe ale lui J. de Maistre, ale lui Lacordaire. - Ceea ce se pregătește în lume este unul dintre cele mai minunate spectacole pe care Providența le-a dat vreodată oamenilor.

CAPITOLUL LXX - CE TREBUIE SĂ AȘTEPTĂM DE LA FRANȚA?

TEMEIURI DE DEZNĂDEJDE. - Dacă a venit ceasul domniei lui Isus Cristos ca învingător asupra omenirii răzvrătite, va avea Franța parte de îndurări? - Misiunea originară a Franței. - Ea s-a arătat necredincioasă față de aceasta în 1682. - Atunci a săvârșit un dublu atentat împotriva suveranității Fiului lui Dumnezeu, Cap al omenirii. - Această dată marchează ceasul în care Revoluția a fost concepută. - De aici datează secularizarea pe care Convenția a voit să o facă întreagă și definitivă prin uciderea regelui, slujitor al lui Cristos și cap al creștinătății. - Acest păcat al Franței este asemenea celui al poporului evreu. - El a fost desăvârșit prin

Separarea Bisericii de Stat. – Rochefort a putut spune a doua zi: „Franța moare." – Și alții au făcut să se audă același strigăt de deznădejde, străini ca și francezi: Franța este moartă; chestiunea se reduce la a ști dacă va învia.

CAPITOLUL LXXI – CE TREBUIE SĂ AȘTEPTĂM DE LA FRANȚA? (continuare)

ÎN CIUDA TUTUROR... SPERANȚĂ. – O înviere nu poate fi decât opera lui Dumnezeu. – Cuvinte de speranță ale lui J. de Maistre, ale cardinalului Pacca, ale lui Leon al XIII-lea, ale lui Edmond Burke. – Văzând unde am ajuns, nu există speranță decât în Dumnezeu. – Dar El poate avea multe motive să Se îndure de noi: Satan a cerut să cearnă Franța și este probabil că nicio altă națiune n-ar fi putut rezista precum a făcut-o ea. – În plus, Franța are un paratrăsnet, caritatea ei. – În sfârșit, numai ea este înzestrată astfel încât să poată readuce lumea pe căile lui Dumnezeu.

CAPITOLUL LXXII – CUM SĂ AJUTĂM PLANURILE MILOSTIVIRII DUMNEZEIEȘTI?

Este vorba de a readuce sufletele și popoarele la adevărata noțiune a vieții, la concepția ei creștină! După pedepsele din 1793, din 1848, din 1870-1871, Dumnezeu nu ne-a găsit dispuși să primim harul Său. – Pentru a dobândi acest har, trebuie să ne înfățișăm înaintea Lui cu o inimă zdrobită și smerită. – Apoi, să reînviem în noi și în jurul nostru spiritul creștin. – Să-și împlinească fiecare datoria sa. – Să ne punem

viața în acord cu credința noastră. - Să ne instruim în doctrina creștină și să instruim tineretul în ea. - Să înțelegem că creștinismul este în întregime în cruce. - Cum să sperăm că vom putea reveni aici și să readucem și celelalte popoare? - Dumnezeu ne va face acest har, aceasta este speranța noastră.

ADEVĂRUL DE VEACURI

Adevărul de Veacuri este o editură dedicată publicării textelor doctrinare catolice provenite din Magisteriu și din tradiția preconciliară. Oferă lucrări recunoscute, cu respectarea surselor și a sensului original al textelor. Activitatea sa urmărește claritatea, fidelitatea și transmiterea învățăturii.

REGĂSIȚI ONLINE ÎNTREAGA
NOASTRĂ COLECȚIE ȘI CĂRȚILE AUDIO

https://linktr.ee/AdevaruldeVeacuri

ISBN : 9798251727791

Independently published